Dr. St. Gruodis S. J.

KRIKŠČIONIŠKOS DOROVĖS MOKSLAS

II laida

Stuttgart 1947

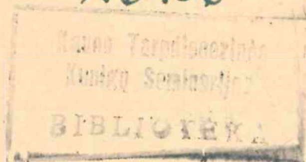
Dr. St. Gruodis S. J.

KRIKŠČIONIŠKOS DOROVĖS MOKSLAS

II laida

Stuttgart 1947

Su
Bažnytinės Vyresnybės
leidimu

Išleido „LUX“ leidykla
Spaudė Schwabenverlag A.-G., Stuttgart/Württ.
Tiražas 6000 egz.

PRATARTIS

Esame katalikai. Tikras Kristaus mokslas, it gaivinančioji saulė, nušviečia mūsų gyvenimo takus, ugdo mūsų jėgas ir rengia mus vaisingam darbui čia žemėje ir laimingam gyvenimui amžinybėje. Tai yra didžiausia brangenybė, kurią mes be ypatingų nuopelnų gavome iš savo Kūrėjo. Todėl mes turime šventą pareigą Kristaus mokslą, kiek galima, geriau pažinti ir labiau jį panaudoti savo dvasios pažangai ir mūsų atgimusios Tėvynės atstatymui.

Tikėjimui pažinti raštų, ačiū Dievui, jau turime nemaža. Šių knygų leidėjams rūpėjo patiekti katalikiškajai Lietuvos visuomenei dar vieną veikalą, kuris stengiasi įeiti į dar platesnius mūsų gyventojų sluoksnius ir duoti jiems, kiek galima, gyvenimiškesnį ir prieinamesnį katalikiškojo mokslo išdėstymą. Autorius pavestą jam uždavinį stengėsi sąžiningai atlikti. Kiek tai pavyko, tesprendžia patys gerbiamieji Skaitytojai. Tik autorius apgailestauja ir labai atsiprašo, kad jo tiesioginės pareigos ir pašlijusi sveikata neleido jam šio sumanymo įvykdyti, taip, kaip jis troško. Šiuo metu ne nuo autoriaus pareinančios aplinkybės verčia jį pasitenkinti vien krikščioniškos dorovės išdėstymu. Ateityje jis tikisi ir daugiau veikalų parengti krikščioniškosios doktrinos klausimais.

Autorius labai džiaugtųsi, jeigu Gerb. Kunigai, Katalikiškosios Akcijos Vadai ir visi, kam tik rūpi mūsų plačiosios visuomenės religinis susipratimas, savo pageidavimais bei patarimais malonėtų paremti kuklias leidėjų pastangas — bent ilgainiui išleisti modernišką krikšč. doktrinos kursą, skiriamą platiesiems mūsų tautos sluoksniams. Visiems savo bendradarbiams autorius iš anksto taria nuoširdų ačiū.

Autorius.

TURINYS

TIKRASIS KELIAS

„Gerasis Mokytojau, ką aš turiu daryti, kad laimėčiau amžinąjį gyvenimą? Jis jam tarė: . . . Jeigu nori įeiti į gyvenimą, laikykis įsakymų“ (Mat. 19, 17).

Kilnus ir gražus yra žmogaus paskyrimas. Jis yra pasaulio valdovas, jam turi lenktis visi sutvėrimai. Savo aštriu protu jis gali išskaityti tolimiausių žvaigždynų ir žemės gelmių paslaptis, sukurti mokslo bei meno lobynus. Savo galinga valia jis įstengia didžiausius tyrlaukius bei pelkynus paversti derlingomis dirvomis, plikalaukius — didmiesčiais su savo bokštais į dangų kylančiomis šventovėmis, su prašmatniais rūmais, su dieną naktį dūzgiančiais fabrikais. Atskleisdamas savo širdies turtus, žmogus gali palenkti prie savęs net tolimiausią žmogų, gali padaryti jį laimingą. Žmogus — didelis šios žemės valdovas. Visa tai tiesa. Tačiau šia žeme nesibaigia žmogaus paskyrimas. Dievas, sutverdamas žmogų, padarė jį ne tik savo tarnu ar bendradarbiu čia žemėje, bet kartu ir savo sūnumi ar dukra, savo dieviško gyvenimo dalininku. „Pati dvasia duoda liudijimą mūsų dvasiai, kad mes esame Dievo vaikai. O jei mes esame Dievo vaikai, tai ir tėvoniai: Dievo ir bendratėvoniai Kristaus“ (Rom. 8, 16—17). Po trumpesnės ar ilgesnės šios žemės kelionės, sąžiningai įvykdęs Dievo sau skirtą uždavinį, žmogus turi grįžti prie savo dangiško Tėvo ir, išvydęs Jį „veidas į veidą“, pajusti tą begalinį džiaugsmą, kurio taip karštai ilgisi žmogaus širdis ir siela. Tik vienas Dievas gali padaryti žmogų laimingą per amžius. Dievas tad yra viso žmogaus gyvenimo tikslas, dangus — nuolatinė jo gyvenamoji vieta, žemė — tik kelionė į amžiną tėvynę.

Dievas suteikė žmogui šį be galo aukštą paskyrimą, ne žmogus jį sau pasirinko. Todėl Dievo dalykas buvo ir nurodyti kelius, kuriais eidamas žmogus galėtų tikrai pasiekti savo dangiškąją tėvynę. Ir Dievas tai padarė. Per savo viengimusį Sūnų Jis yra aiškiai apreiškęs,

kad kelias, kuris veda į dangaus karalystę, esąs ne kas kita, kaip tik laikymasis Jojo įsakymų: „Jei nori įeiti į gyvenimą, laikykis įsakymų“ (Mat. 19, 17), pildymas Jojo šventos valios: „Ne kiekvienas kuris man sako: Viešpatie, Viešpatie! įeis į dangaus karalystę, bet kas daro valią mano Tėvo, esančio danguje, tas įeis į dangaus karalystę“ (Mat. 7, 21). Tai yra vienintėlis kelias, tikrai vedąs į dangaus karalystę, į amžiną gyvenimą. Visi kiti keliai yra tik šunkeliai!

Pirmutinį kartą Dievas paskelbė savo įsakymus Sinajaus kalne. Debesims tirštai kalnus gaubiant, žaibams dangų raižant, trimitams skambant, — Jahve, kareivijų Viešpats, prabilo į išrinktąją tautą didingu balsu: „Aš esu Viešpats, tavo Dievas, kuris tave išvedžiau iš Egipto žemės, iš nelaisvės namų.“ Po šios trumpos ir iškilmingos įžangos sekė platesnis įsakymų išdėstymas, kurie trumpoje katekizmo santraukoje šitaip skamba: 1) Neturėk kitų dievų, tiktai Mane vieną! 2) Netark savo Viešpaties vardo be reikalo! 3) Sekmadienį švęsk! 4) Gerbk savo tėvą ir motiną! 5) Neužmušk! 6) Nepaleistuvauk! 7) Nevok! 8) Nekalbėk neteisiai prieš savo artimą! 9) Negeisk savo artimo moteries! 10) Negeisk nė vieno daikto, kuris yra tavo artimo! (Iš. 20, 1—17). Nepaprasti įvykiai, iškilmingas paskelbimo tonas turėjo vaizdžiai priminti Izraėliui, kad Jahve yra aukščiausias dangaus ir žemės Viešpats, o tuo pačiu ir Izraėlio Valdovas. Ir tos griežtos, teisybė, daugiau laikinio pobūdžio bausmės, turėjo sėkmingai palenkti pernelyg į medžiaginius dalykus palinkusią Izraėlio tautą pildyti savo Valdovo valią, neužgesinti savyje dvasinio gyvenimo kibirkšties. Tai atitiko senojo Įstatymo dvasią.

Visai kitokios buvo antrojo Dievo įsakymų paskelbimo aplinkybės. Ir šį kartą viskas įvyko ant vieno Palestinos kalnų. Bet čia jau nebuvo nei žaibų, nei griaustinių, nei trimitų, nei kniūpščia parpuolusios ir išsigandusios minios. Tyliąją ryto valandą, kada gamta buvo pasipuošusi visomis ankstybo pavasario grožybėmis ir paskendusi džiugiame lūkesy, pasigirdo Galiliejos apylinkėse didingas, bet sykiu ir malonus Išganytojo balsas, skelbiąs pagrindinius Naujosios Sandoros dėsnius arba konstituciją: „Palaiminti beturčiai dva-

sioje, nes jų dangaus karalystė. Palaiminti romieji, nes jie paveldės žemę. Palaiminti, kurie liūdi, nes jie bus paguosti. Palaiminti, kurie alksta ir trokšta teisybės, nes jie bus pasotinti. Palaiminti gailestingieji, nes jie laimės gailestingumą. Palaiminti nesuteptos širdies, nes jie matys Dievą. Palaiminti taikieji, nes juos vadins Dievo vaikais. Palaiminti, kurie persekiojami dėl teisybės, nes jų dangaus karalystė. Palaiminti, kai jums piktžodžiauja ir persekioja jus, ir meluodami sako visa pikta prieš jus dėl manęs. Džiaukitės ir linksminkitės, nes jūsų užmokestis gausus danguje" (Mat. 5, 3—12). Šį kartą Dievas apreiškė savo valią žmonėms ne kaip aukščiausias Valdovas, kurio turi visi klausyti; ne kaip griežtas Teisėjas, kuris turi teisę bausti nusikaltusius, bet kaip mylįs Tėvas, meilingai susirūpinęs savo žemės vaikais, stengdamasis įkvėpti jųjų sieloms karštesnį dangiškų dalykų pasiilgimą ir norą daugiau ir daugiau pasidaryti panašesniems į savo dangiškąjį Tėvą. Pirmu akies pažvelgimu galėtų atrodyti, kad tarp Naujos ir Senos Sandoros įsakymų nesą nieko bendro, kad Naujoji Sandora visiškai panaikinusi Senąją. Tačiau, iš tikrųjų, taip nėra. Naujosios Sandoros dorovės nuostatai yra ne kas kita, kaip tik Senosios Sandoros dorovės nuostatų papildymas, patobulinimas ir atbaigimas. Pats Išganytojas jaučia, kad Jojo klausytojai gali iš Jojo žodžių susidaryti sau klaidingą nuomonę, ir todėl stengiasi tučtuojau neaiškumus išsklaidyti: „Nemanykite, būk aš atėjęs Įstatymo ar Pranašų panaikinti; ne panaikinti aš atėjau, bet įvykdyti. Nes iš tikrųjų, aš sakau jums, kolei dangus ir žemė nepraeis, nei viena jota ir nei vienas bruoželis neišnyks iš Įstatymo, iki visa įvyks" (Mat. 5, 17—18). Visagalis Dievas yra sumanus ir protingas Auklėtojas. Senojoj Sandoroj Jis turėjo reikalą su gabia, bet stipriai į stabmeldžių dievus ir į medžiaginius dalykus palinkusia tauta. Šioms Izraėlio savybėms buvo pritaikintos ir auklėjimo priemonės. Naujoje Sandoroje Dievas numatė, be apsileidėlių, ištižėlių ir nusidėjėlių, kuriems paliktas visas Senojo Įstatymo kietumas, taip pat kilnias sielas, kurios bus pasiryžusios vadovautis ne baime, bet meile, kurios panorės siekti pačių tobulybės ir šventumo viršūnių. Joms tad pritaikė visai kitas auklėjimo primones.

Dievas savo pareigą atliko. Jis davė žmonijai įsakymus, tuo pačiu nurodydamas žmonėms tikrą kelią į dangaus karalystę. Bet Dievo įsakymai yra labai bendro pobūdžio, o gyvenimas yra labai įvairus. Keičiasi laikai, keičiasi gyvenimo aplinkybės, keičiasi ir patys žmonės. Atskiras žmogus, krikščionis ir net visa visuomenė, turi mokėti pasikeitusiose aplinkybėse susigaudyti ir surasti tinkamą elgimosi būdą. O tai ne visuomet ir ne visiems yra lengvas dalykas. Todėl reikėjo atitinkamos įstaigos, kuri padėtų krikščioniui pritaikyti bendrus Dievo įsakymus atskiriems ir dažnai besikeičiantiems gyvenimo atsitikimams. Dievas ir tai yra padaręs. Jis įsteigė savo šventą Bažnyčią, kuriai pavedė vadovauti žmonėms kelionėje į amžinąjį gyvenimą. Jos balsas — paties Dievo balsas: „Kas jūsų klauso, tas manęs klauso; kas jus niekina, tas mane niekina. O kas mane niekina, niekina tą, kuris yra mane siuntęs“ (Luk. 10, 16).

Kelias prie Dievo yra Dievo įsakymų kelias. Bet šiuo keliu eiti, aišku, gali tik tie, kurie turėjo laimės išgirsti apreikštą Dievo žodį ir kuriems yra prieinamas Bažnyčios vadovavimas. Tačiau šie laimingieji niekuomet nesudarė ir dabar dar nesudaro žmonijos daugumos. Be išrinktosios tautos Senoje Sandoroje ir Kristaus išpažintojų Naujoje yra dar šimtai milijonų žmonių, kurie apie Bažnyčią, apie Kristų, net apie tikrą Dievą nieko nėra girdėję. Kas jiems turi nurodyti kelią prie Dievo? Reikia pasakyti, kad ir jie nėra užmiršti ir apleisti. Dievas yra visa ko pradžia, bet ir galas. Visi sutvėrimai turi Jį garbinti ir Jam tarnauti. Neprotingus kūrinius Dievas veda į galutinį tikslą griežtų ir nekintamų gamtos dėsnių pagalba. Protinguosius žmones Dievas lenkia į galutinį tikslą, prisiderindamas prie jų protingos prigimties. Tam tikslui Dievas suteikė žmogui tiesos ieškantį protą ir gėrį mylinčią širdį bei valią, kurių padedamas žmogus iš savo prigimties ir visų daiktų santvarkos gali išskaityti, kas jam darytina ir kas nedarytina. Neturėdamas Dievo apreikšto įstatymo, žmogus, anot Apaštalo, pasidaro „pats sau įstatymas“, įstatymo darbas pasilieka „įrašytas į jo širdį“ (Rom. 2, 14—16). Šitokiu būdu kiekvienas sveiko proto žmogus gali pažinti bent pagrindinius dorovinio elgimosi nuostatus, būtent, tuos, kuriuos mums primygtinai pabrėžia

10 Dievo įsakymų. Savaime suprantama, kad apreiškimo šviesos neapšviestas, Dievo žodžio negirdėjęs žmogus negali taip lengvai ir visuomet teisingai pritaikinti šiuos bendrus dorovinius nuostatus atskiroms ir besikeičiančioms gyvenimo aplinkybėms. Todėl neturinčiam aukštesnės pagalbos žmogui visuomet atsiranda didesnis ar mažesnis pavojus suklysti religiniuose bei doroviniuose dalykuose. Istorija ir kiti mokslai, pav., etnografija bei antropologija tai aiškiai patvirtina. Nors nėra buvę ir dabar nėra nė vienos stabmeldžių tautos, kuri nebūtų turėjusi religijos ir nebūtų žinojusi bent pagrindinių nuostatų, kurie išreiškia 10 Dievo įsakymų, vis dėlto stabmeldžių tautose buvo ir dabar dar yra labai daug prietarų, žiaurumų, atskirais atvejais labai didelių nukrypimų nuo Dievo nustatytos dorovinės tvarkos. Tokiais, pav., yra belaisvių dievams aukojimas, nesveikų naujagimių arba senų tėvų žudymas, žiauri vergovė, daugpatystė ir t.t. Visa tai parodo, kokie svarbūs ir naudingi yra žmonijai Dievo duoti įsakymai, Kristaus evangelija.

Tačiau su skaudama širdimi reikia prisipažinti, kad šiandien atsiranda nemaža žmonių, kurie tariasi geriau mokėsią tvarkyti savo gyvenimą, negu kad Dievas įsako ir Bažnyčia nurodo. Jiems vis atrodo, kad Dievas iš žmogaus per daug reikalaująs ir per daug varžąs jų laisvę, kad Bažnyčia savo pasninkais ir kitais marinimais atimanti iš jų gyvenimo džiaugsmą, žudanti jų žmoniškumą. Visuose kraštuose sąryšy su religinio gyvenimo susilpnėjimu pastebimos pastangos sudaryti nepriklausomus nuo Dievo dorovinius nuostatus, vadinamą laisvąją etiką. Tačiau šitos pastangos davė kuo liūdniausių vaisių. Juo daugiau žmogus stengėsi atsipalaiduoti nuo Dievo nustatytos dorovinės tvarkos, juo daugiau jis skendo nedorybėse. Ryškiausią pavyzdį mums duoda Sovietų Rusija. Kad įsigalėtų žmonių tarpe laisvė, bolševikai patys atsimetė ir darė viską, kad ir kiti atsimestų nuo Dievo. To viso rezultatas: niekur pasauly nėra didesnės vergovės, kaip Bolševikijoje! Žmogus liovėsi būti asmeniu, turinčiu savo aukštesnį tikslą; jis pasidarė paprastu įrankiu diktatoriaus Stalino ir jojo komisarų rankose, kurie gali elgtis su jo gyvybe taip, kaip jiems patinka. Kad visi žmonės

galėtų būti visu kuo aprūpinti, bolševikai panaikino privatinę nuosavybę, išardė ūkininkų sodybas. Pasėkos: jokioje kultūringoje valstybėje nėra tiek skurdo ir tiek iš bado mirštančių žmonių, kaip derlingiausioje Rusijoje! Norėdami padaryti visus laimingus, jie panaikino 6-jį Dievo įsakymą, panaikino pastovią, nesuardomą moterystę. Rezultatas: miestų gatves aptvindė be globos paliktų vaikų, vadinamų bezprizornikų minios, ligonines užliejo abortų vilnys, kraštas ėmė skęsti venerinėse ligose, suvedžiotų mergaičių ir apleistų žmonų ašarose! Net patys bolševikai nusigando, ir nuo 1934 mt. pradėjo gerokai varžyti visą šalį į prapultį vedantį lytinį palaidumą bei ištvirkavimą. Tą patį mes matome visuose kituose kraštuose, kurie bando eiti bolševikų pėdomis. Tai yra gyvas pavyzdys, kad Dievo įsakymai tokie, kokius mums patiekia mūsų Motina Bažnyčia, nėra priešingi žmogaus prigimčiai ir nežemina jo žmogiškos vertės; priešingai, jie, vesdami žmogų į galutinį tikslą, sykiu apsaugo jį nuo sudužimo, nuo savo žmogiškos vertės praradimo, nuo suirutės ir anarchijos visoje šalyje, nuo pikčiausios geidulių ir aistrų vergovės. „Dievas yra Dvasia, o kur yra Viešpaties Dvasia, ten yra ir laisvė“ (2 Kor. 3, 17). Dievo įstatymai nėra mums baudžiava, nėra slėgianti ir mus žudanti našta, bet gairės į tikrą žmoniškumą ir laisvę. Jie yra tikri sparnai, kuriais mes galime pakilti nuo purvinos žemės prie savo dangiškojo Tėvo! Štai kodėl mes su vyrišku griežtumu turime atmesti visus viliojimus prisidėti prie vadinamosios laisvamanių etikos.

BALSAS IŠ VIDAUS

„Visa, kas nesutinka su įsitikinimu, yra nuodėmė“ (Rom. 14, 23).

Dievo įsakymai yra mūsų kelias prie Dievo. Tai labai patikimas vadovas, kuris laiduoja kelionės sėkmingumą ir pasisekimą. Bet šis vadovas ne visuomet yra su mumis: juk ne visuomet mes galime turėti Dievo įsakymus, o ypač tų įsakymų pritaikinimus čia pat prie savęs. O veikti ne kartą reikia labai greitai ir neatidėliojant. Štai kodėl be išorinio vadovo, mums reikia dar vidinio vadovo, kuris visuomet būtų kartu su mumis ir kuris mums visuomet padėtų susigaudyti ir susiorientuoti painiose gyvenimo aplinkybėse. Šitokį vadovą Dievas irgi davė: juo yra sąžinė.

Kad sąžinė yra, aiškiai liudija kiekvieno sveiko žmogaus patyrimas, visų tautų įsitikinimas ir apreikštas Dievo žodis, tartas apaštalo Pauliaus lūpomis. Savo laiške Romėnams jis primena visiems labai svarbią tikėjimo tiesą, kad prieš Dievą turės atsakyti ne tik gavę rašytą įstatymą žydai, bet taip pat ir negavę tokio įstatymo stabmeldžiai. Būdami „patys sau įstatymais“, jie turės atsakyti prieš Dievą pagal savo sąžinę, kuri kiekvienam nurodo, ką jis turi daryti ir ko jis turi vengti.

Sąžinė, griežtai imant, yra ne kas kita, kaip praktiškas žmogaus proto sprendimas apie ketinamo veiksmo gerumą ir blogumą, privalomumą ar neprivalomumą arba net griežtą jo vengtinumą. Sykiu su šiuo sprendimu pasireiškia, iškyla aikštėn atitinkami jausmai bei nusistatymai. Todėl sąžinės balsas, koks jis yra iš tikrųjų, yra ne tiek vieno šalto proto prendimas, kiek visos protingos žmogaus prigimties balsas ketinamo veiksmo atžvilgiu. Šis balsas, kaip kiekvienas iš savo patyrimo žino, vienus veiksmus griežtai įsako daryti, o kitus griežtai draudžia, vienus pataria, o kitus tik leidžia. Šio balso, apskritai, žmogus turi klausyti: tai

yra paties Dievo jam duotas vadovas, tam tikra prasme paties Dievo balsas. Nuo paklausymo šio balso pareina padaryto veiksmo dorovinė vertė; priešingai, nuo nepaklausymo — žmogaus atsakingumas Dievo akyse.

Ne kartą sąžinės balsas prabyla ne tik prieš veiksmo padarymą, bet ypač veiksmą padarius. Jei žmogus paklausė sąžinės balso, jaučia tam tikrą pasitenkinimą (sąžinės pagyrimą). Priešingai, jei nepaklausė — jaučia didesnį ar mažesnį nepasitenkinimą, nuliūdimą bei papeikimą (sąžinės graužimas). Kartais šis papeikimas gali būti labai skaudus. Nors šis papeikimas arba graužimas gali turėti gerų vaisių, būtent, jis gali palenkti žmogų pataisyti savo blogą gyvenimą ir apsaugoti jį nuo naujų piktų darbų, bet jis negali turėti jokios įtakos jau padaryto veiksmo dorovinei vertei ir žmogaus atsakingumui Dievo akyse. Š i e d a l y k a i i š i m t i n a i p a r e i n a n u o p a k l a u s y m o a r n e p a k l a u s y m o s ą ž i n ė s b a l s o p r i e š v e i k s m o p a d a r y m ą.

Dabar kyla klausimas, ar kiekvienas sąžinės balsas yra žmogui privalomas. Atsakymas: toli gražu ne kiekvienas. Kad sąžinės balsas būtų žmogui privalomas, sąžinė turi būti tikra, tai yra ji turi jausti, kad nėra jokios protingos ir rimtai pagrįstos baimės suklysti. Tik tokia sąžinė yra mūsų vadovė doroviniuose dalykuose, ir tik josios balso mes turime klausyti. Tokios sąžinės mes turime klausyti net tuo atveju, jeigu jos balsas be mūsų kaltės neatitiktų paties Dievo ar šiaip Bažnyčios duotų įsakymų nurodymus. Sakysime, kas nors atbunda ketvirtadienio rytą, šventai įsitikinęs, kad šiandien penktadienis. Sąžinė jam liepia pasninkauti, ir jis turi jos klausyti. Jei nepaklausytų, nusidėtų tiek pat, kaip kad nusidėtų, nepasninkaudamas penktadienį. Kodėl? Mat, nepaklausydamas sąžinės balso ketvirtadienį, toks žmogus parodo tokį pat pasipriešinimą Dievo valiai, kaip kad nepasninkaudamas penktadienį. Dienų sukeitimas šitokiu atveju skirtumo nedaro. Priešingai, jeigu kas su tokia tikra sąžine padarytų veiksmą, priešingą paties Dievo ar Bažnyčios duotam įsakymui, jis nenusidėtų ir nebūtų už tai atsakingas prieš Dievą. Pav., nebus atsakingas prieš Dievą, jei kas sulaužys pasninką, ne dėl savo kaltės įsitikinęs, kad tą dieną

pasninko nebuvo. Tas pats sakytina ir dėl kitų Dievo bei Bažnyčios įsakymų peržengimų. Kodėl? Mat, geresnės priemonės pažinti Dievo valiai žmogus tokiais atvejais neturi, todėl turi pasitenkinti tuo, ką turi. Jam nieko nebelieka kaip pasitenkinti savo tikros sąžinės balsu.

Tačiau niekuomet nevalia veikti su svyruojančia, arba abejojančia sąžine. Mat, kiekvienas žmogus yra griežtai įpareigotas saugotis sąmoningai ardyti Dievo nustatytą dorovinę tvarką. O to jis negalėtų išvengti, jeigu drįstų daryti veiksmus, kurie jam rimtai atrodo neleistini ir nuodėmingi. Tokiais atvejais, prieš veikiant, reikia pasistengti pasikalbėjimais su nusimanančiais žmonėmis, geriausia su savo dvasios vadu, pasiskaitymais ar kitais rimtais būdais pašalinti neaiškumą ir įsigyti reikalingą tikrumą. O jeigu, nepaisant daromų pastangų, neaiškumas vistiek pasiliktų, tada žmogus būtų laisvas: galėtų tą veiksmą daryti, galėtų ir nedaryti. Tačiau, jeigu ketinamas veiksmas būtų būtinai ir nepamainomai reikalingas tokiems svarbiems dalykams, kaip sielos išganymas, sakramentų sudarymas, savęs arba artimo nuo skriaudos apsaugojimas, tada žmogus būtų įpareigotas tokį veiksmą padaryti. Pav., kas nors rimtai abejoja, ar jojo priimtas krikštas yra tikras. Kadangi krikštas yra būtinai reikalingas išganymui, todėl toks žmogus neturi teisės teisintis, sakydamas: rimto abejojimo atveju aš esu laisvas, bet turi krikštą iš naujo priimti, kad ir su sąlyga. O tuo atveju, kada dėl tam tikrų aplinkybių žmogui rimtai atrodytų lygiai nuodėminga kokį nors veiksmą daryti, ir jo nedaryti, reikėtų pasirinkti mažiau nuodėmingą dalyką. Tai yra vienintėlis būdas gerai valiai parodyti.

Kartais sąžinė gali turėti gana stambių trūkumų, ydų. Prie jų reikia priskaityti skrupulingumą ir jam priešingą dalyką — palaidumą arba laksiškumą. Skrupulingumas bus tokia yda, kad žmogus dreba iš baimės nusidėti ir, neturėdamas jokio rimto pagrindo, mato nuodėmę ten, kur jos visai nėra, arba mato sunkią nuodėmę ten, kur yra tik mažas prasilenkimas su Dievo nustatyta dorovine tvarka. Žmogus, turįs skrupulingą sąžinę, yra linkęs nuolatos kartoti svarbesnius atliktus veiksmus, pav., išpažintį, nes jam vis rodosi, kad jis

neturėjęs pakankamo gailesčio arba dar ne viską išpažinęs. Išpažinty jis paskęsta visai nereikalinguose mažmožiuose, bijodamas ką nors praleisti. Ypač sunku skrupulantui pasiryžti veikti. Skrupulai gali kilti dėl įvairių priežasčių, pav., dėl blogo auklėjimo ar vadovavimo, dėl per didelio sveikatos susilpnėjimo, dėl ne visai pavyzdingo ankstybesnio gyvenimo, o kai kada, net tyčia Dievui leidus. Vistiek kokia būtų jų priežastis, skrupulai nėra sveikas dalykas. Ilgiau užtrukę skrupulai labai išeikvoja žmogaus kūno ir dvasios jėgas, pakerta jojo ryžtingumą ir iniciatyvą, o kartais pastumia jį net į visišką nusiminimą bei desperaciją. Todėl yra gyvo reikalo, kiek galima, greičiau pradėti gydyti skrupulingą sąžinę. Geriausi vaistai — pasirinkti sau šviesų dvasios vadą ir jo ištikimai klausyti; be to, pasistengti prašalinti visus tuos dalykus, dėl kurių skrupulai kilo; taip pat malda ir kitomis antgamtinėmis priemonėmis stiprinti savo valią ir skaidrinti savo protą, kad jis teisingai pajėgtų atskirti, kas nuodėmė ir kas ne nuodėmė.

Priešingai, palaidai arba laksistiškai sąžinei atrodo beveik viskas leista; ji nemato jokios blogybės net stambiame prasilenkime su Dievo nustatyta dorovine santvarka. Tokia sąžinė kyla dažniausiai dėl netikusio auklėjimo jaunose dienose, dėl nesirūpinimo savo pareigomis, ypač religinėmis pareigomis, dėl blogų žmonių įtakos, o ypač dėl ilgą laiką trukusio nuodėmingo gyvenimo. Toks žmogus, pasak šv. Rašto, įpranta nuodėmes gerti lyg vandenį. Savaime aišku, kad palaida sąžinė yra ne mažesnė blogybė, negu skrupulinga sąžinė. Todėl žmogus, pajutęs turįs palaidą sąžinę, turį pasistengti ją atitaisyti, kitaip sakant, turi pasistengti sudaryti teisią arba sveika sąžinę, kurios balsas atitiktų Dievo nustatytą dorovinę tvarką. Tam tikslui jis turi, kiek galima greičiau, pašalinti palaidumo priežastį, turi pasirūpinti surasti šviesų vadovą ir jo klausyti. Be to, ir jis pats turi stengtis geriau pažinti tikėjimo ir dorovės mokslą. Ypač malda, sakramentais ir kitomis antgamtinėmis priemonėmis jam reikia prašyti iš Dievo stiprybės savo valiai, o protui šviesos. Kol jis nėra sudaręs tokios teisios ir sveikos sąžinės, jis neturi teisės klausyti savo palaidos sąžinės balso, bet yra įpareigotas

kiekvienu svarbesniu atveju pagal išgales patikrinti, ar jojo ketinamas veiksmas yra leistinas ar ne.

Apskritai, žmogus turi stengtis ne tik apsaugoti savo sąžinę nuo ydų, bet turi stengtis išugdyti savyje jautrią sąžinę. Jautrioji sąžinė pasireiškia tuo, kad žmogus gali lengvai pastebėti ir išvengti net mažų nukrypimų nuo dorovinės tvarkos, mažų trūkumų ir netobulumų, bet tikrų, o ne išgalvotų trūkumų bei netobulumų. Tai yra didelė Dievo dovana, viso dvasinio žmogaus idealas. Kad žmogus galėtų tokią sąžinę sudaryti, jis turi stengtis vis aiškiau pažinti savo tikėjimo tiesas ir dorovinio gyvenimo reikalavimus, turi stengtis pažinti savo netvarkingus palinkimus, o svarbiusia, turi pagal pažintas tiesas gyventi. *Nes jei nebus gyvenama, kaip tikima, greit bus tikima taip, kaip gyvenama!*

ATMERK AKIS ŠVIESAI*

„Patys save išmėginkite, ar jūs esate tikėjime; patys save ištirkite“ (2 Kor. 13, 5).

„Teisusis iš tikųjimo yra gyvas“ — (Rom. 1, 17).

Esti žmogiškas tikėjimas ir dieviškas tikėjimas. Žmogiškas tikėjimas bus tada, kada mes priimame kaip tiesą visa tai, ką mums liudija patikimi asmenys. Sakysime, niekas mūsų nėra matęs Didžiojo Kunigaikščio Vytauto, beveik niekas vyskupo Valančiaus; taip pat greičiausiai niekas nėra buvęs Jeruzalėje, Tokio ar San-Francisko miestuose. Tačiau niekas mūsų neabejoja nei dėl Vytauto ar Valančiaus gyvenimo, nei dėl Jeruzalės, Tokio ar S. Francisko buvimo. Kodėl? — Šiuos visus dalykus laiduoja mums daugelio visai patikimų liudininkų liudijimas: juo didesnis liudininkų patikimumas (autoritetas), juo stipresnis mūsų jais pasitikėjimas ir pritarimas tam, ką jie skelbia. Šitokiu žmogišku tikėjimu yra paremtas visas mūsų kasdienis gyvenimas ir net mokslas. Juk argi daug atskiras žmogus gali savo akimis matyti ir ištirti?

Kur kas pranašesnis ir kilnesnis dalykas, negu žmogiškas tikėjimas, yra dieviškas tikėjimas. Šiuo atveju liudininku yra ne koks žmogus, bet pats Dievas. Patie-

* „Neturėsi svetimų dievų mano akivaizdoje“ (Iš. 30, 3). Iš Dievo viskas yra išėję, Dievui veikiant ir valdant viskas vyksta, į Dievą, kaip galutini tikslą, viskas turi grižti. Viskas turi būti Jam palenkta. Tokia yra dalykų tvarka, ir ją turi pripažinti kiekvienas žmogus. Kaip protinga būtybė, žmogus turi stengtis pažinti savo Sutvėrėją, turi priimti kaip tiesą visa, ką Dievas teikėsi jam apreikšti, turi Dievuje sudėti visa savo viltį, turi Jį garbinti, turi Jį mylėti visa savo širdimi, visa savo siela, visomis savo jėgomis. Tikėti ir viltį turėti, garbinti ir mylėti, — štai pagrindinės žmogaus pareigos Dievo atžvilgiu. Tai pagrindinės mūsų dorybės. Šias dorybes kaip tik ir įsako pirmas Dievo įsakymas, kartu griežtai drausdamas visus dalykus, kurie yra priešingi aukščiau nurodytoms žmogaus pareigoms, būtent: stabmeldybę, prietarus, Dievo gundymus, šventvagystes, piktžodžiavimus bei burnojimus. Iš eilės ir tenka visa tai plačiau panagrinėti, paliekant tačiau meilės dorybę, kaip viso dvasinio bei religinio gyvenimo atbaigimą, į šios dalies galą.

kiamos tiesos — kartais prieinamos mūsų protui, o kartais jį pranešančios (paslaptys). Tačiau jų atmesti mes neturime teisės. Kodėl? — Jų teisingumą, jų tikrumą laiduoja mums pats visa žinąs ir kitų neklaidinąs Dievas. Kadangi patiekiamos mums tiesos pranešа mūsų proto jėgas, o ypač kadangi tikėjimas turi vesti mus prie Dievo, kaip antgamtinio mūsų tikslo, todėl pritarti joms mes įstengiame tik tuo atveju, jeigu mums padeda Dievo malonė, kurią Dievas mielu noru teikia kiekvienam geros valios žmogui. Apskritai, sugebėjimas pritarti Dievo apreikštoms tiesoms yra ne tiek mūsų nuopelnas, kiek paties Dievo dovana. Turėdami galvoje kas pasakyta, mes jau galime tiksliai nusakyti, kas yra dieviškas tikėjimas. Tikėjimas yra, tad, paties Dievo mums suteikta, antgamtinė dorybė, kuri palenkia mūsų valią ir protą priimti kaip tiesą visa, ką Dievas teikėsi mums apreikšti, ne dėl to, kad mes įstengtumėme suprasti apreikštas tiesas, bet dėl to, kad jas apreiškė pats visa žinąs ir kitų neklaidinąs Dievas.

Visa tai mums sakyte sako, kad tikėjimas nėra grynai jausmo dalykas, kaip kai kurie nekatalikai mano, bet proto veiksmas. Teisybė, sąryšy su šiuo proto veiksmu gali kilti tam tikrų jausmų, pav., džiaugsmo, pagarbos arba, priešingai, baimės. Tačiau jausmas niekuomet nesudaro tikėjimo esmės. Tai yra daugiau atsitiktinis dalykas. Taip pat visa tai mums rodo, kad tikėjimas nėra ir lengvapėdiško pasitikėjimo arba neapgalvoto bei nepagrįsto pritarimo vaisius. Tikėjimas visuomet pasilieka rimtai pagrįstas, protingas veiksmas. Mat, prieš tikėdamas, žmogus turi būti jau pažinęs, kad Dievas yra, kad Dievas yra visa žinąs ir nieko neklaidinąs, kad šis visa žinąs ir neklaidinąs Dievas yra kai kurias tiesas žmonėms apreiškęs. Visiems šiems dalykams pažinti yra pakankamai moksliškų įrodymų.* Ogi nepritarti visa žinančio ir nieko negalinčio suklaidinti Dievo liudijimui yra ne tik neprotingas, bet ir labai negarbingas dalykas. Toks pasielgimas turi giliai įžeisti patį Dievą. Protingą mūsų tikėjimo pobūdį pabrėžia

* Apie šiuos dalykus gerb. skaitytojai gali pasiskaityti kun. B. Andruškos knygoje: „Dievo buvimas," Kaunas 1925 m.

pats Išganytojas, kreipdamasis į nenorinčius tikėti žydus: „Jei nenorite manimi tikėti, tai tikėkite mano darbams, kad pažintumėte ir įtikėtumėte, kad Tėvas yra manyje ir aš Tėvuje“ (Jo. 10, 38). Teisybė, tikėjime pasireiškia tam tikra žmogaus auka, nes jis laisva valia sutinka pritarti tokioms tiesoms, kurių dažniausiai visai negali suprasti. Bet ši auka žmogui šimteriopai apsimoka.

TIKĖJIMAS — ŽMOGAUS GYVENIMO SAULĖ

„Eidami į visą pasaulį, skelbkite Evangeliją visam sutvėrimui, kas tikės ir bus pakrikštytas, tas bus išganytas; o kas netikės, bus pasmerktas" (Mork. 16, 15—16).

„Regėk, tavo tikėjimas išgelbėjo tave" (Luk. 18, 42)

Saulė šviečia, saulė gaivina ir ugdo, saulė džiugesį skleidžia. Tą patį teikia žmogaus gyvenimui ir tikėjimas. Jis — galingoji dvasios saulė, šviečianti žmogaus sielai iš aukštybių. Tikėjimas savo dvasios spinduliais nušviečia žmogaus gyvenimo takus, atveria prieš jo akis naujus pažinimo akiračius. Be tikėjimo žmogus amžinai turėtų pasilikti dvasinėje prieblandoje, kartais net visiškoje tamsybėje. Jam niekuomet nepaaiškėtų, iš kur jis yra atėjęs, kur eina, kam gyvena ir kam kenčia. Tai gyvai patvirtina neatpirktos žmonijos ir naujų laikų stabmeldijos istorija. Kur tik užgęsta tikėjimo šviesa, ten prasideda prietarų ir burtų viešpatavimas, suskamba pilni liūdesio ir skausmo balsai, net garsių mokslininkų lūpose: „Nežinome ir nežinosime!" Be tikėjimo žmogus nieko nežinotų apie savo dangiškąjį Tėvą, nieko nežinotų apie Išganytojo darbą, pasiaukojimą ir pasilikimą su mumis, apie neišsemiamus malonių šaltinius. Visa tai būtų amžinai žuvę. Iš tiesų, tikėjimas yra naudinga šviesa!

Kaip kiekviena šviesa ne tik šviečia, bet sykiu šildo, gaivina ir žadina, lygiai taip daro ir tikėjimo šviesa. Tikėjimas nėra žiemos šviesa, kuri tik šviečia, bet nešildo. Tikėjimas yra kur kas daugiau. Jis yra viską žadinanti, ugdanti ir brendinanti pavasario bei vasaros saulė. Tikėjimas sugeba šalia dorovinio sugedimo išugdyti skaisčias nekaltybės lelijas, šalia didžiausio atšalimo, savimylos ir išnaudojimo — įstabaus pasiaukojimo ir meilės apaštalus; šalia visuotinio ištižimo ir vergiškumo — dvasios didvyrius, kurie moka savo įsitikinimus viešai išpažinti ir juos drąsiai apginti, net ant

liepsnojančio laužo ar po šalto kardo ašmenimis! „Visa, kas yra gimę iš Dievo, nugali pasaulį; ir tai yra nugalėjimas, kurs nugali pasaulį, mūsų tikėjimas“ (1 Jon. 5, 4). Tikėjimas tai tikrai krikščioniško charakterio, kilnaus didvyriškumo mokykla. Išmesk tikėjimą iš atskiro žmogaus ir visuomenės gyvenimo, ir netrukus žemė paskęs nedorybių bangose. Vietoje meilės tuoj įsigalės neapykanta; vietoje brolybės — didžiausias išnaudojimas; vietoje lygybės ir laisvės — pikčiausias despotizmas ir vergovė; vietoje pareigos — niekšiškas tarnavimas savo geiduliams. Tikėjimas savo gaivinančiais spinduliais užmuša šias visas piktybes ir nuvalo žemę nuo dorovinio sugedimo bakterijų. Galop, tikėjimas įneša į žmogaus gyvenimą giedrią pavasario nuotaiką, pripildo sielą džiugaus optimizmo, duoda pajusti tokios laimės, kurios joks pasaulio gėris negali duoti. Giliai tikinti siela moka išlaikyti šią giedrią, šviesią nuotaiką net didžiausiame varge ar skausme. Kartą garsusis prancūzų rašytojas Demestras netyčia surado viename Petrapilio priemiesty baisių žaizdų sužalotą mergaitę, ir iš jo lūpų savaime ištruko užuojautos žodžiai: „Mergaite, kokia tu nelaiminga!“ Tačiau didžiai nustebęs jis išgirdo visai nelauktą atsakymą: „Mano pone, aš esu visiškai laiminga ir patenkinta. Tas, kuris sunkų kryžiaus medį nešė už mus visus, duoda ir man jėgos ne tik kantriai, bet ir su džiaugsmu nešti mano kryžių“. Štai įstabi dieviškojo tikėjimo jėga!

Tačiau ne kiekvienas tikėjimas duoda tokių vaisių. Kad mūsų tikėjimas būtų vaisingas, jis turi būti gyvas, t. y., mūsų darbai, mūsų visas gyvenimas turi būti suderintas su šio tikėjimo reikalavimais. Mes turime taip gyventi, kaip tikėjimas mus moko. Kitaip mūsų tikėjimas bus negyvas, miręs. „Kaip kūnas be dvasios, taip ir tikėjimas be gerų darbų yra miręs“ (Jok. 2, 26). Tikėjimas be gerų darbų yra Evangelijoje prilyginamas prie medžio, kurį, neduodant jam gerų vaisių, liepiama iškirsti ir į ugnį įmesti (Mat. 21, 19; 3, 10). Ir Apaštalas bara negyvenančius pagal tikėjimą: „Jie sakosi pažįstą Dievą, bet darbais išsigina, nes jie verti pasibiaurėjimo, neklauso tikėjimo ir netinka nė vienam geram darbui“ (Tit. 1, 16). Niekas nepadaro tiek daug žalos Bažnyčiai

ir tikėjimui, kaip blogi katalikai, kurie vienaip tiki, o kitaip daro!

Be to, mūsų tikėjimas turi būti tvirtas, kaip uola. Mes turime tikėti į visas mums Dievo apreikštas ir Bažnyčios pateikiamas tiesas, nesvyruodami ir neabejodami. Visų apreikštų tiesų teisingumą laiduoja mums Dievo begalinė išmintis, kurios žodis yra neklaidingas ir nekintamas: „Dangus ir žemė praeis, bet mano žodžiai nepraeis" (Mat. 24, 35). Todėl svyruoti ir abejoti nėra jokio pagrindo. „Kiekvienas kuris tiki į jį (t. y. į Dievą), nebus sugėdintas" (Rom. 10, 11). Dėl to, ir abejojimas tikėjimo dalykuose yra neleistinas ir nuodėmingas dalykas, o sąmoningas ir iš laisvos valios atmetimas nors vienos Dievo apreikštos ir Bažnyčios paduodamos mums tikėti tiesos (dogmos) yra lygus tvirtinimui, kad arba Dievas nenusimano, ką sako, arba, nors ir nusimano, bet nesako tiesos, ir tyčia žmones klaidina. Aišku, toks tvirtinimas ir vienu ir kitu atveju reikštų didelį Dievo įžeidimą, o tuo pačiu ir tikėjimo kaip Dievo dovanos praradimą. Toks žmogus jau nebūtų katalikas, bet būtų klaidatikis. Jeigu kas drįstų atmesti visas apreikštas tiesas, būtų atkritėlis, apostatas. Tai būtų didžiausias Dievo įžeidimas, sykiu didžiausia nelaimė pačiam žmogui.

Tikėjimas yra ne vien tik žmogaus papuošimas ir išaukštinimas. Jis yra kartu viso mūsų religinio gyvenimo ir nuteisinimo pagrindas. Jis yra vienintelė priemonė pasiekti Dievą, mūsų gyvenimo tikslą. Todėl tiek pat jo reikia mūsų išganymui, kiek reikia ir pačios Dievo malonės. Štai kodėl Išganytojas, siųsdamas apaštalus į pasaulį, iškilmingai taria šiuos griežtus žodžius: „Eidami į visą pasaulį, skelbkite evangeliją visam sutvėrimui: kas tikės ir bus apkrikštytas, bus išganytas; o kas netikės, bus pasmerktas" (Mork. 16, 15—16). Šv. Paulius, šis didis tikėjimo apaštalas, pabrėžia, kodėl reikia tikėti, nes, „be tikėjimo negalima patikti Dievui" (Žyd. 11, 6). Panašiai moko ir didysis atsivertėlis šv. Augustinas: „Tikriausias dalykas, kad niekas negali būti išganytas, kas Dievui nepatinka. O niekas negali patikti Dievui kitaip, kaip tik per tikėjimą."

NELEISK UŽGESTI TIKĖJIMO ŠVIESAI

„Budėkite, tvirtai stovėkite tikėjime, elkitės kaip vyrai ir būkite stiprūs“ (1 Kor. 16, 23).

Tokia jau yra dalykų tvarka, kad juo brangesnis daiktas, juo žmogus turi daugiau jį vertinti ir daugiau juo rūpintis. O tikėjimas yra kiekvienam žmogui svarbiausias ir reikalingiausias dalykas. Todėl ir susirūpinimas juo turi būti labai didelis.

Šiuo atveju pirmutinė pareiga yra pažinti tikėjimą. Visų pirma, reikia mokėti atskirti tikrą tikėjimą nuo netikro, arba klaidingo ir pasirinkti tikrą tikėjimą. Nekartą girdimas tvirtinimas, kad tikėjimas esąs privatinis žmogaus dalykas. Todėl žmogus galįs pasirinkti tokį tikėjimą, koks jam patinka; kaip kas išmano, taip save gano. Tačiau šis tvirtinimas yra iš pagrindų klaidingas ir nevertas protingo žmogaus. Ar galėtų kas nors rimtai pripažinti abiem tiesą, jei vienas tvirtintų, kad praeity gyveno Did. kunig. Kęstutis, Vytautas, vyskupas Valančius, o kitas užsispyręs tai neigtų?! Arba jei vienas tvirtintų, kad Roma yra Italijoje, o kitas — Amerikoje?! Be abejo, joks sveiko proto žmogus to negalės padaryti. Todėl, kaip negali būti dviejų viena kitai prieštaraujančių tiesų žemiškuose dalykuose, taip lygiai negali būti ir tikėjimo dalykuose. Pripažinti prieštaravimo galimumą tikėjimo dalykuose, reikštų pripažinti, kad Dievas apreikšdamas pats sau prieštaravo, o tai reikštų ne mažiau ir ne daugiau kaip pasakyti, kad arba Dievas nenusimanė tuose dalykuose, kuriuos apreiškė arba nors nusimanė, vis dėlto tyčia tai darė, norėdamas suklaidinti vargšą žmogų. Bet šitoks prileidimas, aišku, būtų lygus piktžodžiavimui visagaliam Dievui. Štai kodėl tikras tikėjimas gali būti tik vienas. Juo yra tas tikėjimas, kurį atnešė į pasaulį tikrasis Dievo Sūnus, mūsų Išganytojas, Jėzus Kristus, ir kurį nuo amžių skelbia paties Kristaus

įsteigta Katalikų Bažnyčia. Štai kodėl yra šventa kiekvieno žmogaus pareiga pasirinkti ne kurį kitą tikėjimą, bet tik tą, kurį skelbia Katalikų Bažnyčia. O jeigu mes esame jau šiame tikėjime gimę, tai turime būti labai dėkingi gerajam Išganytojui, kad Jis apsaugojo mus nuo klaidžiojimo ir nuo ieškojimo naštos. Kad tai yra nelengva našta, patvirtina daugelis konvertitų, t. y., tokių asmenų, kurie iš pravoslavų, reformatų, evangelikų ar kitų klaidingų tikėjimų grįžo į Katalikų Bažnyčią.

Su pasirinkimu tikro tikėjimo mūsų pažinimo pareiga dar nėra pasibaigusi. Mes turime taip pat pažinti atskiras tikėjimo tiesas. Visų pirma, mes turime, kiek galima, aiškiau ir giliau pažinti tas tikėjimo tiesas, kurių būtinai reikia išganymui. Jos skamba šitaip:

1) Yra vienas Dievas trijuose Asmenyse: Dievas Tėvas, Dievas Sūnus ir Dievas Šv. Dvasia;

2) Antras Švenčiausios Trejybės Asmuo, Dievo Sūnus, yra tapęs žmogumi ir numiręs dėl mūsų išganymo;

3) Dievas yra teisingas: už gerus darbus atlygina dangumi o už piktus baudžia pragaru;

4) Žmogaus siela nemiršta (yra nemirtinga).

Be šitų tiesų, kurių būtinai reikia išganymui, mes turime pažinti ir kitas svarbesnes tiesas, o ypač tas, kurių reikia geram mūsų pareigų atlikimui. Juo atsakingesnės ir svarbesnės kieno yra pareigos, juo daugiau jis turi nusimanyti tikėjimo dalykuose. Todėl tai, ko gali pakakti paprastam kaimo piemenėliui, jau negali pakakti tėvui ar motinai, kurie yra įpareigoti ne tik patys dorai gyventi, bet taip pat mokyti ir auklėti kitus. Daugiau, negu tėvas ar motina, tikėjimo dalykuose turi nusimanyti mokytojas, aukštas valdininkas, kunigas. Kad galėtume pažinti savo tikėjimą, mes turime panaudoti tinkamas priemones. Labai tinkama šiam reikalui priemonė yra, dar esant mokyklos suole, gerai parengti tikybos pamokas. Juo anksčiau tikėjimo grūdas pakliūva į jauną sielą, juo giliau jis įleidžia šaknis ir juo geresni bus vaisiai. Tolimesnė labai svarbi priemonė yra atidus pamokslų klausymas. Jei kiekvienas parsineštų iš pamokslo į namus po vieną gerą mintį, kiek gražių minčių ir tiesų jis prisirinktų per metus?! Taip pat labai svarbus dalykus yra religinio turinio arba

šiaip katalikiškos krypties laikraščių ar žurnalų skaitymas; o ypač gerų religinio turinio knygų skaitymas. Tik prieš skaitant, visuomet naudinga yra pasitarti su savo dvasios vadu. Pradžioje patartina geriau pažinti „Tikiu į Dievą Tėvą“, „Tėve mūsų“, „Sveika Marija“, 10 Dievo įsakymų, sakramentus. Kadangi šie dalykai dažniau kartojasi, todėl ir tikėjimo tiesos juose išreikštos, giliau įstringa į atmintį ir į širdį.

Antroji mūsų pareiga yra ugdyti ir stiprinti savo tikėjimą. Nyksta ir džiūsta palikta be priežiūros gležna gėlelė, lūžta audrų ištiktas jaunas medelis. Taip lygiai džiūsta, o kai kada ir visai nyksta mūsų tikėjimas, jeigu mes jo neglobojame, neugdome ir nestipriname. Viena iš tikėjimo stiprinimo priemonių yra dažnesnis tikėjimo aktų žadinimas. Kai kada mes esame griežtai įpareigoti sužadinti savo tikėjimą. Dievas reikalauja iš mūsų tokio sužadinimo šiais atsitikimais: 1) kada, išėję iš kūdikystės metų pasiekiame protą; 2) kada Bažnyčia iškilmingai paduoda mums tikėti kokią nors tikėjimo tiesą, paskelbdama naują dogmą; 3) kada pirmą kartą gauname pašvenčiamąją malonę, pav., priimdami krikštą, arba atgauname tikėjimą kartą prarastą; 4) kada be tikėjimo sužadinimo nebūtų galima nugalėti varginančių abejojimų arba išpildyti svarbių pareigų, pav., atlikti išpažinties, priimti Šv. Komunijos. Be šitų atsitikimų, mes turėtume ir dažniau sužadinti tikėjimo aktus, ypač priimdami šv. sakramentus arba dalyvaudami iškilmingesnėse pamaldose. Kiekvienas toks sužadinimas padaro mūsų tikėjimą stipresnį ir gyvesnį.

Antra priemonė tikėjimui ugdyti yra prašyti Viešpatį, kad jis teiktųsi padauginti mumyse tikėjimo malonę. Tikėjimas, kaip matėme, nėra grynai žmogaus darbo vaisius; priešingai, tai yra Dievo gailestingumo ir meilės dovana. Todėl mūsų pareiga yra vis dažniau prašyti, kad Viešpats teiktųsi padauginti ir sustiprinti mūsų tikėjimą. Kaip apaštalai anuomet maldavo: „Viešpatie, padaugink mums tikėjimą“ (Luk. 17, 5), taip ir mes turime maldauti:

„Tikiu, mano Dieve, visa tai, ką tu apreiškei ir davei tikėti per savo šv. Bažnyčią; tikiu dėl to, kad Tu esi pati Tiesa ir negali mūsų suklaidinti! Mano Dieve, stiprink mano tikėjimą!“

Galop, labai gera priemonė tikėjimui stiprinti ir ugdyti yra viešas jojo išpažinimas. Mat, žmogus nėra vien dvasia, bet būtybė, susidedanti iš sielos ir kūno. Todėl vien dvasinio tikėjimo sužadinimo nepakanka: dar reikia jį pareikšti ir regimu būdu, atseit, tokiu būdu, kuriame dalyvautų visas žmogus. O progų viešam tikėjimo išpažinimui mes turime nemaža. Drąsus dalyvavimas katalikiškose procesijose, prisidėjimas prie katalikiškų brolijų ar organizacijų, viešas kenčiančio Išganytojo pagerbimas, kryžiaus ženklas prieš valgant, pavalgius ar prieš kurį šiaip svarbesnį darbą, o ypač pavyzdingas dalyvavimas bažnytinėse pamaldose, viešai priimant šv. sakramentus, — vis tai yra labai brangios progos tikėjimui stiprinti ir gaivinti. Tik išnaudokime jas!

Kartais išpažinti savo tikėjimą yra ne tik karštas patarimas, bet ir griežta pareiga. Šią pareigą aiškiai pabrėžia pats Išganytojas: „Taigi kas tik išpažins mane žmonių akivaizdoje, tą ir aš išpažinsiu danguje esančio Tėvo akivaizdoje; o kas manęs išsigins žmonių akivaizdoje, to ir aš išsiginsiu danguje esančiojo Tėvo akivaizdoje" (Mat. 10, 32—33). Griežta pareiga viešai ir drąsiai išpažinti savo tikėjimą yra tada, kada to reikalautų Dievo garbė arba artimo gerovė, pav., kada dėl tokio neišpažinimo kiltų didelė negarbė pačiam Dievui, tikėjimo Davėjui, arba didelė skriauda artimui. O tokia negarbė ir skriauda atsirastų, jeigu, sakykime, vengimas viešai išpažinti savo tikėjimą būtų lygus negarbingiausiam ir labiausiai Dievą įžeidžiančiam dalykui — būtent, savo tikėjimo išsižadėjimui, arba duotų kam nors progos susidaryti įspūdį, kad tikėjimas esąs mažmožis, kuriuo galima mainikauti, kaip kad čigonai mainikauja savo arkliais, arba kad tikėjimas esąs negarbingas dalykas, dėl kurio reikėtų rausti prieš kitus ir jeigu dėl viso to artimui susidarytų pavojus išsižadėti savo tikėjimo. Tokiais atvejais jokie nemalonumai, jokie persekiojimai neturi atgrasyti nuo viešo savo tikėjimo išpažinimo. Taip elgėsi Išganytojas, viešai išpažindamas žydų vyresniųjų akivaizdoje, kad Jis yra Kristus, gyvojo Dievo Sūnus, nors gerai žinojo, kad dėl to žydai Jį nuteis mirti (Mat. 26, 63). Taip elgėsi apaštalai, drąsiai skelbdami Evangelijos mokslą žydams ir pagonims ir turėdami dėl

Jėzaus vardo daug nukentėti. Taip elgėsi garbingi visų amžių kankiniai, paaukodami už Kristų savo sveikatą ir gyvybę. Ne kitoks, Brangūs Skaitytojai, turi būti ir mūsų pasielgimas!

Be to, kai kada pati Bažnyčia aiškiai nurodo atvejus, kada reikia viešai išpažinti savo tikėjimą, pav., priimant aukštesnius šventimus, apimant aukštesnes pareigavietes. Kam šis Bažnyčios įsakymus yra taikomas, tam jis, aišku, yra griežtai privalomas.

Trečioji pareiga tikėjimo atžvilgiu yra saugoti jį nuo pavojų. Kas mėgsta pavojus, pavojuose ir žūsta. Šie įspėjimo žodžiai tinka visur, o ypač jie tinka žaidimui su tikėjimo pavojais. Piktžolės užgniaužia pasėto grūdo diegą, šaltis nukanda gražiausią žiedą. Nevengiami pavojai gali atšaldyti net karščiausią tikėjimą. Todėl reikia jų saugotis. Klausimas: kas sudaro pavojų tikėjimui? Pirmutinis pavojus kyla iš nuolatinio apsileidimo savo religinėse pareigose, o ypač iš blogo, nedoro gyvenimo. Toks žmogus, per gerai jausdamas, kad jo darbai nesutinka su jo išpažįstamu tikėjimu ir norėdamas kokiu nors būdu užgniaužti sąžinės prikaišiojimus, pradeda bodėtis savo tikėjimu. „Kiekvienas, kuris daro pikta, nekenčia šviesos ir neina į šviesą, kad jo darbai nebūtų peikiami“ (Jon. 3, 20). Be to, blogi žmogaus darbai atima iš jo Dievo malonę, o be Dievo malonės tikėjimas turi skursti ir greit nykti. Antras pavojus ateina iš spausdinto žodžio. Knyga yra labai galingas įrankis; ji daro labai didelę įtaką žmogaus galvojimui ir elgesiui. Ir nenorėdamas, žmogus greit pradeda galvoti ir gyventi taip, kaip siūlo jo skaitomos knygos, laikraščiai arba kiti spaudiniai. Tik dėl to ir mūsų rūpestingoji Motina Bažnyčia griežtai draudžia skaityti nekatalikų be vyskupo leidimo išleistus spaudinius apie šv. Raštą, apie tikėjimą, apie šiaip religinius dalykus. Ypač yra draudžiami skaityti tokie raštai, kurie griauna tikėjimą ir dorą. O kas drįstų skaityti atkritėlių ir klaidatikių raštus, kurie sąmoningai perša bedievystę arba savo klaidingą tikėjimą — tas padarytų ir Dievo ir Bažnyčios akyse sunkiai nuodėmingą veiksmą. Už jį Bažnyčia baudžia ypatinga savo bausme, kuri vadinasi ekskomunika, kuri tikinčiajam neleidžia gauti daug ir labai svarbių Dievo malonių ir iš kurios išrišti negali

bet koks nuodėmklausis. Yra žmonių, kurie piktinasi tokiu griežtu Bažnyčios pasielgimu, nenorėdami matyti tame Bažnyčios gerų norų. Bet šis nepasitenkinimas yra nepagrįstas. Pagalvoki, Mielas Skaitytojau, kokiu vardu pavadintumei motiną, kuri matydama, kaip jos vaikas žaidžia su aštriu peiliu arba rengiasi išgert nuodų, ničnieko jam dėl to nesakytų ir leistų jam ramiai save papiauti arba nunuodyti?! Ar tokia motina būtų verta švento motinos vardo?! Ar galėtų, laimingai išvengęs pavojaus, sūnus ją už tai ant rankų nešioti?! Jeigu jau žemiškoji motina taip turi rūpintis kūniška savo vaiko gyvybe, tai ar ne daugiau turi rūpintis mūsų dvasiškoji motina, Katalikų Bažnyčia, padėti mums išsaugoti tikėjimo dovaną, nuo kurios pareina mūsų amžinoji gyvybė?! Todėl už šį rūpestį mes visai neturime pykti. Priešingai, už tai mes turime būti jai amžinai dėkingi, stengdamiesi nuoširdžiai klausyti visų Jos įspėjimų. Blogoms knygoms, blogiems laikraščiams ir šiaip blogiems spaudiniams mūsų namų durys turi būti aklinai uždarytos!

Trečias pavojus mūsų tikėjimui eina iš dažno bendravimo su žmonėmis, atsižadėjusiais savo katalikiško tikėjimo. Jei jau spausdintas žodis galingai veikia žmogaus sielą, tai ką ir bekalbėti apie gyvą žodį, ypač jeigu jis dažnai kartojamas. Lašas po lašo ir akmenį tašo! Su kuo sutapsi, toks ir pats tapsi. Tai yra mūsų senuolių išmintis, patvirtinta ilgų amžių patyrimo. Todėl Bažnyčia ne be pagrindo draudžia mums dalyvauti klaidatikių pamaldose, procesijose, apeigose; draudžia priklausyti netikinčių arba klaidatikių organizacijoms ar draugijoms; draudžia be ypatingo reikalo priklausyti net vadinamoms neutralioms arba indiferentiškoms organizacijoms ir skaityti jų spaudą, nes tikėjimo dalykuose neutralumo negali būti. „Kas ne su manim, tas prieš mane“ (Mat. 12, 30). Taip kalba Išganytojas, ir tai yra šventa tiesa. Todėl mūsų pareiga klausyti mūsų mylimos Bažnyčios balso ir vengti visų šių pavojų, kurie ne iš vieno kataliko išrovė tikėjimą ir pastūmėjo į purviną gyvenimą. „Būdėkite, tvirtai stovėkite tikėjime, elkitės kaip vyrai ir būkite stiprūs“ (1 Kor. 16, 13).

AKIS Į DANGŲ

„Tavy, Viešpatie, aš sudėjau savo viltį, ir nebūsiu sugėdintas per amžius“ (Ps. 30, 20).

Tikėjimas — didi žmogui duota šviesa. Jis bent iš dalies atskleidžia tą uždangalą, kuris skiria mus nuo mūsų amžinos tėvynės, sužadina mumyse tos tėvynės pasiilgimą ir pasiryžimą ją pasiekti. Tokiu būdu tikėjimas nutiesia pagrindą antrai dieviškai dorybei, kuri mus dar stipriau sujungia su Dievu: vilčiai.

Viltis kaip ir tikėjimas yra tad Dievo dovana, kuri palenkia mūsų valią, remiantis jojo duotais pasižadėjimais ir teikiamąją pagalbą, siekti Dievo, kaip galutinio savo gyvenimo tikslo, ir Jame ieškoti savo amžinos laimės.

Šitokia viltis yra labai svarbi pajėga, svarbus veiksnys mūsų religiniame gyvenime. Ji padeda mums išlaikyti žvilgsnį, pakeltą aukštyn, nepaisant žemės viliojimų. Ji paragina valią griebtis visų priemonių, kuriomis būtų galima pelnyti amžiną išganymą. Ji įgalina, užgrūdina mūsų valią ištesėti gerame, nors iš visų pusių gręstų sunkenybės ir pavojai. „Dievas mūsų prieglauda ir stiprybė, pagalba varguose, kurie mus smarkiai prispaudė. Todėl mes nebijome, kad ir žemė drebėtų ir kalnai nugrimstų į jūros gilumą“ (Ps. 45, 23). „Visa galiu tame, kuris mane stiprina“ (Pil. 4, 13). Viltis išvysti Dievą ir Dievuje pasimatyti su brangiu mirusiu asmeniu nutildo didžiausias kančias, nušluosto net motinos ašaras ties ne laiku užgęsusio sūnaus kapu, uždega žmonių širdis kilniam, karžygiškam darbui. Atimk žmogui viltį, ir iš didžiausio dvasios didvyrio pasidarys niekam nereikalingas ir nepavojingas nykštukas! Tokia jau yra žmogaus prigimtis, kad ji nemėgsta ir kratosi nevaisingo ir iš anksto pasmerkto pražūčiai darbo.

Štai, dėl ko viltis yra ne tik gražus ir svarbus dalykas, bet sykiu ir labai reikalingas. Vilties, kaip die-

viškos dorybės, tiek pat reikia išganymui, kaip reikia ir tikėjimo. Be jos niekas negalės būti išganytas. „Nes", pasak apaštalo Pauliaus, „viltimi mes esame išganyti" (Rom. 8, 24). Todėl tas pats Apaštalas ragina tikinčiuosius tvirtai laikytis vilties: „Tvirtai laikykimės nekeičiamo mūsų vilties išpažinimo" (Žyd. 10, 14).

Dėl šios priežasties eina pražūties keliu visi tie, kurie dėl savo buvusių nusidėjimų ar kitų darbų įkrinta į visišką nusiminimą arba desperaciją, atsisakydami vartoti tas priemones, kurių reikia savo gyvenimui pataisyti ir Dievui atsiprašyti. Jiems išrodo, kad jųjų nedorybės esančios didesnės, negu kad Dievas galėtų atleisti; todėl esą jau neišsimoką nieko daryti. Tačiau šitoks nusistatymas yra griežtai priešingas paties Dievo valiai, kuris „nenori nusidėjėlio mirties, bet pasitaisymo" (Ezech. 33, 11). Jis yra pasiryžęs atleisti grįžtančiam nusidėjėliui net didžiausias ir gausingas nedorybes: „Jei jūsų nuodėmės būtų kaip škarlatas, bus išbaltintos kaip sniegas, ir jei jos būtų raudonos kaip purpura, bus baltos kaip vilna" (Iz. 1, 18). Nepagrįstas nusiminimas, niekais paversdamas šį Dievo pasižadėjimą ir begalinį Jojo gailestingumą, suprantama, negali patikti Dievui; jis yra visuomet sunkiai nuodėmingas dalykas, jeigu tik daromas sąmoningai ir iš laisvos valios.

Taip pat pastato savo išganymą į didžiausią pavojų, kas per daug pasitiki. Šis per didelis pasitikėjimas pasireiškia tuo, kad žmogus yra pasiryžęs pasiekti savo galutinį tikslą vien tik savo pajėgomis, nepripažindamas Dievo malonės reikalingumo (pelagianizmas); arba nenorėdamas bendradarbiauti su Dievo malone, tikėdamas, kad visa padarysianti vien Dievo malonė (liuteranizmas); arba, ir tai atsitinka dažniausiai, piktnaudodamas Dievo gailestingumą naujoms nuodėmėms daryti, sakydamas, kad Dievas vistiek atleisiąs, ir todėl nesą išskaičiavimo greit taisytis. Šitoks žmogaus nusistatymas yra griežtai priešingas Dievo nustatytai tvarkai išganymui pasiekti; todėl nieko bendro neturi su krikščioniškąja vilties dorybe. Savaime suprantama, kad šitoks pasipriešinimas išganymo tvarkai, jei tik daromas sąmoningai ir laisva valia, turi skaudžiai įžeisti patį šios tvarkos autorių — Dievą.

Kadangi vilties dorybės būtinai reikia išganymui pasiekti, todėl kiekvienas krikščionis turi stengtis ją stiprinti, ugdyti, saugoti nuo pavojų. Visų pirma, suaugęs žmogus turi lavintis vilties dorybėje, pasistengdamas dažniau sužadinti šios dorybės aktus. Kaip ir tikėjimo dorybės atveju, esama atsitikimų, kada pareiga sužadinti viltį yra būtina. Ši pareiga yra šiais atsitikimais: kai žmogus sueina į protą ir kai tokiu būdu iškyla reikalas sąmoningai apsispręsti Dievo atžvilgiu; kai suaugęs žmogus pirmutinį kartą gauna Dievo malonę (nuteisinimą) arba kai iškyla reikalas iš naujo atgauti vilties dorybę, prarastą visišku nusiminimu arba per dideliu pasitikėjimu; kai toks sužadinimas pasidaro reikalingas pagundoms prieš viltį nugalėti arba šiaip svarbioms ir reikalingoms pareigoms atlikti, sakykime, maldai, išpažinčiai ir t. t. Ir be šių atsitikimų geras ir rūpestingas krikščionis turi pasistengti dažniau sužadinti vilties aktą, ypač prieš svarbesnius gyvenimo įvykius arba atėjus bandymo valandai. Šitoks vilties sužadinimas patartina visuomet daryti su malda į Aukščiausią, nuo kurio pareina mūsų išganymo darbų vaisingumas ir sėkmingumas. Būtų galima kreiptis, kad ir šitokios maldos žodžiais:

„Viliuos mano Dieve, kad dėl mūsų Viešpaties Jėzaus Kristaus nuopelnų suteiksi man reikalingų išganymui malonių ir garbę būsimame gyvenime, jeigu tik aš laikysiuos Tavo įsakymų, nes Tu pats tai pažadėjai, esi gailestingas ir vykdai savo pasižadėjimus. Mano Dieve, padidink mano viltį!“

Mus paraginti dažniau sužadinti vilties aktus gali gyvesnis prisiminimas Dievo Apvaizdos darbų. Pasaulį ir žmones valdo ne aklasis likimas ir ne vienas šaltas teisingumas, bet sykiu ir rūpestinga dangiškojo Tėvo meilė: „Nebūkite bailiai susirūpinę savo gyvybe, ką valgysite, nei savo kūnu, kuo vilkėsite. Žvilgterėkite į dangaus sparnuočius: jie nesėja, nei piauna, nei į kluonus nekrauna; jūsų dangiškas Tėvas juos maitina. Argi jūs ne daugiau esate verti, kaip jie? . . . Įsižiūrėkite į laukines lelijas, kaip jos auga; jos nesidarbuoja ir neverpia; tačiau aš sakau jums, kad ir Saliamonas visoje savo garbėje nebuvo taip apsivilkęs kaip kiekviena iš jų“ (Mat. 6, 25—30). Taigi, jei Dievas taip pa-

deda žmogui laikiniuose reikaluose, tai argi nedaugiau turės padėti tuose dalykuose, kurie betarpiškai liečia Jojo garbę ir amžiną žmogaus išganymą?! Žmogus, stiprindamas vilties dorybę, turi stengtis apsaugoti ją nuo pavojų. Pirmutinį pavojų vilčiai sudaro gyvenimas, nesilaikant tikėjimo reikalavimų. Sunkiai nusidėdamas, žmogus praranda Dievo malonę, pasijunta esąs Dievo priešas. O būdamas Dievo priešas, jis negali tikėtis gauti amžino gyvenimo, kuris pažadėtas tik Dievo vaikams. Nors ir kiekviena sunki nuodėmė silpnina viltį, bet ypač pakerta viltį dažna nuodėmė prieš skaistybę, girtavimas ir panašūs darbai. Šios rūšies dalykai labai žmogų žemina, priplaka prie žemės, nustelbia bet kokius aukštesnius polėkius. Gyvenimo patyrimas rodo, kad ypač ilgas vergavimas žemoms aistroms baigiasi didžiausiu nusivylimu ir nusiminimu. „Mano neteisybė yra perdaug didelė, kad aš galėčiau nusipelnyti atleidimą“ (Prad. 4, 13).

Bet didžiausią pavojų vilčiai sudaro tikėjimo nebranginimas, jo nepraktikavimas, o ypač nuodėmės tiesiog prieš tikėjimą, kurios jį žudo: kreivatikystė, atkritimas arba visiška bedievybė. Tikėjimas, kaip matėme, sudaro vilties pagrindą. Pagrindui sugriuvus, turi savaime griuti ir ant jo pastatytas rūmas. Kaip žmogus gali tikėtis pasiekti amžiną gyvenimą, jeigu jis netiki, kad toks gyvenimas, apskritai, yra?! Todėl saugokime ir stiprinkime savy tikėjimo šviesą. „Kas tariasi stovįs, težiūri, kad nenugriūtų“ (1 Kor. 10, 12).

KAS DIEVO — DIEVUI

„Šventas, šventas, šventas Viešpats, kareivijų Dievas; visa žemė pilna Jo garbės!“ (Iz. 6, 3).

Kartą Išganytojas stebuklingu būdu pagydė žmogų aklą gimusį. Įniršę pariziejai išmetė jį už tai iš sinagogos. Išganytojas, sutikęs tą jaunuolį nuošalesnėje vietoje, paklausė jo: „Ar tu tiki į Dievo Sūnų? Atsakydamas jis tarė: Kas jis, Viešpatie, kad aš į jį tikėčiau? Jėzus jam tarė: Tu jį matai; kursai kalba su tavim, tai tas. Jis tarė: Tikiu, Viešpatie, ir parpuolęs pagarbino jį“ (Jo. 9, 35—38). Ši scena parodo mums gilų sąryšį tarp tikėjimo ir tarp Dievo pagarbinimo. Tikėjimas gyvai atskleidžia prieš žmogaus akis begalinį Dievo majestotą bei didybę, gyvai parodo žmogui, kad Dievas yra viso ko šaltinis ir tikslas, kad žmogus, kaip ir kiekvienas sutvėrimas, visiškai priklauso nuo Dievo, kad jo visas gyvenimas galų gale turi būti palenktas ne į ką kitą, kaip tik į tą patį Dievą. Dievas yra neribotas žmogaus Viešpats, o žmogus — visais atžvilgiais nuo Jo priklausomas valdinys, tarnas. Tarp Dievo ir žmogaus, žiūrint dalykų prigimties, yra begalinis atstumas. Šitoks pažinimas turi sužadinti žmogaus sieloje nusistatymą visa tai pripažinti ir šį pripažinimą pareikšti atitinkamais regimais išoriniais veiksmais. Žmogus savo sielos gilumoje turi pasakyti: „Iš tikrųjų, taip yra, o Viešpatie. Tu esi mano aukščiausias Valdovas, aš tavo valdinys, visais atžvilgiais nuo Tavęs priklausomas. Mano gyvybė ir mano mirtis Tau priklauso. Teesie visur Tavo valia, mano Viešpatie ir mano Dieve!“ Šitoks nusistatymas sudaro tikro Dievo pagarbinimo ir tikros religijos dorybės esmę. Vadinasi, dievišku pagarbinimu, arba adoracija.

Šį savo nusistatymą žmogus turi pareikšti ir matomais, išoriniais ženklais. Kodėl? — Tam yra daug rimtų priežasčių. Visų pirma, begalinę Dievo didybę ir savęs nuo Dievo priklausomumą turi pripažinti ne tik žmogaus siela, bet ir žmogaus kūnas, nes ir žmogaus kūnas

yra Dievo sutvertas. Bet tai kūnas gali padaryti tik regimais veiksmais. Be to, reikalas ir išoriniais veiksmais pagarbinti Dievą išplaukia iš žmogaus sudėtingos prigimties. Visa, ką žmogus gyvai išgyvena savo viduje, veržiasi pasireikšti ir išorėje. Leidimas veiksmui pasireikšti ir išorėje dar labiau sustiprina patį vidujinį veiksmą. Neleisti to padaryti reikštų eiti prieš pačią prigimtį. Galop, išorinių veiksmų reikia, kad žmogus galėtų duoti visiems gerą pavyzdį, apsaugoti juos nuo papiktinimų. Tik reikia, žinoma, žiūrėti, kad išoriniai veiksmai, kuriais norima pagarbinti Dievą, būtų savy tvarkingi, neturėtų tuštybių bei juokingumo žymių ir būtų gražiai atliekami. To reikalauja garbė To, Kurį norime pagarbinti!

Veiksmai, kuriais žmonės garbina Dievą gali būti įvairūs. Svarbiausią vietą šiuo atveju užima auka. Joje tobuliausiu būdu išreiškiamas Dievo didybės ir sutvėrimo nuo Dievo priklausomybės pripažinimas. Teisybė, ligi Kristaus atėjimo žmonijos aukojamos aukos nebuvo perdaug kilnios: aukodavo žmogus; aukojami daiktai būdavo augalai, gyvuliai ir panašūs dalykai; lydinti auką malda — nuodėmingo žmogaus malda. Todėl jos negalėjo per daug patikti Dievui: jos buvo greičiau simboliai, regimieji ženklai, kurie turėjo priminti būsimą Naujos Sandoros auką ir praskinti jai kelią. Visai kitokią vertę Dievo akyse turi Kalvarijos auka ir jos pakartojimas nekruvinu būdu šv. Mišios. Čia aukotoju yra paties Dievo viengimis Sūnus, „kuriame jis turi pamėgimo“; aukojamas dalykas — „Dievo avinėlis, kurs atima pasaulio nuodėmę“ (Jo. 1, 29); lydinti auką malda — paties Dievo Sūnaus pasiaukojimo aktai. Štai kodėl Naujosios Sandoros auka turi begalinę vertę Dievo akyse. Kas tinkamu būdu dalyvauja šioje aukoje, tas tobuliausiu būdu pagarbina Dievą. Tobulesnio, Dievui labiau patinkančio, pagarbinimo nebuvo ir nebus niekuomet!

Dažniausiai Dievą garbiname paprasta malda, o ypač adoruodami Švč. Sakramentą per 40 val. pamaldas, šventomis valandomis ir kitomis progomis, arba surengdami eucharistines procesijas, kongresus. Dievui pagarbinti yra skiriami priklaupimai, ant veido kritimai, smilkymai ir kiti panašūs veiksmai. Tačiau ne visuomet.

Kai kada minėti veiksmai yra kartojami ir kitokiems tikslams. Pav., palaiminimui iš tėvų priimti, vyskupui ar popiežiui pagerbti. Čia viskas pareina nuo įdedamos minties, nuo žmonių sutarimo ir papročių. Kad išoriniai veiksmai, kuriais mes norime pagarbinti Dievą, turėtų Jo akyse vertę, reikia, kad žmogus juos darytų sąmoningai, su atitinkamu atsidavimu ir susitelkimu. Kitaip, būtų tik žodžių bėrimas, vaidinimas, savęs ir kitų apgaudinėjimas, bet ne Dievo pagarbinimas. Tokiems žmonėms yra taikomas Dievo papeikimas, ištartas išrinktajai tautai pranašo lūpomis. „Kadangi ši tauta artinasi savo burna ir garbina mane savo lūpomis, jos gi širdis yra toli nuo manęs, todėl... išmintis pražus jos išmintingiesiems ir gudrumas bus paslėptas nuo jos gudriųjų“ (Iz. 29, 13). Ne ko kito reikalauja ir Išganytojas, sakydamas: „Dievas yra Dvasia, ir jo garbintojams reikia garbinti dvasia ir tiesa“ (Jo. 4, 24).

Ne tik atskiras žmogus, bet ir visa visuomenė turi garbinti Dievą. Nuo šios pareigos nėra laisva nė valstybė. Visos kalbos, kad religija esąs tik privatinis atskiro žmogaus dalykas, nieko bendro neturįs su viešuoju gyvenimu, yra visai be pagrindo. Ne tik atskiras žmogus, bet ir visa valstybė yra Dievo kūrinys. Ne pati iš savęs, bet iš Dievo gavo ji savo pradžią, savo uždavinius, savo pajėgas. Todėl kartu su kitais turi dalyvauti visuotiniame himne, kurį visa tvarinija tobuliausių savo atstovų lūpomis gieda savo Kūrėjui: „Šventas, šventas, šventas Viešpats, kareivijų Dievas!“ (Iz. 6, 3). „Amžių Karaliui, nemariam, neregimam vienam Dievui gyrius ir garbė per amžių amžius. Amen“ (1 Tim. 1, 17). Apaštalas Paulius meta kaltinimą ne tik atskiriems stabmeldžiams, bet ir ištisoms tautoms: „Nes pažinę Dievą, jie negarbino jo kaip Dievo ir nedėkojo; savo mintyse jie pasidarė tušti, ir neišmintinga jų širdis aptemo“ (Rom. 1, 21). Atsisakymo, apsileidimo, arba vadinamo indiferentizmo Dievo garbinime negali būti! Dievas jo nepakenčia, Dievas juo bodisi. (Apr. 3, 15). Dar labiau Dievas bodisi, kada žmogus, užuot Jį garbinęs, Jį gundo, t. y., stengiasi lyg ir privesti Dievą stebuklingu būdu patenkinti jo tuštumą arba pridengti jo nerūpestingumą, tingumą, pav., susirgęs nesikreipia į gydytoją, pasiteisindamas: „Dievas yra visagalis, Jis

mane ir taip išgydys.“ Atėjus darbymečiui, nieko nedaro, sakydamas: „Jeigu Dievas duos, užderės; neduos, nieko nepadės nė mano darbas.“

Neapkenčia ir bodisi Dievas taip pat šventvagystėmis, pav., pašvęstų Dievo garbinimui asmenų arba daiktų išniekinimu, iškoneveikimu. Jeigu kas, antai, drįstų veiksmu įžeisti kunigą arba vienuolį vien tik dėl to, kad jis yra Dievui pašvęstas; jei drįstų panaudoti kasdieniniams reikalams konsekruotą kieliką ar kitą panašų daiktą; taip pat jeigu mėgintų už pinigus pirkti ar pardavinėti grynai dvasinius arba su dvasiniais susijusius dalykus, pav., sakramentus, atlaidus, Bažnyčios pašventimus arba palaiminimus, įvairias bažnytines pareigavietes; pastaroji šventvagystė turi dar atskirą simonijos vardą.

Bet visų labiausiai Dievas neapkenčia ir bodisi tomis šventvagystėmis, kurios tiesiog Jį liečia. Šios rūšies šventvagystė yra, pav., Švč. Sakramento į savo nuodėmingą sielą ir širdį priėmimas, konsekruotų ostijų išbarstymas ir išniekinimas, kryžiaus su Išganytojo paveikslu laužymas ar kitoks išniekinimas. Tai jau yra tikras maištas prieš patį Dievą, panašus į šėtono sukilimą. Tai yra vienas didžiausių nusidėjimų, už kurį, kaip istorija ir gyvenimo patyrimas rodo, ištinka skaudi bausmė ne tik būsimame, bet nesykį jau ir šitame gyvenime. Dievas, prieš Kurį lenkiasi dangus ir žemė ir Kurį garbina visas sutvėrimas, negali leisti iš savęs tyčiotis menkam šios žemės vabalui!

SAVO GARBĖS AŠ KITAM NEDUOSIU

„Dėl savęs, dėl savęs aš tai padarysiu, kad man nebūtų piktžodžiaujama, ir savo garbės aš kitam neduosiu“ (Iz. 38, 11).

Vienas yra visa ko Davėjas. Vienas yra pasaulio Tvarkytojas. Vienas viso sutvėrimo galutinis tikslas. Todėl Jam vienam tepriklauso dieviškoji garbė, adoracija. Šita garbe Dievas negali dalintis. Kiekvienas, kad ir mažiausias, atsisakymas nuo jos reikštų paties Dievo atsisakymą nuo savo dieviškos prigimties, savęs paneigimą ir savęs kaip Dievo panaikinimą. To Dievas negali padaryti. Todėl negali sutikti, kad žmonės „turėtų kitų dievų“ ir jiems teiktų dievišką garbę. Šią savo valią Dievas aiškiai pareiškė pirmame savo įsakyme ir taip pat aukščiau nurodytais žodžiais.

Šiai aiškiai pareikštai Dievo valiai, visų pirma, griežtai priešinasi visi tie, kurie drįsta atiduoti dievišką garbę stabams, padarytiems iš medžio, vario, bronzos ar kitos medžiagos. Taip pat suasmenintoms gamtos pajėgoms, gyvuliams ir panašiems daiktams. Stabmeldybė yra „didžioji nuoboda“, kuria taip biaurisi Dievas. Šio pasibiaurėjimo posakiais yra išmarginti Senojo Įstatymo puslapiai, juo yra pagrįsti pranašų nusiskundimai ar įspėjimai. Dėl jos Dievas baudė savo išrinktą tautą įvairiomis nelaimėmis, o ypač ilgus dešimtmečius trukusia nelaisve ir vergove. Pirmųjų krikščionių akyse tai buvo vienas didžiausių nusikaltimų. Jie greičiau sutikdavo iškęsti didžiausius kankinimus, negu, kad ir dėl žmonių akių, smilkyti stabams arba kitokiu būdu teikti jiems dievišką pagarbą. Taip biaurėjosi pirmieji krikščionys stabmeldybe! Deja, šis pirmųjų amžių krikščionių griežtas nusistatymas šiais laikais jau yra gerokai palūžęs. Mūsų laikų žmonės vėl pradeda grįžti prie stabmeldybės, tik žinoma, kitokios išvaizdos *. Vieni jų dievina mūsų regimą pasaulį ir jį gaubia savotiška religine pagarba; kiti dievina žmoniją ir jai viską aukoja; treti vietoje žmonijos

* Kai kur pasitaiko žmonių, kurie nesigėdi atvirai garbinti senovišką perkūną ir kitus pagoniškus dievukus. Iš tiesų, proto aptemimas!

dievina savo tautą, savo valstybę, savo rasę, savo klasę, ar net atskirus savo vadus. Teisybė, modernieji stabmeldžiai savo stabukams regimų aukų nedegina, smilkalo nesmilko, tačiau vis dėlto prieš juos keliaklupščiauja ir jų įsakymų uoliau klauso, negu paties Dievo įsakymų. Nors mūsų laikų stabmeldybė, gal kiek ir kitaip išrodo, kaip senovėje, tačiau jos turinys pasilieka tas pats. Todėl Dievas ne mažiau ja biaurisi, negu anais laikais. Dėl tos priežasties ir šiais laikais sąmoningų krikščionių nusistatymas turi būti lygiai aiškus ir griežtas, kaip jis buvo pirmaisiais amžiais! „Vienas yra tikras Dievas, tikras Viešpats. Todėl aš Jį tik vieną tegarbinsiu ir Jam vienam tetarnausiu!"

Antra, aukščiau nurodytai Dievo valiai priešinasi tie, kurie drįsta priskirti įvairiems sutvertiems daiktams tokias galias, kurių jie neturi ir kurių, einant Dievo nustatyta tvarka, jie negali turėti, pav., paprastų žolelių pagalba norima išgydyti iš labai sunkios ir pavojingos ligos arba praturtėti (žavėjimai, užkalbėjimai); arba stengiamasi iš žvaigždžių, iš sapnų, iš kortų ir kitų panašių dalykų atspėti ateitį (burtai); arba su blogų dvasių pagalba stengiamasi padaryti kitą nelaimingą (užkerėjimai, užkeikimai). Visi šitie dalykai įžeidžia Dievą, ir todėl rimtiems krikščionims jų daryti nevalia.

Reikia pasakyti, kad, be senoviškų prietarų, yra dar visa eilė naujoviškų. Į juos yra labai palinkę žmonės, praradę tikėjimą, netikėliai, laisvamaniai. Prie naujoviškų prietarų iš dalies reikia priskaityti vadinamąjį spiritizmą, t. y., bandymą tam tikrų asmenų (mediumų), staliukų ir kitų daiktų pagalba susikalbėti su ano pasaulio dvasiomis. Šiuose bandymuose yra labai daug apgavysčių, yra dalykų, kuriuos, gal būt, pasiseks išaiškinti ateity, kai bus atrastos naujos gamtos jėgos. Bet pasitaiko ir tokių dalykų, kurių visai negalima išaiškinti gamtinėmis pajėgomis, kurių tačiau nė Dievui priskirti negalima, nes Dievas jokių stebuklų nedaro tuščiam žmonių smalsumui patenkinti, o ypač keistose ir įtartinose aplinkybėse, toli nuo dienos šviesos. Todėl belieka priskirti šios rūšies dalykus piktoms dvasioms. Šią išvadą patvirtina ir patyrimas, nes paaiškėjo, kad asmenys, kurie uoliai dalyvauja spiritistų bandymuose bei seansuose, dažnai praranda savo tikėjimą ir dorą.

Netikėtai didelis skaičius jų patenka į bepročių namus. Kiti baigia savo gyvenimą savižudybe. Dėl šių priežasčių Bažnyčia griežtai draudžia priklausyti prie spiritistų draugijų ir dalyvauti jų posėdžiuose bei seansuose.

Iš spiritizmo yra naujais laikais atsiradusi vadinamoji teosofija, arba mokslas, tvirtinąs, kad patobulintu dvasios regėjimu jau šiame gyvenime galima išvysti būsimo gyvenimo paslaptis, net patį Dievą; kad žmogaus siela už savo blogus darbus turinti pereiti gyventi į įvairius gyvulius, kad todėl esą negalima gyvulių žudyti, bet reikią juos pagarboje laikyti.

Visi šie dalykai yra išaugę iš vadinamo okultizmo, tai yra, iš žmogaus noro ne moksliškomis priemonėmis atrasti kažin kokias paslėptas pajėgas ir panaudoti jas savo reikalams. Būdinga, kad juo daugiau žmonės atkrinta nuo tikro tikėjimo, juo daugiau paskęsta šitokiame okultizme, net paprastuose prietaruose. Taip laikraščiai ir keleiviai gyvai pasakoja, kad Sovietų Rusijoje, kur bolševikai giriasi tikėjimą jau išnaikinę, galima visur sutikti pasižymėjusių lakūnų, aukštų pareigūnų, susisiekimo priemonių vairuotojų ar kitų profesijų žmonių, kurie rūpestingai nešioja savo kišenėse arba yra pakabinę savo įstaigose, savo automobiliuose įvairius paukščiukus, driežliukus, „jonukus" ir kitus menkniekius, kurie, pasak jų, saugoją juos nuo nelaimių ir jiems padarą daug gero. Bet šitie naujoviški talismanai savo esme juk niekuo nesiskiria nuo senoviškų prietarų.

Šia proga reikia pasakyti, kad vadinamasis hipnotizmas, arba dirbtinis užmigdymas, savo esmėje dar nėra prietaras, bet dalykas pagrįstas mums dar ne visai žinomomis, bet tikrai gamtoje esamomis jėgomis. Todėl jis gali būti panaudotas. Tačiau, suprantama, jį gali panaudoti tik žmonės, nusimaną tuose dalykuose, pav., prityręs gydytojas ar jam panašus specialistas, nes kitaip, vietoj naudos, bus daugiau bėdos. Be to, tam turi būti atitinkamai svarbus reikalas, pav., reikalas pagydyti girtuoklį arba kurį kitą ligonį. Mat, yra pastebėta, kad hipnotizmas ir jam giminingi dalykai smarkiai silpnina žmogaus valią ir palenkia ją aklai klausyti kito žmogaus įsakymų. O to neturi būti, nes žmogus negali pasidaryti įrankiu kito žmogaus rankose, bet turi būti pats savo veiksmų viešpats, turi pats už juos atsakyti.

VISI ŠVENTIEJI, MELSKITĖS UŽ MUS!

„Geras ir naudingas yra daiktas šauktis šventųjų užtarimo" (Trid. 5 ses.).

Viena yra saulė, viena jos šviesa. Tačiau ta pati šviesa, persilaužusi per vandens lašus, sutviska šimtaspalvės vaivorykštės spalvomis. Taip pat vienas yra Dievas, vienas yra Jojo begalinis tobulumas ir šventumas. Tačiau to paties dieviško tobulumo ir šventumo pasireiškimas gyvuose žmonėse yra be galo įvairus. Vienuose jis suspindi nepaprastu apaštališku uolumu, kituose — ekstazėje paskendusia kontempliacija. Vienuose žavi mus savo angelišku nekaltumu ir taurumu, kituose stebina atgailos aštrumu. Vienur viską nugali heroišku pasiaukojimu ir ištesėjimu, kitur — vyriška drąsa ir ryžtingumu. Margi yra žiedų laukai, dar margesnis šventųjų pasaulis! Nors jie daug kuo vienas nuo kito skiriasi, tačiau visi jie yra verti mūsų pagarbos.

Mes turime garbinti šventuosius, visų pirma, dėl to, kad jie yra ypatingi Dievo išrinktieji, ypatingi Jojo numylėtiniai, ištikimiausi Jojo sūnūs ir dukterys. Garbindami Dievą, mes turime garbinti ir Jojo numylėtinius.

Mes turime garbinti šventuosius dėl to, kad to nori pats Dievas. Jis pats iškėlė juos į dangaus aukštybes ir apsupo ypatinga garbe: „Tuomet teisieji žibės, kaip saulė savo Tėvo karalystėje" (Mat. 13, 43).

Mes turime garbinti šventuosius dėl to, kad taip ragina daryti mūsų Motina Bažnyčia, įvesdama įvairių šventųjų šventes, sustatydama jųjų garbei himnus, litanijas ir kitas maldas, papuošdama savo šventoves jųjų paveikslais bei relikvijomis. Mes turime garbinti šventuosius dėl to, kad jie yra tikri dvasios didvyriai, tikros žmonių giminės pažibos. Rašytojams, menininkams, mokslininkams, tautos didvyriams statomi paminklai, muziejai, rengiami jubiliejai. Argi nemažiau nusipelno pagarbos didžiausi dvasios gyvenimo menininkai, tikrieji dvasios didvyriai?!

Mes turime garbinti šventuosius dėl to, kad jie yra mūsų didžiausi geradariai. Jų malda, jų užtarimas daug gali pas Dievą, ir jie kaip mūsų vyresnieji broliai bei seserys, išprašo mums iš Dievo daug malonių. Joks, nors ir geriausias draugas negali mums padaryti tiek gero, kiek įstengia padaryti kad ir kukliausias šventasis! Šventųjų garbinimas niekuomet negali pakenkti Dievo garbinimui, nes šventųjų garbinimas yra visai kitos rūšies, negu Dievo garbinimas. Mes negarbiname šventųjų dievišku pagarbinimu, bet tik tokiu pagarbinimu, kuris yra teikiamas kilniam sutvėrimui. Mes nesakome savo maldose: „Šv. Petrai arba šv. Pauliau, pasigailėk mūsų“, bet tik: „šv. Petrai arba šv. Pauliau, melskis už mus, užtark mus!“ Tai yra pripažinimas, kad šventieji ne iš savęs viską turi, bet viską yra gavę iš Dievo. Todėl šventiesiems teikiama garbė, galų gale, tenka pačiam Dievui. Štai dėl ko šventųjų garbinimas ne tik nesipriešina pirmam Dievo įsakymui, kaip tai nepagrįstai tvirtina kai kurie klaidatikiai, bet yra to paties Dievo įsakymo išvada arba vaisius.

Kyla klausimas, kaip mes turime garbinti šventuosius *.

Atsakymas į šį klausimą nėra sunkus. Bažnyčios liturginis gyvenimas ir gerų katalikų papročiai nurodo mums gražius būdus šventiesiems pagarbinti. Visų pirma, mes turime pasistengti tinkamai švęsti šventųjų, o ypač savo arba savo krašto globėjų, šventes. Tai neturi būti tik tuščių pasilinksminimų ir pasismaginimų dienos, bet dvasinio susitelkimo ir atsinaujinimo. Nors melstis į šventuosius ir prašyti jų užtarimo yra visuomet naudingas ir išganingas dalykas, tačiau ypatingai gera tai daryti šventųjų švenčių dienomis. Tada mes prašome ne vieni, bet prašome kartu su visa Bažnyčia, kurios prašymas negali būti atmestas.

Taip pat labai geras būdas šventiesiems pagarbinti yra gerbti jų paveikslus bei relikvijas. Kaip kad geras

---

* Šia proga reikia pažymėti, kad viešai garbinti galima tik tokį šventąjį, kuris Bažnyčios yra viešai pripažintas šventuoju. Šitoks pripažinimas daromas po ilgų ir labai kruopščių tyrinėjimų paties šventojo gyvenimo, jojo mokslo ir stebuklų. Iškilmingas paskelbimas šventuoju vadinasi kanonizacija. Prieš tai jau turėjo būti buvęs paskelbimas palaimintuoju arba beatifikacija.

sūnus ar duktė brangina tėvų fotografijas, kaip geras savo šalies pilietis moka pagerbti savo tautos ar valstybės didvyrių atvaizdus, taip mes turime gerbti šventųjų paveikslus. Gerbdami jųjų paveikslus, mes pagerbiame pačius šventuosius.

Šventųjų paveikslai, gyvai atskleisdami prieš mūsų dvasios akis to ar kito šventojo gyvenimą, uždega mūsų širdyse didesnę jam meilę, paskatina sekti jo pėdomis. Gražiai, meniškai padaryti paveikslai yra geriausi, iškalbingiausi pamokslininkai. Atidarykime šiems pamokslininkams savo pirkių ir savo seklyčių duris! Tačiau nevalia užmiršti, kad tik katalikiškoje dvasioje padaryti paveikslai bei statulos tinka šventiesiems pagarbinti ir gali būti naudingas dalykas nuteikti mūsų širdžiai ir sielai. Priešingai, nevykusiai nupiešti paveikslai arba nevykusiai padarytos statulas ne tik nepakelia mūsų širdies, bet dar labiau ją sudrumščia. Štai kodėl religiniai paveikslai turi būti Bažnyčios vyresnybės aprobuoti, t. y., pripažinti tinkami viešam garbinimui.

Kas čia buvo pasakyta apie paveikslus, visai tinka ir relikvijoms. Relikvijomis laikoma visa, kas nuo šventųjų pasiliko, pav., jųjų kaulai, drabužiai, dažnai vartoti įrankiai. Gerbdami jųjų daiktus, mes sykiu gerbiame šventuosius. Tik reikia atsiminti, kad nevalia garbinti jokių relikvijų, kurios neturėtų dokumentų, įrodančių jų tikrumą.

Bet geriausias būdas šventuosius pagarbinti yra pasistengti sekti jų pėdomis, t. y., taip gyventi, kaip jie. Šventieji prabyla į mus apaštalo Pauliaus žodžiais: „Būkite mano sekėjai, kaip ir aš esu Kristaus“ (1. Kor. 11, 1). Jie priartina prie mūsų Kristaus tobulumą, padaro jį, jei taip galima pasakyti, žmoniškesnį, mūsų prigimčiai prieinamesnį. Niekas negali teisintis, kad šventųjų gyvenimas yra mums paprastiems žmonėms nepasiekiamas. Juk yra buvę visokių šventųjų. Yra buvę šventųjų, kurie buvo dar mažiau mokyti, negu mes; kurie gyveno dar didesniuose pavojuose, negu mes. Vis dėlto, jie ištesėjo, viską nugalėjo. Jeigu jie laimėjo savo gyvenimo kovas, tai kodėl neturėčiau ir aš nugalėti visus savo sunkumus?! „Viską galiu tame, kurs mane stiprina“ (Pil. 4, 13).

VISŲ ŠVENTŲJŲ KARALIENE, MELSKIS UŽ MUS

„Sveika, malonės pilnoji, Viešpats su Tavimi; pagarbinta Tu tarp moterų" (Luk. 1, 28).

Daug dangaus skliauste žvaigždžių, daug danguje šventųjų. Bet visų švenčiausia ir visų garbingiausia jų tarpe yra Marija. Jai priklauso ir ypatinga garbė.

Ypatingu būdu garbiname Ją todėl, kad Ji yra ypatingu būdu susijusi su visa Šv. Trejybe: Ji yra viengimusio dangiškojo Tėvo Sūnaus, mūsų Išganytojo Motina; Ji yra skaisčiausia Šv. Dvasios Sužadėtinė, ištikimiausia dangiškojo Tėvo duktė. „Dievas", sako šv. Bernardas, „būtų galėjęs sutverti didesnį pasaulį, didesnį dangų, bet didesnio dalyko, kaip Dievo Motiną Jis sutverti nebūtų galėjęs". Iš visų šventųjų Ji yra labiausiai priartėjusi prie Dievo. Todėl Jai turi priklausyti po Dievo ir po Išganytojo aukščiausioji garbė.

Ypatingu būdu garbiname Mariją todėl, kad Jos asmens šventumas nepalyginamai praneša visų šventųjų šventumą. Net didžiausių šventųjų šventumas ten baigiasi, kur prasideda Marijos. Kaip deimantas tarp brangių akmenų, kaip saulė tarp žvaigždžių, taip išsiskiria Marija iš kitų šventųjų. „Atleisk savo minčių raisčius, paleisk proto sparnus, įsivaizduok sau skaisčiausią, išmintingiausią, pamaldžiausią, gražiausią, nuolankiausią, meiliausią, pilną malonės, šventumo, žibančią visokiomis dorybėmis, apdovanotą visokiomis dovanomis, Dievui maloniausią mergelę; kiek gali, tiek padaugink, kiek išsigali, tiek pridėk, tačiau vistiek didesnė yra Mergelė Marija, gražesnė Mergelė Marija, garbingesnė yra Mergelė Marija" (šv. Tomas Vilianuovietis). „Visa graži esi, mano drauge, ir jokios dėmės nėra tavyje" (Giesm. g. 4, 7).

Marijai priklauso ypatinga garbė todėl, kad Ji ypatingu būdu prisidėjo prie pasaulio, o tuo pačiu ir prie

kiekvieno iš mūsų išganymo. Juk Ji davė pasauliui Išganytoją, Ji heroiškai paaukojo Jį pasauliui išganyti, Ji iškentėjo didžiausias kančias po kryžiumi. Būdama Išganytojo Motina, Ji kartu tapo ir visų atpirktųjų Motina, tuo pačiu ir mano Motina. „Moteriške, štai tavo sūnus“ (Jo. 19, 26), šiais žodžiais pavedė mirštantis Išganytojas mane savo Motinos globai. Marijai priklauso ypatinga garbė dar ir todėl, kad Ji yra tikroji dangaus ir žemės Karalienė, kuriai lenkiasi angelų bei šventųjų chorai danguje ir visi geros valios žmonės čia žemėje.

Galop, neužmirškime, kad Marija yra visų mūsų karščiausia ir sėkmingiausia užtarytoja. Būdama mūsų motina, Ji negali šaltai žiūrėti į mūsų prašymus. Kaip Išganytojo Motinos, Jos prašymas negali būti neišklausytas. Argi galės dieviškasis Sūnus atmesti savo mylimiausios Motinos prašymą?! Be to, daugelio labai mokytų ir pamaldžių asmenų manymu, Marija, apskritai, yra visų malonių tarpininkė. Kitaip sakant, Dievas per Jos rankas dalina žmonėms visas savo malones. Štai kodėl šv. Bernardas taip karštai ragina šauktis Marijos pagalbos: „O tu, kurį blaško šio pasaulio audra, jei nori, kad tavęs nepražudytų šėlstančios bangos, nepaleisk iš akių žvaigždės — Marijos. Kada, it tvanas, patvinsta tavy pikti norai, pakyla puikybės, gobšumo, tuščios garbės aistros, veizdėk į žvaigždę, šaukis Marijos. Kada nusidėjimų naštos slėgiamas griūsi į nusiminimo bedugnę, prisimink Mariją.“ Tas pats šventasis savo gražioje maldelėje „Memorare“, t. y., „Atmink, o skaisčiausioji Mergele“ laiduoja mums, kad nė vienas nepasilieka užviltas, kas tik šaukiasi Marijos pagalbos, maldauja Jos užtarimo.

Per ilgus amžius mūsų šalis ir mūsų tauta ypatingu būdu mylėjo ir gerbė Švenčiausiąją Mergelę. Garsūs Marijos paveikslai Aušros Vartuose, Šiluvoje, Žemaičių Kalvarijoje; iškilmingai švenčiamos Nekalč. Mergelės šventės, gražios gegužinės bei rožančiaus pamaldos, uoliai Jos garbei kalbami rožančiai, nešiojami škaplieriai, išlaikomi šeštadieniais ir kitomis dienomis pasninkai, pamaldžiai giedamos valandos bei kitos giesmės tiek bažnyčioje, tiek ir privatiniuose namuose, — vis tai šios ypatingos meilės ir pagarbos regimi ženklai. Ne be pagrindo Lietuvos šalis vadinama Mari-

jos šalimi: „Terra Lituana — terra Mariana: Lietuvos žemė — Marijos žemė!“ nekartą pareiškia Pijus XI.

Mūsų tautos skaudi istorija ir kiekvieno asmeninis patyrimas rodo, kad Marija mūsų neapleido. Neapleis Ji mūsų ir ateity. Tačiau su viena sąlyga: jeigu mes ir ateity pasiliksime Jos ištikimi sūnūs ir dukterys!

Visų Šventųjų Karaliene, melskis už mus!

ŠVENTĄ VARDĄ ŠVENTAI TARK*

„Tebūna Viešpaties vardas šlovinamas,
nuo dabar ir per amžius.
Nuo saulėtekių iki saulėleidžių Viešpaties
vardas girtinas“ (Ps. 112, 2—3).

Vardas yra paties daikto regimas ženklas, simbolis. Tarp daikto ir jojo regimo ženklo atsiranda nenutraukiamas, gilus ryšys. Kas gerbia kurio žmogaus fotografiją, gerbia patį vaizduojamą asmenį. Kas pagerbia bet kurios tautos ar valstybės vėliavą, tas gerbia pačią tautą ar valstybę. Priešingai, kas visa tai niekina, tas įžeidžia pačius asmenis, kuriuos tie regimi ženklai vaizduoja. Štai kodėl pagarba teikiama Dievo vardui, tuo pačiu, teikiama pačiam Dievui. Priešingai, Dievo vardo išniekinimas yra paties Dievo išniekinimas. Todėl mūsų pareiga yra gerbti šventą Dievo vardą. Tardami su pagarba Jojo vardą, mes pakylame mintimi prie paties Dievo, pripažįstame Jį esant aukščiausiu Viešpačiu, pareiškiame Jam aukščiausios pagarbos, dėkingumo, nuolankumo jausmus. Toks yra tikras Dievo vardo pagerbimas. Tokio pagerbimo reikalauja iš mūsų antras Dievo įsakymas. Pareiga gerbti Dievo vardą liepia mums laikyti pagarboj ir visų šventų asmenų arba šventų daiktų vardus, nes, jų negerbdami, mes netiesiog atsisakome pagerbti ir paties Dievo vardą. Ypatingai brangūs mums turi būti Jėzaus, Marijos ir šv. Juozapo vardai. Todėl turi išnykti iš katalikų gyvenimo šventų vardų minėjimas be jokio reikalo, juokais arba net su pašaipa. Juk nevalkiojami su pašaipa motinos, tėvo arba kurio kito brangaus asmens vardai. Juo labiau turime saugotis taip daryti su Dievo vardu. Su šventu daiktu turi būti šventai elgiamasi. Šventas vardas turi būti šventai tariamas! „Neminėk nuolat

* „Neimsi Viešpaties, tavo Dievo, vardo dovanai“ (Iš. 20, 7). Dievui, mūsų aukščiausiajam Viešpačiui, priklauso aukščiausia pagarba. Antras Dievo įsakymas nori dar labiau pabrėžti Dievo pagarbinimo reikalą. Šiam tikslui jis įpareigoja mus gerbti Dievo vardą ir vengti Jo niekinimo. Mes gerbiame Dievo vardą kai su pagarba Jo šaukiamės, o ypač kai su pagarba Jį minime maldoje; taip pat kai iškilmingai Jį ištariame, darydami priesaiką arba įžadus. Priešingai, Dievo vardas yra niekinamas, kai jis yra valkiojamas be jokios pagarbos, kai vartojamas keiksmuose, piktžodžiavimuose, taip pat kai nesilaikoma padarytos priesaikos, arba padaryto įžado, arba kai drįstama net kreivai prisiekti. Tad iš eilės tenka visus šiuos klausimus plačiau panagrinėti.

savo burna Dievo vardo ir nemaišyk į savo šneką šveitųjų vardų, nes kitaip nebūsi laisvas nuo kaltės" (Sir. 23, 10). „Viešpats nelaikys nekaltu to, kurs ims Viešpaties, savo Dievo, vardą veltui" (Iš. 20, 7).

Tačiau pareiga saugotis veltui imti Dievo vardą neturi pastūmėti mūsų į kitą kraštutinumą: visai atsisakyti minėti Dievo vardą. Ligšiol pamaldūs tėveliai susitikę sveikindavosi vienas kitą gražiu krikščionišku pasveikinimu: „Garbė Jėzui Kristui." Šiandien šis gražus paprotys yra dažnai pamirštamas; bandoma jį pakeisti šiais nublukusiais posakiais: „Sveikas! Labas rytas! Labas vakaras!" Tačiau nėra jokio reikalo atsisakyti nuo gražaus krikščioniško papročio. Krikščioniškai besisveikindami, mes išpildome psalmininko pageidavimą, kad Viešpaties vardas būtų visur šlovinamas. Nebijokime drąsiai išpažinti savo tikėjimą!

Dar didesnio papeikimo yra verti tie, kurie drįsta vartoti Dievo ar šventųjų vardus supykę, bardamiesi, keikdami. Tai gali būti gana didelis Dievo įžeidimas.

Tačiau pikčiausias dalykas yra, kai drįstama Dievui piktžodžiauti, burnoti, arba iš Jo tyčiotis, svaidant Jam tiesiog įžeidžiančius posakius. Šios rūšies posakiai bus, pav., kai drįstama tvirtinti, kad Dievas nieko nenusimano pasaulio valdyme, kad tas ar kitas žmogus būtų galėjęs sukurti geresnę tvarką, kad Dievas yra bejėgis arba, kad yra per žiaurus. Šitokie piktžodžiavimai yra pasibiaurėtinos nedorybės. Jos yra nekartą jau šiame gyvenime skaudžiai baudžiamos. Prieš 1908 m. Kalėdas vienas Messinos laisvamanių laikraštpalaikis baigė savo pilną pasityčiojimų iš Kūdikėlio Jėzaus straipsnį šitokiu piktžodžiavimu: „Jei tu būtum tikras Dievas, tai šitų eilučių man nedovanotumei, o nubaustumei mane bent žemės drebėjimu." Tų pačių metų gruodžio 27 dieną baisus žemės drebėjimas pavertė griuvėsiais Messinos miestą su 200.000 gyventojų! 1913 m. milžinas garlaivis „Titanikas", išplaukdamas pirmą kartą į jūros kelionę, pasipuošė pilnu puikybės parašu: „Šito laivo nė Dievas negalės nuskandinti." Tačiau po kelių dienų baisus ledo kalnas kaip skiedrą perskėlė laivą perpus, paskandindamas šėlstančios jūros vilnyse milžiną „Titaniką", o su juo sykiu 1635 keleivius. Taip Dievas moka paklupdyti ant kelių perdaug išpuikėjusį savo sutvėrimą!

MELSKIMĖS BROLIAI

„Reikia visuomet melstis ir nepailsti“
(Luk. 18, 1).

Malda, trumpai tariant, yra ne kas kita, kaip pamaldus minties ir širdies pakėlimas prie Dievo. Trumpi žodžiai, bet daug turinio. Maldoje su visu aiškumu pasireiškia dvasinė žmogaus prigimtis. Sutraukiusi medžiagos ir laiko varžtus, ji galingais sparnais pakyla į grynai dvasinį pasaulį. Malda — radio bangos, kuriomis žmogus susisiekia su pačiu Dievu, su išrinktaisiais danguje, su kenčiančiomis sielomis skaistykloje, su gyvenančiais ir kovojančiais šioje žemėje. Malda — žmogaus sielos audiencija pas Dievą. Dievo mintys pasidaro žmogaus mintys, Dievo planai — žmogaus planai. Malda — neišsemiamas dvasinių jėgų šaltinis, dvasinio turto perlaidos žmogaus sielai. Malda — ginklas, kuris padeda žmogui nugalėti visus priešus ir praskinti kelią į amžiną gyvenimą. Štai kodėl visos pasakos apie maldos netinkamumą ar žalingumą žmogui yra iš piršto išlaužtos. Malda nėra žmogaus asmenybės pažeminimas, bet yra jos išaukštinimas; nėra žmogaus sielos nuskurdinimas, bet jos praturtinimas.

Taigi malda yra gražus ir kilnus dalykas. Tačiau jos nemažiau reikia ir pačiam žmogui. Žmogus yra Dievo sutvertas, o sutvėrimo pagrindinė ir pirmutinė pareiga yra garbinti savo Sutvėrėją. Malda yra tinkamiausia priemonė Dievui pagarbinti.

Visa, ką žmogus turi, jis yra gavęs iš Dievo. Dievas yra jo didžiausias geradaris. Už gautas geradarybes reikia padėkoti. Malda yra tinkamiausia priemonė padėkoti Dievui už gautas geradarybes.

Žmogus — nuodėmingas sutvėrimas. Daug sykių jis įžeidžia savo aukščiausią Viešpatį ir Valdovą. Reikia Jį atsiprašyti, reikia atlyginti Jo teisingumui už padarytus nusižengimus. Malda yra tinkamiausia priemonė permaldauti už savo ir kitų nuodėmes.

Žmogus daug ko yra reikalingas. Trūkstamus dalykus jis turi išprašyti sau iš Dievo. Ypač turi karštai prašyti malonės ištesėti gerame iki paskutinės savo gyvenimo valandos. Malda yra tinkamiausia priemonė Dievo malonei išprašyti. Tokiu būdu maldos reikalingumas yra labai didelis: jos mums tiek pat reikia, kaip ir pačios Dievo malonės. Kas oras plaučiams, kas sparnai paukščiams, kas vanduo žuviai, tas yra žmogui malda! Be maldos turėtų greit sunykti ir išsekti visas dvasinis žmogaus gyvenimas. Štai kodėl Išganytojas taip karštai ragina apaštalus melstis: „Budėkite ir melskitės, kad neįpultumėte į pagundą. Dvasia, tiesa, stipri, bet kūnas silpnas“ (Mat. 26, 41). Tą patį daro apaštalas Paulius tikinčiųjų atžvilgiu: „Būkite ištvermingi maldoje“ (Rom. 12, 12).

Priekaištas, kad Dievas geriau žino mūsų reikalus, negu mes patys, jokiu būdu negali sugriauti maldos reikalingumo. Dievas, be abejo, viską žino kuo puikiausiai. Bet Dievas nori, kad ir žmogus pažintų, o pažinęs išpažintų savo silpnumą. Dievas nori, kad žmogus ieškotų stiprybės ten, kur jos galima rasti. Taip pat nesugriauna maldos reikalingumo ir antras priekaištas, būtent, kad Dievo sprendimai jau yra padaryti nuo amžių ir kad tokiu būdu jie negalį būt keičiami. Visai teisinga, kad Dievo sprendimai yra padaryti nuo amžių ir kad tie sprendimai negali būti keičiami. Tačiau maldoje mes neprašome, kad Dievas pakeistų savo sprendimus, o tik prašome, kad Dievas teiktųsi duoti tai, ką Jis yra nusprendęs duoti dėl mūsų maldų. Iš viso to, kas buvo ligi šios pasakyta, plaukia lengvai suprantama išvada: mes turime daug melstis, mes turime uoliai išnaudoti maldos lobyną.

Žiūrint galių, kurias žmogus panaudoja besimelsdamas, malda gali būti vidinė ir išorinė. Vidinėje maldoje žmogus pakyla prie Dievo grynai vidiniais veiksmais. Šios maldos esama įvairių atspalvių arba rūšių. Viena tokių rūšių yra, pav., mąstymas. Mąstymui pasirenkama koks nors įvykis iš Išganytojo gyvenimo arba šiaip kokia nors tikėjimo tiesa. Atmintimi stengiamasi prisiminti visas svarbesnes šio įvykio aplinkybes. Protas ieško priežasčių, kodėl taip, o ne kitaip yra įvykę, ir kokios plaukia iš to praktiškos išvados. Valia

daro pasiryžimą priimti šias išvadas, sužadindama sykiu tinkamus jausmus. Taigi mąstyme dalyvauja visos žmogaus dvasinės jėgos. Todėl mąstymas jau nėra tokia visai lengva malda. Lengvesnis maldos būdas yra kontempliacija. Joje žmogus, kiek galima gyviau ir vaizdžiau, stengiasi prisiminti sau kokį nors svarbesnį įvykį, pav., Kristaus gimimą, Kristaus kančią, Jojo mirtį arba Jojo prisikėlimą. Sykiu žmogus leidžia patiems vaizdams kalbėti į Jojo širdį ir žadinti atitinkamus jausmus. Šis maldos būdas labai atgaivina sielą ir uždega širdį. Tik jis reikalauja daugiau žinių ir didesnio įpratimo melstis. Taip pat labai paprastas, bet kartu ir labai vaisingas būdas melstis yra imti kokią nors žinomą maldelę ir sustoti ties kiekvienu jos žodžiu tiek laiko, kiek siela gali semti iš to žodžio ar viso sakinio dvasinės naudos. Šitokiai maldai labai tinka tokios turiningos maldelės, kaip pav., „Tėve mūsų", „Sveika Marija", „Tavo apgynimo šaukiamės" ir t. t. Šituo būdu žmogus gali gražiai melstis, neturėdamas net jokios maldaknygės.

Išorinėje arba lūpų maldoje žmogus stengiasi atskaityti kitų žmonių sukurtas maldas ir tuo būdu sužadinti savyje atitinkamus nusiteikimus, jausmus ir pasiryžimus. Gražiausia lūpų malda yra ta, kurios mus išmokė pats Išganytojas: „Tėve mūsų." Joje yra labai daug turinio ir pakilumo.

Po jos eina malda, sudaryta iš Arkangelo Gabrielio pasveikinimo ir Bažnyčios prašymo, kurią mes vadiname „Sveika Marija". Labai graži ir turininga malda yra švento Rožančiaus malda. Tik gaila, kad mūsų žmonės jos privengia, laikydami ją perdaug senoviška. Tai yra didelė klaida. Rožančiaus malda savo kilme, tiesa, yra senoviška, bet savo turiniu yra labai naujoviška ir moderniška. Nereikia tad leisti netikėliams išmušti save iš tikro kelio! Labai gražios ir turiningos maldos yra tos, kurias vartoja Bažnyčia savo pamaldose. Todėl juo daugiau tokių maldų, juo geresnė yra maldaknygė. Lūpų malda yra geras ir naudingas dalykas, ypač pradedantiems dvasinį gyvenimą. Jos mes esame reikalingi, kai norime bendrai melstis arba kai norime gauti atlaidus, kuriems gauti Bažnyčia dažniausiai reikalauja lūpų maldos. Tačiau lūpų malda

turi ir tam tikrų trūkumų. Dažnas kartojimas tų pačių žodžių išmoko žmogų kalbėti tuos žodžius be gilesnės minties ir be pakėlimo savo širdies prie Dievo. Žmogus įpranta gyventi svetimomis mintimis ir svetimais jausmais. Jo siela neišmoksta savais sparnais kilti prie Dievo. Be abejo, tokia malda pasidaro šalta ir nevaisinga. Todėl šito pavojaus reikia saugotis. Niekuomet nevalia užmiršti, kad kalbamoji iš maldaknygės malda yra tik priemonė, kuri turi padėti sielai kilti prie Dievo. Jeigu kada nors ši priemonė pradeda sielai trukdyti, tada reikia padėti maldaknygę į šalį ir leisti sielai laisvai skristi prie Dievo.

Žiūrint besimeldžiančio asmens, malda gali būti vieša ir privatinė. Vieša malda, griežta žodžio prasme, bus ta malda, kurią kalba pati Bažnyčia per savo ypatingus atstovus visų tikinčiųjų vardu. Tokios viešos maldos yra, pav., bažnytinės pamaldos. Platesne prasme viešos maldos bus taip pat ir tos maldos, kurias kalba ne atskiri asmenys, bet didesnės ar mažesnės draugijos arba bendruomenės, pav., šeimynos, parapijos, organizacijos, atskiros diecezijos. Visos kitos maldos bus privatinės maldos. Reikia pripažinti, kad mūsų tautiečiai mėgsta viešas maldas. Gerose šeimynose dar iki šiolei yra išsilikęs gražus paprotys bendrai pasimelsti prieš valgant ir pavalgius, bendrai sukalbėti rytmetines ir vakarines maldeles, atgiedoti sekmadienio rytą Marijos valandas, bendrai atkalbėti rožančių, sukalbėti reikalui pritaikintą litaniją ar kurią kitą maldą, o ypač bendrai sugiedoti didesnių švenčių proga įvairias šventas giesmes. Tai yra labai gražus paprotys, kurio kitos tautos mums pavydi. Todėl nėra reikalo jį niekinti arba ir visai nuo jo atsisakyti. Priešingai, šį gražų paprotį reikia dar labiau stiprinti ir tobulinti. Jis yra labai gera priemonė tikėjimo dvasiai palaikyti. Ir Išganytojas yra pasakęs: „Kame du ar trys susirinkę mano vardu, ten aš esu jų tarpe“ (Mat. 18, 20).

Visos čia išvardintos maldos yra įprastinės maldos. Jose žmogus pats stengiasi, Dievo malonės padedamas, kilti aukštyn. Be šių įprastinių maldų pasitaiko dar neįprastinės arba mistinės. Neįprastinėse maldose veikia ne žmogus, bet pats Dievas. Jis apgaubia žmogų ypatinga šviesa, Jis suteikia ypatingus džiaugsmus ir jaus-

mus. Žmogus pasijunta lyg atitrauktas nuo žemės. Todėl ir visa tokia malda nekartą vadinasi pagavimu, ekstaze. Reikia pabrėžti, kad šios rūšies malda yra grynai Dievo dovana. Dievas ją duoda tik ypatingu būdu išrinktosioms sieloms. Štai kodėl nedera žmogui pačiam veržtis į šios rūšies maldos aukštybes. Kas, nepaisant to, drįstų tai daryti, tas greit įkristų į apgaulingus ir klaidingus dvasinio gyvenimo šunkelius, kurie galėtų suardyti ne vien tik jo sielos ramybę, bet ir jo kūno sveikatą.

ŠIRDIS AUKŠTYN

„Dievas priešinasi puikiems, nuolankiems gi jis duoda savo malones“ (1. Jo. 4, 6).

Reikia daug melstis, bet dar daugiau reikia gerai melstis. Tik gera malda tinka Dievui pagarbinti ir sielai praturtinti. Kokios tad geros maldos savybės? Ką reikia daryti, kad mūsų malda būtų gera? — Šiam tikslui, visų pirma, reikia geros intencijos ir pakankamo susitelkimo. Kiekvienas, kuris rengiasi melstis, visų pirma, turi turėti intenciją melstis, o ne ką kita daryti. Todėl nebūtų jokios maldos, jeigu kas nors, gavęs naują maldaknygę, iš smalsumo ją pavartytų, pasižiūrėtų paveiksliukų, arba net sukalbėtų tą ar kitą maldelę, besidžiaugdamas gražia kalba ir skambiu stiliumi. Be geros intencijos dar reikia ir susitelkimo. Prieš maldą reikia užmiršti pašalines mintis ir nusigręžti nuo trukdančių darbų, kad būtų galima bent gerai ištarti maldos žodžius. Tai yra žemiausias susitelkimo laipsnis. Kas net to nepadaro, to malda nėra malda. Bet ties šiuo žemiausiu laipsniu nedera sustoti. Reikia pasistengti, kiek galima, geriau suprasti kalbamų žodžių ir tariamų sakinių prasmę ir leisti religinėms mintims atgaivinti ir pakelti mūsų sielą aukštyn. Juk tikroji malda ir yra ne kas kita, kaip minties ir širdies pakilimas prie Dievo. O šiam pakilimui labai trukdo pašalinės mintys ir įvairūs nereikalingi darbai. Todėl jų reikia vengti. Malda be susitelkimo nėra Dievo pagarbinimas, bet greičiau Dievo įžeidimas. Dėl šitokios maldos nusiskundžia Išganytojas: „Šita tauta gerbia mane lūpomis, bet jos širdis toli nuo manęs“ (Mat. 51, 18). Aišku, žmogus nėra atsakingas už tuos išsiblaškymus, kurie kyla be jo kaltės. Šitokie išsiblaškymai išmoko žmogų nuolankumo ir paragina jį dar karščiau prašyti Dievo pagalbos. Taip pat žmogus nėra atsakingas už išsiblaškymus, kada jis meldžiasi, bedirbdamas savo pašaukimo darbą. Pats faktas, kad žmogus darbo metu neleidžia mintims kažin kur paklysti, bet pa-

kreipia jas prie Dievo, jau yra brangus ir nuopelningas veiksmas Dievo akyse.

Antroji geros maldos savybė yra nuolankumas. Mat, maldoje žmogus kalbasi ne su lygiu sau asmeniu, bet su savo Kūrėju. Maldoje kalbasi valdinys su savo aukščiausiu Viešpačiu, nusidėjėlis su įžeistojo Dievo Didybe. Todėl ir žmogaus sieloj turi viešpatauti ne puikybės, bet nuolankumo dvasia. Puikybės biaurumą ir nuolankumo reikalingumą pats Išganytojas pavaizdavo mums gražiame savo prilyginime apie muitininką ir pariziejų: „Pariziejus stovėdamas taip sau pats meldėsi: Dėkoju tau, Dieve, kad aš ne toks, kaip kiti žmonės: plėšikai, neteisūs, svetimoteriai, taip pat ir kaip šitas muitininkas. Aš pasninkauju du kartu savaitėje, duodu dešimtinę viso to, ką turiu. Muitininkas, atstu stovėdamas, nedrįso nė akių pakelti į dangų, tik mušėsi į krūtinę ir sakė: Dieve, būk gailestingas man nusidėjėliui. Sakau jums: Šitas nuėjo į savo namus nuteisintas, anas ne. Nes kiekvienas, kuris save aukština, bus pažemintas, o kas save žemina, bus paaukštintas“ (Luk. 18, 11—14).

Kartu su nuolankumu turi eiti pasitikėjimas, kad Dievas išklausys mūsų maldos. Juk Dievas yra ne vien tik mūsų Valdovas ir Viešpats, bet taip pat ir geriausias Tėvas. Ar gali tad Tėvas neklausyti Jo pagalbos šaukiančio vaiko? Pasitikėjimui sustiprinti Išganytojas palieka mums labai brangius žodžius: „Ir visa, ko tik prašysite maldoje tikėdami, gausite“ (Mat. 21, 22). Tam pačiam pasitikėjimui sustiprinti Išganytojas padaro net ypatingą stebuklą. Moteriškė, 12 metų sirgusi kraujo plūdimu, kūdikiškai kalbėjo savo širdyje: „Jei aš prisiliesiu siūlės tik Jo drabužio, pagysiu“. Vargais negalais prasiveržusi pro minią, ji prisilietė Jo drabužio. „Ir tą pačią valandą moteriškė pasveiko“ (Mat. 9, 20—22).

Kartu su pasitikėjimu turi eiti ir pasiryžimas nepaliauti melstis, nors Dievas ir ne tuoj mūsų išklausytų. Juk ne Dievas turi prisitaikinti prie mūsų, bet mes prie Jo. Ne iš karto mūsų išklausydamas, Dievas nori, kad mes gyviau pajustumėm savo silpnumą, o tuo pačiu sustiprintumėm tikėjimą ir pasitikėjimą Jojo tėviška globa. Negavus iš karto to, kas buvo prašoma, nereikia

nuleisti rankų, bet stengtis dar karščiau prašyti. Reikia išmokti taip prašyti, kaip kad prašė moteriškė kananietė, maldaudama: „Viešpatie, padėk man!... Mano duktė skaudžiai velnio kankinama“ (Mat. 15, 22—25), arba kaip kad maldavo aklas elgeta prie Jericho, šaukdamas: „Jėzau, Dovydo Sūnau, pasigailėk manęs“ (Mork. 10, 47). Jų maldavimai buvo išklausyti. Bus išklausyti ir mūsų, jeigu tik mes mokėsim taip patvariai melstis, kaip jie meldėsi. „Nes kiekvienas, kurs prašo, gauna; kas ieško, randa; ir beldžiančiam atidaroma“ (Luk. 11, 10).

Taip pat yra labai svarbus dalykas išlaikyti maldoje visišką pasidavimą Dievo valiai. Mat, mes savo silpnu protu negalime numatyti visų aplinkybių ir negalime tiksliai atspėti, ar prašomas dalykas bus mums naudingas ar ne. Kūdikis su išskėstomis rankomis puola prie ugnies; ji jam atrodo tokia graži, tokia viliojanti. O tačiau vargas būtų, jeigu motina išklausytų savo kūdikio prašymo ir leistų jam nudeginti rankutes. Būtų dar didesnis vargas, jeigu dangiškasis Tėvas išklausytų mūsų neapgalvotų maldavimų ir suteiktų mums apsčiai tokių dalykų, kurie taip vilioja mūsų akį ir širdį, bet kurie yra tokie pavojingi mūsų sielai! Daug kam būtų buvę kur kas sveikiau pasilikus visą savo gyvenimą beturčiu ligoniu, visų paniekintam ir apleistam, nes dideli turtai, žydinti sveikata, garbė ne vieną pastūmėjo į nuodėmės kelią, o tuo pačiu į savo sielos pražūtį. Štai kodėl be jokių sąlygų mes galime prašyti tik tokių dalykų, kurie mūsų išganymui yra būtinai reikalingi, būtent: Dievo malonės ir Jojo meilės. Dėl visų kitų dalykų dera pridėti sąlygą: „Viešpatie, Tu geriau žinai, kas man naudinga ir išganinga. Todėl teesie visuomet Tavo valia!“ Ne kitaip meldėsi ir Išganytojas: „Tėve, jei nori atimk šitą taurę nuo manęs. Tačiau tebūna ne mano, bet tavo valia“ (Luk. 22, 42).

Galop, mes turime melstis mūsų Išganytojo, Jėzaus Kristaus vardu. Jis yra pagrindinis Tarpininkas tarp mūsų ir Dievo. Jis pelnė mums visas malones. Per Jį šios malonės plaukia iš dangaus aukštybių į mūsų sielas. „Iš tikrųjų, iš tikrųjų, sakau jums: ko tik prašysite Tėvą mano vardu, Jis jums duos“ (Jo. 16, 23). Tokia malda yra be galo galinga. Ji, anot žmonių, pramuša

debesis. Istorija ir kasdieninis žmogaus patyrimas gali aiškiai paliudyti jos vaisingumą ir sėkmingumą.

Kada melstis? — Kai kuriems asmenims Bažnyčia griežtai nustato dienas ir valandas ir net maldas, kokias jie turi kalbėti. Tokie asmenys, be abejo, turi klausyti šitokio Bažnyčios įsakymo. Šiaip tikintiesiems nėra nustatyta ypatingų valandų maldai, išskyrus šventų Mišių klausymą, apie kurias bus kalba vėliau. Tačiau, turėdama galvoje Išganytojo žodžius: „Reikia visuomet melstis ir nepailsti", Bažnyčia ragina mus, kiek galima, dažniau melstis. Ji pageidauja, kad kiekvienas svarbesnis darbas būtų pradedamas ir baigiamas malda. Įvairiems gyvenimo įvykiams Ji yra numačiusi ir nustačiusi labai gražias liturgines maldas. Kas gali, turėtų jomis pasinaudoti. Kas to padaryti negali, tam pakanka įprastinių, kasdieninių maldų, vadinamųjų kasdieninių poterių. Labai naudingas dalykas yra pramokti dažnai sužadinti maldingus atodūsius ir sukalbėti trumpas atlaidų maldeles, pav.: „Dieviškoji Jėzaus Širdie, per Nekalčiausiąją Marijos Širdį Tau aukoju visas šios dienos maldas, darbus ir kentėjimus!" „Skaisčiausioji ir Nekalčiausioji Mergele, padėk man išlaikyti savo sielą ir širdį skaisčią ir nekaltą!" „Angele Sarge, teikis mane Tau Dievo pavestą šiandieną saugoti, valdyti ir išlaikyti." „Laimink, Dieve, mus ir šias gėrybes, kurias Tu iš savo gerumo mums suteikei!" „Jėzau, Marija, Šventasai Juozapai, į Jūsų rankas atiduodu savo sielą ir kūną!" „Jėzau, Tau gyvenu, Tau dirbu, Tau kenčiu, Tau mirštu!" Apskritai, kiekvienas turėtų parodyti šioje srityje daugiau sumanumo, kūrybinės minties. Nedera kiekviena mažiausia proga griebtis maldaknygės. Reikia išmokti laisvai kalbėti su Dievu. Juo malda daugiau pritaikinta atskiro žmogaus reikalams, juo yra ji geresnė. Reikia iš mažens pratintis žiūrėti į maldą ne kaip į slėgiančią naštą, bet kaip į dvasios puotą, į sielos pokylį.

Kur melstis? — Geriausiai, be abejo, melstis yra bažnyčioje. Juk bažnyčia ir yra tam skirta, yra maldos namai. Taip pat gera melstis ramesnėje namų kertelėje. Tačiau, griežtai imant, melstis galima visur ir visuomet, nes Dievas yra visur. — „Jame mes gyvename, judame ir esame" (Ap. D. 17, 27). Maldai taip pat tinka kiek-

viena kūno padėtis. Tik svarbu, kad ji nekliudytų susitelkti. Todėl galima melstis net dirbant. Taip elgėsi daugelis šventųjų. Gražus yra šv. Zitos posakis: „Tegul jūsų rankos bus prie darbo, širdis prie Dievo.“ Taip dirbant, bus sudvasintas, kad ir paprasčiausias darbas ir bus išpildytas Apaštalo pageidavimas: „Ar valgote, ar geriate, ar ką kitą darote, visa darykite Dievo garbei“ (1 Kor. 10, 31).

KAS DIEVUI ŠVENTAI PAŽADĖTA, TURI BŪTI ŠVENTAI IŠTESĖTA

„Darykite įžadus ir atsiteisėkite Viešpačiui, savo Dievui" (Ps. 76, 12).

„Jei Dievas bus su manim, ir mane sergės kelyje, kuriuo aš einu, ir man duos duonos valgyti ir rūbų apsivilkti, ir aš laimingai sugrįšiu į mano Tėvo namus, tai Viešpats bus man Dievas, ir šitas akmuo, kurį pastačiau paminklu, vadinsis Dievo namais; ir iš viso, ką man duosi, aš tau atnašausiu dešimtinę" (Prad. 28, 20). Taip kalbėjo grįžtąs į savo tėvo namus Izraėlio patrijarkas Jokūbas. Žadėdamas Dievui tai, ko daryti nebuvo įpareigotas, jis padarė įžadą. Tokiu būdu įžadas yra sąmoningas ir iš laisvos valios Dievui padarytas pasižadėjimas atlikti kokį nors gerą darbą, tiksliau tariant, padaryti geresnį darbą, negu kad yra jam priešingas darbas.

Kad būtų įžadas, visų pirma, reikia, kad pasižadėjimas būtų padarytas pačiam Dievui. Antra, reikia, kad pažadėtas darbas būtų geras. Šis darbas, apskritai, neturi būti jau Dievo įsakytas. Tačiau dėl rimtesnių priežasčių galima daryti įžadus ir iš griežtai įsakytų darbų. Taip pat reikia, kad pažadėtas darbas nesutrukdytų atlikti pareigos arba šiaip kilnesnių darbų. Pav., motina negali daryti įžado kasdien klausyti šventų Mišių, jeigu ji turi namuose auginti ir auklėti mažą kūdikį. Taip pat jaunuolis, jausdamas pašaukimą į kunigus, negali daryti įžado vesti, nes vedybos sutrukdo atlikti daug gražesnį ir kilnesnį sielų išganymo darbą. Savaime suprantama, kad Dievui pažadėti galima tik tokį darbą, kuris yra žmogui galimas. Galop, pasižadėjimas turi būti daromas su noru save įpareigoti ta prasme, kad, jeigu pažadėtas darbas nebus išpildytas, tai bus nuodėmė. Kas tokio įpareigojimo nenori prisiimti, to įžadas nėra įžadas, bet tik paprastas pasiryžimas.

Įžadas yra savyje gražus ir kilnus dalykas. Jojo kilnumas yra tas, kad jis duoda progos žmogui padaryti

Dievui auką ir parodyti Jam savo gerą valią. Įžadas yra ne vien tik kilnus dalykas: jis yra kartu ir naudingas. Jis sustiprina gerame silpną ir į blogą palinkusią žmogaus valią. Be to, kas Dievui daro auką, tam ir Dievas yra duosnesnis. Darąs įžadą gali visuomet tikėtis didesnės paramos iš Dievo. Pats Dievas, kviesdamas psalmininkų lūpomis daryti įžadus, parodo, kad įžadas yra Jam malonus dalykas. Taip pat ir Bažnyčia, Dievo valios aiškintoja, ne tik nesmerkia įžadų, bet karštai ragina juos daryti. Darė įžadus apaštalai (Ap. D. 18, 18; 21, 23), darė juos atsiskyrėliai tyruose, darė ir daro įvairūs vienuoliai ar vienuolės, darė ir daro net labai žymūs pasaulininkai. Bažnyčia niekuomet nebūtų leidusi jų daryti, jeigu įžadai nebūtų savyje geras ir Dievui patinkąs dalykas. Todėl kiekvienas, kuris drįsta žeminti ir niekinti įžadus, tuo pačiu priešinasi Dievo ir Bažnyčios valiai. Priekaištas, kad kas neišpildo įžado padaro naują nuodėmę, kurios nebūtų padaręs, jeigu nebūtų buvę padaryto įžado, yra taikytinas ne įžadui kaip tokiam, bet žmogaus neapdairumui arba jo valios silpnumui. Žmogus, prieš darydamas įžadą, turėjo geriau apsvarstyti dalyką, o padaręs įžadą, uoliau bendradarbiauti su Dievo teikiama malone. Tuomet ištesėjimas būtų buvęs patikrintas. Istorija ir kasdieninis patyrimas aiškiai rodo, kad kur kas yra daugiau žmonių, kurie, padarę įžadą, ištesi, negu tų, kurie jį sulaužo. Vienuoliški įžadai yra davę dangui tūkstančius šventųjų, Bažnyčiai tūkstančius pasiaukojusių apaštalų, ligoniams ir vargšams šimtus tūkstančių meilės didvyrių! Jeigu nebūtų buvę įžadų, tikriausiai tiek daug gero nebūtų buvę padaryta. Suprantama, kiekvienas įžadas yra rimtas dalykas. Todėl prieš darant, reikia rimtai apsvarstyti visas aplinkybes ir paklausti savęs ar bus galima ištesėti. Priešingu atveju geriau visai nedaryti įžado. „Daug geriau nežadėti, negu padarius įžadą neištesėti“ (Pamok. 5, 4). Dėl šios priežasties Bažnyčia draudžia daryti įžadus nepasitarus su savo dvasios vadovu arba nuodėmklausiu. Mažamečiai, prieš darydami įžadą, turi gauti tėvų ar globėjų sutikimą. Taip pat ir vedusieji turi gauti vienas kito sutikimą, jeigu įžadu yra liečiamos jųjų teisės. Kitaip tėvai arba antroji šalis galėtų įžadą suardyti, bent tuose dalykuose,

kurie įeina į jų valdžią. Kas kartą įžadą yra padaręs, tas yra įpareigotas jį išpildyti. Jis turi jį išpildyti taip, kaip yra pasižadėjęs. To reikalauja Dievo garbė ir paties žmogaus gerovė. „Padaręs Viešpačiui, savo Dievui, įžadą, nesivėlink išpildyti, nes Viešpats, tavo Dievas, to reikalaus“ (Pakart. 23, 11). Juo svarbesnis yra dalykas, juo didesnė yra pareiga jį išpildyti ir, suprantama, didesnė yra nuodėmė, jeigu jo neišpildoma. Jeigu kartais išpildymui atsirastų rimtesnių kliūčių, tada reikia prašyti bažnytinės vyriausybės dispensos arba pakeitimo. Tačiau visiškas negalėjimas padaryto įžado ir be dispensos atleidžia žmogų nuo prisiimtos pareigos. Pav., kas nors padarė įžadą kasmet aplankyti stebuklingą Švenč. Mergelės Aušros Vartų paveikslą, bet kilęs karas padarė susisiekimą su Vilniumi negalimą. Todėl, kol užtruks šis negalimumas, tol ir šis žmogus bus laisvas nuo padaryto įžado išpildymo.

TIESOS DIEVUI TIESOS ŽODIS

„Prisieksite tiesoje, išmintyje ir teisybėje" (Iz. 4, 2).

Priesaika yra šaukimasis Dievo liudytoju. Visagalis ir visa žinąs Dievas turi paliudyti, kad tai, kas sakoma ar žadama yra šventa teisybė ir bus šventai išpildyta. Kad būtų priesaika, reikia, kad žmogus sąmoningai ir iš laisvos valios norėtų šauktis Dievo liudytoju ir, antra, kad šis šaukimasis būtų pasakytas tokiais žodžiais, kurie priesaiką reiškia. Pav., prisiekiu Visagaliu Viešpačiu, kad tai, ką sakau, yra šventa teisybė. Kur šaukimosi žodžiai jau neturi priesaikos prasmės, ten nebus ir pačios priesaikos.

Priesaika gali būti privatinė ir vieša arba iškilminga. Privatinė priesaika bus tokia priesaika, kurią daro atskiras asmuo, vartodamas tokius žodžius, kurie jam atrodo geresni. Vieša arba iškilminga priesaika bus tada, kai ji daroma iškilmingoje vietoje, vartojant Bažnyčios nustatytą priesaikos tekstą, laikantis iškilmingų ceremonijų, pav., iškėlus ranką aukštyn arba padėjus ją ant krūtinės, bučiuojant kryžių, Evangeliją ir kitus šventus daiktus. Tokią priesaiką daro, pav., aukšti valstybės vyrai ir liudininkai teisme.

Priesaika savyje nėra blogas dalykas. Šaukimasis Dievo liudytoju nėra Dievo įžeidimas, bet Jojo pagerbimas. Darant priesaiką, viešai pripažįstama ir išpažįstama Dievo visagalybė, Jojo visa žinojimas, teisingumas ar šventumas. O tai nėra įžeidimas, bet pagerbimas. Be to, priesaika priverčia žmones prieš sakant rimčiau apgalvoti, o sakant griežčiau laikytis tiesos. Tuo pačiu sustiprėja tarpusavio žmonių pasitikėjimas, o tai yra labai svarbus dalykas visuomeniniame žmonių gyvenime. Kad priesaika nėra savyje blogas dalykas, rodo ir tai, kad Dievas leidžia daryti priesaiką: „Bijosies Viešpaties, savo Dievo, Jam vienam tarnausi ir Jo vardu prisieksi" (Patarl. 6, 14). Taip pat ir Išganytojas beveik priesaikos žodžiais patvirtino, kad Jis yra

Dievo Sūnus (Mat. 26, 64). Darė priesaiką ir apaštalai (Rom. 1; 2 Kor. 1, 23). Taip pat ir Bažnyčia ne tik nesmerkia priesaikos, bet dažnai jos net reikalauja, ypatingai savo teismuose. Aišku, Bažnyčia negalėtų reikalauti priesaikos, jeigu ji būtų blogas, nuodėmingas dalykas. Todėl visai pagrįsti yra šv. Irenėjaus žodžiai: „Kas priesaiką niekina, niekina Viešpatį Dievą, Kurio vardu prisiekiama ir Kurio liudijimo šaukiamasi.“ Teisybė, N. Įstatyme mes randame žodžius, kurie atrodo smerkia ir draudžia priesaiką: „Aš gi jums sakau, kad visai neprisiektumėte. Jūsų šneka tebūna: taip, taip; ne, ne; kas virš to eina, eina iš pikto“ (Mat. 5, 23). Tačiau šie žodžiai nenori pasmerkti priesaikos, kaip tokios, bet tik nori įspėti žmones, kad jie, darydami priesaiką, darytų rimtai ir laikytųsi tam tikrų sąlygų. O šias sąlygas yra nurodęs pats Dievas Jeremijo pranašo lūpomis: „Prisieksi tiesoje, išmintyj ir teisybėj.“

Taigi, visų pirma, galima prisekti tik „tiesoje“. Tai reiškia, kad nevalia šauktis Dievo melagystei patvirtinti. Taip pat nevalia daryti priesaikos, kada tikrai dalyko nežinoma, kada tik dalykas buvo girdėtas iš kitų asmenų. Suprantama, jeigu daroma pasižadėjimo priesaika, tai pats žadamas dalykas turi būti galimas, rimtas ir naudingas. Kitaip nebus priesaikos, o bus tik bereikalingas Dievo vardo vartojimas.

Antra, priesaika turi būti daroma „išmintyje“. Tai reiškia, kad valia daryti priesaiką tik tada, kada yra rimta priežastis, didelis reikalas. Būtų įžeidimas, jeigu aukštas asmuo būtų šaukiamas įvairiems mažmožiams paliudyti. Dar didesnis yra įžeidimas, jeigu šiems mažmožiams paliudyti šaukiamasi net paties Dievo.

Trečia, priesaika turi būti daroma „teisybėje“. Tai reiškia, kad pats dalykas turi būti geras, nenuodėmingas. Nebus jokios priesaikos, o bus didelis Dievo įžeidimas, jeigu kas drįstų priesaikos žodžiais patvirtinti ketinamą blogą darbą, sakysime, padegti kaimyną, pavogti ar ką nors užmušti.

Jeigu kas priesaika yra pasižadėjęs ką nors gero padaryti, tai yra įpareigotas savo žodį ištesėti. Jis yra įpareigotas tai padaryti ne vien tik iš ištikimumo ar teisingumo, bet taip pat ir iš pagarbos Dievui, kitaip sakant, iš religijos dorybės. Juo svarbesnis buvo paža-

dėtas daiktas, juo didesnė yra pareiga jį išpildyti ir, be abejo, bus didesnė nuodėmė, neišpildžius. Atsiradus rimtesnei kliūčiai, trukdančiai išpildyti pažadėtą dalyką, reikia prašyti bažnytinės vyriausybės dispensos arba pakeitimo. Valdininkų padaryta priesaika eiti savo pareigas pagal konstituciją ir įstatymus visuomet turi galvoje tik teisingus įstatymus ir teisingą konstituciją. Jeigu kartais įstatymai būtų neteisingi, pav., pareikalautų vykdyti tai, kas yra Dievo draudžiama, tada padaryta priesaika negali versti jų pildyti. Mat, Dievas negali sau prieštarauti, negali reikalauti iš žmogaus to, ką jis kitoj vietoj yra griežtai uždraudęs.

Jeigu kas išdrįstų šauktis Dievo vardo melagystei patvirtinti, tas padarytų kreivą priesaiką. Tai yra labai biaurus dalykas Dievo akyse, labai nuostolingas dalykas artimui ir nuodėmingas pačiam darančiam kreivą priesaiką. Visų pirma, tai yra labai biaurus dalykas Dievo akyse. Darąs kreivą priesaiką nori panaudoti Dievo autoritetą žmonėms apgauti. Jis, jeigu ne žodžiais, tai bent darbais sako: „Dieve, aš noriu apgauti, bet manimi netiki. Padėk man pameluoti, Tau patikės.“ Savaime suprantama, kad toks pasielgimas turi labai įžeisti Visagalį Dievą.

Antra, kreiva priesaika yra labai nuostolingas dalykas artimui. Ji padaro jam ne kartą tokią skriaudą, kurią yra labai sunku, beveik negalima, pataisyti. Kaip pakeisti teismo sprendimą, jeigu jis jau yra įsiteisėjęs?! Be to, kreiva priesaika iš pagrindų griauna žmonių pasitikėjimą. Kuo gi galima pasitikėti, jeigu jau negalima pasitikėti žmogum, patvirtinančiu savo žodžius priesaika?! Visuomet atmintini yra šv. Jono Auksaburnio žodžiai: „Joks peilis nežeidžia taip giliai, joks kalavijas nežudo taip baisiai, kaip kreiva priesaika. Užsirašyk tai ant savo namų sienų ir širdyje!“

Galop, kreiva priesaika žudo patį ją darantį. Ji yra vienas didžiausių Dievo įžeidimų, viena didžiausių nuodėmių, už kurią Dievas ne kartą labai skaudžiai baudžia net šiame gyvenime. Taip pat ir Bažnyčia neduoda lengvai išrišimo iš tos nuodėmės. Todėl teišnyksta šis baisus dalykas, kiek galima, greičiau iš Lietuvos visuomenės gyvenimo! Žmonės turi taip viens kitą gerbti ir

taip mylėti teisumą, kad galima būtų ir be priesaikos tikėti kiekvienu duotu žodžiu.

Priesaikai yra giminingas prisiekdinmas, t. y., šaukimasis Dievo vardo, kad galima būtų greičiau palenkti ką nors padaryti arba nuo ko nors atsisakyti. Toks šaukimas, pav., vartojamas dar ir šiandien Bažnyčios egzorcizmuose. Jis yra leistinas tomis pat sąlygomis kaip ir pati priesaika.

SEKMADIENĮ ŠVĘSK

„Atsimink, kad švęstumei subatos dieną“ (Iš. 20, 8). „Viešpaties išmintis ... sutvarkė švenčių dienas“ (Ekli. 33, 8 9).

Senovėje ant Sinajaus kalno suskambėjo Dievo įsakymas švęsti sabbat'ą. Sabbat hebrajų kalboj reiškia poilsio dieną. Tokią dieną žydai, remdamiesi pasaulio sutvėrimo aprašymu, suprato esant septintą savaitės dieną (subatą). Bažnyčia, norėdama pagerbti pasaulio atpirkimą ir atnaujinimą, o ypač turėdama galvoje, kad du svarbiausieji Bažnyčios istorijoje įvykiai, būtent, Kristaus prisikėlimas iš numirusių ir šv. Dvasios atsiuntimas, įvyko pirmą savaitės dieną, nukėlė poilsio dienos šventimą iš septintos dienos savaitėje į pirmąją, kurią ir pavadino Viešpaties diena (Dominica). Šis nukėlimas įvyko jau pačioje krikščionybės pradžioje. Jojo pėdsakus galime rasti net Šventajame Rašte. „Mums susirinkus pirmą savaitės dieną duonos laužyti, Povilas, norėdamas kitą dieną iškeliauti, kalbėjosi su jais“ (Ap. D. 20, 7). „Kas pirmą savaitės dieną kiekvienas teatidedie ir tegul renka, kiek jam tinka, kad mezliavų nereikėtų daryti, jau man atėjus“ (1 Kor. 16, 2). O šventas Ignacas, antrojo šimtmečio vyskupas kankinys, savo laiške Magnezijos gyventojams aiškiai pabrėžia, kad krikščionys švenčia ne subatą, bet sekmadienį: „Tie, kurie yra pažadinti naujai vilčiai, nesilaiko subatos, bet tvarko savo gyvenimą pagal sekmadienį“ (9 skyr.).

Taigi, Dievo valia yra, kad visas krikščioniškas pasaulis švęstų ne subatą, bet sekmadienį. Šį Dievo sutvarkymą įkvėptasis pamokslininkas vadina dieviškos išminties dalyku. Ir, iš tiesų, taip yra: sekmadienio šventimas turi labai didelės reikšmės ir Dievui ir pačiam žmogui.

Visų pirma, sekmadienio reikia Dievui pagarbinti. Jeigu nebūtų sekmadienio, žmonės amžinai pasiliktų paskendę žemiškuose rūpesčiuose, niekuomet negalėtų

visi bendrai susirinkti ir bendra malda pagarbinti savo Viešpatį ir Dievą. Taigi, be sekmadienio žmonija negalėtų tinkamai išpildyti savo svarbiausios ir pagrindinės pareigos. Tokiu būdu sekmadienis yra Viešpaties diena.

Antra, sekmadienio reikia ir Bažnyčiai. Juk dažniausiai tik sekmadienį per bendras pamaldas Bažnyčia gali prabilti į visus tikinčiuosius, juos tinkamai pamokydama ir įspėdama. Tik sekmadienį Ji gali padaryti Dievo malones plačiai prieinamas tikinčiųjų sieloms. Be sekmadienio Bažnyčia negalėtų atlikti Jai Dievo pavesto uždavinio. Taigi, sekmadienis yra sykiu Bažnyčios diena.

Treča, sekmadienio be galo reikia ir pačiam žmogui, jojo kūnui ir sielai. Kiekvienas žmogus yra griežtai įpareigotas rūpintis savo dvasine pažanga. Jis turi žiūrėti, kad iš jo sielos būtų pašalintos visos nedorybės. Jis turi stengtis įsigyti reikalingų dorybių, kad jojo dvasinis gyvenimas galėtų nuolatos augti ir stiprėti. Juk žmogaus amžinoji tėvynė yra ne ši žemė, bet dangus. Jis yra skirtas Dievui, ir todėl turi stengtis pasidaryti panašesnis į Dievą. O šiai pareigai tinkamai atlikti reikia dažnos ir rimtos savo širdies kontrolės, sustiprinimo šventais sakramentais. Visa tai būtų beveik negalima, jeigu nebūtų sekmadienio, nes žmogus pasiliktų visą laiką paskendęs kasdieniniuose rūpesčiuose. Be to, reikia atsiminti, kaip kad dyla tvirčiausias plienas, kaip kad išsisemia giliausias šaltinis, taip lygiai išsisemia, išsieikvoja ir tvirčiausio žmogaus kūno pajėgos. Todėl ir žmogaus kūnas po sunkaus savaitės darbo reikalauja ilgesnio poilsio. Geriausią poilsį teikia tinkamas sekmadienio šventimas. Visi mėginimai įvesti vietoj sekmadienio kitą poilsio dieną pasirodė netinkami, ir todėl turėjo būti greit panaikinti. Taigi, sekmadienis yra mūsų sielos, bet sykiu ir mūsų kūno poilsio diena.

Ketvirta, sekmadienio reikia ir krikščioniškai šeimai. Krikščioniškoji šeima gali tik tada augti, stiprėti ir tobulėti, jeigu joje viešpatauja tarpusavio taika ir meilė. O tam reikia, kad šeimos nariai kasdien turėtų progos bendrai susirinkti, pasidalinti mintimis, pasiguosti ir pasidžiaugti, pakvėpuoti tyru šeimyninės laimės oru.

Deja, šių laikų gyvenimas, o ypač miestų gyvenimas, taip išblaško šeimos narius, taip juos atitraukia vieną nuo kito, kad jie beveik per visą dieną negali nė valandėlei bendrai susirinkti. Tokiu būdu sekmadienis belieka vienintėlė diena, kada visi gali susėsti prie bendro stalo. Jeigu nebūtų sekmadienio, šeimos gyvenimas turėtų dar labiau pairti. Taigi, sekmadienis yra sykiu ir krikščioniškos šeimos diena.

Galop, sekmadienio reikia ir visuomenei. Dalyvavimas bendrose pamaldose, pasirodymas įvairių luomų ir įvairaus amžiaus bei išsilavinimo žmonių prie vieno Dievo stalo arba įvairiuose bendruose susirinkimuose sumažina šaltumą, atstumą ir priešingumą, kuris dažnai viešpatauja tarp įvairių luomų ar tautų. Žmonės pamažu pradeda suprasti, kad jie visi sudaro vieną dangiškojo Tėvo šeimą, kad visi yra atpirkti to paties Išganytojo krauju ir mirtimi, kad visi sudaro vieną dvasinį Kristaus kūną ir yra paskirti vienam ir tam pačiam amžinam gyvenimui. Šitoks dalykų supratimas stiprina ir ugdo didesnį tarpusavio žmonių pasitikėjimą, didesnę tarpusavio meilę. O šie dalykai yra labai brangūs ir labai reikalingi bendram žmonių sugyvenimui. Taigi, sekmadienis yra ir visos visuomenės diena. Jis įspaudžia krikščionišką antspaudą visam viešam gyvenimui. Jis suartina dangų su žeme. Jis patikrina žemei ypatingą Dievo palaiminimą (Kun. 26, 2—8). Jeigu šiandien mes nepastebime šio ypatingo Dievo palaiminimo ir ypatingų vaisių, tai pareina iš dalies nuo to, kad žmonės arba visai nešvenčia sekmadienio arba jį švenčia netinkamu būdu. Pasilinksminimai ligi aušros su nepadoriais šokiais ir su alkoholiu, išsėdėjimas smuklėje per kiaurą sekmadienio dieną, sportinės mankštos, eisenos arba šiaip susirinkimai per pačias pamaldas, triukšmingos mūgės, ar medžioklės per kiaurą sekmadienio dieną ir kiti panašūs dalykai nėra sekmadienio šventimas, bet išniekinimas. O „sekmadienio išniekinimas yra kelias, kuris tikrai veda į menkystę“ (Arso klebonas).

VIEŠPATIES DIENA VIEŠPAČIUI

„Jie laikėsi apaštalų mokslo, bendro duonos laužymo ir maldų" (Ap. D. 2, 4).

Sekmadienis, visų pirma, yra Viešpaties diena. Todėl ją reikia taip švęsti, kad šis šventimas patiktų Viešpačiui. Bažnyčia, kuriai pavesta tikintiesiems aiškinti Dievo valią, yra aiškiau nustačiusi, kaip sekmadienis turi būti švenčiamas. Vienų dalykų Bažnyčia sekmadienį griežtai reikalauja, o kitų tik pageidauja. Griežtai įsakyti dalykai yra šie: susilaikyti nuo sunkių darbų ir išklausyti šv. Mišių. Taigi, visų pirma, reikia susilaikyti nuo sunkių darbų. Sunkiais darbais laikomi tokie darbai, kurie reikalauja didesnio kūno jėgų įtempimo ir pirmiausia tarnauja kūno reikalams, pav., lauko darbai, darbai kasyklose, fabrikuose, dirbtuvėse. Prie draudžiamų darbų priklauso taip pat ir viešieji darbai, kurie ypač trukdo šventadienio rimtį ir susitelkimą, pav., labai triukšmingos mūgės, viešųjų įstaigų darbai arba šiaip vieša triukšminga prekyba. Nors Bažnyčia labai pageidauja, kad tikintieji sekmadieniais būtų laisvi nuo tokių darbų, tačiau Ji gerai supranta, kad nevisuomet tai galima daryti. Todėl Ji leidžia dirbti ir sekmadienį sunkų darbą, jeigu tik yra didelis reikalas, pav., ir sekmadieniais nėra draudžiami būtini namų ruošos darbai, darbai būtinai reikalingose įmonėse; taip pat ištikus gaisrui, potviniui ar kitai kuriai nelaimei. Jeigu kas nebūtų tikras, ar turi pakankamą priežastį dirbti sekmadienį sunkų darbą, tas turėtų prašyti dvasinės vyriausybės dispensos. Kas gi be svarbaus reikalo drįstų sekmadienį dirbti sunkų darbą, tas nusidėtų Viešpačiui. Juo sunkesnis darbas ir juo ilgiau jis būtų dirbamas, juo sunkesnė būtų nuodėmė. Jeigu kas be jokio svarbaus reikalo per kelias valandas (2—3) dirbtų sekmadienį labai sunkų darbą, tas padarytų net sunkią nuodėmę.

Antras griežtai įsakytas dalykas sekmadienį yra šventų Mišių klausymas. Šventos Mišios yra viso mūsų

dvasinio gyvenimo centras. Jos yra geriausia priemonė Dievui pagarbinti, padėkoti Jam už gautas geradarybes, atsiprašyti už padarytas nuodėmes, išprašyti sau reikalingų malonių. Mišiose meldžiasi ir aukojasi ne atskiras žmogus, bet pats Išganytojas ir Jo Bažnyčia. Todėl, net karščiausia atskiro žmogaus malda niekuomet negalės pavaduoti šv. Mišių klausymo. Suprantama, šv. Mišių klausymas bus tik tada toks vaisingas, kada jų klausoma tinkamu būdu. Tam reikia ateiti į bažnyčią (taigi nepakanka klausyti Mišių per radiją!), reikia išklausyti visas Mišias nuo pradžios iki galo, o kas svarbiausia, reikia per Mišias melstis. Labai geras būdas klausyti šv. Mišių yra pamaldžiai kalbėti tas pačias Mišių maldas, kurias kalba kunigas (liturginis Mišių klausymas). Tačiau lygiai geri yra ir kiti Mišių klausymo būdai, kuriuos kiekvienas gali rasti savo maldaknygėje. Neturint maldaknygės, galima kalbėti rožančių, daryti mąstymą arba kitu vidiniu būdu melstis. Svarbu, kad kiekvienas tikintysis sektų, kas daroma prie altoriaus ir stengtųsi sieloje jungtis su nors nematomu, bet tikrai besiaukojančiu Išganytoju. Juo daugiau pamaldumo, nuoširdumo, minties ir širdies pakėlimo, juo geriau. Bažnyčia niekuomet nereikalauja laikytis vieno iš anksto nustatyto Mišių klausymo būdo (vieno šablono). Kiekvienas turi teisę pasirinkti tokį šventų Mišių klausymo būdą, kuris jam yra naudingesnis.

Nors šv. Mišių klausymas yra labai svarbus dalykas, tačiau ne visuomet ir ne visiems jis yra galimas. Todėl Bažnyčia aiškiai sako, kad atitinkamai svarbi priežastis atleidžia krikščionį nuo pareigos klausyti sekmadienį šv. Mišių. Tokios priežastys yra, pav., nebuvimas arti bažnyčios, nelaisvė, sunki liga, reikalas saugoti savo namus, rūpintis ligoniais, reikalas gelbėti nelaimės ištiktą artimą, reikalas išnaudoti labai gerą progą surasti geresnį uždarbį, didelis nuovargis, ypač jeigu kelias į bažnyčią yra tolimas, oras blogas ir panašūs dalykai. Kas be jokios svarbios priežasties apleidžia sekmadienį šv. Mišias, tas sunkiai įžeidžia Dievą. Taip pat sunkiai įžeistų Dievą ir tas, kuris be jokio reikalo apleistų žymią Mišių dalį, pav., labai pasivėlindamas arba išbėgdamas nelaukęs Mišių galo. Deja, šie dalykai dar

palyginti dažnai pasitaiko lietuvių katalikų tarpe. Šv. Mišių apleidimas yra didelė katalikiškojo gyvenimo žaizda. Ji turi būti, kiek galima, greičiau išgydyta! Taip pat nėra tinkamas šv. Mišių klausymo būdas, kada per Mišias žvalgomasi, kalbamasi, ieškoma įdomybių, žiūrima kaip atrodo kunigas arba kaip gieda choras, bet nesimeldžiama. Šie visi dalykai, gal būt, tinka kinui, teatrui arba šiaip susirinkimui. Bet jokiu būdu jie netinka Dievo namams, o ypač šventoms Mišioms!

Be griežtai įsakytų dalykų, yra dar visa eilė dalykų, kuriuos Bažnyčia pataria. Prie jų, visų pirma, priklauso gyvo Dievo žodžio, arba pamokslo išklausymas. Pamokslo klausymas yra labai gera priemonė savo tikėjimui geriau pažinti, jį pamilti ir pagal jo reikalavimus sutvarkyti visą savo gyvenimą. „Kas yra iš Dievo, tas klauso Dievo žodžių“ (Jo. 8, 47). Kam pamokslai būtų vienintėlė priemonė savo tikėjimui pažinti ir religiniam gyvenimui sustiprinti, tam jų klausymas būtų ne tik patarimas, bet sykiu ir griežta pareiga.

Antras dalykas, kurį Bažnyčia mums karštai pataria, yra sekmadienio Komunija. Pirmųjų amžių krikščionys visi kartu dalyvavo ne tik apaštalų mokslo klausyme, ne tik bendroje maldoje, bet ir bendrame „duonos laužyme“, t. y., visi bendrai priimdavo šventą Komuniją. Priėmimas Komunijos Mišių metu labai gražiai atitinka dvasinę šv. Mišių prasmę. Konsekracijoje visa Bažnyčia aukoja dangiškajam Tėvui brangiausią dovaną — Išganytoją. Komunijoje dangiškasis Tėvas, atsilygindamas už šią brangią auką, atiduoda tai pačiai Bažnyčiai ne mažiau brangią dovaną, būtent, tą patį Išganytoją. Daugiau dangiškasis Tėvas žmonijai nieko negalėjo suteikti. Bendra tikinčiųjų Komunija Mišių metu labai sustiprina ne tik ryšį tarp Dievo ir žmogaus, bet ir tarp atskirų Bažnyčios narių. Bendra malda, bendra šv. Komunija uždegė pirmųjų krikščionių širdyse tokią meilę ir tokią drąsą, kad jie nugalėjo didžiausią neapykantą ir įstengė atgimdyti visą anų laikų sugedusį pasaulį. Šių laikų neapykanta ir šių laikų dorovinis pakrikimas yra ne mažesnis, negu kad buvo anais laikais. Todėl ir šiandien krikščionys turi stengtis semti sau pajėgų iš tų pačių šaltinių, iš kurių buvo semtasi pirmaisiais amžiais. Jeigu sekmadienį visa parapija

negalėtų eiti prie Dievo stalo, tai galėtų padaryti bent atskiros pavyzdingesnės organizacijos. Drąsuolių pavyzdys patrauktų ir kitus, mažiau drąsius!

Trečias dalykas, kurio Bažnyčia pageidauja, yra gerų darbų darymas. Pirmųjų amžių krikščionys sekmadieniais rengdavo vadinamus „meilės pokylius" (agapes), kur visi galėjo pasidalinti savo dovanomis ir tuo būdu sustiprinti tarpusavio meilę. Šiandien tokių pokylių ne visur galima padaryti. Bet meilės darbai yra ir šiandien ne mažiau reikalingi, negu anais laikais. Todėl kiekvienas turi pasistengti šventą dieną padaryti kokį nors gerą darbą. Gero darymas turi prasidėti nuo artimiausių asmenų. Savaitės metu galėjo pasitaikyti nesusipratimų, įžeidimų, apsileidimų. Sekmadienį visa tai turi būti atitaisyta, išlyginta, užmiršta. Meilė ir santaika turi vėl įsiviešpatauti krikščioniškose šeimose, draugijose, organizacijose, visoj visuomenėj. Ypač reikėtų sekmadieniais prisiminti savo apylinkės apleistus ir kenčiančius ir pasistengti kuo nors palengvinti jų sunkią dalį. Nedera teisintis neturtu arba nesugebėjimu. Šiandien žmogus iš žmogaus laukia ne tiek cento, kiek nuoširdaus žodžio, atjautimo, meilės kibirkštėlės. Dažnai šie visi dalykai yra kur kas brangesni, negu medžiaginės dovanos. O dvasinių turtų aruodai yra neišsemiami.

Galop, sekmadienis turi būti sunaudotas savo dvasiniam akiračiui praplėsti, gražioms knygoms ir laikraščiams skaityti, gražioms pramogoms ir sveikiems pasilinksminimams. Dorų pramogų ir sveikų pasilinksminimų reikia atsigaivinti po sunkių savaitės darbų. Todėl Bažnyčia ne tik jų nedraudžia, bet net pataria.

Tokio sekmadienio šventimo laukia iš mūsų Dievas ir Bažnyčia.

TĖVŲ ŽODIS — DIEVO ŽODIS*

„Gerbk savo tėvą ir motiną, tai yra pirmasis įsakymas su pažadu: kad tau būtų gera ir kad ilgai gyventumei žemėje“ (Efez. 6, 3).

Šeima yra geriausia užuovėja nuo visų pavojų, kurie tik selina prie jaunos beginklės gyvybės. Šeima — geriausia ugdytoja ne tik kūno, bet ir dvasinių žmogaus pajėgų. Šeima — charakterio mokykla. Ji duoda linkmę visam žmogaus gyvenimui. Nors ji yra mažiausia draugija, kurioje turi gyventi žmogus, tačiau, iš tikrųjų, ji yra viena svarbiausiųjų. Kiekvienas žmogus jaunystėje labai daug išsineša iš savo šeimos.

Todėl kiekvieno žmogaus pareiga yra parodyti ypatingą pagarbą ir dėkingumą tiems, kurie leido jam išvysti pasaulio šviesą ir paruošė jį gyvenimui — savo tėveliams. Šią pareigą supranta kiekvieno nesugadinto vaiko širdis. Dažnai sugrįžę iš tolimų kraštų misijonieriai nusiskundžia įvairiais sunkumais. Tačiau nė vienas nenusiskundžia, kad jam būtų sunku išmokyti pagoniukus gerbti, mylėti ir klausyti savo tėvelių. Visiems tai atrodo labai suprantamas ir aiškus dalykas. Pats pasaulio Kūrėjas pasistengė įdiegti į žmogaus širdį tokią gilią pagarbą savo tėvams, kad jos visai ištrinti nebeįstengia jokie gyvenimo sūkuriai. Krikščionybė šį

* „Gerbk savo tėvą ir motiną“ (Iš. 20, 12). Žmogus iš prigimties yra skirtas gyventi visuomenėje, priklausyti įvairioms draugijoms arba bendruomenėms. Pats Dievas jau taip sutvarkė, kad žmogaus gyvenimas prasideda ir baigiasi bendruomenėje. Pirmutinė bendruomenė, su kuria žmogus susiduria, ateidamas į šį pasaulį, yra šeima. Paskui eina tauta, valstybė, Bažnyčia. Šios benduomenės yra paties Dievo skirtos žmogui, kad jis galėtų tinkamai išpildyti savo uždavinį. Jos yra žmogui ne tik naudingos, bet ir būtinai reikalingos. Kad šių bendruomenių veikimas būtų vaisingas, pats Dievas nustatė jose tinkamą tvarką, suteikė valdžią ir kiekvienam nurodė jo pareigas ir teises. Žmogus, turėdamas priklausyti prie tų bendruomenių, turi sykiu pripažinti Dievo nustatytą tvarką, gerbti Dievo paliktą valdžią, sąžiningai atlikti savo pareigas. Tokia yra Dievo valia. Ketvirtas tad Dievo įsakymas reikalauja atiduoti kiekvienai benduomenei, kurioje žmogus turi gyventi, kas jos yra.

dalyką tik sustiprino ir patobulino. Kristaus paslėptas gyvenimas Nazarėte yra gyvas pavyzdys, kaip kiekvienas jaunuolis arba jaunuolė turi gerbti, mylėti ir klausyti savo tėvelių.

Pirmutinė tad tavo, Brangus Jaunuoli ar Jaunuole, pareiga yra gerbti savo tėvelius. Dievas yra viso pasaulio Tvarkytojas, didžiausias visų Geradaris. Jis rūpinasi visais, o ypač tais, kurie daugiausia reikalauja Jojo pagalbos. Jis pasirūpino ir tavim, kai tu visai silpnas ir beginklis atėjai į šį pasaulį. Jis davė tau savo geriausius padėjėjus, tavo tėvelius, kurie apsupo tave tokia meile ir tokia globa, kokios kiti žmonės niekuomet nebūtų sugebėję tau duoti. Tavo tėveliai yra tau paties dangiškojo Tėvo atstovai, Jojo meilės, bet kartu ir Jojo valios reiškėjai. Per jų lūpas prabyla į tave pats dangiškasis Tėvas. Štai dėl ko tavo tėvo ar motinos asmuo tau turi būti šventas asmuo. Štai dėl ko tu turi stengtis apsupti tėvo ar motinos asmenį aukšta pagarba. Ši pagarba turi pasireikšti tavo mintyse, tavo žodžiuose, tavo darbuose. Savo širdyje tu turi gerai apie savo tėvelius manyti, aukštai juos vertinti. Iš tavo širdies turi išnykti bet koki įtarinėjimai, paniekinimai. Kiekvienas tavo žodis, kiekvienas tavo posakis, Brangus Jaunuoli ar Jaunuole, turi alsuoti gilia pagarba savo tėveliams. Biaurus ir nuodėmingas dalykas yra artimą išjuokti, apkalbėti, apšmeižti. Bet nepalyginamai biauresnis dalykas yra išjuokti, apkalbėti, apšmeižti savo tėvą ar motiną! Nuoširdus mandagumas, kuklumas yra labai brangintinos dorybės žmonių gyvenime. Bet ypač šių dorybių reikia santykiuose su tėveliais. Gerbiame vyresnio amžiaus asmenis, mokslininkus, valstybės vyrus. Nemažiau turime gerbti savo tėvelius, kuriuose regimu būdu atsispindi paties Dievo didingumas ir gerumas. Reikia atvirai pasakyti, kad niekas taip nežemina jauno žmogaus Dievo ir žmonių akyse, kaip įžulumas, storžieviškumas ir nepraustaburniškumas savo tėvelių atžvilgiu! „Darbu ir žodžiu ir visu kantrumu gerbk savo tėvą, kad jo palaiminimas ateitų ant tavęs“ (Ekli. 3, 9—10). „Kas užgautų savo tėvą ar motiną, mirte tenumiršta“ (Iš. 21, 15).

Labai gražus būdas pagerbti savo tėvelius yra dažniau paprašyti jų palaiminimo. Prieš keletą metų sugrįžo į

Katalikų Bažnyčią jakobitų arkivyskupas Mar Ivanios. Netrukus jis turėjo laimės priimti į Katalikų Bažnyčią ir savo motiną. Pasibaigus priėmimo ceremonijoms, šis kilnus Bažnyčios kunigaikštis čia pat, nenusiėmęs nė vyskupiškų rūbų, atsiklaupė prieš savo motiną prašydamas jos palaiminimo. Koks gražus ir kilnus pavyzdys kiekvienam katalikui jaunuoliui ar katalikei jaunuolei! Ir tu, Jaunuoli ar Jaunuole, prieš kiekvieną svarbesnį gyvenimo įvykį kukliai ir nuoširdžiai paprašyki savo tėvelio ir motutės palaiminimo. Tada tavo darbus ir žygius lydės ne tik tėviškas, bet ir dieviškas palaiminimas. „Tėvo palaiminimas sustiprina vaikų namus, o motinos prakeikimas išgriauna juos iš pamatų" (Ekli. 3, 11).

Antroji labai svarbi jaunuolių pareiga yra klausyti savo tėvelių. Tėvai tau, Brangus Jaunuoli ar Jaunuole, yra Dievo atstovai. Per juos Dievas tau pareiškia savo valią. Jie yra tavo geriausi mokytojai ir vadovai. Jiems yra paties Dievo paskirta vesti tave per gyvenimo tyrlaukius ir neleisti paklysti gyvenimo kryžkelėse. Todėl tavo šventa pareiga yra jų klausyti. „Vaikai, klausykite visuose dalykuose gimdytojų, nes tai patinka Viešpačiui" (Kol. 3, 20). „Vaikai, klausykite savo gimdytojų, nes tai teisinga" (Efez. 6, 1). Šis paklusnumas visuose dalykuose, kurie priklauso prie tėvų valdžios, turi būti greitas, tikslus ir nuoširdus. Murmėjimams ir prieštaravimams neturi būti vietos tavo širdyje. Tu turi klausyti taip, kaip kad klausytumei, jeigu į tave būtų prabilęs pats Dievas arba Išganytojas. Todėl greitai, tiksliai ir iš širdies reikia tėvelių klausyti, kada jie įsako atlikti religines pareigas, pav., išklausyti šventadieniais šventų Mišių, atlikti privalomą išpažintį, priimti šventą Komuniją, dalyvauti bažnytinėse pamaldose, sunaudoti atliekamą laiką naudingam ir reikalingam religinių knygų arba laikraščių skaitymui arba pagal išgales prisidėti prie Bažnyčios patariamų brolijų, draugijų ar organizacijų. Panašiai reikia klausyti savo tėvelių, kai jie įsako atlikti kokį nors darbą, priklausantį prie namų tvarkos, pav., ūkyje, dirbtuvėj, namų ruošos darbą. Dar su didesniu uolumu reikia paklausyti tėvelių, kai jie, norėdami apsaugoti tave nuo gręsiančių pavojų, draudžia tau dalyvauti pavo-

jingose draugijose arba organizacijose; kai draudžia skaityti blogas knygas, blogus laikraščius, lankyti nedorus pasilinksminimus, dalyvauti įtartinose sueigose, palaikyti nuodėmingas pažintis. Kas neklauso savo tėvelių tokiuose svarbiuose dalykuose, tas negali patikti Dievui, tas atima Dievo palaiminimą savo darbams ir sumanymams, tas pastato save ir visą ateitį į didžiausią pavojų. Juo svarbesnis dalykas ir juo įžulesnis nepaklausymas, juo didesnis yra nusidėjimas Dievo akyse. Pareiga klausyti savo tėvelių pasilieka ir tada, kai nėra visai aišku, kodėl tėveliai taip, o ne kitaip įsako. Klausoma tėvelių ne dėl to, kad jų įsakymai yra visų išmintingiausi, bet dėl to, kad jie įsako Dievo vardu, o Dievo balso reikia visuomet klausyti. Labai gražų paklusnumo pavyzdį paliko mums Išganytojas. Kaip tikras dangiškojo Tėvo Sūnus, Jis, be abejo, būtų galėjęs tūkstantį kartų išmintingiau padaryti, negu kad šv. Juozapas ar Švenč. Mergelė Jam įsakydavo. Tačiau nepaisydamas to, Jis kuo nuoširdžiausiai ir kuo tiksliausiai vykdė visus jų paliepimus, matydamas juose paties dangiškojo Tėvo valią. Taip turėtų klausyti savo tėvelių kiekvienas pavyzdingas sūnus ar dukra!

Bet čia ne vienas jaunuolis galėtų prabilti: „Bepigu buvo Kūdikėliui Jėzui klausyti Švenč. Mergelės ir šv. Juozapo: jiedu buvo tobuliausi ir švenčiausi asmenys. Tuo tarpu mano tėveliai yra ne tik nepavyzdingi, bet dažnai nuodėmingi žmonės. Jie ne kartą ir iš manęs reikalauja neleistinų dalykų.“ Teisybė, nemaža yra Lietuvoj jaunuolių, kurie negali pasigirti turį pavyzdingus tėvelius. Yra daug tėvų, kurie netinka savo aukštam pašaukimui. Tačiau Dievas ir tai numatė. Jis nereikalauja iš tavęs, Brangus Jaunuoli ar Jaunuole, besąlyginio ir aklo paklusnumo. Dievas neuždeda mažiausios pareigos klausyti savo tėvelių, kada jie įsako daryti neleistinus, nuodėmingus darbus, pav., ką nors pavogti, primušti, pasigerti, paleistuvauti arba panašų darbą dirbti. Tada jų balsas nėra Dievo balsas, bet piktosios dvasios balsas. Tada yra pareiga „labiau klausyti Dievo, kaip žmonių“ (Ap. D. 5, 21). Nėra griežtos pareigos klausyti savo tėvelių įsakymų ir pasirenkant gyvenimo pašaukimą. Teisybė, tėvelių žodis, kaip daugiau prityrusių ir daugiau nusimanančių as-

menų žodis, gali ne kartą apsaugoti nuo labai pavojingo žingsnio ir padėti surasti tikrą savo pašaukimą. Todėl kiekvieno jaunuolio ar jaunuolės pareiga yra pasitarti pašaukimo klausimu su savo tėveliais, su pagarba išklausyti jų patarimų bei pageidavimų ir pasistengti, kiek galima, prie jų prisitaikinti. Tačiau tėveliai neturi jokios teisės tau primesti tokį pašaukimą, kuris tau yra nemielas ir kurio tavo prigimtis kratosi, sakykime, eiti už nemylimo vyro arba stoti į vienuolyną. Pasirenkant gyvenimo pašaukimą, galutinis ir paskutinis žodis priklauso tau pačiam, Brangus Jaunuoli ar Jaunuole. Remdamasis savo širdies palinkimais, savo gabumais ir talentais, remdamasis prityrusių žmonių, o ypač savo tėvelių ir savo dvasios vado patarimais, tu turi pats apsispręsti ir nusistatyti, kur tave Dievas šaukia ir, kokį darbą bedirbdamas, tu galėsi geriausiai prisirengti amžinam gyvenimui. Pasirinktame kelyje niekas tavęs negalės pavaduoti. Todėl niekas neturi teisės tau savo valios primesti!

Juo daugiau žmogus bręsta ir ima savarankiškiau gyventi, juo daugiau mažėja pareiga klausyti savo tėvelių. Toks jau yra Dievo sutvarkymas: kūniškai ir dvasiškai subrendęs žmogus turi išmokti savomis kojomis vaikščioti, kad galėtų tinkamai vadovauti kitiems, jeigu Dievas jam kada nors leis sukurti savo šeimos židinį.

Pareiga klausyti savo tėvelių gali mažėti ar net visiškai pasibaigti. Bet niekuomet nepasibaigia pareiga gerbti, o ypač mylėti savo tėvelius. Kiekviena nesugadinta širdis myli savo geradarius. O po Dievo didžiausi tavo, Mielas Jaunuoli ar Jaunuole, geradariai yra tavo tėveliai. Jie suteikė tau gyvybę, ne kartą su didžiausiu pavojumi savo gyvybei. Jie išnešiojo tave ant savo rankų. Jie atidavė tau gardesnį duonos kąsnelį, geresnį rūbelį. Jie saugojo tave nuo pavojų, kaip savo akies lėlytę. Kas gal išpasakoti, kiek naktų nemiegota, kiek skausmo dainų išniūniuota ties tavo kūdikystės lopšiu, kiek nematomų motinos ašarų išlieta ant tavo gyvenimo takų! Tavo tėveliai, o ne kas kitas, yra tavo geriausi auklėtojai, mokytojai, vadovai, tavo charakterio ugdytojai. Jie pirmutiniai pakėlė tavo akis prie Dievo. Jie pirmutiniai išmokino tave mylėti dangišką

Tėvą, Išganytoją, šventus asmenis. Jie padėjo išrauti tau iš tavo širdes ir sielos visas piktžoles ir padarė ją paties Dievo šventove. Jie paruošė tave ateities gyvenimui. Iš tiesų, nuoširdžiau mylinčios širdies ir rūpestingesnės rankos tu niekur pasauly nerasi, kaip tavo motinos širdis ir tavo tėvo ranka! Štai kodėl ir tavo širdyje turi suliepsnoti nuoširdi ir gili meilė tavo tėveliams. Tavo pareiga yra apie juos gerai galvoti, jiems vien tik gera trokšti. Jokia neleistino pykčio, blogo ūpo, pikto linkėjimo, o ypač neapykantos banga neturi rasti tavo širdyje vietos. Jeigu šie dalykai yra biaurūs kiekvieno žmogaus atžvilgiu, tai nepalyginamai jie yra biauresni, kai taikomi savo tėvui ar motinai.

Tikroji meilė turi pasireikšti ne vien tik širdyje ar žodžiuose, bet taip pat ir darbuose. Kiekvieno gero jaunuolio ar geros jaunuolės šventa pareiga yra pasistengti padėti savo išvargusiam tėvui ar išvargusiai motinai. Ypač, Mielas Jaunuoli ar Jaunuole, tu turi neužmiršti, kiek galima, dažniau pasimelsti už savo tėvelius ir paprašyti, kad Dievas laimintų visus jų darbus ir palengvintų jųjų vargus. Ypač reikia padėti kuo galima tėveliams, kai juos ištinka liga arba kokia kita nelaimė, kada jie patys negali savęs aprūpinti. Senelis tėvas ir senelė motina turi būti tavo brangiausias svečias, su kuriuo tu turi dalintis visu tuo, ką turi geriausio. Labai skaudus ir graudus reginys, kada turtingi vaikai, norėdami laisviau pagyventi, gabena savo pasenusius ir už juos pasiaukojusius tėvelius į prieglaudą. Geras sūnus ir gera duktė to niekuomet nedaro. Jie stengiasi patys slaugyti savo žilagalvius tėvelius, kad galėtų atsilyginti meile už jiems parodytą meilę.

Geras pavyzdingas sūnus stengiasi kuo galėdamas padėti savo pasenusiems tėveliams atlikti religines pareigas. Ypač toks patarnavimas yra būtinas, kai prisiartina mirties pavojus. Šiuo atveju nedera laukti paskutinės valandėlės, bet reikia pasirūpinti, kad Dieviškasis Išganytojas dar prieš mirties pavojų būtų nekartą aplankęs sergančius ar senatvės išvargintus tėvelius ir palengvinęs jųjų paskutines gyvenimo dienas. Tai yra svarbiausias ir brangiausias patarnavimas, kokį tu,

Mielas Jaunuoli ar Jaunuole, gali padaryti savo pasenusiam tėvui ar motinai. Mirties kovą laimėti reiškia viską laimėti!

Nuoširdi ir gili meilė turi palenkti tave neužmiršti nei mirusių tėvelių. Jų sieloms palengvinti tu turi dažniau skirti savo paties maldas, savo gerus darbus, o ypač pasirūpinti, kad už juos būtų atlaikytos šventos Mišios. Motinos ir Tėvo dieną nepamiršk ir pats drauge su kitais kasmet priimti šv. Komuniją už savo tėvelius.

O jei kartais žiauri mirtis prieš laiką būtų išplėšusi tau tėvelius ir kiti turėtų pavaduoti juos, tada pareiga gerbti, mylėti ir klausyti pereitų iš tėvelių į tavo globėjus. Lygiai taip pat pasilieka pareiga gerbti, klausyti ir mylėti tuos asmenis, kuriems tavo tėveliai ar globėjai pavedė tave auklėti ir mokslinti.

VIENA MINTIS IR VIENA ŠIRDIS

„Ką Dievas sujungė, žmogus teneperskiria“ (Mat. 19, 6).

Šeima yra labai brangus ir svarbus dalykas tiek atskiro žmogaus, tiek ir visos visuomenės gyvenime. Kokia šeima, tokia tauta, tokia dažnai ir Bažnyčia. Todėl Dievas taip sutvarkė, kad šeima nenutrūktų, bet nuolatos gyvuotų. Ji gyvuos taip ilgai, kaip ilgai gyvuos pati žmonija. Tam tikslui Dievas įdiegė į jauną žmogaus širdį stiprų patraukimą prie kitos lyties. Jis vienas nerimsta, jaučiasi nelaimingas. „Negera žmogui būti vienam“ (Prad. 2, 18). Jis ieško sau giminingos sielos, su kuria galėtų sudaryti savo šeimos židinį. Valandėlė, kada sužadėtinis ir sužadėtinė Visagalio Dievo akivaizdoje prie altoriaus laiptų ištiesia vienas kitam ranką ir kada jųdviejų širdžių sąjungą pats Aukščiausiasis kunigo lūpomis palaimina ir padaro ją Naujo Įstatymo sakramentu, yra, tur būt, viena gražiausių žmogaus gyvenime. Bet sykiu tai yra ir viena atsakingiausių valandų. Tą valandą žmogus ne tik suranda kitos lyties asmenyje labai brangų sau asmenį, kurio ilgėjos ir kuris gali labai praturtinti visą būsimą gyvenimą, bet jis neatmezgamai sujungia savo gyvenimą su to asmens gyvenimu. Abudu turės džiaugtis tuo pačiu džiaugsmu ir abudu turės sielotis tuo pačiu skausmu. Abudu turės žengti vienu ir tuo pačiu gyvenimo taku. Vieno mintys turės atitikti kito mintis. Vieno širdis turės atitikti kito širdį. Visagalio Dievo akivaizdoje prie altoriaus laiptų susituokiantieji pasižada viens kitą gerbti, mylėti, saugoti viens kitam ištikimumą, nepaisant jokių pavojų ir sunkumų.

Pirmutinė, tad vedusiųjų pareiga yra viens kitą gerbti. Viens antro asmenyje turi matyti ne šiaip kokį paprastą asmenį, bet paties Dievo duotą asmenį. Gerbiame ir aukštai vertiname tai, ką mums davė žymesni žmonės. Kur kas daugiau turime rodyti pagarbos tam asmeniui, kurį mums davė pats Dievas. Geras draugas,

pasak šv. Rašto, yra brangesnis, negu auksas. Vyras ir žmona yra geriausi ir ištikimiausi viens kitam draugai. Šie ryšiai jiems turi būti brangesni, negu visos pasaulio brangenybės. Todėl jie turi vienas kitam rodyti pagarbą mintyse, širdyse, žodžiuose ir išoriniame elgimosi būde. Nereikalingi įtarinėjimai, šiurkštumai, nieko nepateisinami storžieviškumai, barniai, o ypač apkalbėjimai ar šmeižimai turi būtinai išnykti iš vedusiųjų gyvenimo. Šios rūšies dalykai yra tikri šeimyninės meilės ir šeimyninės laimės nuodai. Jie pakerta tarpusavio vedusiųjų pagarbą, o tuo pačiu ir meilę.

Antroji vedusiųjų pareiga yra viens kitą mylėti, nes vedusieji yra vienas kitam didžiausi geradariai. „Vyrai", įspėja Apaštalas visų pirma vyrus, o sykiu su jais ir moteris, „mylėkite savo moteris, kaip ir Kristus mylėjo Bažnyčią ir pats save davė už Ją" (Efez. 5, 35). Kaip kad Kristus pamilo Bažnyčią, taip ir vedusieji turi mylėti viens kitą. Taigi tobuliausia ir tyriausia meilė statoma vedusiems prieš akis, kaip sektinas pavyzdys. Ši nuoširdi ir gili meilė turi pasireikšti tuo, kad vedusieji viens kitam gera linki, gero trokšta, kuo galėdami padeda, o ypač neapleidžia ligoj arba šiaip nelaimėj. Juk geras draugas net mirties valandą neapleidžia savo draugo. O vedusieji yra viens kitam geriausi draugai. Bet ypač vedusieji turi padėti vienas kitam sielos reikaluose. Kaip kad Kristus, neieškodamas savo naudos, o žiūrėdamas vien tik savo mistinės sužadėtinės — Bažnyčios gerovės, „pats save davė už ją... kad ji būtų šventa ir nesutepta", taip lygiai ir vedusieji turi įprasti mylėti viens kitą su kiek galima didesniu savęs užmiršimu ir pasiaukojimu, su didesniu pasiryžimu, pasak Šv. Tėvo žodžių *, padėti viens kitam „formuoti ir tobulinti savyje vidujinį žmogų", padėti „žengti pirmyn dorybių keliu, ypač augti tikroje meilėje Dievui ir artimui, toje meilėje, kuria „remiasi visas įstatymas ir pranašai".

Krikščioniškoji moterystė yra tik vieno vyro su viena moterimi kūno ir sielos sąjunga. Todėl vedusiųjų šventa pareiga yra saugoti viens kitam visišką ištikimumą. Tariant prie altoriaus laiptų meilės ir ištiki-

* Žiūr. Pijaus XI encikliką apie moterystę „Casti connubi": „Tiesos Kelias" 1931 m. kovo m.

mumo žodį, buvo šventai pažadėta vengti visų neleistinų, neskaisčių svajojimų, atsiminimų, kalbų apie trečią asmenį, o ypač paleistuvingų darbų. Visi tie dalykai žudo tarpusavio pagarbą ir meilę, ardo pačius šeimos židinio pagrindus. Anksčiau ar vėliau pasidarys nebeišvengiama šeimos katastrofa su visais skaudžiais padariniais patiems vedusiems ir jų vaikams. Todėl, kas Viešpačiui prie altoriaus laiptų buvo šventai pažadėta, tas turi būti šventai ištesėta! Visos kalbos, kad esą negalima ištesėti ir išsaugoti ištikimumo, kad tai pranešа žmogaus, o ypač vyro prigimtį, neturi jokio gilesnio pagrindo. Dievas geriau žinojo, ką žmogus gali ir ko jis negali. Jeigu, tad, Dievas įsteigė nesuardomą moterystę su griežta ištikimumo pareiga, tai, be abejo, ši pareiga neprašoka žmogaus pajėgų. Tik šiam tikslui vedusieji turi vengti nereikalingų pavojų ir turi panaudoti visas antgamtines sielai stiprinti priemones, kurių Kristus visiems taip apsčiai paliko. Kristaus malonės sustiprintas paprastas ir silpnas žmogus gali pasidaryti dvasios didvyriu: „Visa galiu tame, kurs mane stiprina" (Pil. 3, 4).

Ketvirtoji vedusiųjų pareiga yra sąžiningai išpildyti tas ypatingas pareigas, kurios išplaukia iš moterystės sutarties. „Vyras teatiduodie moteriai, ką kaltas, taip pat ir moteris vyrui" (1 Kor. 7, 3). Ši pareiga yra svarbi. Jeigu kita šalis protingai to reikalauja, jos pageidavimas turi būti patenkintas. Šios pareigos sąžiningai nepildant, galima pastūmėti antrąją šalį į įvairias neskaisčias nuodėmes, pastūmėti užmegzti nuodėmingas pažintis su trečiu asmeniu ir tuo būdu suardyti pačius šeimos pagrindus. Savaime suprantama, kad šios pareigos atlikimas turi būti taip daromas, kad nebūtų pažeista nei tarpusavio meilė, nei moterystės šventumas. Todėl nėra griežtos pareigos išpildyti kitos šalies pageidavimą, jeigu ji dėl savo neblaivumo, dėl padarytos svetimoterystės, dėl visiško apsileidimo ir nesirūpinimo šeimos reikalais ir panašių dalykų praranda teisę reikalauti. O tais atvejais, kada būtų reikalaujama tokių dalykų, kurie savyje yra šlykštūs, neskaistūs, nuodėmingi arba kada susidarytų didelis pavojus tai gyvybei, kurią nešiojama po širdimi, arba pačiai motinai, ne tik nebūtų pareigos patenkinti tokių reikala-

vimų, bet būtų griežta pareiga juos atmesti. Tada galioja dėsnis: „Dievo reikia labiau klausyti, nekaip žmonių."

Kadangi vedusieji, skyrium gyvendami, negali tinkamai išpildyti šių savo pareigų, o ypač pareigos auklėti savo mažutėlius, todėl jie turi kartu gyventi. Tai yra taip pat svarbi pareiga. Tačiau, esant svarbiam reikalui, vedusieji, bendrai susitarę, galėtų gyventi tam tikrą laiką skyrium. Tik jie turi atminti, kad, reikalui pasibaigus, bendras gyvenimas pasidaro jiems vėl privalomas.

Tokios yra bendros vedusiųjų pareigos. Be jų, yra dar ypatingos pareigos, pritaikintos skirtingiems vyro ir žmonos pašaukimams. Vedusieji kartu su savo mažutėliais sudaro tam tikrą draugiją, bendruomenę. Kaip kiekvienoj draugijoj, taip ir šeimos draugijoj turi būti valdžia, turi būti vyresnybė. Vyras daugiau pasižymi šaltu protu, patvaresne valia. Moteris yra daugiau linkusi į pasiaukojimą, į gyvenimą pagal širdies reikalavimus. Todėl vyrui yra paties Dievo skirta būti šeimos galva, moteriai — šeimos širdimi. Vyro šventa pareiga yra aprūpinti visu tuo, ko reikia šeimai išlaikyti. Jis turi išlaikyti ne tik vaikus, bet ir savo žmoną, nors ji nebūtų atsinešusi jokios dalies. Jis turi vadovauti namų reikalų tvarkyme. Visi kiti šeimos nariai, neišskiriant nė žmonos, turi paklausyti teisėtų vyro reikalavimų. Apaštalas labai aiškiai primena šią pareigą: „Moterys tebūna pasidavusios savo vyrams, kaip Viešpačiui, nes vyras moters galva, kaip Kristus yra Bažnyčios galva" (Efez. 5, 22). Iš to, kas anksčiau pasakyta, aišku, kad ir šis vadovavimas ir šis paklusnumas neturi turėti jokių sauvalės arba vergiškumo požymių, bet turi būti pagrįstas tarpusavio meilės dvasia.

Žmona, kaip jau anksčiau buvo pažymėta, yra šeimos širdis. Jos šventa pareiga yra palaikyti šeimos židiny meilės ugnį, kad ji, kiek galima, daugiau visiems šviestų, visus šildytų ir visus jungtų. Ji turi pasistengti taip įrengti savo namus, kad visiems juose būtų miela gyventi, kad visi po sunkių dienos darbų ir rūpesčių galėtų pasilsėti, sustiprėti, atgaivinti savo dvasią. Dievas suteikė moteriškai širdžiai ir sielai neišsemiamus šiam reikalui gabumus. Tik ji turi pasistengti jais tin-

kamai pasinaudoti, parodyti visą savo kūrybinę galią. Tada ji bus tikra šeimos širdis, šeimos židinio vaidilutė. O to viso vaisiai bus neįkainuojami ir jai pačiai ir visiems kitiems šeimos nariams.

Savaime suprantama, kad žmona ne vien tik savo meile ir savo darbu turi prisidėti prie šeimos židinio sukūrimo ir išlaikymo, bet ir savo turtais, jeigu ji jų turėtų. O jeigu vyras dėl ligos ar kurios nors kitos svarbios priežasties negalėtų savo pareigų išpildyti, tada jį turi pavaduoti žmona. Tada ji pasidaro ne vien tik šeimos širdis, bet ir šeimos galva. Žinoma, tai yra nelengvas kryželis. Tačiau su Dievo pagalba jį galima nugalėti. Kam Dievas duoda didesnį kryželį, tam duoda ir daugiau malonių. O Dievo malonei padedant, žmogus gali nugalėti visas kliūtis *.

---

* Plačiau apie šeimos dalykus galima rasti knygutėse: „Krikščioniškoji šeima", Kaunas 1936 ir „Kelias į laimingą šeimą", 1939.

VISŲ MENŲ MENAS

„Kas gali būti svarbiau, kaip sielas valdyti, kaip jaunuolių įpročius nustatyti?!" (Šv. Jonas Auk.).

Kada jauni žmonės prie altoriaus laiptų ištiesia vienas kitam ranką ir sujungia savo širdis bendram darbui, bendram džiaugsmui ir bendram skausmui, jie ne tik prisiima pareigas viens kito atžvilgiu: jie įpareigoja save sykiu ir būsimų mažutėlių atžvilgiu. Tą iškilmingą valandą jie šventai pasižada jiems duotus mažutėlius mylėti, auklėti ir pagal išgales aprūpinti jų ateitį.

Pirmutinė, tad, tėvų pareiga yra mylėti savo kūdikius. Tai yra suprantamas dalykas. Jei jau kiekvienas artimas turi būti mylimas, tai juo labiau turi būti mylimi tie, kurie yra „kūnas iš jų kūno, kraujas iš jų kraujo", kuriuose kartu su Aukščiausiojo paveikslu atsispindi ir jų sielų bruožai. Kūdikis — ypatinga Dievo dovana. Kūdikis — tikra brangenybė, brangesnė už didžiausias šio pasaulio brangenybes. Kūdikis — nauja labai stipri gija, kuri iš naujo sujungia tėvus meilėje ir vienybėje ir kuri padaro jų sąjungą tokią stiprią ir neišardomą. Ne be pagrindo kiekvienoje nesugadintoje šeimoje kiekvienas į šį pasaulį ateinąs mažutėlis yra laikomas angelėliu, atnešančiu, gal būt, naują rūpestį, bet sykiu ir naują džiaugsmą ir naują laimės šypsnį. Teisybė, tėvams mylėti savo kūdikius nėra jau toks sunkus dalykas. Pati gamta pasirūpino giliai įdiegti šį jausmą į tėvų širdis. Svarbesnis dalykas yra, kad ši meilė būtų tikrai tvarkinga ir krikščioniška. Tėvai neturi pataikauti vaikų silpnybėms ir įgeidžiams. Jie niekuomet neturi teisės pasidaryti vaikų kaprizų vergais. Per didelis vaikams pataikavimas niekuomet neišeina į gerą. Tai nėra tikroji meilė, bet greičiau jų neapykanta. Taip pat labai svarbus dalykas yra lygiai visus mylėti. Išskyrimas be ypatingo reikalo vieno kurio kūdikio ir apgaubimas jo ypatinga meile sužadina ki-

tuose vaikuose nepasitenkinimą, o nekartą net atvirą neapykantą. Gyvas pavyzdys yra Senojo Testamento Juozapo istorija. Tikra meilė turi pasireikšti ne vien tik širdyje, ne vien tik žodžiuose, bet ypatingai darbuose. O gražiausias šioje srityje darbas yra tinkamas savo kūdikių auklėjimas. Juk ne kas kitas, o tėvai turi paruošti savo vaikus būsimam savarankiškam gyvenimui, padaryti juos gerais savo šalies piliečiais, ištikimais Bažnyčios sūnumis ar dukterimis. Tai yra, teisybė, ne visai lengvas, bet labai gražus ir kilnus tėvų uždavinys. „Dieviškų darbų dieviškiausias!" sušukdavo šv. Jonas Auksaburnis, pradėdamas kalbėti apie auklėjimo darbo kilnumą. Reikia pasakyti, kad pats Dievas suteikė tėvams didelius auklėjimui gabumus. Ir be ypatingų mokslų jie sugeba greit atspėti, kas šioje srityje darytina ir kas vengtina.

Kiekvienas geras auklėjimas apima kūno pajėgų ugdymą, proto lavinimą ir valios tobulinimą. Taigi pirmutinė tėvų pareiga yra rūpintis savo vaikų kūno sveikata. Reikia pasakyti, kad šis rūpestis turi prasidėti dar prieš sutuoktuves. Mokslas yra suradęs ir kasdieninis patyrimas tai patvirtina, kad ydingų tėvų vaikai labai dažnai paveldi savo tėvų trūkumus. Pav., girtuoklių, venerikų, bepročių ar silpnapročių tėvų vaikai dažnai gema su labai stipriu palinkimu į girtavimą, į neskaistų gyvenimą, į silpnaprotystę, o ne kartą ateina į šį pasaulį visiškais bepročiais. Todėl susituokiantieji turi iš anksto pasitarti su nusimanančiu gydytoju apie savo tinkamumą būti geru tėvu ar gera motina. Po vedybų, kai motina pajunta naują gyvybę po savo širdimi, ji turi vengti viso to, kas galėtų pakenkti kūdikio gyvybei ar sveikatai. Pav., staigių ir stiprių judesių, aistringų šokių, erzinančių valgių, alkoholinių gėrimų, didelių dvasinių susikrimtimų ar sukrėtimų. Juo motinos gyvenimas yra ramesnis, tvarkingesnis, kilnesnis ir religingesnis, juo sveikiau yra kūdikiui. Atėjus kūdikiui į pasaulį, jam turi būti parūpinta, kiek galima, daugiau saulės, sveiko oro, švaros, o ypač sveiko maisto. Geriausias ir sveikiausias kūdikiui maistas yra pačios gamtos parūpintas maistas, būtent, motinos pienas. Todėl labai svarbi motinos pareiga yra maitinti naujagimį ne kuo kitu, bet savo pienu. Tik

negalėjimas to padaryti atleidžia ją nuo šios pareigos. Bet ir tokiu atveju ji turi žiūrėti, kad jos kūdikiui teikiamas maistas būtų sveikas.

Vaikui augant, tėvai turi pratinti jį prie darbo. Sveikas darbas, sveikas sportas lavina vaiko kūno pajėgas ir padeda jam greičiau kūniškai bręsti. Nesveikas dalykas yra per daug apsunkinti vaiką darbu: tai prieš laiką pakerta jojo sveikatą. Bet ne mažiau žalingas dalykas yra neleisti nieko vaikui veikti ir laikyti jį kambary, kaip laikoma šiltadaržy atgabenta iš tolimo krašto gėlelė. Toks auklėjimas sutrukdo jauno vaiko kūno jėgų augimą ir padaro jį visai netinkamą gyvenimui. Mažiausias vėjelio pūstelėjimas, mažiausias oro pakeitimas įvaro jam devynias ligas. Mūsų kraštui reikia ne išlepintų pirštinuotų ponaičių, ne gležnų gyvenimo lėlių, bet sveikų, užgrūdintų jaunuolių, tinkančių bet kuriam darbui! Rūpindamiesi vaiko sveikata, tėvai neturi užmiršti duoti savo vaikams progos gražiai pasilinksminti. Gražūs pasilinksminimai irgi priklauso prie sveiko auklėjimo. Be to jaunas žmogus džiūsta ir skursta. Savaime suprantama, kad jaunųjų pasilinksminimai neturi kenkti nei kūno nei sielos sveikatai.

Svarbesnis dalykas, negu kūno pajėgų ugdymas ir sveikatos stiprinimas yra, be abejo, jauno žmogaus valios tobulinimas, šalinimas iš vaiko sielos blogų palinkimų ir skiepijimas jame gerų įpročių, kitaip sakant, dorovinis ir religinis vaikų auklėjimas. Tai yra pagrindinis viso auklėjimo darbas. Todėl tėvai turi pasistengti jį kiek galima geriau atlikti. Tėvų šventa pareiga yra pasirūpinti, kad naujai gimusiam kūdikiui būtų suteiktas, kiek galima greičiau, krikštas. Per krikštą pasikeičia iš esmės santykis su Dievu. Kas buvo vaiko sieloje nuodėminga, tai lieka nuplauta. Kūdikio siela suspindi Dievo akyse pirmykščiu gražumu, pasidaro Jo šventovė, gaudama sykiu labai brangių dvasinių dovanų, sudarančių pagrindą visam doroviniam ir religiniam gyvenimui. Todėl nieku negali būti pateisintas kai kurių tėvų mėginimas nukelti krikštą, kiek galima, vėliau. Tokie tėvai pastato savo kūdikio amžiną gyvenimą į didžiausią pavojų. Juk netikėtai gali ateiti mirtis, krikšto nebus galima suspėti suteikti, ir ne-

laiminga kūdikio siela niekuomet negalės pasiekti dangaus ir išvysti dangiško Tėvo „veidas į veidą“. Štai kodėl tėvai, kurie be ypatingo reikalo atideda krikštą vėlybam laikui, gali labai sunkiai nusidėti Dievo akyse.

Pasiekus vaikams proto, atsiranda tėvams reikalas tinkamai pamokyti savo vaikus apie tikėjimo ir dorovės dalykus. Vaikų mokymas turi prasidėti nuo labiausiai reikalingų dalykų. Tam tikslui turi būti sunaudotos visos pasitaikančios aplinkybės. Gražus gamtos vaizdelis, ypatingas pasisekimas ir panašūs dalykai turi būti panaudoti priminti vaikui apie gerą dangiškąjį Tėvą, kuris atsidėjęs rūpinasi visais, bet ypatingai mažaisiais. Iš pat mažens vaikas turi būti pratinamas dėkoti Aukščiausiajam už visas geradarybes. Su ypatingu atsidėjimu turi būti pabrėžiama, kad Dievas yra visur, kad Jis viską mato ir kad Jam labai nepatinka, jeigu kas nepildo Jojo įsakymų, daro nuodėmingą darbą. Nuo pat mažens vaikai turi būti pratinami atsiprašyti Dievo už padarytus blogus darbelius ir prašyti sau reikalingos malonės pagundoms nugalėti ir ištesėti gerame. Labai gražus dalykas yra imti mažutėlius su savim į bažnyčią ir tuo būdu nuo mažens skiepyti dar nesugadintoje sieloje didesnę religinių dalykų meilę. Be galo svarbus dalykas yra, kiek galima anksčiau, paruošti savo vaikus šv. sakramentams: išpažinčiai, šv. Komunijai, sutvirtinimo sakramentui. Reikia pasirūpinti įvesti į jauno vaiko sielą Išganytoją tada, kada ji dar nėra nuodėmės paliesta ir sugadinta. Ankstyva išpažintis ir Komunija sėkmingai apsaugoja vaikus nuo daugelio pavojų ir padaro juos atsparesnius brendimo amžiaus audroms. Istorija rodo, kad tuose kraštuose, kur popiežiaus Pijaus X dekretai apie ankstyvą Komuniją buvo įgyvendyti, ten greit prasidėjo religinis visos šalies atgimimas, išaušo tikras dvasinio gyvenimo pavasaris. O Pijus X reikalaute reikalauja, kad visi vaikučiai jau nuo 7 metų amžiaus eitų šv. Komunijos. O taip anksti vaikus prirengti Komunijai gali tik patys tėvai.

Be tinkamo pamokymo vaikams turi būti padedama nugalėti savyje blogus palinkimus ir sudaryti gerus įpročius. Budri tėvų akis turi mokėti greit pastebėti ir mažus vaikų nukrypimus ir pasistengti, kad jie kuo

greičiausiai būtų prašalinti. Nieks iš karto negimė nusikaltėliu. Didžiausios nedorybės prasidėjo nuo mažmožio. Laiku neužgniaužta bloga sėkla augo, stiprėjo, kol visiškai užgniaužė žmogaus sieloj kilnesnius ir šventesnius dalykus. Todėl labai svarbus dalykas, kiek galima anksčiau, pastebėti vaiko silpnybes ir jam padėti jas nugalėti. Savaime suprantama, šis darbas turi būti atliekamas protingai, neužgaunant ir be reikalo neerzinant vaiko, išnaudojant visas vaiko geras ypatybes ir savybes. Tačiau, prireikus, tėvai gali griebtis ir aštresnių priemonių — kūno bausmių. Tik ir čia reikia mokėti išlaikyti sveiką saiką ir neišleisti iš akių meilės. Labai dažnai šiuo atveju tėvai perdeda: už mažausią dalykėlį yra linkę vartoti aštriausias kūno bausmes. Bet tai yra labai pavojingas ir neleistinas dalykas. Tuo keliu einant, galima užmušti vaikelio širdyje bet kokį norą pasitaisyti, įskiepyti neapykantą sau ir visam religiniam gyvenimui. Apskritai, kūno bausmė turi būti paskutinė priemonė. Prieš tai reikia išnaudoti visas kitas priemones. Ypač tėvai turi stengtis savo pavyzdingu, tikrai religingu gyvenimu įgyti tokį autoritetą savo vaikų akyse, kad jųjų vien rūstesnis žvilgsnis arba aštresnis žodis reikštų didžiausią bausmę. Vaikui savo blogą darbą atitaisius, turi būti viskas užmiršta, nuoširdi meilė turi vėl spindėti iš tėvų akių.

Iš dorybių, be jau paminėto pamaldumo, ypatingai turi būti skiepijamas paklusnumas ir skaistybė. Jos sudaro labai tvirtą pagrindą visam būsimam gyvenimui. Ypač daug budrumo, kantrybės ir meilės turi tėvai parodyti, kai prisiartina brendimo amžius. Šis laikotarpis (berniukams 13—16 m., mergaitėms 12—15 m.) yra jaunam žmogui labai reikšmingas ir pavojingas, ypač jeigu jis užklups jį visai neparuoštą. Todėl tėvai iš anksto turi įspėti savo vaikus apie galinčią kilti jo viduje audrą, turi jiems išaiškinti, ką ji reiškia, turi jiems nurodyti, kaip jie turi tuo laikotarpiu laikytis. O atėjus brendimo amžiui, kada vaikai labai pasikeičia ir rodo daug keistų palinkimų, tėvai turi mokėti išlaikyti kantrybę ir pasitikėjimą gera savo vaiko valia. Nereikalingas griežtumas, tėvų susierzinimas brendimo metu yra labai pavojingas dalykas. Jis gali pastūmėti vaikus ieškoti paaiškinimo ir padrąsinimo blogose kny-

gose arba atsiklausiant sugedusių draugų. O kartą įgyti brendimo metu blogi įpročiai pasilieka dažnai ilgam laikui ir nesileidžia greit išraunami. Todėl kaip tik šiuo laikotarpiu tėvai turi taip elgtis, kad vaikai turėtų visišką pasitikėjimą ir su visomis savo sunkenybėmis kreiptųsi ne kur kitur, bet tik į juos.

Tėvai, skiepydami dorybes, turi stengtis apsaugoti savo vaikus nuo įvairių pavojų. Tokių pavojų šiais laikais yra labai daug. Nedori paveikslai ir kinai, blogos knygos, sugedę draugai, nedori pasilinksminimai ir panašūs dalykai yra tikri nuodai dar nesubrendusiai vaiko ar jaunuolio sielai. Todėl tėvai turi atsidėję žiūrėti, ką vaikai lanko, ką skaito, su kuo draugauja, kokiuose pasilinksminimuose ir pramogose dalyvauja. Pastebėję pavojų, turi kuo greičiausiai jį prašalinti. Jokie piniginiai išskaičiavimai ir kiti sumetimai neduoda tėvams teisės palikti savo vaiką tokioje vietoje, kur turėtų žūti jo nekaltybė, jojo dora arba jojo tikėjimas. Dievas pareikalaus iš tėvų labai skaudžios atskaitomybės už pražudytą savo vaiko sielą!

Galop, labai svarbi tėvų pareiga yra duoti savo vaikams gražų gyvenimo pavyzdį. Tėvų gyvenimas, pasak Šv. Jono Auksaburnio, yra knyga, iš kurios vaikai mokosi, kaip reikia gyventi. Tėvų pavyzdys yra gražiausias ir įdomiausias vaikams pamokslas, viena geriausių auklėjimo priemonių. Tėvai gali teikti gražiausius pamokymus, gali vartoti net skaudžiausias bausmes, bet, jeigu jųjų asmeninis gyvenimas neatitiks jų žodžius, viskas bus veltui. Net gražiausi žodžiai praskambės, nepalikdami jokio gilesnio pėdsako vaiko sieloje. Žinoma, Dievo malonė gali padaryti stebuklų. Kai kada ir blogų tėvų vaikai gali būti labai geri. Bet tai retai pasitaiko. Dažniausiai mes matome, kad kokie yra tėvai, tokie ir vaikai. Girtuoklių, ištvirkėlių, svetimo turto pasisavintojų, netikėlių vaikai yra irgi girtuokliai, neskaistūs, negerbią svetimo turto, palinkę į laisvamanybę. Obuolys nuo obelies toli nekrinta! Todėl tėvai turėtų dažniau padaryti rimtą sąžinės sąskaitą ir pasistengti prašalinti iš savo šeimos šventovės visa, kas galėtų sudaryti papiktinimą jųjų mažutėliams. Griežtai turi būti prašalinti iš šeimos gyvenimo nuolatiniai barniai, keiksmai, viens kito plūdimai, burno-

jimai, apkalbinėjimai, įvairūs neskaistūs dalykai, juokai arba pasityčiojimai iš šventų dalykų. Tik skaisčioje ir giliai religinėje aplinkumoje gali augti ir bręsti jauna vaiko siela. Vieną kartą Išganytojas pasakė labai skaudų žodį apie mažutėlių papiktinimą: „Kas piktina vieną iš šių mažutėlių, kurie į mane tiki, tas vertas, kad asilo sukamų girnų akmuo būtų užnertas jam ant kaklo ir kad jis būtų nuskandintas jūros gilybėse. Vargas pasauliui dėl papiktinimo" (Mat. 18, 6). Jeigu toks baisus pasmerkimas yra taikomas svetimiems papiktintojams, tai koks pasmerkimas turės ištikti pačius tėvus, jeigu jie išdrįstų piktinti ir į blogą kelią vesti savo vaikus?

Trečioji tėvų pareiga yra pasistengti aprūpinti savo vaikų ateitį. Tėvai iš anksto turi pratinti suaugusius vaikus prie savarankiškesnio darbo. Todėl tėvai turi pasistengti suteikti vaikui tokį pragyvenimo šaltinį, kuriuo remdamiesi vaikai galėtų pradėti savarankišką gyvenimą ir būtų naudingi visai visuomenei. Daugumas mūsų krašto tėvų verčiasi žemės ūkiu. Todėl dažniausiai palieka savo sūnums po žemės gabalą, o savo dukterims — atitinkamą dalį pinigais arba judomojo turto pavidalu. Tokiu atveju tėvai turi žiūrėti, kad visi gautų jiems priklausomą dalį ir kad nė vienas vaikas nebūtų nuskriaustas. Tačiau tai nėra visais atžvilgiais geras būdas.

Jis labai susmulkina ūkius ir po trumpo laiko net pasiturinčių tėvų vaikus padaro skurstančiais mažažemiais. Todėl tėvai turėtų stengtis palikti savo ūkį vienam sūnui, o kitus vaikus pamokyti tinkamo amato arba leisti į mokslus, kurie patikrintų jiems gyvenimą. Aišku, šių visų dalykų patys tėvai negali išmokyti. Tai gali padaryti tik gerai įrengta mokykla. Mokykla šiandien pavaduoja tėvus ne vien tik proto lavinimo darbe, bet ir auklėjimo. Todėl labai svarbus dalykas, kad vaikai lankytų tik gerą mokyklą. Katalikams vaikams, be abejo, geriausia mokykla yra katalikiška mokykla. O katalikiška mokykla yra ne ta mokykla, kuri vien tik nešioja tokį vardą arba kur tikyba yra dėstoma, bet ta mokykla, kurioje visas mokymo ir auklėjimo darbas yra atliekamas katalikiškoje dvasioje. Tik tokiu atveju bus sutikimas tarp auklėjimo namie ir mokyk-

loje. Tik iš tokios mokyklos gali išeiti susipratę Bažnyčios sūnūs ir dukterys, ištikimi savo tėvynės gynėjai. Deja, tokių mokyklų yra Lietuvoje labai maža. Kažin kokios slaptos ir tamsios pajėgos rūpinasi, kad jų visai nebūtų. Čia katalikai tėvai turėtų parodyti didesnį pasipriešinimą. Jie turėtų pasirūpinti, kad katalikiškų mokyklų skaičius Lietuvoje ne tik nemažėtų, bet dar didėtų, kad visų katalikų vaikai galėtų būti mokomi ir auklėjami grynai katalikiškose mokyklose. Teisybė, šis darbas nėra lengvas. Tačiau jis yra nugalimas. Tik reikia daugiau susirūpinimo, didesnio pabrėžimo savo teisių, karštesnių reikalavimų. Katalikiška mokykla katalikams nėra malonės dalykas, bet teisingumo. Teisė auklėti savo vaikus pirmoje vietoje priklauso tėvams. Valstybė gali imtis auklėjimo darbo tik tuo atveju, jeigu tėvai nepajėgia jo atlikti. Todėl tėvai katalikai turi griežtą teisę reikalauti, kad už jų pinigus rengiamos mokyklos tiktų jųjų, kaip katalikų tėvų, vaikams. Ir kituose kraštuose katalikai atgavo teisę turėti savo katalikiškas mokyklas ne iš karto, bet tik po ilgų kovų, po ilgo darbo ir pastangų. Todėl nereikia stebėtis, jeigu Lietuvoj mokyklų klausimo nesiseka greitai ir lengvai išspręsti. Tik nereikia nusiminti, bet drąsiai darbą varyti toliau, laikantis Apaštališko Sosto ir mūsų krašto vyskupų nurodymų.

Ten, kur nėra katalikiškų mokyklų, tėvai gali leisti savo vaikus į vadinamąsias mišrias, neutrales, valstybines arba kitais vardais besivadinančias mokyklas. Tik tėvų pareiga yra žiūrėti, kad tose mokyklose nebūtų įžeidžiamas tikėjimas, Katalikų Bažnyčia ir kad nebūtų sudaroma pavojų jų vaikų dorovei. Pastebėję šiuos pavojus, jie turi kreiptis į atitinkamas aukštesnes valdžios įstaigas, reikalaudami, kad jie būtų prašalinti. Šitoje srityje tėvai katalikai gali daug gero padaryti, nes vyriausybės žmonės yra ne kartą viešai pareiškę, kad jie gerbią katalikų tikėjimą ir norį Lietuvos jaunuomenę auklėti krikščioniškos dorovės dvasioje.

Jeigu tėvai pastebėtų, kad, nepaisant jų daromų pastangų, jų vaikai mokykloje negauna pakankamo religinio pamokymo ar auklėjimo, tuomet jie turėtų pasirūpinti patys šiuos trūkumus papildyti. Tai jie

galėtų padaryti leisdami savo vaikams priklausyti prie tų ar kitų religinių brolijų, draugijų ar organizacijų. Bet jokiu būdu nevalia tėvams leisti savo vaikų į bedieviškas mokyklas, kuriose tyčiojamasi iš tikėjimo, platinamas ištvirkimas. Tokia mokykla yra vaikui tikra pražūtis. Jau geriau pasilikti bemoksliu, negu, įgijus mokslą, prarasti savo tikėjimą ir savo dorą! Teisė spręsti, į kokias mokyklas katalikai tėvai gali leisti savo vaikus, o į kokias visai negali, priklauso vietos vyskupui arba šalies vyskupams. Kai jie tuo klausimu savo žodį taria, tėvai katalikai turi su pagarba jį priimti ir prie jo prisitaikinti.

Tokios yra bendrais bruožais tėvų pareigos. Pareigos labai aukštos ir kilnios, bet, teisybė, ne visuomet lengvos. Todėl, visi tie, kurie rengiasi sukurti šeimas, turi iš anksto sąžiningai rengtis savo būsimam pašaukimui. O tie, kurie jau yra sukūrę savo šeimą, turi dažniau ir nuoširdžiau pakelti savo žvilgsnį ir širdį prie To, kuris pasakė: „Prašykite ir gausite, ieškokite ir rasite, belskite ir bus jums atidaryta.“ Dievo malonei padedant, galima visa nugalėti ir ištesėti net sunkiausioj gyvenimo valandoj!

KAS CIESORIAUS CIESORIUI

„Atiduokite kas ciesoriaus ciesoriui, ir kas Dievo Dievui" (Mat. 22, 21).

Per šeimą žmogus susiduria su savo tauta, su savo tėvynę. Jos žemė priima naujai ateinantį žmogų į savo prieglobstį. Jos saulės spinduliai švelniai pasveikina naują pilietį. Jos kalba, jos mokslo įstaigos, jos įvairios kultūrinės priemonės tarpininkauja pasisavinant visos žmonijos sukurtas brangenybes. Savo dvasia ji teikia ypatingą atspalvį visam būsimam žmogaus veikimui. Per tautą žmogus susiduria su galingiausia šioje žemėje gamtine organizacija — su valstybe. Valstybė apsaugoja žmogų nuo išorinių priešų. Ji patikrina viduje ramybę ir tvarką. Ji laiduoja atskiram piliečiui asmens, turto, protingai panaudotos laisvės neliečiamybę. Ji duoda galimybės kiekvienam tinkamai panaudoti savo talentus, pasidaryti tikru menininku Dievo skirtoje srityje. Ten, kur atskirų piliečių pajėgų nepakanka, valstybė savo betarpiu įsikišimu ir veikimu gali daug prisidėti prie visų piliečių gyvenimo sąlygų palengvinimo ir pagerinimo. Taigi kiekvienas daug gauna iš savo tautos, iš savo tėvynės, iš savo valstybės. Daug gaudamas, jis turi pasistengti sąžiningai išpildyti savo pareigas, atiduoti tai, kas priklauso iš jo jojo tautai, jojo valstybei. Vienos šių pareigų yra visiems bendros, kitos yra skirtingos.

Bendra pareiga yra visiems mylėti savo tėvynę, savo valstybę. Kaip lietuviai mes turime mylėti savo kalbą, savo tautą, savo tėvynę, savo valstybę, kuri turėjo tokią gražią praeitį, kuri taip pat turėjo daug iškentėti praeityje ir kuri dabar prisikėlė laisvam nepriklausomam gyvenimui. Josios džiaugsmai turi būti mūsų džiaugsmai, josios skausmai — mūsų skausmai, josios viltys — mūsų viltys! Aišku, ši meilė neturi pasilikti vien tik mūsų širdyje, neturi pasibaigti vien žodžiais, bet turi pasireikšti darbuose. Kiekvienas mūsų turi vengti viso to, kas galėtų pakenkti savo kraštui. Kiek-

vienas mūsų turi protingai pasinaudoti piliečių teisėmis. Kiekvienas pagal išgales turi prisidėti prie visos šalies gerovės kėlimo. Ši meilė turi būti tokia didelė, kad, prireikus, kiekvienas būtų pasiryžęs paaukoti savo gyvybę už savo tėvynės laisvę ir nepriklausomybę. Su šia meile negali būti suderintas bespalvis kosmopolitizmas, kuris sakosi neturįs ir nenorįs turėti jokios tėvynės: jam yra ten tėvynė, kur gera gyventi. Pats Išganytojas parodė gražų tėvynės meilės pavyzdį. Nors Jis buvo atėjęs viso pasaulio gelbėti, nors Jojo tauta Jo nepriėmė, tačiau Jis neišsižadėjo savo tautos. Jis ją nuoširdžiai mylėjo ir visokiais būdais stengėsi išgelbėti iš jai gresiančio pavojaus. Todėl kas išsižada savo tėvynės, o ypatingai kas, susidėjęs su svetimais, dirba jos pražūčiai, tas padaro Dievo ir žmonių akyse biaurų išdavikišką darbą. Kita vertus, savo tėvynėje ir savo valstybės meilė negali išsigimti į kitų tautų ar valstybių neapykantą. Visos tautos ir valstybės turi teisę laisvai gyvuoti didesnei Dievo garbei ir visos žmonijos gerovei. Todėl biaurusis šovinizmas arba nacionalizmas, kuris pripažįsta teisę gyventi savai valstybei, o visas kitas tautas ir valstybes nori padaryti savo tautos ar valstybės klusniomis vergėmis, jokiu būdu negali būti suderintas su Kristaus mokslo dvasia. Ir tautų bei valstybių santykius turi tvarkyti ne plika fizinė pajėga, bet krikščioniškas teisingumas ir meilė!

Tokia yra bendra pareiga visiems valstybės piliečiams, nepaisant dirbamo darbo ir užimamos vietos. Tačiau kiekvienoj valstybėj turi būti valdžia. Taigi turi būti valdžios žmonių ir valdinių. Aišku, jų pareigos nėra vienodos. Kyla tad klausimas, kokios yra šiaip piliečių arba valdinių pareigos ir kokios yra pareigos valdžios arba vyriausybės asmenų.

Pirmutinė piliečių pareiga yra gerbti savo teisėtos valdžios arba vyriausybės asmenis. Kodėl? — Mat, vyriausybės arba valdžios atstovai, vistiek kuriuo vardu jie vadintųsi ir kurias pareigavietes užimtų, jeigu tik teisėtu būdu yra valdžią įgavę, yra ne kas kita, kaip paties Dievo duotos valdžios vykdytojai, Jojo atstovai. „Nes“, sako Apaštalas, „nėra valdžios, kaip tik iš Dievo“ (Rom. 13, 1). „Per mane kunigaikščiai viešpatauja ir galiūnai daro teisybę“ (Pat. 8, 15). Pa-

reiga gerbti savo teisėtos vyriausybės žmones pasilieka net tada, kai jie savo asmeniškame gyvenime ir nebūtų pilnoj aukštumoj. Gerbiame ne jų klaidas, ne jų blogus darbus, bet juos, kaip Dievo valdžios atstovus. „Atiduokite visiems, ką esate kalti: kam mokestį-mokestį, kam muitą-muitą, kam pagarbą-pagarbą“ (Rom. 13, 7). „Visus gerbkite, mylėkite brolius, bijokite Dievo, gerbkite karalius“ (1 Petr. 2, 17).

Antroji piliečių pareiga yra išlaikyti ištikimumą ne tik savo tėvynei, bet ir savo teisėtai vyriausybei. Nevalia rengti prieš savo teisėtą vyriausybę maištų, sukilimų, pasikėsinimų. Ištikimumo pareiga savo vyriausybei pasiliktų ir tada, jei kraštą užplūstų svetimieji, priversdami teisėtą vyriausybę pasišalinti į saugesnę vietą.

Trečia piliečių pareiga yra klausyti teisingų savo teisėtos vyriausybės įsakymų, kitaip sakant, klausyti tuose dalykuose, kurie priklauso pasaulinei valdžiai. O pasaulinei valdžiai priklauso teisė spręsti klausimus, liečiančius žemišką gerovę. Pasaulinės valdžios dalykas yra, pav., rūpintis krašto gynimo reikalais, patikrinti viešą saugumą, nustatyti teisingus mokesčius, rūpintis šalies švietimu, pravesti reikalingus kelius, kelti pramonę, prekybą ir t. t. Tačiau pasaulinė valdžia negali pati viena spręsti mišrių reikalų, tai yra tokių reikalų, kur be valstybės taip pat ir Bažnyčia turi teisę tarti savo žodį. Prie šios rūšies reikalų priklauso, pav., mokyklų sutvarkymas, katalikiškų organizacijų veikimas, šeimos klausimai ir t. t. Šiuose klausimuose turi būti susitarimas tarp pasaulinės valdžios ir Apaštališko Sosto, turi būti sudarytas konkordatas. Teisėtai sudarytas konkordatas, be abejo, yra privalomas ne tik piliečiams, bet ir vyriausybės asmenims. Pareiga klausyti teisėtos savo vyriausybės įsakymų išplaukia iš vyriausybės uždavinių. Vyriausybė yra griežtai įpareigota rūpintis visos šalies gerove. Bet kaip ji galės rūpintis tokia gerove, jeigu piliečiai nebus įpareigoti klausyti jos teisėtų įsakymų? Todėl Apaštalas ragina tikinčiuosius: „Kiekvienas tepasiduodie aukštesniosioms vyriausybėms; nes nėra valdžios, kaip tik iš Dievo; kurios gi yra, jos yra Dievo įstatytos. Taigi, kas priešinasi valdžiai, tas priešinasi Dievo sutvarkymui“ (Rom.

13, 1—2). Suprantama, nebūtų jokios pareigos klausyti, jeigu vyriausybė reikalautų tokių dalykų, kurie yra priešingi Dievo ar Bažnyčios įstatymams. Tada galioja apaštalų lūpomis ištartas dėsnis: „Dievo reikia labiau klausyti, kaip žmonių“ (Ap. D. 5, 29). Jokia žemiška valdžia negali žmonių atleisti nuo tų pareigų, kurias uždėjo pats Aukščiausias betarpiai arba per savo Bažnyčią. Labai gražų pavyzdį šiuo reikalu paliko mums pirmųjų amžių krikščionys. Visus teisėtus savo valdovų reikalavimus jie kruopščiai ir sąžiningai išpildydavo. Tačiau kada pagonys valdovai pareikalavo iš jų išsižadėti tikrojo Dievo ir pradėti iš naujo garbinti stabus, tada jie iškilmingai pasakė: Niekuomet! Ilgus šimtmečius siautė baisūs persekiojimai, daug buvo išlieta nekalto kraujo, sunaikinta turto. Bet galų gale teisybė ėmė viršų: krikščionys atgavo tikėjimo ir sąžinės laisvę. Dar daugiau: žiauriai persekiojami ir beginkliai krikščionys nugalėjo net pačią pagonišką Romą ir palenkė ją nusilenkti Nukryžiuotajam. Iš tiesų, dvasios jėga, dvasios ginklas yra stipresnis, negu kiečiausio plieno kalavijas! Taip pat labai gražų ištikimumo pavyzdį savo tikėjimui ir Bažnyčiai paliko mums du garbingi Anglijos vyrai: Lordas kancleris (tai lygu mūsų Ministeriui Pirmininkui) šv. Tomas Morus ir šv. kardinolas Jonas Fišeris. Pripažinę karaliui aukščiausią valdžią tikėjimo dalykuose, jie būtų galėję išgelbėti ne tik savo gyvybę ir laisvę, bet ir savo didelius turtus, aukštas ir garbingas vietas. Tačiau jie to nepadarė. Jie gerai žinojo, kad pripažinimas karaliui valdžios tikėjimo ir Bažnyčios dalykuose yra priešingas Dievo valiai, yra nuodėmingas dalykas. Todėl sutiko geriau paaukoti savo aukštas vietas, savo didelius turtus, savo laisvę ir savo gyvybę, bet neišsižadėti savo tikėjimo, savo Bažnyčios ir savo Dievo. Teisybė, jie mirė, bet jų karžygiška kankinių dvasia gyvuoja ligi šios dienos ir rodo visiems geros valios žmonėms tiesos ir dvasinės pergalės kelią! Tai yra ir mums pavyzdys, kaip mes turime elgtis panašais atvejais. Jokio pataikavimo, jokio nusileidimo tuose dalykuose, kurie yra nedori, nuodėmingi, kurie aiškiai priešinasi paties Dievo valiai! Tuomet ir iš mūsų lūpų turi skambėti griežtas ir energingas atsakymas: „Niekuomet! Dievo reikia labiau

klausyti, kaip žmonių!" Savaime suprantame, kad nėra priešinga tikram paklusnumui, jeigu piliečiai leistinomis priemonėmis gina savo teises arba reikalauja geresnio šalies sutvarkymo.

Piliečiai neturi užmiršti dar vienos labai svarbios pareigos: dalyvauti rinkimuose ir rinkti, kiek galima, geresnius atstovus. Tai yra labai svarbi pareiga, nes nuo jos tinkamo išpildymo pareina visos šalies gerovė. Kas be priežasties nedalyvauja rinkimuose ir tuo pačiu duoda progos kitiems pravesti netinkamą kandidatą, o ypač jeigu pats dar atiduoda už jį savo balsus, tas pasidaro atsakingas už tuos blogus darbus, kuriuos padaro blogas atstovas. Toks rinkikas būtų įpareigotas tokius blogus darbus pagal išgales atitaisyti. Aišku, kur išrinkti atstovai nieko negali valdyme pakeisti, ten nėra griežtos pareigos dalyvauti rinkimuose arba rinkti atstovus, nes niekas negal būt įpareigotas dirbti visai bergždžią ir nereikalingą darbą.

Pirmutinė ir pagrindinė vyriausybės žmonių pareiga yra rūpintis ne savo privatine, bet bendra visos šalies gerove. Jie neturi teisės panaudoti jiems Dievo suteiktos valdžios savo privatiniams reikalams. Toks pasielgimas būtų žiaurus piktnaudojimas, žudąs pačios vyriausybės autoritetą ir vedąs visą šalį į anarchiją. Iš šios bendros ir pagrindinės pareigos plaukia visa eilė dalinių pareigų, kurių reikia visuomenės gerovei patikrinti. O visuomenės gerovė reikalauja šių dalykų: 1) stiprinti valstybės apsaugą, kad ji galėtų atsilaikyti prieš priešus iš oro ir kad viduje būtų laiduota tvarka ir ramybė; 2) rūpintis, kad visur viešpatautų teisingumas; 3) žiūrėti, kad teisingumas būtų visiems lygiai taikomas, kad visi būtų lygūs prieš įstatymus; 4) žiūrėti, kad pareigavietės būtų duodamos tik tiems, kurie yra joms pakankamai pasiruošę. Jokios protekcijos, asmeninės simpatijos ar antipatijos, jokie giminystės ryšiai neturi vaidinti sprendžiamos rolės: valstybė ne privatinis kromelis, kurį galima būtų šeimyniniu būdu valdyti ir tvarkyti! Kas sąmoningai teiktų atsakingas pareigavietes netinkamiems žmonėms, nors būtų visai pakankamai gerai pasiruošusių kandidatų, tas pasidarytų atsakingas už netinkamų pareigūnų padarytus nuostolius ir skriaudas; 5) rūpintis, kad krašte kiltų

ekonominė, socialinė, kultūrinė gerovė. Tik vyriausybė turi stengtis tai daryti, kad nebūtų užgniaužta atskirų piliečių laisvė ir privatinė iniciatyva. Ne vyriausybės dalykas naikinti privatines organizacijas, jeigu jos dirba naudingą šaliai darbą! 6) stengtis kovoti su nusikaltimais ir globoti gerus šalies papročius; 7) netrukdyti Bažnyčiai dirbti naudingo pastoracijos darbo, nesikišti į grynai dvasinius ir religinius dalykus, o mišriuose dalykuose geruoju susitarti su Bažnyčia, kad tuo būdu būtų patikrintas šalyje ramumas ir tvarka ir būtų išvengta nereikalingo nepasitenkinimo. Savaime suprantama, kad šioms pareigoms tinkamai atlikti reikia gilaus ir plataus pasiruošimo. Kas be tokio pasiruošimo drįstu imtis valstybės tvarkymo darbo, tas vietoj naudos padarytų daugiau skriaudos.

Tokios yra piliečių ir vyriausybės asmenų svarbesnės pareigos. Tokia yra paties Dievo nustatyta tvarka, laiduojanti geresnę ir šviesesnę visos šalies ateitį. Ten kur jos nesilaikoma, einama pražūties keliu. „Nes tauta ir karalystė, kuri tau netarnaus, pražus, ir tautos bus paverstos tyrais“ (Iz. 60, 2).

KAS BAŽNYČIOS BAŽNYČIAI

„Kas jūsų klauso, tas manęs klauso, kas jus niekina, mane niekina. O kas mane niekina, tas niekina tą, kuris yra mane siuntęs" (Luk. 10, 16).

Svarbiausias žmogaus gyvenimo uždavinys yra laimėti amžiną gyvenimą. Viskas kita yra tik priemonė šiam svarbiausiam tikslui pasiekti. „Nes ką padėtų žmogui, jeigu jis laimėtų visą pasaulį, o savo sielai kęstų nuostolį? Arba ką žmogus duos savo sielai atvaduoti?" (Mat. 16, 26). Tačiau žmogus vien tik savo pajėgomis niekuomet nebūtų galėjęs laimėti amžino gyvenimo. Dievas tai geriausiai žinojo. Todėl Jis atsiuntė į šį pasaulį savo vienintėlį Sūnų, kad Jis žmones apšviestų, pašventintų ir vestų tikruoju keliu į dangišką tėvynę. Jėzus Kristus yra tikras mūsų Išganytojas, svarbiausias Tarpininkas tarp mūsų ir Dievo, aukščiausias Mokytojas, vyriausias Kunigas, didžiausias Vadas ir Karalius. Be Jo nėra tikro kelio, nėra išganymo. „Jis yra tas akmuo", iškilmingai skelbia apaštalas Petras žydų vyresniesiems: „kurį jūs atmetėte, iš kurio pasidarė kertinis akmuo. Per nieką kitą nėra išganymo. Nes neduota žmonėms kito vardo po dangumi, per kurį mes turėtumėm būti išgelbėti" (Ap. D. 4, 12). Įžengdamas į dangų, Kristus savo pradėtą išganymo darbą pavedė Bažnyčiai. „Man duota visa valdžia danguje ir žemėje. Eikite tad ir mokykite visas tautas, krikštydami juos vardan Tėvo, Sūnaus ir Šv. Dvasios ir mokydami juos laikyti visa, ką tik esu jums įsakęs. Ir štai aš esu su jumis visas dienas, iki pasaulio pabaigai" (Mat. 28, 16). Kristaus pavestąjį darbą Bažnyčia turi dirbti iki pasaulio pabaigos. Tokiu būdu Dievo valia ir Kristaus sutvarkymu Bažnyčia pasidarė mūsų kelionėje į amžiną gyvenimą aukščiausia ir neklaidingiausia mokytoja, patikimiausia vadovė, rūpestingiausia mūsų sielų pašventintoja. Be jos nėra išganymo. Iš čia plaukia žmonių pareigos Bažnyčios atžvilgiu: pareiga priklausyti prie jos, gerbti ją, klausyti, mylėti ir padėti jai dirbti sielų išganymo darbą.

Pirmutinė pareiga yra priklausyti prie Kristaus įsteigtos, tikros Bažnyčios. Tokia Bažnyčia yra tik Katalikų Bažnyčia. Kadangi tikros Bažnyčios Kristaus sutvarkymu būtinai reikia išganymui pasiekti, todėl kiekvienas žmogus turi prie Jos priklausyti. Priklausymas gali būti regimas ir neregimas. Regimu būdu priklauso prie Katalikų Bažnyčios tas, kuris iš jos rankų yra gavęs krikštą, yra įrašytas į jos narių sąrašus, pasiduoda Jos vadovavimui. Neregimu būdu priklauso prie Katalikų Bažnyčios tas, kuris, nors nėra įrašytas į jos narių skaičių ir matomu būdu nepasiduoda Jos vadovavimui, tačiau tai daro ne dėl savo blogos valios, o dėl to, kad jis apie tikrą Katalikų Bažnyčią nieko nėra girdėjęs arba nenugalimos kliūtys trukdo jam regimu būdu prisidėti prie Katalikų Bažnyčios. Tačiau savo širdyje jis myli Dievą, ištikimai Jam tarnauja pagal savo sąžinės balsą ir yra pasiryžęs išpildyti visa, ko reik'a sielos išganymui pasiekti. Šitoks priklausymas vadinasi dvasinis arba mistinis. Jis, be abejo, nėra tobulas, nes toks žmogus negali pasinaudoti daugeliu malonių, kurias duoda Katalikų Bažnyčią savo nariams. Tačiau ir jojo pakanka išganymui, jeigu tobulesnis priklausymas nėra galimas. Bet jo, be abejo, nepakaktų, jeigu žmogus, turėdamas galimybės prisidėti prie tikros Katalikų Bažnyčios, tyčia nepasinaudoja tokia galimybe, o dar labiau, jeigu drįsta net iš Jos išstoti. Tai būtų jau didelis Dievo malonės paniekinimas ir pastatymas savo viso amžinojo išganymo į didžiausią pavojų.

Kiekvieno kataliko šventa pareiga yra visų pirma gerbti savo Bažnyčią. Juk Ji yra ne žmonių padaras, bet paties Dievo kūrinys. Bažnyčia, anot apaštalo Pauliaus, yra Kristaus sužadėtinė, dvasinis arba mistinis paties Kristaus kūnas. „Mes daugelis esame vienas kūnas Kristuje" (Rom. 12, 15). Kaip gyvame kūne srovena kraujo arterijos, prašalindamos visa, kas kūnui yra kenksminga ir jį atgaivindamos, taip dvasiniame Kristaus kūne arba Bažnyčioje srovena malonių upeliai, kurie nuplauna ir prašalina iš žmonių sielų visa, kas yra biauru ir nuodėminga ir kurie padeda kiekvienam augti ir bręsti iki „pilno subrendimo Kristuje" (Efez. 4, 13). Bažnyčioje gyvena Kristaus pažadėtoji Šventoji

Dvasia, kuri neleidžia jai nuklysti nuo tiesos kelio. „Kur Bažnyčia", iškilmingai patikrina šv. Irenėjus: „ten ir Dievo Dvasia"! Gerbiame tėvus, kadangi jie yra dangiškojo Tėvo atstovai. Gerbiame valstybės vyrus, nes yra Dievo valios vykdytojai. Dar labiau turime gerbti pačią Bažnyčią, kurios kilmė yra dieviška ir kurioje yra tiek daug dieviškų ir šventų dalykų. Todėl pagarba visai Bažnyčiai! Pagarba Jos skelbiamam mokslui! Pagarba Jos įsakymams ar įstatymams! Pagarba Jos patarimams ir praktikoms! Pagarba Jos vadovybei, pradedant nuo aukščiausiojo vado — Šventojo Tėvo ir baigiant savo parapijos klebonu ar jojo pavaduotoju! Taip pat pagarba priklauso kad ir kukliausiam Bažnyčios nariui, nes ir jis yra Kristaus išrinktasis indas! Teisybė, ne kartą yra sunku išlaikyti šią pagarbą, nes ne visuomet atskiri Bažnyčios nariai pasižymi privalomu pavyzdingumu ir šventumu. Žmogiškų silpnybių pasitaiko net labai aukštų bažnytinės hierarchijos asmenų privatiniame gyvenime. Tačiau dėl tų silpnybių nevalia užmiršti dieviškos Bažnyčios kilmės ir dieviškų jos uždavinių. Atskiri asmens suklysta ne dėl to, kad būtų blogas Bažnyčios mokslas, arba kad jos teikiamos išganymo priemonės būtų nepakankamos, bet dėl to, kad jie nesinaudoja tomis priemonėmis, negyvena pagal Bažnyčios mokslą. Be to, atskirų asmenų blogų darbų negalima primesti visai Bažnyčiai, nes joje, be nusidėjėlių ir nupuolusių, yra labai daug tokių, kurie gyvena pavyzdingai, šventai, tiesiog karžygiškai. Pagaliau, kaip geras sūnus nedrabsto purvais savo kad ir suklupusios motinos, bet ištiesia jai pagalbos ranką ir apgina ją nuo užpuolikų, taip ir geras Bažnyčios sūnus ar duktė neturi džiaugtis pastebėtomis silpnybėmis, neturi jų išpūsti, neturi pastebėtą moralinį purvą drėbti visai Bažnyčiai į veidą, bet savo malda, savo geru darbu turi pasistengti, kad pastebėti blogi darbai, kiek galima, greičiau išnyktų iš katalikų gyvenimo ir atsivėrusios dorovinės žaizdos būtų, kiek galima, sėkmingiau išgydytos *.

* Einant paties Kristaus nurodymais (Mat. 18, 15—18), pastebėtus tikinčiųjų, vistiek kokią vietą jie beužimtų, blogus darbus, jeigu negalima įspėti arba įspėjimas nepadeda, reikia pranešti vietos arba aukštesnei bažnytinei vyriausybei arba net Šv. Tėvo atstovui. Jie suras priemonių pataisyti. Tai yra sveikiausias ir vaisingiausias kelias kovai su piktu.

Antroji kiekvieno gero kataliko pareiga yra klausyti savo Bažnyčios. Bažnyčia yra gyvas, nors ir nematomas, Kristus. Jai yra Dievo pavesta saugoti mus nuo paklydimų ir vesti tikruoju išganymo keliu. Iš čia mūsų pareiga klausyti Jos įsakymų ir pasiduoti Jos vadovybei. Kas Jos klauso, tas klauso paties Kristaus. O kas klauso Kristaus, tas klauso Dievo. Kas Ją niekina, tas niekina Kristų, niekina patį Dievą. Tai nėra žmogiškos, bet dieviškos išminties žodžiai, kuriuos aiškiai ištarė pats Kristus (Luk. 10, 16). Todėl ir didis tautų Apaštalas nesiliauja raginęs tikinčiuosius: „Klausykite savo vyresniųjų ir būkite jiems pasidavę; nes jie budi, kaip tie, kurie duos apyskaitą už jūsų sielas, kad jie tai darytų su džiaugsmu ir nedūsaudami; nes tai nebūtų jums naudinga“ (Žyd. 13, 17).

Trečia kiekvieno gero kataliko pareiga yra mylėti savo Bažnyčią. Bažnyčia yra mūsų dvasinė motina, didžiausia mūsų geradarė. Ji mus dvasiniu būdu atgimdo, nuvalo nuo nuodėmės purvų. Ji mus maitina savo „gyvybės duona“. Ji mus moko ir auklėja, stiprina ir guodžia, uždega dideliems darbams ir leidžia patirti tokių džiaugsmų, kokių pasaulis negali duoti. Ji mums padeda laimėti svarbiausią mūsų gyvenimo kovą mirties valandoje. Ji neužmiršta mūsų ir po mirties. Pritaikindama mums paties Išganytojo ir savo geriausių sūnų bei dukterų nuopelnus, Ji sutrumpina mūsų atsiteisimo Dievo teisingumui laiką skaistykloje ir padeda greičiau išvysti savo dangišką Tėvą, pasiekti amžiną išganymą. Jokia žemiškoji motina taip nesirūpina savo žemiškais vaikais, kaip rūpinasi mūsų dvasinė motina mumis! Argi mes neturėtumėm už tai Jos mylėti? Ko yra vertas sūnus, jeigu jis nejaučia jokios meilės savo už jį pasiaukojančiai motinai! Ši meilė turi palenkti mus neprisidėti prie Bažnyčios žeminančių kalbų, neleisti iš Jos tyčiotis ir Jos niekinti. Ši meilė turi palenkti mus, kiek galima, pavyzdingiau sutvarkyti savo gyvenimą. Niekas taip nuliūdina tėvo ar motinos, kaip žinia, kad jų sūnus ar duktė, nepaisydami įspėjimų, pamokymų ir pasiaukojimo, vis dėlto nuėjo blogais keliais ir dvasiškai pražuvo. Ir priešingai, nėra didesnio džiaugsmo žilagalviui tėvui ar motutei sengalvėlei, kaip matyti, kad jų įdėtas darbas neša gausių vaisių, kad jųjų sūnus

ar duktė gyvena taip, kaip jie yra jį ar ją mokę arba kaip jie savo širdyje trośko. Taigi ši gili ir nuoširdi Bažnyčios meilė verčia mus pašalinti nuodėmę iš savo gyvenimo ir pasistengti, kad jame žydėtų dorybės, kurias skiepija Bažnyčia. Senovėje taip ir būta. Pirmųjų amžių krikščionys negalėjo suprasti, kaip žmonės. kartą nuplovę savo sielą krikšto vandeniu, gali antrą kartą nusidėti. Todėl visiems krikščionims buvo taikomas garbingas ir aukštas vardas — šventųjų vardas. Tuo vardu prasideda ir baigiasi beveik kiekvienas apaštalo Pauliaus laiškas. Pirmieji krikščionys buvo pagonims tikroji pasaulio šviesa ir tikroji druska, apie kurią kalba Išganytojas savo be galo gražiame pamoksle ant kalno. Nustebinti kilniu krikščionių gyvenimu, pagonys dažnai, kalbėdamies tarp savęs, sušukdavo: „Žiūrėkite, kaip jie viens kitą myli ir kaip jie skaisčiai gyvena!" Ir šių dienų kataliko gyvenimas turi būti pasaulio šviesa ir druska naujų laikų pagonims. Mūsų laikų stabmeldžiai, matydami pavyzdingą katalikų gyvenimą, turėtų sušukti: „Žiūrėkite, kaip jie viens kitą myli ir kaip jie skaisčiai gyvena. Grįžkime atgal į Katalikų Bažnyčią!" Tai būtų labai gražus meilės, bet kartu ir apaštalavimo, darbas.

Gili ir nuoširdi Bažnyčios meilė turi palenkti mus padėti Bažnyčiai dirbti Jos tiesioginį darbą — sielų išganymo darbą. Mes turime padėti Jai, kuo kas galime: gyvu ar rašytu žodžiu, savo pinigais, savo malda. Kiekvienas iš mūsų pagal išgales turi būti geras spaudos apaštalas, turi palaikyti įvairias katalikiškas organizacijas, o ypač bent savo skaitiku paremti draugijas, kurios rūpinasi tikėjimo skleidimu pagonių kraštuose: Jėzaus kūdikystės, Šv. Prančiškaus Ksavero, Šv. Petro Klavero. Kas negalėtų savo darbais ar skatiku, tas bent savo malda turėtų padėti Bažnyčiai dirbti apaštališką darbą. Labai lengva ir patogi priemonė šiuo atveju yra įsirašyti į Maldos ar Vyrų apaštalavimo sąjūdžius. Juo daugiau maldų skris nuo šios žemės į dangų, juo daugiau atsiras apaštalų ir juo vaisingesnis bus jų darbas! Juk ir išganytojas yra pasakęs: „Piūtis, tiesa, didelė, bet darbininkų maža. Melskite tat piūties Viešpatį siųsti darbininkų į savo piūtį" (Mat. 9, 37—38).

IEŠKOK VISŲ PIRMA DIEVO KARALYSTĖS*

„Ieškokite visų pirma Dievo karalystės, o viskas kita jums bus pridėta“ (Mat. 6, 33).

Žmogui yra įgimta save mylėti. Tačiau retai kada savęs meilė yra tvarkinga, tikrai krikščioniška. Labai dažnai žmogus su didžiausiu atsidėjimu rūpinasi laikinais dalykais, kurie greit praeina ir nyksta, išleisdamas iš akių amžinus ir nenykstamus dalykus. Taigi, žmogus dažnai dėl kūno reikalų ir jo gerovės užmiršta sielos reikalus ir jos gerovę. Bet apie tokį savęs rūpestį Išganytojas yra pasakęs labai griežtus ir gilios prasmės žodžius: „Ką padėtų žmogui, jeigu jis laimėtų visą pasaulį, o savo sielai kęstą nuostolį? Arba ką žmogus duos savo sielai atvaduoti?“ (Mat. — 16, 26). Taigi penktasis Dievo įsakymas ir reikalauja, kad mes save tvarkingai mylėtum, kad mūsų savęs meilė galėtų patikti Dievui. O mūsų savęs meilė galės patikti Dievui tik tuomet, jeigu mes sielos reikalus ir jos gerovę statysime aukščiau, negu kūno reikalus ir jo gerovę, jeigu mes šventai išpildysime paties Išganytojo paraginimą: „Ieškokite visų pirma Dievo karalystės ir jos teisybės“ (Mat. 6, 33).

Kokių tad dalykų reikalauja iš mūsų tvarkinga savęs meilė? Visų pirma, ji reikalauja, kad mes būtume taikoje su Dievu, kad mūsų sieloje viešpatautų pašvenčiamoji Dievo malonė. Tik kas turi tą malonę, tas yra

* „Neužmuši“ (Iš 20. 13). Trys pirmieji Dievo įsakymai nurodo žmogui pareigas, kurios betarpiškai liečia patį Dievą. Ketvirtasis Dievo įsakymas reikalauja pripažinti ir gerbti paties Dievo nustatytą visuomeninę santvarką, Jojo suteiktą valdžią. Be atitinkamos valdžios, Dievas suteikė žmonėms įvairias kitas dovanas, pav., gyvybę, turtą, gerą vardą, garbę ir t. t. Visa tai yra svarbūs dalykai. Ir juos žmogus turi panaudoti taip, kaip to nori Dievas. Iš čia visa eilė Dievo įsakymų, kurie nurodo, kaip žmogus turi elgtis su Dievo duotomis dovanomis. Penktasis Dievo įsakymas nusako, kaip žmogus turi branginti savo ir savo artimo kūno arba sielos reikalus, kitais žodžiais, nusako, kaip žmogus turi save ir artimą mylėti.

gyvas Bažnyčios narys, tas yra dangiškojo Tėvo sūnus ar duktė, tas gali daryti veiksmus, turinčius amžiną vertę, vedančius į amžiną gyvenimą. Todėl visų pirma žmogus turi įsigyti pašventinančią malonę. O tai jis gali padaryti, priimdamas krikštą, atlikdamas išpažintį arba, jeigu negalėtų priimti nurodytų sakramentų, sužadindamas tobulą, tai yra iš Dievo meilės kylantį gailestį.

Antroji pareiga sielos atžvilgiu yra saugoti gautą pašventinamąją malonę ir neleisti jai žūti. O kadangi pašventinamąją malonę prarandama kiekviena sunkia nuodėme, todėl tikroji savęs meilė reikalauja vengti bet kokios sunkios nuodėmės. Jeigu kas nors turėtų nelaimę padaryti tokią nuodėmę, tas būtų įpareigotas pasistengti kuo greičiausiai ją išmesti iš savo sielos, gerai atlikdamas išpažintį arba, jeigu nebūtų galima atlikti ižpažinties, kiek galima, greičiau sužadindamas tobulą gailestį. Pasitaisymo atidėliojimas iki pat mirties yra pavojingiausias darbas, koks tik gali būti, yra pastatymas viso savo išganymo į didžiausią pavojų, yra tiesiog savo sielos žudymas. Nieks nežino nei dienos nei valandos, kada ateina mirtis ir reikės stoti prieš Dievo teismą! „Būdėkite tad, nes nežinote nei dienos nei valandos“ (Mat. 25, 43). „Būkite ir jūs pasirengę, nes tą valandą, kurią jūs nežinote, žmogaus Sūnus ateis“ (Mat. 24, 44).

Trečioji pareiga savo sielos atžvilgiu yra pasistengti padaryti, kiek galima, daugiau gerų darbų. Kiekvieno mūsų siela turi būti, kiek galima, gražiau išpuošta dorybėmis, tikrai verta amžino išganymo. „Nekraukite sau turtų žemėje, kur rūdys ir kandys gadina, ir kur vagys iškasa ir vagia, bet kraukite sau turtus danguje, kur nei rūdys, nei kandys negadina ir kur vagys neiškasa ir nepavagia“ (Mat. 6, 19—21).

SERGĖK BRANGIĄ DIEVO DOVANĄ

„Neužmuši" (Iš 20, 13). „Nes nė vienas iš mūsų negyvena sau ir nė vienas sau nemiršta. Nes ar gyvi esame, gyvi esame Viešpačiui, ar mirštame, Viešpačiui mirštame. Taigi ar esame gyvi ar mirštame, mes esame Viešpaties" (Rom. 14, 7—8).

Žmogus yra Dievo kūrinys. Iš Dievo jis gauna savo sielą, iš Dievo per savo gimdytojus jis gauna savo kūną, savo gyvybę ar sveikatą. Gyvybė ar sveikata yra labai brangios Dievo malonės. Tik kol žmogus yra gyvas, jam yra prieinami šios žemės džiaugsmai ir suprantamos gamtos grožybės. Kol gyvas, žmogus gali daug dirbti ir kurti, gali daug nuveikti mokslui, menui, savo šeimai, savo tautai, savo valstybei ar net visai žmonijai. Kol gyvas, žmogus gali atlikti svarbiausią darbą: laimėti savo sielos išganymą. Taigi gyvybė ir sveikata yra labai svarbus žmogui patikėtas talentas, bet sykiu ir atsakingas talentas. Dievas davė gyvybę ir sveikatą žmogui ne tam, kad jis ją išbarstytų, bet tam, kad galėtų Jojo valią išpildyti ir tuo būdu pelnyti sau amžiną gyvenimą. Žmogus tad nėra savo gyvybės ar sveikatos pilnas ir neribotas savininkas, bet tik valdytojas, šeimininkas, kuris turi valdyti ir naudotis iš Dievo gautu turtu taip, kaip pats Dievas nori. Anksčiau ar vėliau Dievas pašauks žmogų pas save ir pareikalaus duoti griežtą apyskaitą iš to, kaip jis pasinaudojo gautuoju talentu — jam suteikta gyvybe ir sveikata.

Todėl pirmutinė žmogaus pareiga yra gautą iš Dievo gyvybę ar sveikatą palaikyti, stiprinti, ugdyti. Dažniausiai tik sveikame kūne gali būti ir sveika dvasia. Tik būdamas sveikas, žmogus galės tinkamu būdu išpildyti jam Dievo pavestas pareigas. Todėl kiekvienas turi pagal savo išgales pasirūpinti surasti tinkamą savo kūnui maistą, apdarą, butą, darbą ir parūpinti tinkamą poilsį. Kiek galima, daugiau sveiko oro, vandens, saulės spindulių! Visi šie dalykai yra naudingi ir reikalingi gyvybei ir sveikatai palaikyti. Reikia pasakyti, kad šių laikų žmonės geriau yra susirūpinę savo sveikata, negu

praeityje. Šiandien statomi erdvesni ir šviesesni namai, bandoma nešioti higieniškesni drabužiai, daromos dažnesnės iškylos į gražesnes ir sveikesnes vietas, kūnas grūdinamas sportine mankšta ar gimnastika. Šiomis pastangomis galima tik pasidžiaugti. Tačiau reikia žiūrėti, kad šios rūšies dalykai būtų suderinti su dorovės reikalavimais. Dėl per didelio rūpesčio kūno sveikata neturi nukentėti dvasios reikalai. Mūsų svarbiausias uždavinys šiame gyvenime visuomet pasiliks ne kūno, bet sielos gerovė. „Ką padėtų žmogui, jei jis laimėtų visą pasaulį, bet savo sielai kęstų nuostolį?“ Antra vertus, doras ir tvarkingas gyvenimas yra sykiu ir labai gera priemonė kūno sveikatai sustiprinti. Niekas taip neardo žmogaus sveikatos, kaip dorovinis palaidumas, vergiškas pataikavimas savo aistroms ir žemiems palinkimams.

Antroji žmogaus pareiga kūno atžvilgiu yra stengtis susigrąžinti savo sveikatą, jeigu ji kartais dėl ligos ar kitų priežasčių pašlijo. Tokiu atveju nevalia nieko neveikti ir viską palikti Dievo Apvaizdai, pasiteisinant šitokiu galvojimu: „Jei Dievas duos, išgysiu; jei ne, veltui bus visos mano pastangos.“ Tai būtų tikras Dievo gundymas, be jokio pagrindo reikalavimas iš Dievo stebuklų. Dievas davė žmogui protą, davė gydymo priemonių, davė žmonių nusimanančių gydymo dalykuose. Todėl žmogus turi ne stebuklų iš Dievo laukti, bet ryžtingai pasinaudoti Dievo duotomis priemonėmis. Pareiga susigrąžinti sau prarastą sveikatą, griežtai imant, liepia vartoti tik įprastines, tai yra lengviau prieinamas priemones, nereikalaujama griebtis kažin kokių nepaprastų būdų. Todėl, sakykime, susirgęs šeimos tėvas nėra įpareigotas parduoti visą savo ūkį ir padaryti visus savo vaikus bedaliais, kad galėtų pats važiuoti gydytis į užsienį. Tas pats sakytina, jeigu kokiame šalies užkampyje pats gydytojo parvežimas reikštų visos šeimos bankrotą. Tik tokiais atvejais, aišku, jojo kaimynai iš meilės turėtų jam padėti, o šalies vyriausybė turėtų taip sutvarkyti šalies reikalus, kad medicinos pagalba būtų prieinama net vargingiausiam šalies gyventojui.

Su pareiga stiprinti ir ugdyti savo sveikatą glaudžiai yra susijusi ir pareiga vengti viso to, kas galėtų pa-

kenkti sveikatai arba net sudarytų pavojų pačiai gyvybei. Kenksmingiausias ir nuodėmingiausias šiuo reikalu dalykas yra savavališkas sau gyvybės atėmimas, arba savižudybė. Todėl penktas Dievo įsakymas ją griežtai draudžia. Draudžia ją, visų pirma, todėl, kad savižudys pasisavina sau teisę, kurios jis neturi ir kuri priklauso vien Dievui. Vienas Dievas yra gyvybės ir mirties Viešpats. Jis suteikia žmogui gyvybę. Todėl Jis vienas gali ją atimti. „Tu esi Viešpatie, kuris turi valdžią ant gyvenimo ir mirties ir nuvedi pas mirties vartus ir atgal atvedi... Iš Tavo rankų nebegalima ištrūkti" (Išm. 16, 13—14). „Ar mes gyvename ar mirštame, mes gyvename ir mirštame Viešpačiui" (Rom. 14, 7). Kas sauvališkai atima sau gyvybę, tas tiesiog kelia maištą prieš patį Dievą, tas nori paveržti sau tokią valdžią, kuri jam nepriklauso ir negali priklausyti. Taigi savižudybė yra labai įžeidžiąs patį Dievą dalykas.

Be to, savižudybė skriaudžia savižudžio šeimą, tautą, valstybę. Ji atima vaikams tėvą, tėvams sūnų ar dukterį, visuomenei naudingą darbininką, valstybei pilietį, tautai kovotoją už jos laisvę, už jos gerovę. Savižudys iš esmės yra gyvenimo dezertyras. Jis apleidžia gyvenimą, neatlikęs savo uždavinio. Jojo neatliktas darbas sunkia našta krinta ant kitų pečių, pasunkindamas kitų žmonių būklę. Štai kodėl dėl tokio negarbingo pabėgimo iš gyvenimo piktinosi net tauresni ir šviesesni stabmeldžių protai, pav., Platonas, Aristotelis, Pytagoras.

Galop, savižudybė yra be galo kenksmingas dalykas pačiam savižudžiui. Atimdamas sau gyvybę, jis atima sau galimumą daryti gerus darbus, įgyti naujų nuopelnų. Be to, jis atima sau galimumą apgailėti ir pataisyti savo buvusį blogą gyvenimą, o ypač apgailėti padarytos savižudybės nuodėmę. Toks žmogus turi stoti prieš Dievo teismą su subiaurinta siela ir duoti skaudžią apyskaitą iš savo gyvenimo, kurį jis prieš Dievo valią nutraukė ir kurio jis jokiu būdu jau nebegali sau susigrąžinti. Nusikaltęs sūnus bijo pasirodyti prieš savo tėvą. Neišpildęs savo uždavinio kareivis dreba savo viršininko akivaizdoje. Ką gi turės jausti paties Dievo kareivis, sauvališkai nutraukęs sau gyvenimą ir neišpildęs savo uždavinio?! Štai dėlko savižudybė Dievo,

Bažnyčios ir nesugadintos visuomenės akyse yra vienas didžiausių nusikaltimų. Bažnyčia, sielodamasi dėl baisaus paties savižudžio likimo ir norėdama savo narius atgrąsinti nuo šito nuodėmingo ir labai kenksmingo pasielgimo, yra paskyrusi gana skaudžias bausmes. Jeigu savižudys neatgauna sąmonės ir neparodo gailesčio dėl padaryto blogo darbo, Bažnyčia neleidžia jam teikti šv. sakramentų, neleidžia bažnytiškai jo laidoti, nepriima į savo kapus. O jei savižudys išliktų gyvas, tai jis vistiek Bažnyčios akyse nebebūtų visai garbingas asmuo ir negalėtų padaryti daugelio bažnytinių veiksmų. Savaime suprantama, kad Bažnyčia baudžia šiomis bausmėmis tik tokius asmenis, kurie sąmoningai ir iš laisvos valios atima sau gyvybę. Jeigu atsitiktų, kad žmogus tai padarytų visai netekęs sąmonės ir visiškai to nenorėdamas, tada būtų greičiau nelaimė, negu nuodėmė, ir minėtos griežtos Bažnyčios bausmės nebūtų taikomos.

Suprantama, jeigu nevalia sauvališkai atimti sau gyvybės, tai nevalia trokšti sau prieš laiką mirties. Sunkias gyvenimo valandas žmogus turi sunaudoti didesnei savo dvasios pažangai. Jis turi mokėti ištesėti savo pašaukime, kaip kad kareivis ištesi savo sargyboje, nepaisydamas didžiausių pavojų ir sunkenybių. Žinoma, tai yra nelengvas dalykas. Bet Dievo malonei padedant, yra galimas. Dievas niekuomet nesiunčia žmogui kryželio, kurio jis negalėtų pakelti. Kam Dievas duoda didesnį kryželį, tam duoda ir daugiau malonių. Trokšti sau mirties žmogus galėtų tik tokiu atveju, kada būtų didelis pavojus nusidėti ir žmogus jaustųsi negalėsiąs ištesėti, nes visuomet geriau mirti, negu padaryti sąmoningą nuodėmę, ypač sunkią nuodėmę.

Kaip žmogui nevalia atimti savo gyvybės, taip lygiai neleidžiama be reikalo ir save žaloti. Ir savo kūno narių žmogus nėra savininkas, o tik valdytojas. Žmogus gali atimti sau kokį nors kūno narį tik tuo atveju, jeigu to reikalautų viso kūno gerovė. Todėl niekuomet negalima daryti savęs sužalojimų dėl pelno, dėl premijų arba kitais piniginiais sumetimais arba tam, kad būtų galima išvengti nemalonių pareigų. Dėl šios priežasties Dievas ir Bažnyčia griežtai draudžia vadinamą sterilizaciją, tai yra, tokią operaciją, po kurios žmogus pasidaro netinkamas šeimai sukurti. Kai kas bando

pateisinti šią operaciją tuo, kad, girdi, ji esanti reikalinga ydingų vaikų skaičiui sumažinti. Tačiau žmogus ne gyvulys, bet protingas sutvėrimas. Todėl tos priemonės, kurios, gal būt, tiktų gyvulių prieaugliui tvarkyti, negali tikti protingam kūriniui — žmogui. Ne laužant Dievo nustatytą tvarką, bet tik ją sąžiningai saugojant, galima išvengti ar bent gerokai sumažinti ydingų vaikų skaičių. Šiam tikslui pasiekti pakanka skaisčiai ir blaiviai gyventi, sudarant šeimą pasirinkti sveiką vyrą ar sveiką žmoną, stengtis aprūpinti gimdyves moteris ir naujagimius kūdikius tinkamu maistu, butu, drabužiais ir, apskritai, tinkamesnėmis gyvenimo sąlygomis, o ypač pasistengti duoti jaunajai kartai sveiką fizinį, dorovinį ir religinį išauklėjimą. Tada nereikės griebtis tokios negarbingos priemonės, kokia kad yra sterilizacija.

Pareiga saugoti savo gyvybę reikalauja iš žmogaus, kad jis vengtų tokių dalykų, kurie kenkia jojo sveikatai ir kurie sykiu yra ne tik nereikalingi, bet net nuodėmingi. Prie tokių dalykų reikia priskaityti nešiojimą madingų, bet nesveikų drabužių, nesusivaldymą valgyme, o ypač vartojant alkoholinius gėrimus, be jokio reikalo vartojimą įvairių narkotikų, pav., kokaino, morfijaus, chloroformos, nikotino, o ypač neskaistų, palaidą gyvenimą. Mokslas ir kasdieninis patyrimas labai aiškiai rodo, kad apsivalgymas, o ypač girtavimas žalingai veikia ne tik kišeniui ir dorovei, bet taip pat ir sveikatai. Nesaikingas vartojimas alkoholinių gėrimų atšipina žmogaus protą ir palaužia jojo darbingumą. Girtavimas suardo žmogaus dirksnius, virškinimo ir kitus labai svarbius organus. Jis esti priežastimi įvairių, kartais labai pavojingų ligų. Jis trumpu laiku iš žaliūko vyro padaro visiškai sužalotą žmogų, invalidą, tinkantį nebent prieglaudai arba bepročių namams. Dešimtą dalį visų bepročių duoda girtavimas. „Dėl apsirijimo daugelis mirė, kas gi yra susilaikąs, tas prailgina savo gyvenimą“ (Ekli. 37, 34).

Nemažiau kenksmingas sveikatai dalykas yra dorovinis palaidumas arba paleistuvingas gyvenimas. Jis taip pat užmuša talentus, suardo nervus, iščiulpia sveikatą ir, be to, apkrečia ne tik patį paleistuvaujantį, bet ir jojo šeimą pikčiausiomis ištvirkavimo ligomis.

Todėl visi neskaistūs dalykai, nors yra draudžiami ir kitų Dievo įsakymų, yra taip pat draudžiami penktuoju Dievo įsakymu.

Penktas Dievo įsakymas taip pat draudžia žaisti su savo gyvybe, kitais žodžiais, draudžia be reikalo statyti savo gyvybę į pavojų. Pav., be reikalo nevalia plaukioti sukūringose vietose, nevalia karstytis po aukštus medžius arba po aukštas uolas, nevalia leistis į labai pavojingas keliones jūroje arba ore, nevalia daryti bandymų su sprogstamąja medžiaga arba šiaip dirbti labai pavojingus darbus. Tiktai atsiradus labai svarbiam reikalui, kuris galėtų atsverti sveikatos arba gyvybės netekimą, šie pavojingi veiksmai galėtų pasidaryti leistini. Kodėl? Mat, žmogaus gyvybė ar sveikata nėra visų aukščiausioji gerybė. Brangesnis dalykas, negu kūno gyvybė ar sveikata yra sielos gerovė, tėvynės ar valstybės labas. Todėl dėl jų gerovės galima paaukoti net savo gyvybę. Dėl šios priežasties, pav., galima dalyvauti kare už savo tėvynės ar valstybės laisvę ar nepriklausomybę; galima išpažinti savo tikėjimą, nors dėl to tektų prarasti savo gyvybę; galima bandyti perplaukti net pavojingą upę, jeigu reiktų gelbėti mirštančio žmogaus sielą. Šios rūšies dalykai, kai kada gali būti net griežtai privalomi. Jeigu pavojus gyvybei nėra perdaug didelis, tada pakanka ir mažesnio reikalo. Pav., reikalas išlaikyti savo šeimą gali pateisinti ne visai sveiką darbą kur nors dirbtuvėj ar fabrike. Tačiau dėl menkniekio niekuomet nevalia rizikuoti savo gyvybe ar sveikata, nes tuodu dalyku yra labai svarbios Dievo dovanos, o Dievo mums suteiktas dovanas mes turime ne išbarstyti, bet branginti, uoliai jas saugoti, jas sunaudoti didesnei Dievo garbei ir savo sielos išganymui.

NAUJAS ĮSAKYMAS

„Aš jums duodu naują įsakymą mylėti vienas kitą, kaip aš jus numylėjau, kad ir jūs viens kitą mylėtumėte" (Jo. 13, 34).

Meilė — didelė Dievo dovana. Meilė — be galo galinga pajėga. Ji kuria šeimos židinius. Ji sujungia įvairių pažiūrų, įvairaus amžiaus, luomo, skirtingos lyties žmones į vieną tautą, į vieną valstybę. Ji sušvelnina gyvenimo šiurkštumus, ji padeda nugalėti didžiausias sunkenybes, ji uždega širdis didvyriškiems darbams. „Galybė meilės viską griauna, žiemos ledus ji sutirpdins" (Maironis). Koks būtų gražus žmonijos gyvenimas, jeigu visur viešpatautų tobula meilė. Kita vertus, koks būtų tas pats gyvenimas nepakenčiamai šaltas ir žiaurus, jeigu meilė vieną gražią dieną visai išnyktų iš žmonių širdžių ir sielų! Šios artimo meilės ir reikalauja penktasis Dievo įsakymas.

Nors meilės vaisiai yra dideli ir visiems suprantami, tačiau ją įvykdyti nėra visai lengvas dalykas. Sugadintai žmogaus prigimčiai niekas, tur būt, taip neatrodo sunku, kaip užmiršti save ir tobulai pamilti artimą, ypatingai jeigu šis artimas nėra savo šeimos ar savo tautos žmogus. Todėl artimo meilės įsakymas prieš Kristaus atėjimą retai kur buvo vykdomas. Nebuvo jis pilnai suprastas ir įvykdytas net išrinktoje tautoje. Atėjęs į šį pasaulį Kristus vėl iškėlė artimo meilės įsakymą į jam prideramą vietą ir pareikalavo jį tobulai pildyti. Artimo meilės įsakymas pasidarė pagrindinis krikščionybės reikalavimas. Po Dievo meilės įsakymo jis užima pirmą vietą. Niekas negalės patikti Dievui, jeigu neturės artimo meilės savo širdyje: „Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžiną ugnį, kuri yra prirengta velniui ir jojo angelams. Nes aš buvau išalkęs, ir jūs manęs nepavalgydinote; buvau ištroškęs, ir jūs manęs nepagirdėte; buvau svečias, ir jūs manęs nepriėmėte; nuogas ir nepridengėte manęs. Tuomet ir jie atsakys, tardami: Viešpatie, kada mes tave matėme

alkaną, ar trokštantį, ar svečią, ar nuogą, ar ligonį, ar kalėjime, ir tau netarnavome? Tuomet jis jiems atsakys, tardamas: Iš tikrųjų, sakau jums, kiek kartų tai nepadarėte vienam iš šitų mažiausiųjų, nė man nepadarėte" (Mat. 25, 41—45). Artimo meilės įsakymo tobulas vykdymas, pasak Išganytojo, turi pasidaryti kiekvieno krikščionies skiriamasis ženklas, ypatinga apaštalavimo priemonė: „Iš to pažins, kad esate mano mokiniai, jei mylėsite viens kitą" (Jo. 13, 35). Gyvu žodžiu ir savo pavyzdžiu Kristus išmokė visus, kaip reikia mylėti artimą.

Visų pirma, artimo meilė turi būti nuoširdi. Savo širdyje artimą reikia aukštai vertinti ir jam gero trokšti. Kitaip, artimo meilė nebus meilė, bet apgavimas, fariziejiškumas. Antra, mes turime mylėti artimą ne dėl jo kūno gražumo, ne dėl aukšto išsilavinimo, ne dėl laukiamo iš jo pelno ar panašių dalykų, bet dėl to, kad jis yra Kristaus krauju atpirktas, kad yra dangiškojo Tėvo sūnus ar duktė, kad jojo siela yra visos Švenčiausios Trejybės buveinė ir šventovė, kad jis pašauktas amžinam gyvenimui su Dievu. Teisybė, ne kiekvienas žmogus yra Dievo šventovė. Ne vienas žmogus suklumpa, nusideda, pasidaro Dievo priešas. Tačiau, kol jis gyvena šiame gyvenime, jis gali viską pataisyti ir iš naujo atgauti pirmykštį savo kilnumą ir gražumą Dievo akyse. Taigi mūsų artimo meilė turi būti antgamtinė.

Trečia, artimo meilė turi būti visuotinė, t. y., reikia mylėti visus žmones, nepaisant jų tautybės, amžiaus, užimamos vietos, lyties; reikia mylėti net mirusius, išskyrus tik tuos, kurie galutinai ir neatšaukiamai atkrito nuo Dievo ir yra pragare. Niekas negali būti išskirtas iš tos visuotinės meilės, negali būti išskirtas net didžiausias priešas. „Jūs girdėjote, kad buvo pasakyta: Mylėsi savo artimą ir neapkęsi savo neprietelio. Aš gi jums sakau: Mylėkite savo neprietelius, gera darykite tiems, kurie jūsų neapkenčia ir melskitės už persekiojančius ir šmeižiančius, kad būtumėte vaikai jūsų Tėvo, esančio danguje, kurs leidžia savo saulei tekėti ant gerųjų ir piktųjų ir lydina ant teisiųjų ir neteisiųjų" (Mat. 5, 44). Priešo meilės kilnumui ir gražumui parodyti Dieviškas Išganytojas sako

savo be galo gražų prilyginimą apie gailestingą samarietį. Vėliau savo gyvu pavyzdžiu Jis visa tai patvirtino: tiems, kurie Jį išdavė ir prie kryžiaus prikalė, Jis nežinojo kito keršto, kaip tik maldos ir pasiaukojimo kerštą: „Tėve, atleiski jiems, nes jie nežino, ką daro“ (Luk. 23, 34). Išganytojo žodžio ir pavyzdžio sužavėti patys apaštalai ragina tikinčiuosius mylėti artimą, neišskiriant nė savo priešo: „Kas nemyli, pasilieka mirty. Kiekvienas, kuris nekenčia savo brolio, yra žmogžudys; ir jūs žinote, kad kiekvienas žmogžudys neturi amžinojo jame pasiliekančio gyvenimo“ (1. Jo. 3, 13). „Jei kas sakytų: Aš myliu Dievą, ir nekęstų savo brolio, tas melagis. Nes kas nemyli savo brolio, kurį mato, kaip jis gali mylėti Dievą, kurio nemato?“ (1. Jo. 4, 20). Priešų meilė nereikalauja, kad būtų dovanota padaryta medžiaginė ar dvasinė skriauda: jos atitaisymo galima reikalauti per teismą ar kitu leistinu būdu; nereikalauja, kad būtų atnaujinta anksčiau buvusi ypatinga draugystė: tai žmogaus prigimčiai dažnai yra neįmanoma; bet reikalauja, kad būtų išmesta iš širdies neapykanta, blogo troškimas arba blogo darymas; reikalauja, kad būtų pareikšti paprasčiausio mandagumo ženklai, kokie kad yra rodomi šiaip mažai pažįstamam žmogui. Kas nenori atleisti savo artimui, tas negali tikėtis, kad ir Dievas atleis jam jojo kaltę: „Kokiuo saiku seikėjate, tokiuo ir jums bus atseikėta“ (Mork. 4, 24).

Ketvirta, artimo meilė turi būti tvarkinga, tai yra, mes ne tik galime, bet ir turime daugiau ir karščiau mylėti tuos asmenis, kurie yra mums artimesni, pav., savo tėvus, artimuosius gimines, savo tautos ar valstybės žmones. Tie, kurie yra daugiau su mumis surišti ir kurie parodo mums daugiau meilės, nusipelno, kad ir mes juos daugiau ir karščiau mylėtume. Taip pat mes turime daugiau mylėti tuos asmenis, kurie yra verti didesnės meilės. Pav., mes turime daugiau mylėti ir vertinti šventuosius, kurie yra jau pasiekę tobulybės viršūnę ir susijungę su Dievu, negu šiaip paprastus nuodėmingus žmones. Savo veikliąja meile mes turime stengtis, visų pirma, padėti tiems, kurie daugiausia reikalauja mūsų pagalbos ir kurie be mūsų pagalbos negali išsigelbėti iš didelio medžiaginio ar dvasinio pavojaus.

Tačiau tvarkinga artimo meilė niekuomet nedraudžia, atsidūrus su artimu tos pačios rūšies varge ar lygiame pavojuje, pirmoje eilėje sau padėti ir save gelbėti. Tokia jau yra žmogaus prigimtis. Ir pats Išganytojas deda savęs meilę artimo meilės pagrindan. „Mylėsi artimą, kaip pats save" (Mat. 22, 39). Kai kada mes net esame griežtai įpareigoti taip elgtis. Pav., mes niekuomet neturime teisės daryti nuodėmę, kad galima būtų išgelbėti artimą. Tačiau, jeigu pavojai yra ne tos pačios rūšies, tai dėl aukštesnės artimo gerovės mes visuomet galime, o kai kada net turime, paaukoti savo žemesnės rūšies gėrybę. Pav., mes galime, o kai kada net turime paaukoti savo kūno gyvybę, kad būtų galima išgelbėti mirštančiojo artimo sielą.

Galop, mūsų artimo meilė turi pasireikšti gerais darbais, turi būti veikli. Jau Sename Įstatyme buvo aukštai vertinami gailestingumo darbai: „Išmalda išlaisvina nuo mirties, ji apvalo nuo nuodėmės, ji padeda surasti gailestingumą ir amžiną išganymą" (Tob. 12, 9). Atėjęs Išganytojas paskelbė ypatingą palaiminimą gailestingos širdies žmonėms: „Palaiminti gailestingieji, nes jie laimės gailestingumą" (Mat. 5, 7). Jis ne tik laimina gailestinguosius, bet net grasina baisiu prakeikimu ir visišku atmetimu tiems, kurie atsisakys padėti vargšui: „Eikite šalin nuo manęs, prakeiktieji, į amžiną ugnį... Iš tikrųjų, sakau jums, kiek kartų tai nepadarėte vienam iš šitų mažiausiųjų, nė man nepadarėte" (Mat. 25, 34—41). Apaštalai irgi karštai ragino tikinčiuosius gera daryti artimui: „Tikras ir nesuteptas pamaldumas Dievo ir Tėvo akivaizdoje yra toks: lankyti našlaičius ir našles jų sielvarte ir sergėti save nesuteptą šiuo pasauliu" (Jok. 1, 27). „Jei kas turi šio pasaulio lobio ir, matydamas, kad jo brolis turi reikalo, uždaro jam savo širdį, kaip gi pasiliks jame Dievo meilė? Mano vaikeliai, nemylėkite žodžiu, nei liežuviu, bet darbu ir tiesa" (1. Jo. 3, 17—18). Pirmųjų amžių krikščionys, šio paraginimo sužavėti, stengėsi, kiek galima, tobuliau įvykdyti artimo meilės įsakymą. Jie dalinosi su vargingesniais broliais visu tuo, ką patys turėjo: „Tikinčiųjų daugybė buvo vienos širdies ir vienos sielos. Nė vienas iš jų nesakė apie savo lobį, kad tas jo vieno būtų, bet visa jiems buvo

bendra... Nes jų tarpe nebuvo nė vieno stokojančio; kas tik turėjo dirvų, ar namų, tie parduodavo, pinigus už parduotąjį turtą parnešdavo ir dėdavo prie apaštalų kojų; kiekvienam gi buvo dalinama, kiek jam buvo privalu" (Ap. D. 4, 32—36). Taigi mūsų artimo meilė turi būti veikli, mes turime daug gero daryti vargstančiam artimui. Kiek yra dvasinio ar medžiaginio skurdo ar vargo, tiek yra progų padaryti gailestingą darbą artimui. Svarbesnius gerus darbus nurodo mums pati Bažnyčia vadinamuosiuose septyniuose labdarybės arba gailestingumo darbuose sielai ir kūnui.

Gailestingumo darbai sielai yra šie: nemokantį pamokyk, abejojančiam patark, nuliūdusį paguosk, pikta darantį sudrausk, įžeidimus atleisk, nuoskaudas nukęsk, melskis už gyvus ir mirusius. O gailestingieji darbai kūnui yra šie: alkaną papenėk, trokštantį pagirdyk, nuogą apdenk, pakeleivį į namus priimk, kalinį sušelpk, ligonį lankyk, numirėlį palaidok. Šių darbų išskaičiavimas nėra atsiradęs iš karto. Tai įvyko pamažu ir naujam reikalui atsirandant. Nors anksčiau nurodyti gailestingi darbai yra kilę senovės laikais ir kitose gyvenimo aplinkybėse, negu kad mes gyvename, tačiau jie tinka ir mūsų laikams. Ir mūsų laikais yra daug tikėjimo ir dorovės dalykuose nenusimanančių, abejojančių. Todėl labai gražus artimo meilės darbas yra padėti visiems geros valios žmonėms surasti tiesą. Tai gali būti padaryta pasikalbant asmeniškai, paraginant klausyti pamokslų, parūpinant gerų laikraščių ar knygų, o ypač patariant prisidėti prie gerų katalikiškų organizacijų arba brolijų, kur tikėjimo tiesos yra sistemingai aiškinamos ir dėstomos. „Kas dorina ir šviečia, kaip žvaigždės blizgės per amžių amžius" (Dan. 12, 3). Ir šiais laikais yra daug liūdinčių, nusiminusių, susikrimtusių, nebegalinčių atsikelti iš nuodėmės purvo, į kurį patys įkrito arba liko kitų įtraukti. Koks gražus darbas yra paguosti ir nevilty je skęstančiam žmogui vėl įkvėpti ir įžiebti vilties kibirkštėlę. „Nepalik verkiančių be paguodos ir vaikščiok su liūdinčiais" (Ekli. 7, 38). Taip pat yra daug žmonių, kurie reikalaudami padarytos jiems skriaudos atitaisymo, daro tai nekrikš-

čioniškai, iš naujo įžeisdami arba nuskriausdami. Tokiu būdu atsiradęs piktas ne tik nemažėja, bet dar labiau didėja. Todėl Bažnyčia ir ragina tikinčiuosius, reikalaujant skriaudos atitaisymo, išlaikyti saiką, privalomą meilę, o ypač, jeigu būtų galima, visiškai dovanoti padarytą skriaudą, kad blogai daręs artimas galėtų greičiau suprasti savo blogą darbą ir pasitaisyti. Tai būtų didvyriškas meilės darbas, kuris turėtų sugraudinti net labiausiai nupuolusias sielas: „Nesipriešinkite piktam, bet jei kas ištiko tave per dešinį skruostą, atsuk jam ir kitą. Ir jei kas nori su tavim bylinėtis teisme ir atimti tavo jupą, palik jam ir apsiaustą" (Mat. 5, 39—40). „Nesiduok nugalėti savęs piktumui, bet nugalėk piktumą gerumu" (Rom. 12, 21).

Ypač daug reikia kantrybės, romumo, nuolaidumo kasdieniniame gyvenime, kur viens kitam dažnai įgrįsta ir nusibosta. Todėl ir Apaštalas ragina: „Nešiokite viens kito naštą ir taip įvykdysite Kristaus įstatymą" (Gal. 6, 2).

Bet ypač daug yra blogai gyvenančių žmonių, vaikščiojančių pražūties keliais. Jie taip pat yra Kristaus krauju atpirkti ir pašaukti į amžiną gyvenimą. Kristus nori, kad ir jie būtų išganyti. Tačiau Dievas nieko varu nevaro nei į dangų, nei į pragarą. Pats žmogus turi laisvai apsispręsti ir pasirinkti gyvenimą ar mirtį. Todėl didžiausios meilės darbas yra pikta darantį žmogų įspėti, kad jis suprastų jam gresiantį pavojų ir pasistengtų grįžti į tikrą kelią. „Jei tavo brolis nusidėjo, eik ir bark jį savo tarpe ir jį vieną" (Mat. 18, 10). Tačiau šis įspėjimas turi būti protingas ir tvarkingas. Kitaip bus dar daugiau užsispyrimo ir nepasitenkinimo. Todėl pareiga įspėti bus tik tada, jeigu tikrai žinoma, kad artimas sunkiai nusidėjo arba jau yra rimtai pasirengęs taip nusidėti; jeigu yra viltis, kad įspėjimas padės, jeigu nėra kito asmens kuris galėtų geriau atlikti įspėjimo darbą ir jeigu dėl tokio įspėjimo nenumatoma ypatingų nemalonumų arba nuostolių sau ar kitiems. Dėl šios priežasties, pav., nedera bandyti įspėti visai nepažįstamą žmogų, nes dažniausiai toks įspėjimas nieko gero neduoda. Tėvai, globėjai, vyresnieji, šeimininkai turi didesnę pareigą įspėti. Jie ne tik neturi laukti, kol jų valdžiai pavestas asmuo nusidės,

kad galėtų jį paskiau įspėti, bet turi daryti viską, kad nuodėmės visai nebūtų. Pats Išganytojas nurodė ir būdą, kaip reikia įspėti piktą darantį žmogų: iš pradžių tarp keturių akių, paskiau prie liudininkų ir, jeigu tai nepadėtų, pranešti Bažnyčiai (Mat. 18, 15—17).

Nurodyti gailestingumo darbai sielai yra, teisybė, gražūs. Tačiau jie ne visiems ir ne visur yra prieinami. Paskutinis gailestingumo darbas — melstis už gyvus ir mirusius — yra ne mažiau gražus, bet — kas svarbiausia — visiems prieinamas. Todėl kiekvienas turi pasistengti jį uoliai išnaudoti. „Melskitės vienas už kitą, kad būtumėte išgelbėti, nes daug gali nuolatinė teisiojo malda“ (Jok. 5, 16). „Šventas ir išganingas daiktas yra melstis už mirusius, kad būtų iš nuodėmių išliuosuoti“ (2 Mak. 12, 46). Šį būdą turėtų ypač panaudoti ligonys, seneliai, mažieji, nelaisvėje esantieji ir visi kiti asmenys, kurie kitokių gailestingumo darbų dažnai negali daryti.

Kas liečia gailestingumo darbus kūnui, tai svarbesnieji jųjų yra Bažnyčios suminėti ir visiems tikintiesiems labai patarti. Reikia pasakyti, kad tikintieji per ilgus amžius labdarybės srityje yra tiesiog stebuklus padarę. Ir šiais laikais medžiaginis vargas ir skurdas nėra dar išnykęs. Teisybė, bendras pragyvenimo lygis yra pakilęs, žmonės, apskritai imant, geriau gyvena, geriau valgo, gražiau rengiasi, negu tai darė praeityje. Tačiau ir šiais laikais yra dar daug alkstančių, trokštančių, be pastogės šąlančių, be priežiūros sergančių, be laiko nykstančių ir skurstančių. Todėl reikia pasirūpinti, kad artimo meilės karštis ir šiais laikais neatauštų. Tik reikia žiūrėti, kad vargšų šelpimo darbas būtų tikrai vaisingas, t. y., kad iš gautos išmaldos vargšai neišmoktų girtauti, neskaisčiai gyventi arba kitus blogus darbus dirbti. Be to, vargšų šelpimo darbas turi būti sėkmingas, t. y., jis turi padėti pačiam vargšui užsidirbti sau pragyvenimą. O svarbiausia, reikia žiūrėti, kad būtų šelpiami ne apgavikai, bet tikrieji vargšai, kurie yra tikrai reikalingi pašalpos. Visų šitų dalykų galima bus pasiekti tik tada, jeigu šelpimo darbas bus organizuotas. Iš labdaringų organizacijų Lietuvoje labiausiai išplitusi ir daugiausia nuveikusi yra šv. Vincento a Paulo draugija.

KAINE, KAME TAVO BROLIS

„Neužmuši“ (Iš. 20, 13). „Ką padarei? tavo brolio kraujas šaukiasi į mane nuo žemės“ (Prad. 4, 10).

Mūsų šventa pareiga yra mylėti artimą. Artimo meilė reikalauja iš mūsų ne tik gerų darbų, bet taip pat, kad mes vengtumėme viso to, kas galėtų pakenkti artimo kūnui arba sielai. Pažvelkime tad, visų pirma, į tuos darbus, kurie kenkia artimo gyvybei arba sveikatai. Labiausiai kenksmingas šiuo atveju dalykas, ir tuo pačiu griežčiausiai penktojo Dievo įsakymo draudžiamas, yra gyvybės atėmimas nekaltam žmogui, arba žmogžudystė. Žmogžudys, kaip ir savižudys, skaudžiai įžeidia patį Dievą, nes jis prisisavina sau tokią teisę, kuri priklauso vienam Dievui. Žmogžudys skaudžiai nuskriaudžia užmuštojo šeimą, tautą, valstybę, nes atima iš jų naudingą, o nekartą ir labai reikalingą, labai brangų narį. Žmogžudys, pagaliau, labai skaudžiai ir nepataisomai nuskriaudžia patį užmuštąjį, nes atima jam galimumą geriau pasirengti būsimam gyvenimui, o nekartą ir visiškai nepasirengusį, sunkioj nuodėmėj esantį pastato prieš Dievo teismą, tuo būdu pastūmėdamas jį į amžiną pražūtį. Štai kodėl baisus Dievo prakeikimas suskambėjo pirmam žmogžudžiui Kainui: „Dabar tad tu būsi prakeiktas ant žemės, kuri išsižiojo ir priėmė iš tavo rankos tavo brolio kraują. Kada tu ją dirbsi, ji neduos savo vaisių. Tu būsi klajūnas ir pabėgėlis ant žemės“ (Prad. 4, 11—17). Šis prakeikimas ištinka šiokia ar tokia forma beveik kiekvieną žmogžudį jau čia žemėje. Bet Dievo bausmė tuo dar nesibaigia. Apaštalas Paulius Viešpaties vardu meta žmogžudžiams kartu su kitais nusikaltėliais baisius atmetimo žodžius: „Kūno darbai yra matomi; jie yra: paleistuvystė, susitepimas, begėdystė, pasileidimas, stabų garbinimas, žavėjimai, neprietelystės, barniai, pavydai, rūstybės, vaidai, nesutikimai, atskalos, neapykantos, žmogžudystės, girtuokliavimai, apsirijimai ir panašūs daly-

kai. Kaip aš jums anksčiau sakiau, taip ir vėl iš anksto sakau: kurie tai daro, tie negaus dangaus karalystės“ (Gal. 5, 19—22).

Kadangi ne žmogus, o Dievas yra žmogaus gyvybės savininkas ir neribotas šeimininkas, todėl nevalia atimti nekaltam žmogui gyvybės nors jis iš didelio sielvarto arba iš didelio skausmo to prašytų. Dievas davė žmogui gyvybę. Ir todėl tik vienas Dievas gali ją atgal pasiimti. O skausmams numalšinti šiandien jau yra kitų sėkmingų priemonių. Dar labiau draudžiama atimti gyvybę bepročiams, sunkiai sužeistiems, nepagydoma liga sergantiems ir kitiems nelaimingiesiems, kurių gyvenimas, pasak kai kurių autorių, esąs visiškai betikslis ir niekam nereikalingas. Tačiau ir šiuo atveju turi skambėti tas pats atsakymas: Dievas davė gyvybę, ir tik Dievas turi teisę ją pasiimti atgal. Be to, ne tiesa, kad tokių žmonių gyvenimas būtų visai betikslis. Jie savo malda, savo kantrybe, savo pasiaukojimu, savo skaudžia išvaizda gali ne vieną įspėti ir paraginti mesti blogą gyvenimą ir pradėti daryti tokius darbus, kurie turi amžiną vertę. Tokiu būdu eutanazija, arba savavališkas gyvenimo dienų sutrumpinimas ligonims arba bepročiams jokiu būdu negali būti suderintas su krikščionišku mokslu. Dėl tos pačios priežasties nevalia žudyti dar negimusio kūdikio, nekalbant jau apie gimusį. Ir negimusis kūdikis, nors jis būtų tik kelių dienų, vistiek yra žmogiškoji būtybė, turinti nemirtingą sielą. Todėl, kas išdrįsta žudyti negimusį kūdikį, tas padaro esmėje tokį pat nusikaltimą, kaip ir žudydamas suaugusį žmogų.

Su skaudama širdimi reikia pasakyti, kad Lietuvoje yra dar daug motinų, kurios drįsta padaryti tai, ko nedrįsta padaryti nė vienas neprotingas sutvėrimas: suteršti savo motiniškas rankas ir motinišką sielą savo kūdikio krauju, nusipelnant sau visiems laikams žmogžudės vardą!

Šiuos dalykus, kaip pasibiaurėtinus savyje ir labai kenksmingus visuomenės gerovei, baudžia ne tik Dievo, bet ir valstybės įstatymai. Bažnyčia irgi skiria dvasines bausmes. Pav., kas laisva valia nužudo nekaltą žmogų, tas negali gauti išrišimo iš paprasto nuodėmklausio, bet tik iš vyskupo arba iš specialiai šiam reikalui įgalioto

kunigo. O kas padaro abortą ir kas jam šiame darbe pats padeda, tas yra baudžiamas ekskomunikos bausme, tai yra, jis yra išskiriamas iš tikinčiųjų draugijos ir praranda teisę gauti daug dvasinių malonių. Taip pat išrišimą iš šitokios ekskomunikos gali duoti tik vyskupas arba jojo įgaliotas asmuo.

Iš to, kas pasakyta, aišku, kad penktasis Dievo įsakymas labai griežtai saugo nekalto žmogaus gyvybę. Tokio žmogaus gyvybė pagal Dievo nustatytą tvarką yra tam tikru atžvilgiu šventas, neliečiamas dalykas.

Tačiau to negalima pasakyti apie žmogaus gyvybę apskritai. Kai kuriais atvejais Dievas suteikia teisę atimti kitam žmogui gyvybę. Visų pirma, tokią teisę turi aukščiausioji valstybės valdžia labai didelio nusikaltėlio atžvilgiu. Gyvenime pasitaiko taip baisiai nupuolusių, surumbėjusių ir sužvėrėjusių žmonių, kad juos nuo nekalto kraujo praliejimo ir nuo kitų labai sunkių nusikaltimų gali atgrasinti tik mirties bausmė. Todėl Dievas, įpareigodamas valstybės valdžią patikrinti krašte ramumą ir saugumą, tuo pačiu suteikė jai teisę pavartoti aukščiausią bausmę nesikaltėliams sudrausti, jeigu, iš tikrųjų, nebūtų kitos sėkmingos priemonės apsaugoti ramių piliečių gyvybei ir turtui, o šaliai patikrinti ramybę. Apie tokią teisę apaštalas Paulius aiškiai kalba savo laiške Romėnams: „Nori nebijoti vyresnybės? daryk gera ir turėsi jos pagyrimą; nes ji Dievo tarnaitė tavo labui. Bet jeigu darai pikta, bijok, nes ji neveltui nešioja kalaviją. Ji juk Dievo tarnaitė, keršintoja rūstybei parodyti tam, kas daro pikta“ (Rom. 13, 3—5). Savaime suprantama, kad aukščiausioji šalies valdžia turi teisę bausti didelį nusikaltėlį mirties bausme tik tuo atveju, jeigu nusikaltimas yra tikrai, ir tai teismo keliu įrodytas. Jeigu yra tik įtarimas, kad kas nors bus padaręs nusikaltimą, tai mirties bausmės jokiu būdu negalima taikinti: geriau dešimt nusikaltėlių išteisinti, negu nors vieną nekaltąjį nubausti! Dėl šios priežasties gerai sutvarkytoje valstybėje niekuomet negali būti pakenčiami vadinami linčo teismai.

Antras atsitikimas, kur Dievas leidžia atimti artimui gyvybę, yra gynimosi nuo neteisėto ir neteisingo užpuoliko atvejis. Nekaltai užpultasis turi teisę ginti

savo gyvybę, savo kūno narių sveikatą, savo nekaltybę, savo laisvę ar šiaip kokį labai brangų turtą nuo neteisėto užpuoliko net ligi kraujo pralėjimo. Jeigu šiuo atveju užpuolikas praranda savo gyvybę, tai jis pats yra kaltas. Jeigu nekaltai užpultasis žmogus neturėtų teisės gintis nuo užpuoliko, tai greit teisingieji būtų visiškai išžudyti, ir žemė turėtų pavirsti galvažudžių ir žudikų lindine. Taigi nekaltai užpultasis turi teisę gintis. Bet artimo meilė reikalauja, kad jis panaudotų ginklą tik tiek, kiek būtinai reikia apsiginti. Sakykime, ten kur pakaktų pagąsdinimo, negalima vartoti žudančio ginklo. Dar griežčiau draudžiama vartoti ginklą, kai užpuolimo ar įžeidimo veiksmas jau pasibaigė. Mat, tokiu atveju pavojaus užpultajam jau nėra, o padarytam įžeidimui arba padarytai skriaudai atitaisyti esama ir kitokių priemonių, pav., teismas. Tik jokiu būdu negalima šaukti įžeidusį asmenį, kaip nekartą yra priimta kariškuose arba šiaip aukštesniuose visuomenės sluoksniuose, į dvikovę. Toks šaukimas, lygiai kaip ir sutikimas dalyvauti dvikovėje, yra be jokio reikalo pastatymas savo ir kito žmogaus gyvybės į didžiausią pavojų, yra pasikėsinimas padaryti skriaudą savo ar savo priešo šeimai, pasikėsinimas atimti visuomenei arba valstybei kartais, gal būt, labai reikalingą narį. Be to, dvikovė yra labai netinkanti priemonė įžeistai garbei arba sugadintam geram vardui apginti. Juk dvikovėje laimi ne tas, kuris yra teisingesnis, bet tas, kuris yra miklesnis, kuris moka geriau valdyti ginklą. Ar gali žmogus pasidaryti geresnis ir garbingesnis, jeigu jis nužudys savo priešą?! Sveikas ir nesugadintas žmogaus protas biaurisi tokiu žiauriu elgesiu ir reikalauja ieškoti taikingesnių priemonių įžeistai garbei apginti arba sugadintam geram vardui atitaisyti. Taip pat ir Bažnyčia labai griežtai draudžia ir skaudžiai baudžia ne tik dvikovės dalyvius, bet ir visus jų pedėjėjus ir net tyčia atvykusius žiūrovus: jie visi užsitraukia ekskomuniką, t. y., atskyrimą iš tikinčiųjų tarpo; išrišti iš šios ekskomunikos gali tik Apaštališko Sosto įgaliotas kunigas.

Trečias atsitikimas, kur galima atimti kitam žmogui gyvybę, yra teisingas ir teisėtas karas. Karas, teisybė, yra viena didžiausių blogybių. Jis paleidžia pelenais

žmonių turtą, pražudo šimtus tūkstančius nekaltų žmonių, išmoko didžiausių žiaurumų ir piktadarybių. Niekas daugiau juo nesibiauri ir tikrai niekas nėra daugiau padaręs jam prašalinti, kaip Katalikų Bažnyčia. Tačiau visiškai jo panaikinti Jai nepasisekė ir, be abejo, nepasiseks, kol žmonių širdyse vietoje meilės degs neapykanta, vietoje pasiryžimo padėti viešpataus noras pavergti ir išnaudoti už save silpnesnį. Todėl kaip yra leidžiama nekaltai užpultam žmogui ginti savo gyvybę arba kitą labai brangų dalyką, taip turi būti leidžiama užpultai valstybei ginti savo nepriklausomybę, savo laisvę, savo gerovę. Kol nėra aukštesnės įstaigos, kuri galėtų sėkmingai ir teisingai išspręsti tarptautinio pobūdžio nesusipratimus ir ginčus, tol karas pasilieka, teisybė, labai žiauri, bet, vis dėlto, vienintelė priemonė valstybei apsiginti. Todėl jis turi būti pripažintas ir leistinas, kaip apsigynimo priemonė. Tačiau ir teisingame bei teisėtame kare ne viskas yra leista. Ir jame reikia laikytis dorovės nuostatų bei padarytų sutarčių. Dėl šios priežasties, pav., griežtai draudžiama žudyti nieku nenusikaltusių gyventojų, beginklių belaisvių, negalima plėšti ramių gyventojų turto, nevalia vartoti labai žiaurių kovos priemonių, pasmerktų tarptautinėse sutartyse.

Kaip ir savo gyvybės atveju penktasis Dievo įsakymas draudžia visus veiksmus, kurie kenkia artimo gyvybei ar sveikatai. Šios rūšies veiksmai yra, pav., ką nors sužaloti, žiauriai su kuo nors elgtis, kankinti, keršyti, neapkęsti, trokšti artimui nelaimės, o ypač mirties, keiktis, statyti kito žmogaus gyvybę į pavojų. Reikia pasakyti, kad draudžiama statyti kito žmogaus gyvybė į pavojų tik tada, kada nėra tam reikalui atitinkamai svarbios priežasties. Labai prireikus, toks gyvybės pastatymas į pavojų pasidaro leistinas. Pav., teisėta vyriausybė gali priversti savo krašto piliečius ginti užpultą tėvynę, gali priversti gydytojus gydyti ligonis, sergančius apkrėčiama liga, gali priversi saugumo pareigūnus eiti savo pareigas, nors jiems dėl to galėtų susidaryti didelis pavojus gyvybei. Tokiais atvejais atskiras žmogus turi mokėti paaukoti ir savo sveikatą ir savo gyvybę visuomenės gerovei.

Taip pat penktam Dievo įsakymui nėra priešinga

skirti teisėtas bausmes už padarytus blogus darbus. Pav., tėvas turi teisę bausti nusikaltusį sūnų, krašto vyriausybė — nusikaltusį pilietį. Tik šitokiais atvejais krikščionybė reikalauja, kad bausmė atitiktų nusikaltimo didumą ir kad vietoj fizinių bausmių būtų ieškoma daugiau dvasinio pobūdžio bausmių, kurios žmogaus tiek nežemintų ir kurios padėtų nusikaltusiam greičiau suprasti savo blogą darbą ir lengviau surasti kelią pasitaisymui. Galop, reikia pasakyti, kad kai kada galima trokšti artimui nelaimės ir net mirties, būtent, jeigu toji nelaimė yra reikalinga žmogui išgelbėti iš dar didesnės nelaimės. Sakykime, motina gali trokšti savo nupuolusiam ir nedorai gyvenančiam sūnui ligos ar turtų netekimo, kad jis atsidūręs varge, galėtų greičiau atprasti nuo blogų darbų ir pradėtų naują gyvenimą. Taip pat nelaiminga žmona gali trokšti savo girtuokliui vyrui, tik ką gerai atlikusiam išpažintį ir susitaikinusiam su Dievu, mirties, kad jis vėl neatkrįstų į savo blogą įprotį ir nepražūtų amžinai. Tačiau labai blogai daro nesąžiningi vaikai, kurie trokšta savo pasenusiems tėveliams mirties ir net, gal būt, žiauriai su jais elgiasi, kad tik galėtų tėvams mirus paveldėti jų turtą ir pradėti laisvesnį gyvenimą. Šitoks pasielgimas yra ne tik nekrikščioniškas, bet ir nežmoniškas. Tokie vaikai gali būti tikri, kad jųjų vaikai elgsis su jais dar žiauriau. „Kokiu saiku seikėjate, tokiu ir jums bus atseikėta“ (Mork. 4, 24).

Kas neteisingu būdu atima artimui gyvybę arba jį sužaloja arba savo žiauriu elgesiu sutrumpina jojo gyvenimo dienas, tas ne tik nusideda Dievo akivaizdoje, bet ir padaro didelę dvasinę ir medžiaginę skriaudą pačiam nukentėjusiam, jojo šeimai ir visiems tiems, kuriuos jis buvo įpareigotas šelpti. Todėl tokiais atvėjais yra pareiga ne tik atlikti gerą išpažintį, bet ir atitaisyti padarytą skriaudą: medžiaginę skriaudą pinigais ar kitu turtu, o dvasinę — malda, gerais darbais, pasiaukojimu, gražiu pavyzdžiu, prašant atlaikyti šventas Mišias ir panašiais būdais.

Baigiant reikia pasakyti, kad Dievas draudžia nè tik kankinti ir žiauriai elgtis su žmonėmis, bet taip pat ir žiauriai elgtis su gyvuliais. Be reikalo negalima ir jų kankinti. „Teisusis žino ir ko jo galvijo gyvybei reikia; bedievių gi širdis nuožmi“ (Patarl. 12, 10).

NEŽUDYK ARTIMO SIELOS

„Vargas tam žmogui, per kurį papiktinimas ateina“ (Mat. 18, 7).

Siela — žmogaus esmė. Siela — tai paties Dievo paveikslas ir atspindis žmoguje. Siela — Dievo šventovė. Ji tiek verta, kiek vertas pats išganymo darbas. Išganyti sielą reiškia laimėti viską; ją pražudyti — pralaimėti viską. „Ką padėtų žmogui, jeigu jis laimėtų visą pasaulį, o savo sielai kęstų nuostolį?“ (Mat. 16—26). Štai dėl ko svarbiausias žmogaus uždavinys šiame gyvenime yra laimėti sielos išganymą. Pagal šį uždavinį turi būti vertinami ir visi kiti darbai. Iš čia plaukia išvada, kad gražiausias artimo meilės darbas yra prisidėti prie artimo sielos išganymo. Priešingai, pikčiausias darbas yra prisidėti prie artimo sielos žuvimo. Prisidedama, visų pirma, prie artimo sielos žuvimo papiktinimu, o paskui padedant jam atlikti blogą, nuodėmingą darbą.

Papiktinimas yra ne kas kita, kaip blogas posakis arba darbas, kuriuo artimas patraukiamas į nuodėmę, o ypač į sunkią nuodėmę, kuri tikrai veda į pražūtį. Biauriausį papiktinimo darbą dirba visi tie, kurie tyčia stengiasi išplėšti iš artimo sielos tikėjimą ir jį įstumti į nuodėmės purvą. Jeigu jie turi savo rankose valdžią, jie panaudoja visą valstybės galią, kad tik galėtų patraukti gyventojus į piktą. Šiam tikslui nesibaidoma pavartoti net fizinės prievartos ar smurto. Taip, pav., elgiasi bolševikai, kurie ne tik draudžia savo valdiniams pildyti religines pareigas, bet tiesiog varu verčia juos daryti didžiausias piktadarybes: burnoti Dievui, niekinti pašvęstus asmenis arba šventus daiktus, žudyti nieku nekaltus gyventojus, plėšti svetimą turtą, gyventi paleistuvystėje ar svetimoterystėje.

Nuo jų mažai kuo skiriasi tie, kurie, negalėdami pasinaudoti valstybine galia žmonėms į piktą palenkti, stengiasi visokiais apgaulingais būdais žeminti ir išjuokti tikėjimą, Bažnyčią, net patį Dievą. Jie gerai žino, kad išplėšę iš žmonių širdžių tikėjimą, jie lengvai galės palenkti žmones įvairiems piktiems darbams ir galės su jais elgtis taip, kaip panorės. Šios rūšies papiktintojai yra tikri vilkai avies kailyje. Jie dar daugiau

pražudo sielų, negu tie, kurie su ginklu rankoje kovoja prieš tikėjimą, prieš Bažnyčią, prieš Dievą.

Prie tos pačios rūšies papiktintojų reikia priskaityti ir tuos, kurie, teisybė, neturi tiesioginės intencijos kovoti su tikėjimu, su Bažnyčia ar su Dievu, bet kurie dėl didesnio pelno, dėl savo geidulių patenkinimo arba kitais sumetimais daro viską, kad tik galėtų patraukti artimą, o ypač nepritytrusį jaunuolį ar jaunuolę piktam darbui, pav., girtauti, paleistuvauti, vagiliauti, sukčiauti ir panašius darbus dirbti. Šios rūšies žmonės spaudoje, kino filmose, paskaitose ir kitokiais būdais stengiasi, kiek galėdami, dorybę išjuokti, o nedorybę aukštinti ir padaryti patrauklią.

Jie visi yra artimiausi piktosios dvasios bendradarbiai, tamsybės apaštalai, kūkalių sėjikai į kviečių dirvą. Jiems visu griežtumu taikomi baisūs Išganytojo žodžiai: „Kas gi papiktina vieną iš šitų mažutėlių, kurie į mane tiki, tas vertas, kad asilo sukamų girnų akmuo būtų užnertas jam ant kaklo, ir kad jis būtų nuskandintas jūros gilybėse... Vargas tam žmogui, per kurį papiktinimas ateina“ (Mat. 18, 6).

Prie antros rūšies papiktintojų priklauso visi tie, kurie, tiesa, neturi noro suvedžioti kitus, tačiau daro tokius blogus darbus arba vartoja tokias blogas kalbas, kurios kitą patraukia į nuodėmę. Pav., viešai labai biauriai keikiasi, girtauja, neskaisčiai elgiasi, vartoja labai nepadorius žodžius ir t. t. Kai kada papiktinti galima ir nenuodėmingais veiksmais, bet kurie kitiems gali atrodyti nuodėmingi. Pav., kas nors, turėdamas slaptą dispensą nuo pasninko, viešai valgo pasninko dieną mėsiškus valgius. Kitas, nieko nežino apie jo dispensą, ir todėl piktinasi. Taip pat gali padaryti papiktinimo nuodėmę ir tas, kuris, anksti išklausęs šventų Mišių, bet kitiems nematant, paskui kiaurą sekmadienio dieną praleidžia medžioklėje. Taip pat nėra laisvas nuo papiktinimo ir tas, kuris nekukliai apsirengęs, drįsta be jokio reikalo viešai pasirodyti ir tuo būdu žadinti kitos lyties asmenyse neskaisčias mintis arba neskaisčius pasiryžimus.

Ypač pasidaro pavojingi šios rūšies dalykai, kai juos daro tėvai, vyresnieji, šeimininkai, arba šiaip daugiau išsilavinę ir aukščiau stovį žmonės. Jeigu jau šiaip

žmogaus blogas pavyzdys yra pavojingas dalykas, tai ką ir bekalbėti apie labai artimo ir aukštai stovinčio asmens pavyzdį. Tokie asmenys turėtų dažniau atsiminti ką tik minėtus Išganytojo žodžius apie mažutėlių piktintojus. Be to, reikia priminti, kad tėvai, vyresnieji, šeimininkai ne tik yra įpareigoti patys saugotis papiktinimo, bet turi daryti viską, kad jiems pavesti asmenys gražiai, pavyzdingai gyventų. Jeigu jie to nedarytų, tai pasidarytų neverti savo aukšto pašaukimo.

Prie artimo sielos pražūties galima prisidėti ne tik papiktinimu, bet ir padedant jam padaryti patį blogą darbą, pav., pavogti svetimą turtą, padegti, sužaloti arba net užmušti nekaltą žmogų, paleistuvauti arba kitus blogus darbus padaryti. Šitoks prisidėjimas prie blogo darbo padarymo penktuoju Dievo įsakymu yra irgi draudžiamas. Tačiau, jeigu pats padedamasis veiksmas nebūtų iš esmės nuodėmingas ir jeigu būtų atitinkamai didelis reikalas prisidėti, tada toks prisidėjimas galėtų būti laisvas nuo nuodėmės. Sakykime, koks nors rinkėjas dirba spaustuvėj. Iš savo uždarbio jis išlaiko ne tik save, bet ir savo šeimą. Vieną dieną spaustuvės savininkas griežtai įsako tokiam rinkėjui rinkti blogą knygą. Jeigu rinkėjas kitur negalėtų rasti sau tinkamo darbo, jis galėtų išpildyti šį neteisėtą savo darbdavio reikalavimą. Už blogus padarinius, atsiradusius iš šitos blogos knygos skaitymo, turės atsakyti pats darbdavys. Rinkėjas jų nenorėjo, jis tik buvo priverstas prisidėti prie paties darbdavio blogo darbo.

Nors papiktinimai ir prisidėjimai prie artimo blogo darbo ir yra Dievo draudžiami, bet, deja, jų dar daug pasitaiko gyvenime. Labai daug dar yra asmenų, kurie atsidėję sėja kūkalius į Viešpaties dirvą. Todėl visi, kam brangus yra sielos išganymo darbas ir kas nuoširdžiai myli artimą, turi stoti į kovą. Ši kova turi prasidėti nuo savęs. Jokio papiktinimo kitam, jokio blogo darbo, dėl kurio turėtų nukentėti artimo siela! Geriau jau būti vargšu ir visų apleistu, negu savo artimo sielos žudiku! Savo gyvu žodžiu, savo kilniu pavyzdžiu, savo skatiku, savo malda ir kitais gerais darbais kiekvienas turi pasistengti atitaisyti visa pikta, kuris atsirado dėl jo paties arba kitų žmonių ankstybesnių blogų darbų.

SKAISTYBĖ

„Nesvetimoteriauk" (Iš. 20, 14).
„Negeisk savo artimo moteries" (Iš. 20, 17).

Šie Dievo įsakymai, visų pirma, reikalauja saugoti svetimo šeimos židinio šventumą ir nesuardomumą. Bet drauge jie reikalauja visur išlaikyti skaistybę. Kad geriau galėtume suprasti skaistybės prigimtį, pažvelkime į paties Dievo nustatytą tvarką. Visagalis Dievas, be abejo, būtų galėjęs betarpiškai sukurti kiekvieną žmogų, kaip yra sutvėręs pirmuosius mūsų tėvus. Tačiau to Dievas nepadarė. O nepadarė todėl, kad Jis panorėjo išaukštinti žmogų ir padaryti jį artimiausiu savo bendradarbiu žmonių giminės išlaikyme. Šiam tikslui Dievas padalino žmones į dvi lyti, apdovanojo kiekvieną jų ypatingomis galiomis arba organais, tinkančiais naujai gyvybei pažadinti. Kad žmogus neužmirštų šio savo uždavinio ir, apskritai, kad galėtų lengviau atlikti jam pavestas pareigas, Dievas priskyrė lytinių galių panaudojimui ypatingai stiprų pasitenkinimo ir malonumo jausmą. Kadangi žmogus ateina į šį pasaulį visiškai bejėgiu kūdikiu, reikalaujančiu ilgo ir rūpestingo auklėjimo ir kadangi šitoks auklėjimas gali būti tinkamai atliktas tik šeimos židinyj, todėl Dievas leido pažadinti naują gyvybę tik jaukiame šeimos židinyje, atremtame į neišardomą vieno vyro su viena moterimi sąjungą, arba moterystę. Bet ir moterystėje žmogus gali panaudoti savo lytines galias ne kaip jis nori, bet kaip pats Dievas yra nustatęs, kaip to reikalauja pati prigimtis ir žmogaus garbė.

Kol žmogus buvo santaikoje su Dievu, tol lytinės galios buvo visiškai paklusnios žmogaus valiai ir protui. Bet mūsų pirmiesiems tėvams pakėlus maištą prieš Dievą, ir aistros sukilo prieš patį žmogų, atsisakydamos klausyti proto ir valios įsakymų. Kiekvieną kartą, kada atsiranda didesnis paerzinimas iš oro ar iš vidaus, lytinės galios savaime sus'erzina ir kursto žmogų jas panaudoti, kad galėtų tuo būdu pasigaminti sau lytinio

pasitenkinimo ir malonumo. Štai dėlko atsirado gyvas reikalas priminti žmogui, kad jis save valdytų ir kad nepasiduotų lytinių geidulių kurstymui. Tai Dievas ir padarė duodamas šeštą ir devintą įsakymą. Laikymasis šios Dievo nustatytos tvarkos ir bus skaistybė. *Tokiu būdu skaistybė yra tokia dorybė, kuri palenkia žmogų susivaldyti nuo neleistino lytinių galių panaudojimo ir tuo pačiu nuo neleistino parūpinimo sau lytinio pasismaginimo ir pasitenkinimo; taip pat susilaikyti nuo tų dalykų troškimo ir pritarimo, jeigu jie kartais iškiltų ir atsirastų prieš žmogaus valią.* Savaime suprantama, kad čia turima galvoje tik laisvos valios veiksmus. Viskas, kas įvyksta prieš žmogaus valią, pav., miegant, neturi nieko bendro su skaistybe. Tai yra grynai gamtiški dalykai, žmogus neturi reikalo dėl jų išgąstauti.

Iš to, kas pasakyta aišku, kad skaistybė gali būti įvairių rūšių ir laipsnių. Pirmoji skaistybės rūšis yra vedusiųjų skaistybė. Ji glūdi tame, kad vedusieji saugojasi savo moterystės gyvenime viso to, kas ir jiems nėra leista. Antroji skaitybės rūšis yra našlių skaistybė. Aukštesnė skaistybės rūšis yra jaunuolių arba priešvestuvinė skaistybė. Ji glūdi tvirtame pasiryžime susilaikyti nuo bet kurio lytinių galių panaudojimo ir tuo pačiu nuo bet kokio lytinio pasitenkinimo arba malonumo ir taip pat nuo pritarimo tiems dalykams, jeigu jie savaime kiltų. Aukščiausia skaistybės rūšis yra išlaikyti jaunuolių skaistybę ne tik iki vestuvių, bet per visą savo gyvenimą. Ši skaistybė, išsaugota be jokio sunkaus nupuolimo nuo kūdikystės dienų iki karsto lentos, vadinasi nekaltybė. Iš to, kas pasakyta aišku, kad nekaltybės esmė glūdi ne kūno ženkle, bet valios nusistatyme ir pasiryžime. Žmogus gali turėti regimą kūno nekaltybės ženklą ir vis dėlto būti nekaltybę praradęs. O tai bus, jeigu jis nors kartą savo gyvenime išdrįso tyčia lytiškai save suerzinti, sakysime, kad ir vien tik neskaisčiai galvodamas, kad galėtų pasigaminti sau lytišką pasismaginimą, arba kilusiems ne dėl jo kaltės lytiniams susierzinimams ir pasismaginimams laisvai pasidavė ir jiems pritarė. Priešingai, žmogus gali ne-

turėti regimo nekaltybės ženklo, bet vistiek savo nekaltybę išlaikęs. Pav., išprievartavimo atveju.

Nuo skaistybės dorybės reikia skirti gėdingumo dorybę. Mat, kaip jau buvo sakyta, žmogus neturi tiesioginės valdžios į savo lytines galias. Jis negali joms tiesiog įsakinėti. Kad jos pradėtų veikti, reikalingi tam tikri paerzinimai, sužadinimai. Tokiais paerzinimais gali būti, pav., mintys ir vaizdai, taip pat kalbos apie lytinius dalykus; žvilgsniai į tas kūno dalis, kurios ypatingai erzina, jų palytėjimai ir t.t. Savaime suprantama, kad tiems, kuriems yra leista pasinaudoti lytiniais veiksmais, turi būti leistini ir šios rūšies paerzinimai. Tačiau tiems, kurie neturi teisės panaudoti savo lytinių galių, yra neleistini ir minėti paerzinimai. Tokiu būdu gėdingumo dorybė bus tokia dorybė, kuri palenkia žmogų atsisakyti nuo neleistino panaudojimo visų tų dalykų, kurie pačios prigimties yra skirti lytinėms galioms ir lytiniam pasitenkinimui pažadinti. Tačiau nebus nei prieš gėdingumo dorybę, ir tuo pačiu nei prieš šeštą ar devintą Dievo įsakymą, jeigu bus atitinkamai svarbus reikalas padaryti tokius veiksmus, iš kurių galėtų kilti lytiniai susierzinimai. Pav., žmogus turi teisę padaryti tuos veiksmus, kurių reikia švarai palaikyti, gydymuisi, artimui nelaimėje padėti ir t.t., nors dėl to galėtų kilti lytinis susierzinimas. Tik tokiu atveju negalima norėti arba pritarti tokiam susierzinimui. Savaime suprantama, kad visus tuos veiksmus žmogus turi daryti, kiek galima, atsargiau, kad nebūtų sudaryta nereikalingų pavojų sau arba papiktinimo kitam.

Dar daugiau skiriasi skaistybės dorybė nuo mandagumo ar kuklumo. Mandagumas arba kuklumas yra neblogos priemonės skaistybei išlaikyti, bet tiesiog tiedvi dorybi neįeina į šešto arba devinto įsakymo sritį.

Kaip matėm, šeštas ir devintas įsakymas reikalauja visur išlaikyti skaistybę. Tie patys įsakymai griežtai draudžia visus tuos veiksmus, kurie priešingi skaistybei. Klausimas, kokie yra šie veiksmai. Atsakymas: jų yra gana daug.

Pikčiausias šioje srityje ir dėl to griežčiausiai draudžiamas dalykas yra pats lytinių galių panaudojimas, arba lytiniai santykiai, kada nėra leista to daryti. Šios

rūšies veiksmai yra: paleistuvystė, svetimoterystė, šventvagystė, sodomiškoji nuodėmė, kraujomaiša, išprievartavimas, santykiavimas su gyvuliais, savęs teršimas arba onanizmas, o vedusiųjų tarpe — įvairiausi neleistini „pasisaugojimai". Visi šie dalykai, jeigu tik įvyksta sąmoningai ir laisva valia, yra be galo biaurūs savyje ir taip pat sunkiai nuodėmingi Dievo akyse.

Be to, šeštas ir devintas įsakymas draudžia daryti be reikalo visus tuos dalykus, kurie savo prigimtimi yra skirti lytiniam susierzinimui ir pasismaginimui sužadinti. Prie šios rūšies dalykų priklauso begėdiškos arba neskaisčios mintys, svajonės, vaizdai, troškimai ar pasiryžimai, begėdiški arba neskaistūs žvilgsniai, begėdiškos arba neskaisčios kalbos, begėdiški arba neskaistūs savęs ar kitų palytėjimai, ypatingai begėdiški arba neskaistūs pasibučiavimai. Jeigu šie dalykai yra daromi be jokio reikalo ir jeigu tuo išstatoma save į labai didelį pavojų prarasti nekaltybę arba skaistybę, tai jie pasidaro sunkiai nuodėmingi, ir todėl griežtai vengtini. „Paleistuvystė ir bet koks susitepimas ar godulystė tenebūnie nė minima jūsų tarpe, kaip pritinka šventiesiems; nei begėdystė, nei paikos šnekos, nei juokavimai, kas nepritinka, bet verčiau dėkojimas. Nes žinokite ir supraskite, kad nė vienas paleistuvis, ar suteptas, ar gobšas, — juk tai yra stabmeldybė, — neturi Kristaus ir Dievo karalystėje tėvonystės" (Efez. 5, 3—6).

„Nes tai yra Dievo valia, kad jūs būtumėte šventi, kad susilaikytumėte nuo paleistuvystės, kad kiekvienas mokėtų laikyti savo indą šventume ir pagarboje, nepasiduodamas gašliam geiduliui, kaip pagonys, kurie nepažįsta Dievo... Nes Dievas nepašaukė mus į susitepimą, bet į šventumą" (1 Tesal. 4, 3—8).

Tik reikia ir šiuo atveju atsiminti, kad nuodėmė bus tik tada, jeigu tai daroma sąmoningai ir laisva valia. Visa tai, kas veržiasi į žmogaus sąmonę prieš jo valią, kas jį kankina, visa tai nėra nuodėmė. Todėl žmogus gali jausti ne tik ištisomis valandomis, bet ir ištisomis dienomis begėdiškus vaizdus, norus ar troškimus, gali net jausti lytinį susierzinimą ir pasitenkinimą ir visgi likti visiškai skaistus ir nekaltas. Tai bus tada, jeigu visi tie dalykai atsiranda jam nenorint, jam nepritariant, su jais kovojant.

ANGELŲ TAKAIS

„Palaiminti nesuteptos širdies, nes jie matys Dievą (Mat. 5, 8).

Žmogaus vidaus gyvenimas, tarsi, dvasios gėlynas. Daug jame auga puikių ir gražių gėlių. Tačiau viena gražiausių, be abejo, yra skaistybės gėlė, nekaltybės lelija. Jos ilgisi kiekviena nesugadinta širdis, ji — palaima visuomenei, papuošalas Bažnyčiai, džiaugsmas visam dangui.

Skaistybės ilgisi kiekviena nesugadinta žmogaus širdis. Skaistybė — kūno sveikatos šaltinis. Visos kalbos, kad skaistybė kenkia jaunuolio sveikatai, yra nesąžiningų žmonių plepalai, neturintieji jokio gilesnio pagrindo. Nėra surasta nei vieno atsitikimo, kur skaistybės laikymasis būtų rimtos ligos priežastim. Tuo tarpu žinomi tūkstančiai atsitikimų, kur yra įrodyta, kad ištvirkavimas nuvedė ne tik į ligoninę, bet į pamišėlių namus arba į kapus! Skaistybė — žmogaus išvadavimas iš lytinio instinkto vergovės, nugalėjimas maištingos savo prigimties, kelias į laisvės karaliją. Žmogaus dvasia, išsivadavusi iš negarbingo šliaužiojimo žeme, pakyla galingais sparnais aukštyn. Jai pasidaro prieinamos giliausios mintys, aukščiausios tiesos, o ypač religijos tiesos. Sutaupytoje lytinėje energijoje skaistus žmogus turi pakankamai pajėgų nuolatinei vaisingai kūrybai įvairiausiose srityse. Dievo žmogui duoti talentai neišbarstomi be jokios prasmės ir tikslo, bet randa gražų pritaikinimą moksle, mene, auklėjime, visuomeniniame darbe. Skaistybė — charakterio mokykla. Nuolatinėje kovoje su savo žemesne prigimtimi žmogus užgrūdina savo valią, įpratina save visuomet eiti pareigos keliu. Kur reikia, jis pasidaro kietas kaip plienas. Priešingai, ten kur reikia parodyti širdį, jis yra įkūnyta meilė. Skaistybė ragina žmogų nepasilikti pusiaukelėje, bet kopti vis aukštyn, iki pačios tobulybės viršūnės, iki visiško susijungimo su Dievu. „Palaiminti nesuteptos širdies, nes jie matys Dievą“ (Mat. 5, 8).

Skaistybė — tyro, nesudrumsto, kūdikio džiaugsmo, šventos ramybės šaltinis. Kaip kad nesudrumstame, tyrame vandenyje atsispindi visas regimojo dangaus gražumas, taip atsispindi skaisčioje, nekaltoje žmogaus sieloje dvasios dangus!

Skaistybė neša palaimą ir visai visuomenei. Ji apsaugoja visuomenę nuo baisios žmonijos rykštės — nuo venerinių ligų, kurių didžiausias platintojas yra ne kas kitas, kaip ištvirkavimas. Ji apsaugoja visuomenę nuo pavainikių kūdikių, iš kurių dažniausiai išauga ydingi ir visuomenei mažai naudingi asmenys. Ji apsaugoja visą tautą ar valstybę nuo išsigimimo, nuo depopuliacijos, nes neleidžia užteršti ir be reikalo išeikvoti pačių gyvybės šaltinių. Skaistybė duoda visuomenei ne nendres, kurios linksta ten, kur vėjas pučia, bet žmones su charakteriu, kurie moka, net tarp didžiausių sunkenybių, ištverti savo pašaukime, o prireikus, paaukoti visuomenės gerovei net savo sveikatą ir gyvybę.

Skaistybė — Dievo karalystė čia žemėje, Bažnyčios papuošalas. Ji duoda Bažnyčiai šimtus ir tūkstančius meilės apaštalių, kurios, išsižadėjusios savo šeimos židinio, aukoja savo jaunystę ir savo sveikatą ligoninėse, prieglaudose, apleistų ir ydingų vaikų mokyklose ir panašiose įstaigose, kur yra daug vargo ir daug skausmo, bet maža pinigo ir maža garbės. Skaistybė duoda Bažnyčiai tūkstančius kilnių idealių apaštalų, kurie, savęs išsižadėję, neša Kristaus mokslą į tolimuosius pasaulio užkampius arba gelbsti žūstančias sielas čia pat tėvynėje. Skaistybė duoda Bažnyčiai labai didelį nuošimtį kanonizuotų šventųjų. Ne be pagrindo šventas Kiprijonas vadina skaisčias sielas gražiausiu Bažnyčios medžio žiedu, gražiausiu Dievo malonės vaisiumi, kilniausia Kristaus avidės, tikinčiųjų bendruomenės, dalimi (Virg. c. 3).

Skaistybė, o ypač nekaltybė, yra viso dangaus džiaugsmas. Dieviškas Išganytojas yra patikrinęs ypatingą savo palaiminimą nekaltoms sieloms jau šiame gyvenime. Joms jis yra laidavęs ir ypatingą pagarbą dangaus karalystėj. Kaip šiame gyvenime tik vienas nekaltos širdies apaštalas Jonas turėjo teisės ir laimės atsilsėti ant Viešpaties krūtinės, taip lygiai, sekant to paties apaštalo regėjimu, ir danguje tik nekaltos sielos

su nekaltybės rūbais, su palmėmis rankose, su išryškintu Tėvo vardu ant savo kaktų galės sekti nekaltą dievišką Avinėlį ir giedoti Jojo garbei tokias giesmes, kurių kiti neturės teisės giedoti (Apreišk. 14, 1—5).

Brangus Jaunuoli, būk skaistus! Kilnioji Jaunuole, buk skaisti! Brangink šį turtą, kaip savo akies lėlytę, neleisk jam žūti nuodėmės purve, kovok už jį visomis priemonėmis, ženk angelų takais!

SAUGOK SAVO ŽIDINIO ŠVENTUMĄ

„O, kaip graži nesutepta giminė su skaistumu! Nes jos atmintis nemari, ir ji žinoma ir pas Dievą ir pas žmones“ (Išm. 4, 1).

Skaistybė — dorybių perlas. Jos ilgisi nesugadinta žmogaus širdis. Ji neša palaimą visuomenei. Ji — papuošalas Bažnyčiai. Skaistybė sykiu yra ir kiekvieno šeimos židinio palaima ir papuošalas. Priešvestuvinė skaistybė ugdo jaunuoliuose ir jaunuolėse būdą, užgrūdina jų charakterius, tuo pačiu paruošia juos ir jas kilnioms šeimyninio gyvenimo pareigoms. Priešvestuvinė skaistybė įkvėpia susižiedavusiems tarpusavio pagarbą. Ji laiduoja tyrą, gryną, šventą meilę, kurios taip reikia šeimos židiniui klestėti. Kiek daug būtų išvengta skaudžių valandų jau ties pačiu šeimyninio gyvenimo slenksčiu, jeigu priešvestuvinė skaistybė būtų buvusi šventai išlaikyta. Lengva suprasti, ką turi jausti skaisti jauna žmona, kai ji įsitikrina, kad jos išidealizuotas vyras nėra toks garbingas, kaip ji šventai tikėjo; kad jis savo jaunystės žiedą yra negailestingai subiaurinęs nuodėmės purve ir save pavertęs gyvuoju lavonu! Lygiai nesunku suprasti, ką turi išgyventi jaunas garbingas vyras, didvyriškai kovojęs už savo širdies taurumą ir skaistumą, kai aiškiai pastebi, kad jojo pasirinktoji gyvenimo draugė atnešė nuo altoriaus į šeimos židinį ne šventą vaidilutės ugnį, bet purviną aistrą. Vienu metu sudūžta visos svajonės apie laimingą šeimos židinį, gyvenimas virsta nepakeliama našta, tikru pragaru!

Tačiau skaistybė turi būti ginama ne tik iki altoriaus, bet ji turi būti saugojama per visą šeimyninio gyvenimo laiką. Pragaištinga mintis, kad esą vedusiems turi būti viskas leista, kad jiems nesą jokio reikalo valdytis, nėra krikščioniška: ji yra pagoniška. Ir vedusieji gali pasinaudoti savo moterystės teisėmis ne kitaip, o tik taip, kaip to reikalauja pati prigimtis ir žmogaus garbė. Nuodėmingi „pasisaugojimai“ neturi rasti vietos šei-

myniniame gyvenime. Taip pat vedusieji turi mokėti susivaldyti, kai tokio susivaldymo reikalauja kitos šalies arba kūdikio gerovė, nekalbant jau apie neleistinus santykius su trečiu pašaliniu asmeniu. Teisybė, tai nėra visai lengvas uždavinys, bet, reikia pasakyti, labai reikalingas ir palaimingas.

Vedusiųjų skaistybė apsaugoja šeimos kūrėjus nuo įvairių ligų, kurios savaime atsiranda dėl nuodėmingo moterystės pareigų atlikimo. Ji taip pat apsaugoja būsimą kūdikį nuo gresiančių nelaimių. Ji padeda vedusiems išsaugoti tarpusavio pagarbą ir meilę iki karsto lentos. Ji įneša į visą šeimos židinį jaukumą, gerą nuotaiką, džiaugsmą. Ten, kur viešpatauja taurumas ir skaistumas, ten nėra surūgusių, nepatenkintų, žiaurių veidų, sudužusių širdžių, kurios savaime atsiranda ten, kur viešpatauja nuodėmė. Skaistybė tai pasiaukojimo mokytoja. Tik skaistus tėvas ir skaisti motina sugebės išsižadėti dėl kūdikio meilės savo patogumo ar malonumo. Skaistybė — geriausia padėjėja auklėjimo darbe. Ji leidžia greit pastebėti, ar vaiko sieloje yra viskas tvarkoj ar ne, ji padeda surasti tinkamą pamokymo, įspėjimo arba pabarimo žodį. Ypač skaistybės prireikia, kai vaikai pasiekia brendimo amžių, kada vaikų akylumas ir kritiškumas pasidaro labai didelis. Nieko nepadės gražiausi tėvų pamokymai, jeigu jau paaugę vaikai sužinos, kad jųjų tėvai nesilaikė skaistybės prieš vestuves, nesilaiko jos ir po vestuvių! Tada visi tėvų įspėjimai atrodys vaikams biaurus fariziejiškumas. Gyvenimo patyrimas moko, kad tik skaistūs tėvai gali išauklėti skaisčią jaunąją kartą. Todėl, garbingieji šeimos Kūrėjai, branginkite savo pašaukimo skaistybę, saugokite savo šeimos židinio šventumą! Branginkite skaistybę ir jūs, Jaunieji, kurie ištiesėte viens kitam draugišką ranką ir rengiatės žengti prie altoriaus! Jūs negalite įsivaizduoti, kokia didelė palaima Jūsų laukia, jeigu Jūs sugebėsite savo gražiausias gyvenimo dienas — sužiedotuvių dienas skaisčiai praleisti. Per visą Jūsų būsimą gyvenimą Jūsų nekaltose sielose gėlės žydės, lakštingalos giesmės skambės, saulė skaisčiai švies! „O, kaip graži nesutepta giminė su skaistumu! Nes jos atmintis nemari, ir ji žinoma ir pas Dievą ir pas žmones“ (Išm. 4, 1).

KELIAS Į PERGALĘ

„Budėkite ir melskitės“ (Mork. 4, 38).

Skaistybė — be galo brangus ir išganingas dalykas. Tačiau skaistybė tai nėra visur auganti gėlė. Ji reikalauja labai rūpestingos globos, energingos kovos ir karštos maldos. Tik tokiu būdu galima nugalėti sunkenybes ir ją laimėti. Tai nėra visai lengvas kelias, bet kelias, kuris tikrai veda į pergalę.

Pirmutinė sąlyga skaistybei laimėti yra vengti pavojų. „Budėkite!“ įspėja Išganytojas apaštalus, besiartinant kančios valandai. Niekur šio įspėjimo tiek nereikia, kaip skaistybei laimėti. Nieko nepadės žmogaus kartojami žodžiai: „Nenoriu, nenoriu nuodėmės!“ Bet jeigu tik atitinkamas paerzinimas pasieks aukšto laipsnio, lytinis instinktas pradės gaivalingai reikštis ir privers žmogų jam vergauti. „Aš, tiesa, gėrėjuos Dievo įstatymu, žiūrint vidujinio žmogaus, bet matau savo sąnariuose kitą įstatymą, pasipriešinantį mano proto įstatymui ir darantį mane belaisvį nuodėmės įstatymo, kuris yra mano sąnariuose“ (Rom. 7, 22—23). Todėl kas nori aistrai viešpatauti, tas neturi leisti jai per daug įsigalėti: negesinama ugnis virsta gaisru, negesinama lytinė aistra greit virs pragaru!

Pirmutinį ir svarbiausią skaistybei pavojų sudaro nesaikingas alkoholio vartojimas, arba girtavimas. Svaigalai aptemdo žmogaus protą, susilpnina valią, suerzina žemus geidulius. Pasigėrusiam žmogui atrodo viskas kitoj šviesoj. Jis išdrįsta padaryti tokių niekšybių, kurių niekuomet nebūtų išdrįsęs padaryti būdamas blaivus. Ne vienas jaunuolis ir ne viena jaunuolė turi su skaudama širdimi prisipažinti, kad jojo arba josios pirmutinis nupuolimas įvyko alkoholio dėka. Gyvenimo patyrimas parodo, kad girtavimo lindynės yra kartu ir biauraus ištvirkavimo lizdai. Bakchas ir Venera eina kartu! Todėl šalin svaigalai, šalin girtavimas! „Neapsigerkite vynu, kuriame yra ištvirkimas“ (Efez. 5, 18).

Antrą labai didelį pavojų skaistybei sudaro netinkami, nepadorūs pasilinksminimai. Ankštas butas, tvankus oras, aistringa muzika, išsigimę šokiai, kurie greičiau yra panašūs į ištvirkėlių glebesčiavimus, negu į estetingas šokančiųjų figūras, o ypač vėlyvas laikas užmigdo jaunuolio ar jaunuolės budrumą, nustelbia sąžinės balsą ir nejučiomis pastumia į nuodėmę. Todėl šalin nedori pasilinksminimai. Turi būti vejami lauk išsigimę šokiai. Katalikiškam jaunimui, kuris nori skaisčiai gyventi, turi pakakti sveiko sporto, sveikos gimnastikos, ypač tyrame ore, turi pakakti gražių tautiškų žaidimų bei padorių lietuviškų šokių!

Trečias labai pavojingas skaistybei dalykas yra netinkamas draugavimas, ypač su skirtingos lyties asmeniu. Geras draugas — brangesnis, negu auksas. Bet blogas draugas yra piktesnis, negu nuodai. Jis mokės įpiršti savo pražūtingas mintis, sugebės nutildyti sąžinės priekaištus, iš nuodėmės jam pavyks padaryti visai nekaltą dalyką. Silpnesnės valios žmogus nepajus, kaip pradės gyventi svetimomis mintimis. „Su kuo sutapsi, tokiu ir pats tapsi!“ „Pasakyk man, su kuo tu draugauji, o aš tau pasakysiu, kas tu esi.“ Deja, kiek daug dar yra mūsų tėvynėje žmonių, kurie dirba biaurų suvedžiojimo darbą! Kiek daug neatsargių mergaičių pražudė ne tik savo nekaltybę ir skaistybę, bet ir savo gyvybę dėl to, kad greičiau patikėjo suvedžiotojo klastingiems žodžiams, negu savo motinos, savo tėvo, savo nuodėmklausio ar net paties Dievo įspėjimui?! Brangusis Jaunuoli, kilnioji Jaunuole, veng suvedžiotojų, kaip pikto maro!

Taip pat gana didelį pavojų skaistybei sudaro blogos knygos, blogi laikraščiai, blogi paveikslai, vaidinimai, neprižiūrimas kinas ir panašūs dalykai, kur dažnai yra pajuokiama dorybė, o ypač skaistybės dorybė ir garbinamas girtavimas arba ištvirkavimas. Tai yra dvasiniai nuodai, kurie nuodija ir teršia skaistų Lietuvos jaunimą. Reikia ir jų labai saugotis.

Nemažą pavojų skaistybei sudaro iš svetur atneštos nepadorios mados su kūno dalių apnuoginimu arba per dideliu jų išryškinimu. Taip pat bendras vaikinų ir mergaičių sportas, ypač neturint atitinkamų padorių drabužių, bendri paplūdimai ir panašūs dalykai. Rimtą

pavojų skaistybei sudaro nieko neveikimas, paskendimas tuščiose svajonėse, amžinas ieškojimas vis naujų malonumų, smagumų, patogumų, įvairumų — amžinas ištižimas! Visi šie dalykai troškina ir žudo sveiką skaistybės žiedą. Todėl kiekvienas, kam skaistybė yra brangus ir šventas dalykas, turi jų saugotis. „Budėkite!"

Pavojų vengimas, nors yra svarbus daiktas, bet vis dėlto yra neigiamojo pobūdžio dalykas, yra gynimasis, o ne puolimas. Bet kovą laimėti galima ne tiek besigiant nuo priešo, kiek jį puolant ir nugalint. Todėl, be gynimosi priemonių, kiekvienas turi išmokti vartoti ir užpuolimo priemones.

Prie šios rūšies priemonių reikia, visų pirma, priskaityti sveikią ir naudingą darbą. Nesvarbu, ar tai bus fizinis ar protinis darbas. Svarbu, kad būtų rimtas darbas. Šitoks darbas atitraukia mintis ir dėmesį nuo nesveiko domėjimosi lytiniais dalykais. Jis leidžia vaisingai sunaudoti energijos perteklius. Jis suteikia žmogui tyro ir sveiko džiaugsmo. Žmogus gyvai pajunta, kad, ką nors naudinga kurdamas, jis gali turėti kur kas daugiau džiaugsmo ir pasitenkinimo, negu pataikaudamas savo lytiniams geiduliams. Tik reikia žiūrėti, kad dirbant nebūtų pertemptos stygos, nes persidirbimas ne tik nepadeda nuraminti lytinio instinkto, bet dar labiau jį suerzina. Todėl darbo valandas reikia protingai paįvairinti sveiku sportu, gimnastika, doru pasilinksminimu ar šiaip kok'a rimta pramogėle.

Antra šios rūšies priemonė yra, kiek galima, dažnesnis savęs nugalėjimas leistinuose dalykuose. Pav., griežtas laikymasis punktualumo, tvarkos, iš laisvos valios atsisakymas nuo gardesnio duonos kąsnio arba nuo kito kokio nors viliojančio malonumo. Kas išmoksta save nugalėti leistinuose dalykuose, tas mokės save nugalėti ir neleistinuose dalykuose. Ne kitaip elgėsi ir apaštalas Paulius, kuris turėjo daug kovoti su savo maištinga prigimtimi. „Aš baudžiu savo kūną ir stengiuosi pavergti, kad kartais, kitiems skelbęs, pats nepasidaryčiau pe:ktinas" (1 Kor. 9, 27).

Aukščiau nurodytos priemonės, nors ir yra savyje naudingos ir reikalingos, tačiau jų negali pakakti. Be Kristaus atneštos šviesos ir šilumos skaistybės gėlė negali tinkamai augti ir stiprėti. Todėl be gamtinių

priemonių kiekvienas žmogus turi vartoti dar ir antgamtines priemones.

Pirmutinė tokia priemonė yra aukštas kito asmens vertinimas. Kiekvienas krikščionis yra dangiškojo Tėvo sūnus ar duktė, dangiškos karalystės paveldėtojas. Ne tik jo siela, bet ir jo kūnas yra šventas dalykas, yra šventosios Dvasios Bažnyčia. „Ar jūs nežinote, kad jūsų nariai yra šventykla jumyse esančios šventosios Dvasios“ (1 Kor. 6, 19). „Garbinkite ir nešiokite Dievą savo kūne“ (1 Kor. 6, 20). Todėl žmogaus kūnas niekuomet negali būti žaislo arba pasismaginimo priemonė! Šventosios Dvasios šventovės negalima teršti, niekinti, profanuoti! Gili pagarba gyvajai monstrancijai!

Antroji šios rūšies priemonė yra nuoširdi ir nuolanki malda. Malda yra galingas įrankis žmogaus rankose, kuris gali palenkti dangų prie žemės. Pats Išganytojas yra įspėjęs: „Ko tik prašysite dangiško Tėvo mano vardu, jis duos jums“ (Jo. 16, 23). Labai patartinas dalykas ugdyti savo širdyje ypatingą pamaldumą Švenč. Mergelei, Nekaltai Pradėtajai. Būdama pati skaisčiausia ir nekalčiausia, Ji ypatingu būdu globoja visus tuos, kurie kovoja už savo sielos skaistumą ir taurumą. Todėl iš kiekvieno jaunuolio ar jaunuolės krūtinės turi skristi aukštyn vis karštesni ir dažnesni atodūsiai: „Skaisčiausia ir Nekalčiausia Mergele, padėk ir man išlaikyti savo širdį ir savo sielą skaisčią, nekaltą!“

Trečioji šios rūšies priemonė yra dažnesnis šventų sakramentų priėmimas. Atgailos sakramentas padeda geriau pažinti save, nuvalyti savo sielą nuo buvusių blogų darbų. O šventoji Komunija padeda žmogui išvengti naujų nupuolimų. Šventa Komunija, kaip gyvenimo patyrimas liudija, yra viena geriausių ir vaisingiausių priemonių skaistybei išlaikyti. Todėl reikia dažniau priimti ją į savo sielą. Labai gražus ir naudingas dalykas yra kas savaitę ar bent kas dvi savaiti gerai atlikti išpažintį ir pasistengti, jei galima, kasdien eiti prie Dievo stalo. Jeigu kur nors aplinkybės neleistų to padaryti, tada reikėtų pasistengti bent kartą per mėnesį, gerai pasiruošus, sustiprinti savo sielą šventais sakramentais.

Šios priemonės yra tiek galingos, kad jų visiškai pakanka ne tik skaistybei išlaikyti, bet ir prarastai skaistybei iš naujo atgauti. Gali būti blogi įpročiai ar palinkimai kažin kaip stiprūs, vistiek Dievo malonė yra dar stipresnė, ir todėl, jai padedant, galima viską nugalėti. Po metų, kitų ne tik siela atgaus prarastą taurumą, lakumą, bet ir anksčiau subiaurintas kūnas atgaus savo pirmykštį gražumą ir kilnumą. Todėl niekam nėra reikalo nusiminti, bet reikia stoti drąsiai į darbą, į kovą, o pergalė yra kiekvienam patikrinta. „Visa galiu tame, kuris mane stiprina!"

KAS ARTIMO ARTIMUI

„Nevogsi“ (Iš. 20, 15).
„Negeisi savo artimo namų ir netrokši nei tarno, nei tarnaitės, nei jaučio, nei asilo, nei jokių daiktų, kurie yra jo“ (Iš. 20, 17).

Aukštas yra galutinis žmogaus paskyrimas, kilnios jo pareigos čia žemėje. Tačiau tinkamam šių pareigų atlikimui ir savo galutinio tikslo pasiekimui reikia įvairių priemonių, jų tarpe — įvairių medžiaginių gėrybių. Reikia pasakyti, kad Dievas, suteikė žmonėms apsčiai visokių gėrybių. Visi nesuskaitomi turtai, kurie yra žemės gilumoje, vandenynų dugne, ant žemės paviršiaus ir kurie ateina į šį pasaulį iš aukštybių — visa tai yra Dievo dovanos žmonėms, kad jie galėtų tinkamai išpildyti savo uždavinius. „Veiskitės ir dauginkitės, ir pripildykite žemę, ir ją pavergite, ir viešpataukite ant jūros žuvų, ir ant dangaus paukščių, ir ant visų gyvulių, kurie juda ant žemės“ (Prad. 1, 28). Taigi pasaulio turtai yra pavesti visiems žmonėms, kad kiekvienas gautų tiek, kiek jam reikia jojo pareigoms atlikti ir amžinam gyvenimui pasiekti. Kyla klausimas, kam šie turtai turi priklausyti: visiems žmonėms kartu, ar kiekvienam po dalį? Ar turi būti visuotinis komunizmas, ar privatinė nuosavybė?

Reikia pasakyti, kad žmonės jau nuo pat pradžios ėmė dalintis turtus į privatinę nuosavybę. Iš pradžių jie pasisavino tai, ko būtinai reikėjo dienos pragyvenimui, paskui užsiaugino sau gyvulių kaimenes, o vėliau įsigijo sau į nuosavybę ir žemės sklypus. Tai darė ne tik stabmeldžių tautos, bet ir išrinktoji Dievo tauta. Gali kilti klausimas, ar Dievas papeikė žmones dėl tokio pasielgimo. Atsakymas: Ne. Duodamas vėliau savo įsakymus ant Sinajaus kalno ir drausdamas ne tik vogti svetimą daiktą, bet ir jo geisti, — Dievas tuo pačiu aiškiai pasakė, kad privatinė nuosavybė turi būti saugojama ir gerbiama. Nepanaikino privatinės nuosavybės nei Kristus. Teisybė, Kristus ne kartą skau-

džiai subarė per didelį prisirišimą prie žemės turtų ir pagrasino, kad tokiems žmonėms bus labai sunku įeiti į dangaus karalystę. Tačiau Jis nė karto nėra reikalavęs, kad visi išsižadėtų savo teisėtu būdu įgytos nuosavybės ir įvestų komunizmą. Priešingai, aiškiai pabrėždamas, kad Senojo Įstatymo įsakymai turi būti pildomi, Išganytojas tuo pačiu patvirtino, kad teisėtai įgyta privatinė nuosavybė turi būti saugojama ir neliečiama. „Mokytojau, ką gera aš turiu daryti, kad laimėčiau amžiną gyvenimą? Jis jam tarė: Jeigu nori įeiti į dangų, laikykis įsakymų...: neužmuši, nesvetimoteriausi, nevogsi" (Mat. 19, 17, 19). Teisybė, apaštalų laikais krikščionių uolumas ir jų tarpusavio meilė buvo tokia didelė, kad jie parduodavo visą savo turtą, gautus pinigus sunešdavo prie apaštalų kojų, kad šie juos paskirstytų pagal reikalą. Bet šitoks jų pasielgimas nebuvo Viešpaties griežtai įsakytas, o buvo tik valios laisvos dalykas. Tai aiškiai matyti iš apaštalo Petro žodžių Ananijai: „Ar neparduota ji (t. y. dirva) nebūtų pasilikusi tau ir ar su gautais iš pardavimo pinigais tau nevalia buvo daryti ką nori?" (Ap. D. 5, 4). Bažnyčia, kuriai Kristus pavedė neklaidingai aiškinti dievišką mokslą ir dievišką valią, irgi niekuomet nereikalavo, kad tikintieji išsižadėtų savo privatinės nuosavybės ir įvestų komunas. Priešingai, daugelį kartų Ji iškilmingai išaiškino, kad privatinės nuosavybės dabartinė netobula žmonija yra būtinai reikalinga ir kad Dievas nori, kad žmonės gerbtų ir neliestų to, kas yra svetima. Ypatingai aiškiai tai Ji pabrėžė savo nepersenai išleistose socialinėse enciklikose: „Rerum novarum" (1891) ir „Quadragesimo anno" (1931).

Dabar galima paklausti savęs, kam tos privatinės nuosavybės reikia. Ar nebūtų geriau, jeigu visos gėrybės, visi turtai priklausytų visai tautai, ar valstybei, ar bent visai žmonijai, o atskiri žmonės gautų tik tiek, kiek jiems reikia pragyventi. Juk dėl privatinės nuosavybės buvimo šiandien daroma begalės įvairiausių nusikaltimų, atsiranda daug išnaudojimų, daug skurdo ir vargo. Teisybė, kad šiandien pasaulyje yra labai daug nedorybių, daromų dėl turto. Teisybė, kad yra daug išnaudojimo, daug vargo ir skurdo. Tačiau dėl viso to yra kalta ne privatinė nuosavybė, o žmonių

bloga valia, dorovinis žmonių sugedimas. Jeigu nebūtų privatinės nuosavybės, nedorybės būtų vistiek daromos ir, be to, žmonėms būtų dar sunkiau gyventi, nes tuomet visi žmonės pasidarytų vargšais ir skurdžiais.

Mat, laukti tokių laikų, kad įvairiausių gėrybių kurią nors dieną atsirastų tiek, kiek kas jų norėtų, nėra prasmės: toks laukimas būtų nieku nepagrįsta svajonė. Žmonija visuomet jaus ne gėrybių perteklių, bet jų trūkumą, ir todėl turės jas taupiai vartoti ir planingai gaminti. Savaime iškils reikalas komunistinėje santvarkoje tiksliai apskaičiuoti, kiek ir kuriam žmogui ko reikia, kad galima būtų visus aprūpinti. O tai yra labai sunkus uždavinys. Jeigu jau tėvas ir motina negali visiškai patenkinti savo vaikų norų ir pageidavimų, tai kaip galės komunistinės santvarkos vadovai patenkinti milijonų žmonių reikalavimus ir pageidavimus?! Turės tad būti tūkstančiai įvairiausių raštininkų ir registratorių, ir vis dėlto turės kilti milijonai nepasitenkinimų ir nusiskundimų!

Taip pat nemažiau sunkus dalykas bus ir pačių gėrybių pagaminimas. Visų pirma, kils klausimas, kaip paskirstyti įvairius darbus. Juk esama visokių darbų: vieni jų reikalauja daugiau protinių gabumų, kiti — rankų stiprumo; vieni jų yra atliekami sveikame ore, lakštingalai čiulbant, saulei skaisčiai šviečiant, o kiti — tamsiuose požemiuose, kur saulės spindulys niekuomet neužklysta ir kur kas valandėlė gresia mirties pavojus; vieni jų daugiau tinka vyrui, kiti — moteriai ar vaikui. Kas iš komunistinės santvarkos vadų turės Saliamono galvą ir galės iš anksto pasakyti, koks žmogus kuriam darbui tinka! O dar sunkiau bus nustatyti, kiek turės pagaminti kiekvienas žmogus, kiekvienas ūkis, kiekviena dirbtuvė, kiekvienas fabrikas, kiekviena įstaiga. Aišku, niekas negalės visiems įtikti, nes kiekvienas norės pasirinkti kuo lengviausią, kuo sveikiausią, kuo maloniausią darbą. Tuomet beliks tik viena išeitis: liepti žmonėms dirbti ne tą darbą, kuris kam patinka, bet tą, kuris kiekvienam nurodytas. Tokiu būdu visos šalies gyventojai greit turės pasiskirstyti į du nelygiu luomu: į nedidelį vadų ir prižiūrėtojų luomą ir į beteisių vergų minią. Grįžtų tie patys laikai, kokie kad buvo prieš Kristaus atėjimą. Kad tai nėra vien pasaka,

o gyvenimo tikrovė, rodo mums Sovietų Rusijos pavyzdys. Iš pažadėtos visiems, o ypač darbininkams, laisvės neliko nė šešėlio. Visi liko priskirti prie savo kolchozų, dirbtuvių, fabrikų, įstaigų ir turi dirbti tą darbą, kuris jiems komisarų yra nurodytas ir įsakytas. Kadangi vergų darbas niekuomet nėra našus ir vaisingas, todėl ir bendras pagamintų gėrybių kiekis nėra didelis. Visa šalis visuomet jautė ir dabar dar jaučia didelį įvairių gėrybių trūkumą. Štai kodėl, nors Sovietų Rusija visomis priemonėmis stengiasi prisivyti kitas šalis ir nors joje yra labai daug įvairiausių gėrybių, visgi niekur pasauly nėra tiek skurdo nei tiek ašarų, kiek Sovietų Rusijoj.

Taigi, kol žmonės pasilieka tokie netobuli, kokie kad yra dabar, tol reiks ir privatinės nuosavybės. Jos reikia tam, kad žmonių darbas būtų našesnis ir vaisingesnis, kad pagamintų gėrybių paskirstymas būtų, kiek galima, ramesnis ir teisingesnis, kad būtų kiek galima, daugiau išsaugoti atskiro žmogaus laisvė ir nepriklausomybė. Dėl šios priežasties Dievas reikalauja, kad teisėtai įgyta privatinė nuosavybė būtų visų gerbiama ir kad kiekvienam būtų atiduodama tai, kas jam priklauso, kad visur būtų laikomasi teisingumo.

Šia proga reikia trumpai pabrėžti, kad, einant Dievo valia, ne tik judomojo turto, bet ir nejudomojo turto privatinė nuosavybė turi būti prieinama, kiek galima, didesniam žmonių skaičiui. Žemės turtai neturi susitelkti mažo skaičiaus asmenų rankose. O jeigu kur nors šitoks dalykas pasitaikytų, tai reikštų, kad ten ekonominis gyvenimas nėra tvarkingas, nėra sveikas. Tokiu atveju valstybė turėtų įsikišti ir padaryti, kad šalies turtai būtų lygiau paskirstyti.

Tas pats septintasis Dievo įsakymas reikalauja, kad kiekvienas žmogus protingai sunaudotų ir savo nuosavą turtą. Kiekvienas turi stengtis medžiaginių gėrybių pagalba įsigyti dvasinių turtų.

SVETIMĄ NAUDĄ KIPŠAI GAUDO

„Ar nežinote, jog neteisingieji... nei vagys... nei plėšikai dangaus karalystės nepaveldės“ (1 Kor. 6, 9).

Pagal Dievo valią kiekvienas žmogus turi teisę įsigyti sau privatinę nuosavybę. Tik tai turi būti daroma, pasinaudojant teisėtais nuosavybės įsigijimo būdais. O šios rūšies būdai yra šie: 1) Niekam nepriklausančio daikto užvaldymas, pav., medžiotojas įsigija į nuosavybę jo paties nušautą laukinį vilką ar kiškį; 2) Priaugimas, pav., karvės atsivestas veršiukas priklauso tam, kieno yra karvė; 3) Įsisenėjimas, pav., jeigu kas nustatytomis sąlygomis per 10 metų išvaldo be jokių trukdymų svetimą daiktą šventai įsitikinęs, kad daiktas yra jojo; 4) Paveldėjimas iš įstatymo arba pagal teisėtai sudarytą testamentą; 5) Sutartis, pav., pirkimo - pardavimo, darbo, loterijos.

Tačiau visuomet atsiranda žmonių, kurie nori įsigyti į nuosavybę daiktus neleistinu būdu. Septintasis ir dešimtasis Dievo įsakymai tai griežtai draudžia. Kyla tad klausimas, kokie yra šie neleistini nuodėmingi veiksmai, kuriuos draudžia septintas ir dešimtas Dievo įsakymas. Jie yra šie:

Pirmutinis veiksmas, kurį draudžia Dievas VII įsakymu, yra vagystė. Vagystė yra neteisėtas pasisavinimas kitam priklausančio daikto prieš savininko norą ir valią. Vagystės nuodėmės sunkumas, visų pirma, pareina nuo padarytos skriaudos didumo apvogtajam: juo didesnė skriauda, juo daugiau nemalonumų padaroma apvogtajam, juo sunkesnė bus vagystės nuodėmė. Pav., pavogti kelius paskutinius litus iš vargšo, kuris juos su dideliu vargu surinko iš geros valios žmonių ir kurie, gal būt, sudaro jo vienintėlį pragyvenimo šaltinį keliom dienom, yra nepalyginamai didesnė nuodėmė, negu tos pačios sumos, ir net didesnės sumos paėmimas iš turtingo žmogaus. Antra, vagystės nuodėmės didumas pareina nuo to, kokia skriauda padaroma visuomenei. Pav., milijonierius pavogtų iš jo kasos 200—300

litų trūkumo gali net nepastebėti. Tačiau, nepaisint to, vistiek tokios sumos pavogimas bus didelė nuodėmė. Mat, dažnas tokių sumų pasisavinimas iš svetimos kasos turės netrukus suardyti visą ekonominę santvarką. Reikia pabrėžti, kad dažnas ir mažesnių sumų vaginėjimas iš to paties asmens per ilgesnį laiką gali sudaryti didelę jam skriaudą. Todėl jau nebus mažmožis, bet svarbus dalykas, kurio reikia griežtai vengti.

Trečia, vagystės nuodėmės didumas pareina ir nuo to, kaip vagiama: kas drįsta su ginklu rankoje išplėšti kam nors turtą, tas padarytų ne paprastą vagystę, bet plėšimą, kuris yra kur kas biauresnis dalykas Dievo akyse, negu pavogimas nematant. Dar didesnė bus nuodėmė, jeigu bus vagiama konsekruotas daiktas, t. y., Dievo garbei pašvęstas daiktas, pav., konsekruotas kielikas.

Tačiau nebus jokios nuodėmės, jeigu kas nors, būdamas didžiausiame pavojuje ir neturėdamas kitos išeities, pasiimtų iš svetimų daiktų tiek, kiek jam reikia iš to pavojaus išsigelbėti. Pav., mirdamas iš bado žmogus gali pasiimti iš kitam priklausomų daiktų tiek, kiek jam reikia palaikyti savo gyvybei. Gelbėdamasis nuo galvažudžių žmogus gali pasinaudoti netikėtai pasipainiojusiu arkliu. Visa tai galima daryti, net neatsiklausus savininko. Šio dalyko pagrindas glūdi tame, kad pasaulio gėrybės yra skirtos visų žmonių būtiniems reikalams patenkinti. Todėl, jeigu kur nors turimų savų daiktų šiam tikslui nepakanka, ten galima pasiimti iš kitam priklausančių dalykų tiek, kiek būtinai reikia. Tačiau jeigu pasisavintojas būtų turtingas žmogus, tai, išsivadavęs iš pavojaus, jis turėtų nukentėjusiam atlyginti.

Antras draudžiamas veiksmas yra sukčiavimas ar apgavystė. Šios rūšies veiksmai padaromi, pav., suklastojant vekselius, testamentus arba kitus dokumentus; parduodant visai sugedusį daiktą už sveiką; nusukant svorį, matą; vartojant visokias apgavystes loterijose, lošime ir panašiose sutartyse; nepildant padarytos sutarties ir t. t.; prie jų galima priskaityti ir lupikavimą, t. y., ėmimą už paskolintus esančiam varge žmogui pinigus labai aukštų nuošimčių, aukštesnių net, negu valdžios yra leista. Šie ir panašūs turtų įsigijimo

būdai nesiderina nei su krikščionišku teisingumu, nei su krikščioniška meile. Todėl yra griežtai draudžiami septintojo Dievo įsakymo.

Trečias septinto Dievo įsakymo draudžiamas veiksmas yra pasilaikymas kitam priklausančio daikto. Pav., kas nors pasiskolino iš kaimyno paltą. Atėjus grąžinimo laikui, jis to palto negrąžino ir sau pasilaiko. Taip pat suradęs pamestą daiktą, nepasistengė paieškoti savininko, kad galėtų jam grąžinti, bet jį tuojau sunaudojo savo reikalams. Arba panašiu būdu pasielgė su pas jį užklydusiu svetimu gyvuliu. Aišku, kas taip elgiasi, tas skaudžiai nuskriaudžia į nelaimę patekusį artimą, ir todėl jojo elgesys negali patikti nei žmonėms nei Dievui.

Ketvirtas veiksmas, kurį draudžia septintasis Dievo įsakymas, yra nuostolių padarymas artimui. Suprantama, čia turima galvoje tik tokie nuostoliai, kurie yra padaromi tyčia, su noru pakenkti artimui. Pav., svetimo daikto paskandinimas, padegimas, sudaužymas ar sunaikinimas, sulygimas padaryti kokį nors darbą, kurio visai nemokama, ir todėl pridaroma daug nuostolių kitam. Tačiau nebus nuodėmingas darbas, kai nuostoliai kyla visai jų nenorint ir vartojant visas atsargumo priemones. Tokiu atveju bus greičiau nelaimė, negu nuodėmė.

Paskutinis neleistinas darbas, kurį draudžia septintasis Dievo įsakymas, yra prisidėjimas prie kitų žmonių daromo blogo darbo, padėjimas jiems daryti kam nors skriaudą. Tai yra garsiosios divynios svetimos nuodėmės. Štai jų vardai: 1) liepimas, patarimas, padėjimas daryti kam nors skriaudą, 2) pritarimas, pagyrimas, nesulaikymas tai darant, 3) tylėjimas, slėpimas ir pasidalinimas tai jau padarius. Juo daugiau kas yra prie skriaudos padarymo prisidėjęs, juo didesnę padaro nuodėmę.

Šiuos visus išvardintus veiksmus draudžia septintas Dievo įsakymas. Ką Dievas draudžia septintuoju įsakymu daryti, tai dešimtuoju įsakymu Jis draudžia net trokšti arba geisti.

Jeigu kas nors, nepaisydamas Dievo draudimo, vistiek padaro blogą darbą, tas yra įpareigotas padarytą artimui skriaudą atitaisyti. Visų pirma, jis yra

įpareigotas grąžinti savininkui patį jojo daiktą. Be to, jis turi grąžinti ir visus nuostolius, kuriuos jis artimui padarė ir kuriuos jis maždaug galėjo arba turėjo numatyti. Pav., pavogęs arklį turi grąžinti ne tik patį arklį, bet sykiu ir visus nuostolius, kuriuos patyrė ūkininkas dėl arklio netekimo. Taip pat yra įpareigoti prisidėti prie skriaudos atitaisymo ir visi svetimų nuodėmių dalyviai. Šiuo atveju galioja dėsnis: kiekvienas turi atlyginti tokią skriaudos dalį, kokią jis savo prisidėjimu yra padaręs. Kai kada svetimos nuodėmės dalyvis turėtų atlyginti net visą skriaudą.

Jei kas padaro artimui didelę skriaudą, tada pareiga atitaisyti irgi yra didelė. Jeigu kas negalėtų išsyk visos skriaudos atitaisyti, tai jis yra įpareigotas taupiau gyventi ir uoliau dirbti, kad galėtų savo pareigą išpildyti. Jei kas neturėtų noro atitaisyti padarytą skriaudą, tam nei Dievas nei Bažnyčia negali duoti išrišimo iš padarytos nuodėmės.

NE MIRTINI PRIEŠAI, BET VIENI KITŲ GERADARIAI

„Atiduokite visiems, ką esate kalti" (Rom. 13, 7).

Daug pasauly yra vargo, skurdo, išnaudojimo. Iš vienos pusės, palyginti, nedidelis būrys asmenų visu kuo pertekusių, nežinančių net kur dėti savo turto. Iš kitos pusės milijonai žmonių, kurie, sunkiai dirbdami, vos pajėgia suvesti galus su galais, o nekartą ir visai negali gauti darbo. Dėl to nestebėtina, kad tarp turtingesniųjų ir beturčių, tarp darbdavių ir darbininkų auga vis didesnė ir didesnė neapykanta, vedanti prie kruvinų neramumų, revoliucijų ir kitų skaudžių socialinių sukrėtimų. Tačiau nei revoliucijos, nei žudynės, nei privatinės nuosavybės visiškas suvalstybinimas ar darbo sutarties panaikinimas niekur neatnešė geresnių gyvenimo sąlygų. Priešingai, dėl nuolatinių suiručių gyvenimas pasidarydavo dar sunkesnis. Tai yra suprantama: išganymas gali ateiti ne iš neapykantos, ne iš naujų skriaudų darymo, bet tik grąžinant į žmonių gyvenimą, o ypač į darbdavių ir darbininkų santykius meilę ir teisingumą. Tik tada, kai darbdaviai ir darbininkai supras, kad jie yra vieni kitiems ne mirtini priešai, bet geradariai, ir kada vieni kitiems atiduos, kas kam priklauso, tik tada galima laukti geresnių laikų. Penktasis Dievo įsakymas reikalaudamas, kad visi žmonės mylėtų viens kitą, tuo pačiu reikalauja, kad ir tarp darbdavių ir darbininkų viešpatautų tarpusavio meilė. O septintas Dievo įsakymas reikalaudamas atiduoti kas kam priklauso, tuo pačiu reikalauja, kad darbdaviai ir darbininkai sąžiningai išpildytų savo pareigas.

Kokios yra darbdavių pareigos? Pirmutinė darbdavių pareiga yra sumokėti sutartu laiku teisingą atlyginimą. Teisingas atlyginimas bus tasai, kurio pakanka ne vien tik žmoniškam paties darbininko pragyvenimui, bet ir visos jojo šeimos išlaikymui. Juk darbininkas be gaunamo atlyginimo kitų pragyvenimo šaltinių paprastai neturi. Todėl šio atlyginimo turi užtekti ne tik jam pačiam, bet ir jojo šeimai. Aišku, ir kiti šeimos nariai turi prisidėti prie savęs išlaikymo. Bet šis prisidėjimas

turi būti toks, kad jis nepakenktų jųjų sveikatai ir nesutrukdytų tiesioginių šeimyninio gyvenimo pareigų atlikimo. Jeigu kur nors darbdaviai dėl sunkios ekonominės būklės negali mokėti šeimyninio atlyginimo, tada vyriausybė turi įsikišti ir taip gyvenimą sutvarkyti, kad toks atlyginimas pasidarytų galimas. Išnaudojimas sunkios darbininko padėties ir privertimas jo sutikti dirbti už labai žemą atlyginimą arba nutraukimas darbininkui priklausančio atlyginimo, arba nesumokėjimas jo laiku, arba nors ir sumokėjimas jo laiku, bet blogos rūšies daiktais yra aiškus darbininko skriaudimas, už kurį darbdaviai turės sunkiai atsakyti prieš Dievą. „Štai nuvaliusiųjų jūsų laukų darbininkų užmokestis, kurs jūsų sulaikytas, šaukia; ir jų šauksmas pasiekė kareivijų Viešpaties ausis“ (Jok. 5, 4).

Antroji darbdavių pareiga yra gerbti darbininko žmogišką vertybę. Darbininkas nėra mašina, nėra neprotingas sutvėrimas, su kuriuo darbdavys galėtų elgtis, kaip tinkamas. Jis yra toks pats asmuo, kaip ir darbdavys, turįs nemirtingą sielą, gyvą sąžinę, amžiną paskyrimą. Dėl to ir jis turi teisę reikalauti, kad jojo žmogiška vertybė būtų visų ir visur gerbiama. Krikščioniškam mokslui yra griežtai priešingas dalykas vertinti darbininką tiek, kiek verti yra jojo rankų raumenys! Dėl šios priežasties darbdaviai turi duoti darbininkams pakankamai laiko, kad jie galėtų sąžiningai atlikti savo religines pareigas, pav., kad jie galėtų šventadieniais išklausyti šventų Mišių ir dalyvauti kitose bažnytinėse pamaldose. Apskritai, darbininkai turėtų gauti visą šventą dieną laisvą. Bet jeigu kur to negalima būtų įvykdyti, tai turėtų gauti daugiau poilsio šiokią dieną ir bent vienas kitas sekmadienis per mėnesį turi būti jiems laisvas. Prie šios rūšies pareigos priklauso taip pat pareiga žiūrėti, kad darbo vietose nenukentėtų darbininko dorovė. Todėl ten, kur kartu dirba abiejų lyčių darbininkai, turi būti atskiros prausyklos, atskiros rūbinės ir šiaip turi būti didesnė kontrolė.

Trečia darbdavių pareiga yra gerbti darbininko gyvybę ir sveikatą. Darbdaviai neturi teisės užkrauti darbininkams tokių darbų, kurie pranešа jų pajėgas arba kurie yra nesuderinami nei su jų amžiumi nei su

lytimi, arba kurie yra perdaug pavojingi jųjų gyvybei ar sveikatai. Jeigu tačiau tokių darbų visuomenei labai reiktų, tada darbdaviai turėtų įrengti visas atsargumo priemones, kad pavojus gyvybei ar sveikatai būtų kuo labiausiai sumažintas. Taip pat suprantama, darbdaviai turėtų aprūpinti darbininką ir jojo šeimą, jeigu nepaisant atsargumo priemonių, vistik nelaimė įvyktų. Kadangi ilgai tęsiamas darbas yra pavojingas sveikatai, todėl jis negali būti perdaug ilgas. Darbininkas turi gauti tiek poilsio, kad galėtų susigrąžinti savo išeikvotas pajėgas ir atlikti savo šeimynines bei pilietines pareigas. Jeigu kur nors darbo dienos ilgumas yra valdžios tiksliai nustatytas, ten darbdaviai yra įpareigoti jo laikytis.

Visi šie reikalavimai yra teisingumo reikalavimai. Jeigu darbdaviai jų nepildo, jie ne tik nusideda, bet ir užsitraukia pareigą atitaisyti padarytus darbininkams nuostolius. Be šitų teisingumo reikalavimų, yra dar meilės reikalavimai. Krikščioniška meilė reikalauja, kad su darbininkais būtų elgiamąsi žmoniškai, neužgaunant ir nepažeidžiant jų žmogiškos vertybės. Taip pat darbdaviai neturi teisės trukdyti darbininkams dėtis į savo profesines ar kultūrines organizacijas. Priešingai, jie turi padėti darbininkams pagerinti jų ekonominę ir socialinę būklę. Jeigu jau reikia mylėti visus žmones, tai ypač reikia mylėti tuos, kurie kam nors daugiau gero daro. O darbininkai darbdaviams kaip tik labai daug gero daro.

Ypač meilė reikalauja žmoniškesnio elgimosi būdo su tais, kurie yra priimti į pačios šeimos gyvenimą — su tarnais ir tarnaitėmis. „Jei turi ištikimą tarną, tebūna jis tau, kaip tavo siela; elkis su juo kaip su savo broliu“ (Ekli. 33, 31). Šiuo atveju reikia dar didesnės priežiūros, kad tarnai ir tarnaitės padoriai gyventų. Neklausančius darbdaviai turi teisę griežtai sudrausti Bet ir patys darbdaviai arba šeimininkai turi stengtis duoti gražų pavyzdį, turi saugotis bet kokių papiktinimų. „Kas nesirūpina savaisiais, o ypač namiškais, tas išsigynė tikėjimo ir yra piktesnis už netikėlį“ (1 Tim. 5, 8).

O kokios yra darbininko pareigos? Jos yra šios:

Pagrindinė darbininkų pareiga yra pavesti savo pajėgas tam darbui, kuriam jis yra sulygęs. Aišku, sutartą

darbą jis turi dirbti sąžiningai. Jeigu sutarty nebuvo tiksliai pažymėta, ką darbininkas turės daryti, tada reikia laikytis papročio: dirbti tuos darbus, kuriuos turi dirbti tos profesijos žmonės apskritai. Iš čia išplaukia darbininko pareiga nusimanyti savo darbą dirbti. Tokiu būdu nusideda prieš teisingumą tie darbininkai, kurie darbo metu visai nedirba, arba be leidimo dirba visai pašalinį darbą, arba dirba labai nerūpestingai, nesąžiningai, pridarydami darbdaviui daug nuostolių. Kas taip elgtųsi, tas ne tik neturėtų teisės gauti neuždirbto atlyginimo, bet net turėtų grąžinti padarytus nuostolius.

Antra darbininkų pareiga yra nekenkti darbdavio įrankiams, jojo gyvam ar negyvam inventoriui, negadinti jojo prekių. Šitaip elgiantis darbininkai skriaudžia ne vien tik darbdavį, bet ir visą visuomenę, o galų gale ir pačius save. Taip pat ir šiuo atveju padarytus nuostolius jie būtų įpareigoti atlyginti.

Trečia darbininko pareiga yra gerbti darbdavio asmenį, nevartoti įvairių įžeidimų, grasinimų ir panašių dalykų.

Ketvirta darbininko pareiga yra nenutraukti be svarbios priežasties prieš laiką sutarto darbo, kitaip sakant, vengti neteisėto streiko. Streikas yra ne kas kita, kaip ekonominis karas, kenksmingas ne tik darbdaviams, bet ir visai visuomenei, o galų gale ir patiems darbininkams. Todėl jis gali būti pateisintas tik tokiu atveju, kada darbininkams daroma atvira skriauda ir kada visos teisingos priemonės skriaudai prašalinti buvo išbandytos neduodamos teigiamų vaisių. Be to, streiko metu neturi būti vartojamas smurtas prieš pačius darbdavius nei prieš kitus darbininkus.

Penkta darbininko pareiga yra klausyti darbdavių tuose dalykuose, kuriuose jie turi teisę įsakinėti, pav., dalykuose, kurie liečia darbo paskirstymą, disciplinos palaikymą, gerų papročių išlaikymą.

Galop, meilė reikalauja, kad darbininkai saugotų savo kalba arba darbu daryti darbdaviams įvairių nemalonumų.

Tokios yra bendrais bruožais darbdavių ir darbininkų pareigos. Jų sąžiningas pildymas gali patikrinti tvarką visoj šalyje ir laiduoti joj geresnę ateitį.

BŪK TEISUS

„Nekalbėki prieš tavo artimą neteisaus liudijimo“ (Iš. 20, 16).
„Melagingos lūpos pasibiaurėjimas Viešpačiui“ (Pat. 12, 22).

Be medžiaginių gėrybių yra dar visa eilė dvasinių gėrybių, kurios sudaro labai brangų dalyką ir atskiram žmogui ir pačiai visuomenei. Prie jų reikia priskaityti teisumą, gerą vardą ir garbę.

Teisumas yra kalbėjimas tiesos, kada reikia sakyti tiesą. Tai yra labai svarbus dalykas ir pačiam žmogui ir visai visuomenei. Visų pirma, teisumas yra svarbus dalykas pačiam žmogui. Kiekvieno žmogaus pareiga yra ne stovėti vietoje, bet siekti vis didesnio tobulumo. Jis turi stengtis būti vis daugiau ir daugiau panašesnis į patį Dievą. Bet Dievas yra tiesa, Jis yra absoliuti tiesa. Kiekviename Jo žodyje skamba tiesa; kiekviename Jo darbe spindi ta pati tiesa. Todėl kiekvienas, kuris nori pasidaryti panašesnis į Dievą, turi mylėti tiesą, turi ieškoti tiesos, turi būti visur ir visuomet teisus. Tiesa ir teisumas yra Dievo vaikų privilegija. Kas nesilaikytų tiesos ir teisumo, tas negalėtų patikti Dievui.

Teisumas taip pat svarbus ir reikalingas dalykas visai visuomenei. Bendras žmonių gyvenimas yra galimas tik tuomet, kada viešpatauja pasitikėjimas vienų kitais. O pasitikėjimui išlaikyti būtinai reikia ištikimumo ir teisumo. Juk žmogus gali pasitikėti kitais tik tada, jeigu jis žino, kad tai, kas jam kitų yra tvirtinama yra iš tikrųjų tiesa; kad tai, kas žadama, bus gyvenime išpildyta. Jaunas žmogus leidžia save auklėti ir vesti tik todėl, kad jis šventai tiki, kad tėvų arba vyresniųjų žodis yra teisingas, kad jųjų elgesys — tikrai pavyzdingas. Šeimininkas sutinka įsileisti pašalinį asmenį į savo šeimą tik todėl, kad jis pasitiki juo, kad jis tiki, kad tarnas arba tarnaitė savo žodį ištesės. Taip pat ir darbininkas sutinka dirbti šeimininko gerovei tik dėl to, kad jis pasitiki šeimininko duotu žodžiu. Viso krašto piliečiai gali ramiai dirbti savo pašaukimo darbą ir nesisieloti dėl krašto ateities, jeigu

jie pasitiki savo vyriausybe, jeigu jie tiki, kad vyriausybė rimtai rūpinasi viso krašto gerove ir stengiasi apginti jį nuo priešų pasikėsinimų. Visa tai turėtų sugriūti, jeigu paaiškėtų, kad vyriausybės iškilmingi pareiškimai ir patikrinimai nebuvo teisingi, bet apgaulingi. Lengvai galima sau įsivaizduoti koks turėtų kilti žmonių gyvenime pragaras, jeigu visi žmonės nors vienai dienai pasidarytų melagiai ir sukčiai?!

Kita labai svarbi dvasinė gėrybė yra geras vardas. Geras vardas yra brangesnis, negu auksas. „Rūpinkis geru vardu, nes tai tau ilgiau pasiliks, kaip tūkstantis didelių ir brangių turtų... Geras vardas pasilieka per amžius“ (Ekli. 41, 15—16). Geras vardas dažnai yra būtina sąlyga, kad žmogus galėtų tinkamai atlikti savo pašaukimo pareigas. Tik nesuteršto vardo žmogus gali būti geru tėvu, gera motina, geru valdininku, gydytoju, teisėju, kunigu, ministeriu. Kas gi panorės turėti reikalą su sukčium, girtuokliu, žmogžudžiu ar ištvirkėliu? Kas norės pasiduoti jų vadovavimui?

Taip pat labai svarbus dalykas yra ir garbė. Garbė yra ne kas kita, kaip išoriniais ženklais parodymas, kad artimas yra mūsų aukštai vertinamas, kad jis savo gerais darbais nusipelno pagarbos.

Štai dėl ko aštuntuoju savo įsakymu Dievas reikalauja, visų pirma, laikytis teisumo. Bet aišku, niekas nėra įpareigotas atverti visą savo širdį kiekvienam, kuris tik jį užkabintų. Be abejo, tai būtų neprotingas pasielgimas, ir Dievas tokio neprotingo pasielgimo negali reikalauti. Tokiais atvejais galima nieko neatsakyti arba duoti nevisai aiškų, išsisukinėjantį atsakymą. Pav., vienas aukštas valdininkas būtinai įsigeidė sužinoti, kas bus paskirtas klebonu į mirusiojo vietą. Savo paklausimais jis ne kartą vargino vyskupą. Vyskupas, nors dalyką labai gerai žinojo, bet nenorėdamas per anksti išduoti paslapties, nusišypsodamas atsakė: „Deja, mano pone, nei aš nei Tamsta tos parapijos negausime.“ Šis atsakymas turėjo nuraminti per daug smalsų valdininką. Išsisukinėjančio atsakymo pavyzdžiu gali eiti ir švento Atanazo atsakymas. Kartą persekiotojų kareiviai vijosi jį, norėdami sugauti ir neteisėtai nubausti. Matydamas iš jų nebeištrūksiąs, jis pasuko savo valtį atgal. Kareiviai, kurie jo paties

nepažinojo, manydami turį prieš save visai pašalinį žmogų, paklausė: Ar toli dar Atanazas? — Ne, jis yra labai arti! — atsakė šventas Atanazas, ir nekliudomas sugrįžo į saugesnę vietą. Nors šis švento Atanazo atsakymas gal ir nebuvo visai aiškus, bet jis nebuvo ir melagingas, nes šventas Atanazas, iš tikrųjų, buvo labai arti. Suprantamas dalykas, kad tokie atsakymai gali būti duodami tik tada, kada nėra pareigos kalbėti visai aiškiai, kada tokiu atsakymu reikia apsaugoti kokį nors svarbų dalyką. Bet jo negalima duoti tada, kai artimas turi teisę reikalauti visiško aiškumo, pav., sudarant sutartį arba kai klausia teisėta vyriausybė dalykuose, kurie priklauso prie jos valdžios.

Ypač aštuntasis Dievo įsakymas reikalauja teisumo teisme. Čia ir mažas prasilenkimas su tiesa gali būti labai kenksmingas nekaltam žmogui, net pačiam teismui, nes gali jį pastumėti padaryti neteisingą sprendimą ir tuo būdu netekti pasitikėjimo visuomenės akyse. Štai kodėl teisėjas turi teisingai taikyti įstatymus, prokuroras arba kaltintojas — teisingai kaltinti, liudininkai turi teisingai liudyti, advokatas arba gynėjas taip pat ir suinteresuotos šalys turi tik teisingomis priemonėmis ginti savo reikalus. Jokių suklastojimų, jokių papirkimų, jokių apgavimų!

Antras dalykas, kuris yra aštunto Dievo įsakymo reikalaujamas, yra artimo gero vardo gerbimas. Kiekvienas yra įpareigotas apie artimą gerai manyti ir gerai apie jį kalbėti, išskyrus tik tuos atsitikimus, kada yra svarbus reikalas pranešti, kam reikia artimo padarytus blogus darbus. Taip pat kiekvienas yra įpareigotas kiekvienam atiduoti jam priklausomą pagarbą. „Atiduokite visiems, ką esate kalti: kam mokestį — mokestį... kam pagarbą — pagarbą“ (Rom. 13, 7).

Trečias dalykas, kurio reikalauja aštuntasis Dievo įsakymas, yra sergėti paslaptį ir be reikalo jos neišduoti. Paslapties saugojimas yra labai svarbus dalykas žmonių gyvenime. Jos neteisingas išdavimas padaro nekaltam žmogui daug nuostolių, sugriauna tarpusavio pasitikėjimą, kenkia visuomenės gerovei.

Paskutinis dalykas, kurio reikalauja aštuntasis Dievo įsakymas, yra išmokti valdyti savo liežuvį. Tik išmokęs valdytis kalboje, žmogus galės būti teisus ir galės ap-

saugoti artimo gerą vardą. Tačiau tai nėra lengvas dalykas. Pats apaštalas Jokūbas įspėja, kad kas išmoksta valdyti savo liežuvį, tas padaro didelį darbą: „Jei kas nenusikalsta žodžiu, tas yra tobulas žmogus. Jis gali taip pat laikyti pažabotą visą kūną“ (Jok. 3, 2). Todėl kiekvienas turi pradėti lavintis šioje srityje jau nuo mažens, nes paskui bus labai sunku suvaldyti savo piktą liežuvį. „Aptverk erškėčiais savo ausis ir neklausyk pikto liežuvio; savo gi burnai įstatyk duris ir velkes“ (Ekli 28, 29).

Pažvelkime dabar, ką aštuntasis Dievo įsakymas draudžia. Visų pirma, jis draudžia melagystę, tai yra tokią kalbą, kada sakomieji žodžiai neatitinka turimos galvoje minties arba turimo širdyje nusistatymo. Dėl to atsiranda kitų apgavimai. Melagysčių gali būti įvairių rušių. Pav., melagystė pasakyta juokais, melagystė dėl įvairių išskaičiavimų, bėdos melagystė ir skriaudos melagystė. Pikčiausia melagystė yra skriaudos melagystė. Juo didesni padaromi nuostoliai, juo didesnė pasidaro nuodėmė. Ypatingai biauri yra melagystė, jeigu ji yra padaroma iškilmingoje vietoje, kur žmogus turi sakyti tiesą. Tada melagingos lūpos yra pasibiaurėjimas ir Viešpačiui ir artimui. Toks melagis, be abejo, turėtų atlyginti ir visus nuostolius, kurie dėl jo melagingo liudijimo yra atsiradę nekaltam žmogui. Todėl „atmesdami melą, kalbėkite kiekvienas su savo artimu tiesą“ (Efez. 4, 25).

Reikia pasakyti, kad melagystė gali būti padaryta ne tik žodžiu, bet ir veiksmu. Prie veiksmo melagystės reikia priskaityti biaurų nudavimą arba apsimetimą. Pav., kas nors, būdamas ištvirkėlis, dedasi esąs šventas žmogus. Arba, širdy neapkęsdamas artimo, prisimeta esąs didžiausias jojo prietelis. Toks elgimosi būdas nesiderina nei su krikščionišku teisumu bei teisingumu, nei su krikščioniška meilė. Išganytojas taip besielgiančius fariziejus pavadino pabaltintas grabais ir liepė jų saugotis.

Antras dalykas, kurį griežtai draudžia aštuntas Dievo įsakymas, yra apkalbėjimas. Apkalbėjimas yra išpasakojimas be jokio reikalo svetimų blogų darbų tiems, kurie apie juos nieko nežino arba nebūtų greit sužinoję. Juo didesnė nuodėmė išplepama, juo didesnis yra klausytojų skaičius, juo didesnė bus apkalbėjimo nuodėmė.

Apkalbėjimas nėra mažmožis. Šventas Bernardas gražiai pastebi: „Apkalbėjimas yra kalavijas, kuris vienu kirčiu padaro tris žaizdas. Pirmiausia, sužeidžia tą, kuris apkalba, nes įstumia jį į nuodėmę; paskui sužeidžia tą, kurį apkalba, nes jam sugadina gerą vardą; pagaliau, sužeidžia tą, kuris jo klauso, nes yra nuodėmė apkalbėjimo su pamėgimu klausytis." Suprantama, apkalbėtojas užsitraukia pareigą atitaisyti sugadintą gerą artimo vardą. Tačiau tai nėra lengvas dalykas, nes ir atitaisant nevalia meluoti, ir sakyti, kad nėra buvę to, kas iš tikrųjų yra buvę. Todėl reikia bent papasakoti ką nors gero iš apkalbėto asmens gyvenimo tiems žmonėms, prieš kuriuos artimas buvo apkalbėtas. Tačiau nebus apkalbėjimo nuodėmės, kada yra svarbus reikalas pranešti kam reikia artimo padarytą blogą darbą. Pav., reikalas pranešti tėvams jų vaikų blogą elgesį.

Dar piktesnis dalykas, kurį draudžia aštuntasis Dievo įsakymas, yra šmeižimas, tai yra, tyčia primetimas artimui tokios piktadarybės, kurios jis visiškai nėra padaręs, arba padarytosios piktadarybės žymus padidinimas. Pav., kas nors be jokio pagrindo paskelbė, kad jo garbingas kaimynas esąs sukčius arba jo sąžininga tarnaitė esanti paleistuvė. Tai yra be galo biaurus dalykas ir Dievo ir žmonių akyse. „Rimbo kirtis padaro randą, liežuvio gi kirtis sutrupina kaulus" (Ekli. 28, 21). Juo piktesni darbai yra primetami, ir juo didesnis žmonių skaičius įtiki į tokias paskalas, juo didesnė bus šmeižimo nuodėmė ir juo didesnė sykiu bus pareiga atšaukti savo prasimanymus ir atitaisyti padarytus nuostolius.

Su apkalbėjimu ir šmeižimu eina ranka į ranką liežuvavimas, t. y., dviejų žmonių, gražiai ligi šiol tarp savęs gyvenusių, supiudymas. Liežuvavimas įvyksta, išnešiojant neatsargius, bet be blogos valios pasakytus žodžius, apkalbant arba net griebiantis šmeižto. Reikia griežtai pabrėžti, kad kiekvienas liežuvninkas dirba labai biaurų darbą: užuot žmones taikinęs, jis juos piudo, jis kaip piktoji dvasia sėja neapykantos sėklą. Todėl juo didesnė pasėjama neapykanta, juo didesnė bus liežuvavimo nuodėmė ir sykiu didesnė pareiga supiudytus asmenis vėl sutaikinti.

Aštuntas Dievo įsakymas taip pat draudžia be pagrindo įžeisti artimo garbę. Tai įvyksta, pav., vartojant įvairius pravardžiuojančius, įžeidžiančius žodžius arba veiksmus. Kas taip drįstų daryti, tas turėtų pasistengti padarytą įžeidimą atitaisyti, parodant įžeistajam privalomą pagarbą.

Aštuntas Dievo įsakymas lygiai draudžia be atitinkamai svarbaus pagrindo išduoti sužinotą paslaptį. Pav., kas nors iš netyčių sužinojo, kur artimas slepia savo svarbius dokumentus arba šiaip brangius daiktus. Toks žmogus neturi teisės sužinotos paslapties visiems išplepėti, nes blogos valios žmonės gali pasinaudoti tuo ir padaryti artimui daug nuostolių. Dar mažiau turi teisės išduoti kitiems gydytojas, advokatas, kunigas arba kitas pareigūnas tai, ką jis yra sužinojęs eidamas savo pašaukimo pareigas. Nesaugojant pareigūnams savo pašaukimo paslapties, žmonės negalėtų jais pasitikėti, ir todėl visuomenėj kiltų labai daug nuostolių. Todėl kiekvienas, kuris be atitinkamai svarbaus pagrindo išduoda sužinotą paslaptį, padarydamas tuo būdu nuostolių, yra įpareigotas tuos nuostolius atlyginti. Tačiau, jeigu būtų labai svarbi priežastis, sakysime, paslapties išdavimo reikalautų visos šalies gerovė, arba nekalto žmogaus gyvybė, arba koks nors kitas labai svarbus reikalas, tada būtų galima kam reikia pranešti sužinotą paslaptį. Tik, aišku, niekuomet kunigas neturi teisės pranešti kitiems tų dalykų, kuriuos jis girdėjo per išpažintį ir kurie priklauso prie išpažinties medžiagos.

Pagaliau, aštuntasis Dievo įsakymas draudžia, neturint rimto pagrindo, apie artimą blogai galvoti, įtarinėti, jį savo širdyje teisti. Kiekvienas žmogus turi teisę, kad kiti apie jį gerai manytų, koliai nėra rimto pagrindo įtarti. Kas šios pareigos nepildo tas padaro artimui skriaudą. Niekas negali žinoti, ką artimas mano savo širdyje. Dažnai pasitaiko, kad ne visai pavyzdingi artimo darbai yra daromi visai be blogos valios. Todėl artimo teismą reikia palikti pačiam Viešpačiui, kuris aiškiai išskaito žmonių mintis ir jųjų širdžių troškimus. „Vienas yra įstatymdavys ir teisėjas, kuris gali pražudyti ir išgelbėti. Tu gi kas esi, kuris teisi artimą“ (Jok. 4, 12—13).

PASNINKUS PASNINKAUK*

„Reikia pasninkauti, kad sugrįžtumėm į rojų, iš kurio mus išvarė apsivalgymas“ (Šv. Bazilijus).

Ne vienas šių laikų žmogus, prisiklausęs iš šalies visokių kalbų, mano, kad pasninkas esąs ne tik nereikalingas, bet net žalingas dalykas; todėl, kaip atgyvenęs savo amžių, turįs būti prašalintas iš naujųjų laikų gyvenimo. Tačiau šitokie tvirtinimai yra grynas nesusipratimas. Pasninkas ir šiais laikais neprarado savo gilios prasmės; jis visiškai atitinka žmogaus prigimtį ir yra labai tinkama priemonė dvasiniam žmogaus gyvenimui palaikyti.

Nieku nėra pagrįstas manymas, kad protingai išlaikomas pasninkas turįs būtinai kenkti žmogaus sveikatai. Toks manymas yra iš esmės klaidingas. Žmogaus organizmas yra taip sutvarkytas, kad jis reikalauja dažno valgių pakeitimo. Tie patys valgiai, ypač jeigu

---

* Pasninkus pasninkauk! yra vienas vadinamų penkių Bažnyčios įsakymų, kurie yra šitokie: 1) Bažnyčios šventes švęsk; sekmadieniais ir šventėmis Mišių klausyk; 2) pasninkus pasninkauk; 3) eik išpažinties bent vieną kartą metuose ir apie Velykas priimk Šven. Sakramentą; 4) draudžiamomis dienomis vestuvių ir šiaip pokylių su triukšmingu pasilinksminimu nekelk; 5) savo Bažnyčią ir jos tarnų laikyti padėk. Šie Bažnyčios įsakymai yra svarbūs. Todėl juos reikia sąžiningai išpildyti. Kas neklauso Bažnyčios, tas neklauso paties Dievo, ir dėl to negali tikėtis amžino išganymo.

Apie sekmadienio šventimą esame pakankamai kalbėję, svarstydami trečiąjį Dievo įsakymą. Taip kaip mes švenčiame sekmadienį. Bažnyčia įsako mums švęsti dar šias šventes: 1) Pirmą Kalėdų dieną, 2) Naujus Metus, 3) Tris Karalius, 4) Kristaus į dangų įžengimą, 5) Dievo Kūno, 6) Nekalt. Šv. Marijos Prasidėjimo, 7) Šv. Panelės Marijos į dangų ėmimo, 8) Apaštalų Petro ir Pauliaus ir 9) Visų Šventųjų. Jos yra Bažnyčios įvestos Išganytojui, Šv. Mergelei ir Šventiesiems pagarbinti.

Apie išpažintį ir šv. Komuniją bus kalbama kitoj vietoj.

Draudžiamos dienos, kuriomis nevalia kelti triukšmingų pasilinksminimų yra advento ir gavėnios dienos. Triukšmingi pasilinksminimai jokiu būdu negali būti suderinti su atgailos ir susitelkimo dvasia, kuri turi viešpatauti tomis dienomis.

Apie pareigą prisidėti prie Bažnyčios ir Jos tarnų išlaikymo, jau esame kalbėję straipsnyje apie pareigas savo Bažnyčiai.

Tokiu būdu lieka plačiau panagrinėti pasninko įsakymą.

jie yra mėsiški, labai apsunkina žmogaus kūną ir ne kartą esti įvairių ligų priežastimi. Todėl pasninkas, priversdamas žmogų stiprinti savo sveikatą ne sunkiais mėsiškais, bet lengvais augaliniais valgiais, o ypač duodamas kūnui galimumą tinkamai sunaudoti įvairius valgių likučius, ne tik negali būti kūnui žalingas dalykas, bet turi būti tiesiog jam didelė geradarybė. Tai atvirai pripažįsta visi akylesni gylytojai, nors šiaip jie būtų visai kitokių pažiūrų (Dr. K. Grinius, „XX amžius" 1938).

„Aš norėčiau", sako prof. Nussbaumas, „kad bažnytinio pasninko įsakymas būtų taip pat ir higieniškas valstybės įstatymas; tada pareikalavimas gydytojų ir vaistinių pusiau sumažėtų" (Vyskupo Paltaroko ganytojiškas laiškas apie pasninkus: „Tiesos Kelias", 1938 m., 15 psl.).

Nors pasninkas yra svarbus ir naudingas dalykas žmogaus kūnui, tačiau jis nėra įvestas grynai higieniškais sumetimais. Kur kas svarbesnis dalykas, negu kūno sveikata, yra dvasios sveikata. Pasninkas yra kaip tik labai tinkama priemonė dvasios sveikatai palaikyti. Visų pirma, jis yra naudinga priemonė suvaldyti savo žemesnę, maištingą prigimtį ir priversti ją nusilenkti proto ir valios įsakymams. Dėl nesilaikymo tvarkos valgyme žmogus prarado jam Dievo duotą vidinę harmoniją, t. y., visų žemesnių galių paklusnumą aukštesnėms. Todėl dabar, susivaldydamas valgyme, žmogus turi išmokti vėl viešpatauti savo žemesniems geiduliams. „Reikia pasninkauti, kad galėtumėm grįžti į rojų, iš kur mus išvarė nesusivaldymas valgyme." Pasninkas, silpnindamas žmoguje kūniškumą ir stiprindamas dvasią, pamažu atstato per nuodėmę prarastą vidinę tvarką. Susivaldydamas valgyme žmogus stiprina savo valią, ugdo charakterį, duoda progos kilti geriems įpročiams arba dorybėms. Kas susivaldo valgyme, tas susivaldys ir gėrime. O kas mokės suvaldyti savo gomurį, tas mokės suvaldyti ir kitą labai stiprų instinktą, būtent, lytinį instinktą.

Aprimus žemesniems žmogaus geiduliams ir sustiprėjus dvasinėms pajėgoms, savaime prablaivėja žmogaus mintys, sumanymai ir pasiryžimai. Žmogus nejausdamas ima daugiau domėtis ir žavėtis kilniomis

mintimis, jame gema pasiryžimas siekti didesnės tobulybės, daugiau pasidarbuoti Dievo karalystės paskelbimui čia žemėje. Kūno alkis sužadina žmoguje dvasinį alkį. Gilios prasmės yra šv. Atanazo žodžiai: „Pasninkas gydo ligas, baido piktas dvasias, šalina juodas mintis, šviečia protą, skaidrina širdį, pašvenčia kūną, pakelia žmogų nuo žemės, kad veržtųsi prie Dievo.“ Štai kodėl visi žymesni Dievo karalystės apaštalai, prieš pradėdami jiems Dievo skirtą darbą, praleisdavo ilgesnį ar trumpesnį laiką pasninke ir maldoje.

Pasninkas yra sykiu gera atgailos priemonė. Mat, Dievas, dovanodamas per išpažintį atgailojančiam žmogui kaltę ir amžiną bausmę, ne visuomet dovanoja jam laikinę bausmę. Ją žmogus turi atlikti arba šiame gyvenime arba kitame, bet kur kas skaudesnėse aplinkybėse. Pasninkas ir duoda žmogui galimybę atsilyginti Dievo teisingumui lengvesnėmis sąlygomis čia žemėje. Todėl dideli atgailotojai aiškiai brangindavo pasninką. „Mano keliai“, dejuoja Dovydas, „nusilpo dėl pasninko“ (Ps. 108, 12). „Nes aš valgau pelenus lyg duoną ir maišau mano gėrimą su ašaromis“ (Ps. 101, 10). Aštriai pasninkavo dėl savo neištikimumo Jahvei žydai svetimoje nelaisvėje; pasninkavo įspėti ninivietiai; pasninkavo Marija Magdalena stengdamasi atsilyginti Dievui už išvarymą iš jos septynių piktųjų dvasių; pasninkavo ir dabar dar pasninkauja šimtai ir tūkstančiai uolių krikščionių pametę nuodėmės takus ir su džiaugsmu pasekę Kristų! O tu, Brangus Skaitytojau, argi esi laisvas nuo nuodėmės ir ar neturėtumei pasekti savo išrinktųjų brolių ir seserų pavyzdžius?!

Be to, pasninkas yra dar artimo meilės bei solidarumo ugdytojas. Jis visus žmones lygiai skirsto, visus pastato į vienodą padėtį. Visi pasijunta vienos šeimos nariai. Turtingesnieji, pajutę ne kartą savyje alkį, išmoksta lengviau suprasti svetimą alkį ir pajunta savyje norą dažniau ir vaisingiau padėti vargstančiam ir skurstančiam artimui.

Pagaliau, pasninkas yra taip pat nebloga priemonė pagerbti paties Išganytojo kančią ir mirtį. Juk geras sūnus ar draugas nenori turėti geriau, negu jojo tėvas arba jam brangus asmuo. O jeigu pasninkas atliekamas, esant malonėje su Dievu, tada jis padeda įsigyti naujų

nuopelnų turinčių amžiną, nenykstančią vertę. „Nekraukite sau turtų žemėje, kame rūdys ir kandys gadina ir kame vagys iškasa ir vagia, bet kraukite sau turtus danguje, kame nei rūdys nei kandys negadina ir kame vagys neiškasa ir nepavagia“ (Mat. 6, 19).

Štai tos priežastys, kurios palenkė Bažnyčią įvesti pasninkus ir griežtai reikalauti iš tikinčiųjų, kad jie juos pildytų. Reikia pasakyti, kad senovėje pasninkai buvo kur kas griežtesni, negu mūsų laikais. Tikintieji turėjo ir daugiau dienų pasninkauti ir mažiau valgyti. Tačiau gyvenimo sąlygoms sunkėjant ir žmonių sveikatai silpnėjant, Bažnyčia pasidarė nuolaidesnė: Ji sušvelnino kūno pasninkus, bet daugiau reikalauja dvasinio pasninko. Pav., atsisakymo nuo leistinų malonių dalykų, ramesnio priėmimo pasitaikančių kryželių ir nemalonumų, daugiau gailestingų darbų, pamaldumo, o ypač sąžiningo savo pareigų atlikimo. Šitoks dvasinis pasninkas, be abejo, yra ne mažiau vertingas dalykas, negu kūno pasninkas.

Kokius tat pasninkus įsako mums Bažnyčia? Įsakyti pasninkai yra trijų rūšių. Prie pirmos rūšies priklauso tokie pasninkai, kada valia tik vieną kartą per parą sočiai pavalgyti, paprastai per pietus, o rytais ir vakarais — tik užkąsti. Užkandant reikia susilaikyti nuo mėsiškų valgių. Toks pasninkas yra įsakytas visais gavėnios pirmadieniais, antradieniais, trečiadieniais ir ketvirtadieniais.

Prie antros rūšies priklauso tokie pasninkai, kada valia sočiai valgyti tiek kartų, kiek kas nori, bet tik reikia per visą parą susilaikyti nuo mėsiškų valgių. Tačiau valgiai, taukais uždaryti ir kiek paspirginti, nėra draudžiami. Šitoks pasninkas yra įsakytas visais metų penktadieniais.

Prie trečios rūšies priklauso tokie pasninkai, kada reikia susilaikyti nuo mėsiškų valgių, kaip ir penktadieniais ir valia tik vieną kartą per parą sočiai pavalgyti. Toks pasninkas yra įsakytas visais gavėnios penktadieniais ir šeštadieniais, Pelenų dieną ir visomis keturiomis vigilijomis, būtent: Kalėdų, Sekminių, Žolinės ir Visų Šventųjų.

Nėra pareigos pasninkauti, jeigu pasninko diena supuola su sekmadieniu, arba su tokia švente, kuri yra griežtai įsakyta švęsti ir kurių sąrašas buvo nurodytas šio straipsnio prieraše. Tačiau pasninkas pasilieka, jeigu supuolimas įvyksta gavėnioje. Tiktai Didžiojo Šeštadienio dieną po 12 val. p. p. nėra pasninko.

Nuo visų šitų pasninkų Bažnyčia iš anksto atleidžia visus vaikus, neturinčius septynerių metų, sunkiai sergančius ligonius ir visiškus pavargėlius, kurie nieko savo neturėdami, turi maitintis tuo, ką jiems geri žmonės duoda.

Nuo pirmos rūšies pasninkų Bažnyčia taip pat atleidžia visus asmenis, kuriems dar nesukako 21 metų amžiaus arba kurie jau yra pradėję 60 metus; taip pat yra atleidžiami besveikstantieji asmenys po sunkios ligos, asmenys turintieji silpną sveikatą, asmenys dirbą bent po keletą valandų per parą sunkų fizinį arba protinį darbą mokykloje, įstaigoje, žemės ūky, fabrike ar šiaip dirbtuvėse. Šie asmenys gali valgyti pirmos rūšies pasninko dienomis, kiek kartų jie nori ir ką jie nori. Taip pat jie turi teisę valgyti sočiai ir trečios rūšies pasninkų dienomis.

Sunkiau Bažnyčia atleidžia nuo antros rūšies pasninkų, o iš dalies ir nuo trečios rūšies, bent kiek tai liečia susilaikymą nuo mėsiškų valgių. Šiuo atveju Bažnyčia atleidžia tik tada, jeigu yra labai svarbus reikalas. Nuo šių pasninkų iš anksto yra atleidžiami šie asmenys: motinos turinčios maitinti savo kūdikius ir nepakeliančios pasninko, labai sunkų darbą dirbą darbininkai, pav., angliakasiai, grioviakasiai, akmenų skaldytojai; taip pat žmonos, vaikai, tarnai ir tarnaitės, jeigu jie iš savo vyrų, tėvų ar šeimininkų kitų valgių negauna; asmenys esantieji kitų valdžioje, pav., kareiviai, kaliniai: jie gali valgyti, kas jiems duodama; pagaliau asmenys esantieji varginančioje kelionėje ir negalį lengvai gauti mėsiškų valgių.

Kas neturi aiškios priežasties nepasninkauti ar abejoja, tas turi prašyti iš bažnytinės vyriausybės dispensos. Dispensuoti gali kiekvienas nuodėmklausis savo penitentus atskirai, kiekvienas klebonas ištisas savo parapijonių šeimas, vyskupas net visą diecezija arba jos dalį. Kas gi be jokios priežasties laužo Bažnyčios nusta-

tytą pasninką, tas sunkiai įžeidžia ne tik Bažnyčią, bet ir patį Dievą. Tas, be to, negauna nurodytų dvasinių malonių, tuo būdu skriausdamas savo sielą. Todėl mūsų visų, kaip klusnių sūnų ir dukterų, nusistatymas turi būti šitoks: šventai ir sąžiningai pildyti visus Bažnyčios įsakymus, o su jais sykiu ir įsakymą pasninkus pasninkauti.

TAČIAU DIDŽIAUSIA TARP JŲ YRA MEILĖ

> „Mokytojau, koks didžiausias įsakymas įstatyme? Jėzus jam tarė: Mylėti Viešpatį, savo Dievą, visa savo širdimi, visa savo siela, ir visa savo mintimi. Tai didžiausias ir pirmasis įsakymas! Antras gi į jį panašus: mylėsi savo artimą, kaip pats save. Šitiems dviem įsakymais remiasi visas įstatymas ir pranašai" (Mat 22, 36—41).

Dešimt Dievo įsakymų. Be to, dar visa eilė atskirų reikalavimų. Kelias prie Dievo atrodo toks painus. Tačiau to visai nėra. Yra vienas įsakymas, kuris talpina savyje visus kitus įsakymus. Kas tobulai išpildo šį įsakymą, tas tuo pačiu išpildo visus kitus įsakymus. Šis įsakymas yra meilės įsakymas.

Meilė, kaip ir tikėjimas arba viltis, yra iš esmės Dievo dovana, dieviškoji dorybė. Ji palenkia žmogų mylėti Dievą ne dėl to, kad Jis yra mums geras, bet dėl to, kad Jis yra savyje be galo geras ir tobulas, ir todėl vertas aukščiausios meilės. Tikėjimas atskleidžia prieš mūsų dvasios akis Dievo savybes ir grožybes. Jis aiškiai pasako, kas yra Dievas savyje ir kas Jis yra mums. Viltis ragina mūsų valią ieškoti ir siekti Dievo, nes Jis yra mūsų tobulos laimės šaltinis. Viltis, teisybė, sujungia mus su Dievu, bet šis ryšys dar nėra visai tobulas; jame dar daug yra dvasinės savimylos, dvasinio išskaičiavimo. Mes mylime Dievą ne dėl to, kad Jis yra savyje geras, bet dėl to, kad Jis yra mums geras. Tokiu būdu viltis, jeigu, apskritai, gali būti pavadinta meile, tai tik netobula meile. Kur kas tobuliau, negu viltis, mus sujungia su Dievu tobula meilė. Meilėje žmogus, kiek leidžia jojo prigimtis, atsipalaiduoja nuo savimylos. Jis lyg ir užmiršta save. Jis ieško Dievo dėl Dievo. Tobulai Dievą mylėdamas, žmogus įpranta į viską žiūrėti ir viską vertinti taip, kaip į viską žiūri ir vertina pats Dievas. Dieviškoji meilės

dorybė yra tat nuoširdžiausios prietelystės meilė. Joje neieškoma „kas sava", neklausiama, kokia bus iš to nauda, bet atiduodama Dievui viską, ką turima gražiausio ir kilniausio. Dieviškoje meilėje Dievas apipila žmogų įvairiausiomis gėrybėmis. Jis atiduoda žmogui net patį save. Dėl to ir žmogus, mylėdamas Dievą, atiduoda jam savo širdį, savo sielą, savo visas pajėgas. Jojo pagrindinė mintis yra padaryti save, kiek galima, panašesnį į Dievą, kad būtų galima su Jo, kiek galima, panašesnį į Dievą, kad būtų galima su Juo, kiek gyvenimas ir elgimasis įgauna dieviškųjų bruožų.

Šitokia meilė yra be galo brangus dalykas. Ji yra viso dvasinio gyvenimo centras ir širdis, visų įstatymų santrauka ir išpildymas, visų dorybių vainikas, neišsemiamas jėgos, džiaugsmo ir vidinės taikos šaltinis.

Visų pirma, dieviškoji meilės dorybė pati viena be sakramentų priėmimo nuvalo žmogaus sielą nuo nuodėmės purvų. Gali būti žmogus didžiausias nusidėjėlis, jojo gyvenimas gali būti visiškai sugriautas, o jis — visų apleistas. Bet jeigu tik pakels savo akis ir širdį aukštyn ir pasistengs sužadinti savyje gailestį iš meilės, vadinamą tobulą gailestį, su pasiryžimu, pirmai progai pasitaikius, priimti krikštą arba atlikti išpažintį, visos jo nedorybės lieka Dievo atleistos, jis lieka nuteisintas Dievo akyse, atgauna pirmykštį savo gražumą ir kilnumą. Tai yra labai svarbi tiesa. Todėl kiekvienas turėtų gerai išmokti sužadinti gailestį iš meilės, kad galėtų, pavojui netikėtai atėjus, juo pasinaudoti. Tik, žinoma, nevalia šio dalyko panaudoti piktam, tai yra, atidėlioti savo pasitaisymą iki mirties valandos. Juk mirtis gali ateiti taip staiga, kad žmogus nespės nei aiktelėti. O antra, tokiam gailesčiui sužadinti visuomet reikia ypatingos Dievo malonės, kurios vargiai gali tikėtis tas, kuris visą savo gyvenimą ją niekino ir atstūmė. Darykime, tad, atgailą, kol diena. Nes greit gali ateiti naktis, kada niekas nieko negalės daryti (Jo. 9, 4).

Meilė yra ugnis, ne vien tiktai ugnis, kuri nuvalo žmogaus sielą nuo nuodėmės purvų, bet ir kuri paragina žmogų daug gera daryti. Pirmutinis veiksmas, kurį meilė ragina padaryti, yra sąžiningas Dievo duotų įsakymų išpildymas. Mylįs žmogus randa Dievo įsaky-

muose visai suprantamą ir gerą dalyką. Jis mato juose ne slėgiančią naštą, bet Dievo duotus sparnus, kurie ne tik neleidžia jam paskęsti vien tik žemiškuose reikaluose, bet ir pakelia jį vis aukščiau, ligi visiško susijungimo su Dievu. „Įstatymo įvykdymas yra meilė", drąsiai tvirtina apaštalas Paulius (Rom. 13, 10). „Jei kas myli mane, tas laikys mano žodžius" (Jo. 4, 23). Žmogus, kurio širdyje viešpataus karšta Dievo meilė, negali padaryti jokios sunkios nuodėmės. Štai, kodėl šv. Augustinas meta drąsų šūkį: „Mylėk Dievą, ir daryk ką nori!" „Kiekvienas, kuris pasilieka jame (t. y. Dievuje), nenusideda" (1 Jo. 3, 6). Nes tikroji meilė yra kiekvienos sunkios nuodėmės mirtis, lygiai kaip ir sunkioji nuodėmė yra tikros Dievo meilės mirtis.

Meilės ugnis negali pasitenkinti vien tik įsakymo išpildymu. Ji ragina žmogų daryti, kiek galima, daugiau gera, siekti pačių tobulybės viršūnių. Kieno širdyje viešpatauja tobula Dievo meilė, tas lengvai padarys visų dorybių veiksmus. Kas turi tokią meilę savo širdyje, tas yra visiškai tvarkoje su Dievu, jis turi tą tobulumą, kokio jam reikia turėti. Toks žmogus visuomet gali laimėti amžinąjį gyvenimą. Taigi meilė yra ne tik dorybių ugdytoja, bet ir pačių dorybių atbaigimas, jųjų vainikas. Tobula meilė — pats tobulumas, pats šventumas.

Meilės ugnis uždega žmogų didingiems darbams. „Kristaus meilė verčia mus", dažnai sušukdavo nenuilstamas Dievo karalystės apaštalas šv. Paulius (2 Kor. 5, 14). Dievo meilė verčia kiekvieną žmogų daug nudirbti Dievo karalystei. Toks žmogus trokšta, kad Dievo karalystė viešpatautų nuo saulėtekio ligi saulėlydžio ir kad ties Jojo vardu priklauptų kiekvienas kelis ne tik danguje, bet taip pat ir žemėje ir po žeme (Pil. 2, 10).

Tikrai mylįs Dievą myli ne vien tik Dievą, bet ir visus, kurie yra sujungti su Dievu, arba kurie bent yra skirti tokiam gyvenimui. Toks žmogus dega meile žmonių sieloms. Jis trokšta joms laimės, jis bijosi, kad jos nepražūtų. Jis giliai sielojasi, matydamas, kiek daug blogos valios žmonių dirba sielų pražūčiai. Dievo meilė yra sykiu ir kilniausio apaštališko uolumo įkvėpėja. Ji ragina veikti ne vien tik dvasinei žmonių gerovei,

bet ir jų kūno gerovei. Ji pagimdė ne tik šv. Paulius, šv. Pranciškus Ksaverus, šv. Petrus Klaverus, bet ir šv. Vincentus à Paulo, tėvus Domijonus, Kolpingus, Ozanamus ir šimtus kitų didžių vargstančių ir kenčiančių užtarėjų.

Meilės ugnis padeda nugalėti visas sunkenybes, visas kliūtis. Mylintiems nėra nieko sunkaus. Į didžiausias nelaimes jie žiūri, kaip į dangiškojo Tėvo dovanas. „Dievą mylintiesiems, tiems, kurie, kaip jo (t. y. Dievo) nutarta, pašaukti būti šventais, visi dalykai išeina į gerą“ (Rom. 8, 28). Sužavėtas meilės vaisiais, apaštalas Paulius sušunka: „Meilė yra kantri, maloninga. Meilė nepavydi, nesielgia sauvalingai, nesipučia. Ji yra nesididžiuojanti, neieško savo naudos, nesierzina, neįtaria piktume, nesidžiaugia neteisybe, o džiaugiasi tiesa; visa nukenčia, visa tiki, visa kuo viliasi, visa pakelia“ (1 Kor. 13, 4—8).

Pagaliau, meilė, kaip jau buvo anksčiau pabrėžta, stipriausiai jungia žmogų su Dievu. „Dievas yra meilė, ir kiekvienas, kuris pasilieka meilėje, pasilieka Dievuje, o Dievas jame“ (1 Jo. 4, 16). Šis meilės ryšys lydi mus ne tik per šį gyvenimą, bet ir per amžius. „Meilė niekuomet nepaliauja“ (1 Kor. 13, 8).

O ten, kur yra Dievas, ten yra džiaugsmas, ten yra išsvajotoji ramybė, ten yra tobuliausioji laimė. Teisybė, šiuos vaisius žmogus gali patirti šiame gyvenime tik netobulame laipsnyje. Bet ir šis gyvenimas nėra jo tėvynė. Čia žemėje jis turi augti ir bręsti ligi visiško atbaigimo dangaus karalystėj.

Štai dėl ko meilės būtinai reikia žmogaus išganymui. Jos reikalingumas yra ne mažesnis, negu reikalingumas tikėjimo arba vilties dorybės. Kas neturės bent pastovaus meilės nusiteikimo savo širdyje, kuris yra duodamas kartu su pašvenčiama malone, tas negalės gauti amžino gyvenimo. Tačiau suaugusiam žmogui tokios meilės nepakanka. Jis turi pasistengti sužadinti ją savo širdyje ir savo sieloje. Kaip dažnai žmogus yra įpareigotas sužadinti meilės aktą, sunku tiksliai nustatyti. Tačiau yra tikra, kad žmogus yra įpareigotas meilės aktą sužadinti šiais atsitikimais: 1) kada pasiekia protą, 2) kada reikia nugalėti pagundą, 3) prireikus tuoj atgauti prarastą pašvenčiamą malonę ir nesant galimybės

priimti šventų sakramentų, ir įtikimai 4) mirties valandą. Bet geras krikščionis pasistengia sužadinti meilės aktą ir kitomis progomis.

Meilė yra didelė Dievo dovana. Todėl reikia ją saugoti nuo pavojų. Didžiausias meilės pavojus yra kiekviena sunki nuodėmė. Todėl kiekvieno yra šventa pareiga saugotis bet kokios sunkios nuodėmės, o ypač Dievo neapykantos nuodėmės. Kas leidžia neapykantai įsigalėti savo širdyje ir savo sieloje, tas tikru keliu eina į amžiną pražūtį.

Be to, reikia ir meilę ugdyti. Ugdome meilę dažniau sužadindami jos aktus ir prašydami, kad Dievas išmokytų mus Jį mylėti. Tam tikslui geras yra dalykas sukalbėti šią maldelę: „Myliu Tave, mano Dieve, labiau už viską, nes Tu esi vertas visų didžiausios meilės; o dėl Tavo meilės myliu taip pat savo artimą, kaip pats save, iš širdies atleisdamas visiems kaltininkams. O, Dieve, duok man, kad Tave vis labiau mylėčiau!" Meilę didina taip pat kiekvienas geras darbas, padarytas iš meilės. Todėl kiekvienas, kuris nori padaryti savo meilę stipresnę, turi stengtis viską daryti iš Dievo meilės.

Sykiu didesnei meilei savo sieloje ugdyti geras dalykas prisiminti, kaip Dievas numylėjo mus visus. Jeigu Dievas yra toks geras savo silpniems ir neištikimiems sutvėrimams, tai koks Jis turi būti geras ir tobulas savyje?! Taip pat pasitaikančius kryželius reikia išnaudoti didesnei meilei savyje ugdyti. „Tai kas gi atskirs mus nuo Kristaus meilės? Ar vargas? ar suspaudimas? ar badas? ar plikumas? ar pavojus? ar persekiojimas? ar kalavijas? Aš esu tikras, kad nei mirtis, nei gyvenimas, nei angelai, nei galybės, nei dabartiniai, nei būsimieji dalykai, nei stiprybė, nei aukštumas, nei gilumas, nei joks kitas sutvėrimas negalės atskirti mūsų nuo Dievo meilės, kuri yra mūsų Viešpatyje Jėzuje Kristuje" (Rom. 8, 35—39). „Viskas didesnei Dievo garbei!"

O. A. M. D. G.

DALYKŲ SĄRAŠAS

G. M. Z. F. O.
Visa No 4.706/Dv
de la Direction de l'Education Publique
Autorisation No 3.786
de la Direction de l'Information